

P. Ovidius Naso
Szomorú Verseinek

Öt Könyve.

Fordította

Irmesi Homonnay Imre.

P E S T E N,

Petrócai Trattner János Tamás betűivel

1 8 2 5.

Mért láttam valamit, mért néztem ama' veszedelmest.

ELŐBESZÉD.

A' versköltés, a' léleknek ez a' gyönyörű szüleménye, mely bájoló kellemével a' vadakat is szelídekké teszi; egy idős az emberi létellel. A' mosolygó ifjú kor' heves érzésibe, a' csendesedett élet idő' indulataiba, a' kölcsönös érzés; a' nagy mindenség' szemlélése, egy Fő Valóság' esmérere, némelly Hérosok' bámúlásra ragadó viselt dolgaik — a' minémű beható erővel bírnak valamelly előbe — a' Poësisnek olyan volt mindig a' materiája. Innét most az Isteni dolgok, a' víg, majd a' gerliczeként nyögdecslő szerelem; az örvendetes kikelet, majd a' kérlelhetlen halál, és dühödő hadak, 's szerentsétlenségek éneke' tárgyai. Ide hagyván földi porunkat, képzelete' szárnyain Égbe repül; az ott lévő világokat szemlélgeti: ismét villám módra le szállván, egy csergedező pataknál, kis nefelejs felett egy méhecskével mulatoz. Az alacsony kunyhó csendes lakóját, szintúgy figyelmére méltatja, mint a' Királyt. Bár hízkeljen néha, de a' rögzött rosszak ellen is tollat vesz, 's megtámadja a' bünt. Egy felől a' mindenek Ura' hatalma' erejét, más felől jóságát tisztelve zengedezi. Ezért, 's széles esmérétéjéért a' Költők kedvességben éltek, és a' Fejedelmi Hősöktől tiszteltettek, 's örök hírre emeltettek. Az Ég követi, békesség szerzők, és a' Status megtartóji voltak. Orpheus 1) lány érzéseket szült lantján vert dallával, az erdő vad lakosait helységekbe vivén, megszelídítette. Homérusnak óltárokat emeltek. Terpander 2) a' zenébónáskodó Spártaiakat, Delphi javallására meghívván, mu'sikáján édesdeden zengő verseivel békére vezeti. Ugyan őket kétségbe esésekben, midőn a' Mes-sénusoktól pusztíttatnának, az Oraculum' ajánlásából

1) Orpheus Thráciából való Görög Poëta, és igen híres Musikus az Argonautákkal ő is elment Colchisba. K. U. előtt mintegy 1300. e. 2) Terpander Leshusból való híres Poëta és Mu'sikus K. U. előtt 670. e.

Tyrtaeus 5) mu'sikális verseivel lelket öntvén beléjük győzedelmére veszi: a' miért azontúl a' vérmezején hadi dalljával buzdítottak Sparta' Vitéz Fiai. Macedoni Sándor Thébét lerontatván, egyedül a' Pindarus 4) maradéka házának kegyelmezett meg. Sophoclest, 5) ezt az Athenei méhet, kit Cicero is isteni Poétának mond, több Királyok igyekeztek udvarokba venni. Szóval Görög Országban, a' Mu'sáknak ezen kedvelte születések' helyén, halálos büntetés alatt tiltva volt megsérteni a' Poétát. Róma is nagyra nézte őket: Fő Fő emberekkel társalkodtak; és csak Ovidiusnak szült veszedelmet ez. Becsben vagynak ezek ma is a' pallérozott népek közt: hogy vissza tekintsek, Petrárkát 6) Párisban, Nápolyban, Rómában egyszerre igyekeztek meg koszorúzni: Róma lett a' nyertes. Voltairét 7) Fridrik Hamarássává tette nagy fizetéssel. Dryden 8) Jánost a' Westmünsteri Abbatiába temették hazafiai. Nem mondom ezekkel azt, hogy minden Költő jeles elméjének, jeles jutalmát vette, nem, valójában nem, hanem hogy meg különböztettek. Mert Homérus, az Égnek ezen kedves ajándéka, nagy Genie, kívül mint Pope 9) szolt: a' Grátiák mindig vele jártak, sokszor az éhséggel küzdött. De a' pallérozott Európában is nem találunk é példát? Tassó 10) nagy szegénységben élt: egy Sonnet-jában hízelkedve kéri macskáját üljön mellé éjjel, szemeit meressze rá, hogy verset írhasson mellette. Milton 11) nagy lelkét hőtta után esmérte Hazája; más nyert ezeket könyvéből. De hiszem az efféle példák néha a' szerencsétlenségre mutatnak inkább, mint sem az érdem' nem becsülésére.

Priscus Rhetorból, 's Béla nevetlen Írnokjából tudjuk, a' versekben igen gyönyörködtek vitéz Eleink

-
- 3) Tyrtaeus Atheneből való híres Poéta K. U. előtt 630. e. e. 4) Pindarus Thébéből való jeles Poéta K. U. előtt 500. e. 5) Sophocles tragicus Poéta Athenében K. U. előtt 495., meghalt 90 esztendőskorában. 6) Petrarcha nagyon híres Olasz Poéta. Született 1304. Arezzóban, meghalt 1374. 7) Voltaire, ez a' legnagyobb elméjű Francia született 1694. m. h. 1778. 8) Dryden egy a' leghíresebb Anglus Poéták közül Sz. 1631. m. h. 1701. 9) Pope nagy Poéta, és egy a' legnagyobb elméjű, 's legszebb Írók közül, kik valaha Angliában éltek. Sz. 1688. m. h. 1744. 10) Tasso igen híres Olasz Poéta Sz. 1544. m. h. 1595. 11) Milton, egy a' legnagyobb Anglus Poéták közül. Sz. 1608 m. h. 1674.

is. Eldődjek' vitéz tetteiket versekbe foglalván, serkentés okáért énekellették. Atillát hazamentekor a' szűzek Scytha énekekkel tisztelték: ebéd felett két honnosok, viseltt dolgait versekben dallották. E' féléket találunk Thúróczinál, és nagy hasznú Tűdös Dugonicsnak Etelkája' 180. lapján. Váltak hát Enekesink Magyar Királyink előtt is: hanem a' vérontásban telhetetlen hadak miatt elvesztek, 's a' Törökök fene dühössége Hazánk' soha meg nem siratható kárára fel égetvén a' Mátyás Könyvtárát — azok is elégték, és szélyt szórattak. De ezen károkat szorgalmasan igyekeznek kipótolni Tudósaink: eredeti Poétai munkákat írnak, a' legszebb régi és időnk'kori Nemzetek' Könyveit nyelvünkre által teszik. Virgilius, Horatius magyar hangon zengenek: hanem Ovidius' Keserveit egészen, Nemes Nemzetem, most adom kezébe. Reményem annál inkább kedvesebb dolgot cselekszek, hogy régen iskolai Könyv: nincs benne semmi az erkölcsök ellen: sőt az életet bölcsen tanító mondásokkal ékes.

Mivel pedig két czéljának kell lenni az Irónak: hogy nevelkedjen az esméret, és gyönyörködtessenek az Olvasók — ez úgy lessz, ha kiki megértheti: tehát szabásúl véltem, lenni.

1. Világos értelemre igyekezzen a' Fordító.
2. A' dolog értelmét megne változtassa: a' beszédet szépségből ki ne vetkeztesse.
3. Abba az indulatba tegye magát melyben vólt a' Szerző.
4. Mikor az eredeti munka' értelme és szépsége meg engedi, nem kell ragaszkodni a' szóról szóra való fordításhoz; mert a' tudós füleket meg sérti, 's érthetlenné teszi sokszor a' beszédet.
5. A' melly szó nélkül homályos az értelem, hozzá lehet adni. Ha valamellyik csak az eredeti vers' kipótolásáért áll, de ha a' magyar Vers' mértéke nem engedi, kihagyható.
6. Meg engedhető a' tulajdon nevek' hangja változtatása: Poétáink szerént. —

Neptűnnak. De hiszem Capuából a' ki; Romába Mén —

Rómából mon jót Rhó dúsra, Chiósra, San ósra.

Ott a' sárga homály Titán fényére nem oszlik —

Láthatják legelől, mint kel az Égre Titán.

7. Némely szót meghosszabbít a' Vers író mint: Mindenre ható; mást öszve húz: most két betűvel írja: csillapodik, majd egyel; virad, ismét virrad.

8. Vannak közös hangúak is — írügylem, — írügylem: ítélem, — ítélem: óhajtom, — óhajtom. 's a' t.

9. Minthogy ezeket: felett, megett, között; két betűvel írjuk — verseimben az *n* végezetű több értelmű szócska hosszú, 's két betűvel íródik: úgy szintén némelly más szavak — de csak a' magán hangzók előtt, hogy a' Vers hibásan ne olvastasson.

Továbbá megjegyzem; minthogy valamely Sententiának igaz értelmét egy embernek mindég eltalálni, különösen egy Római Írót jól ki adni felette nehéz, mert a' magyarázók gyakran egymásnak ellent mondanak (innét nem lehet mindenre mondani, nem azt teszi ez) több verseket a' levelek' végire teszek másképpen is; vagy hogy úgy is engedték magokat ki tétetni. Ha valahol homályos beszédem, oka hogy az eredeti verstől nem akartam eitévedni: azomban más a' Poësis', más a' Prósa' szava. Ki nem tudja hogy a' Hexameterekben — hol a' gondolat egyik Sorból, a' másikba általmégyen, könnyebb elkerülni azt, és az erőltetést; mint a' kettős hangmértékes versekben: 's az eredeti munkában, hol a' gondolatot, és a' szókat kénnyé szerént változtathatja az Író, mint a' fordításban, melyben le vagyunk köttetve; innét nehezebb fordítani, mint eredetileg írni. Különösen nehezíti azt a' Caesurára, és a' Pentameter' végire eső három tagú szóknak kerülgetése. Ez az oka, hogy sokak verseiben, annyi érthetetlen, és egymástól elhányt szokatlan szavak, kifejezések vannak: de megtörténhetők mind ezek; midőn a' Deákban a' szó által tétellel (trajectio) a' három tagú szó kikerülhet: a' Magyarban pedig szó által tétel nem lévén — hanem ha némelly összetett igékben — nehéz elkerülni. Azomban az Elöljáró szók (Praepositio) a' Deákban külön vannak; a' Magyarban pedig a' névvel összeolvadnak: így van a' dolog a' több ragasztékokkal is. Ezért találunk ilyen Pentametereket Poétáinknál. De a' deák versekben is láthatunk. Jani Pannonii Eleg. 10. 12. 14. 15. van Ovidiusnál is. Epis. de Pont. Lib. 1., Ep. 1., et 9. Mindazonáltal igyekeztem ezeknek elkerülésén: de a' hol nehezített az értelme, vagy sebessége a' versnek — jegyzésbe tészem a' három tagú szón végződő kitélt is a' számok után nagy betűvel, — a' félverseket pedig kicsínnyel.

A' mi az újj szavakat illeti, vágyodva azokat nem keressem; kevés van Könyvemben: nem azért mint ha a' jóra törekvő nemes szándéknak ellene vólnék;

mert az annyi, mint a' végtelenül kifejtődni igyeksző elnét munkájá an gátolni, 's az idővel elébb nem menni: hanem hogy gondolatim kijelentésére leltem szívat. Az újakat másoktól vettem, vagy gyökértől származtattam, 's meg magyarázom. Mert mi lehet bosszantóbb, mintha az Iró önkénye szerént teremtvén szokat, meg nem magyarázza azért, hogy ő érti; tehát értse más is. Hanem különös, hogy némelyek sok régi holtjaikból felelevenített, sőt szokásban lévőket újjaknak neveznek. Alagya meg van, még az 1708-ban kijött P. Pápaiban, nem azolta csúszott hát be: meg van ádáz, dühös, sőt ma is élnek vele a' Garan mellett — „hogy meg nem ádázodik“ kegyelet — szívárvány. Elnek ezekkel, innen a' Tiszán, — Káposzta — rásza — plánta, Renyhesség — restség, czé-kázni, 's a' t. A' Könyvem nem engedi hogy többeket fel hordjak. Méltó kívánság volna hát meg határozni, mitől fogva régi valamelly szó, mint Horatius szóll a' Poétákról Epist. Lib. 2., v. 55.

Azokkal a' szavakkal éltem könyvemben, melyeket hazámban Miskólcson: 's tanulásom helyén S. Patakon 1798-tól fogva 1810-ig meg tauultam — hallottam, a' melyekkel beszéltem és beszéllek.

A' mi a' Könyvem árrát nézi; igyekeztem a' Tanulókra nézve mennél ólesőbbra szabni, reménylven annak könnyebben lehető kinyomtatására majd közöttök több vevőt szerzek; de reménységem be nem telt: midőn egy Tallérra téve az előfizetést, a' könyvvvel több népes Oskolákat megkerestem, vevők nem akadtak. Mások tanácsából az érintett okért is ólesőbb nyomtatót kerestem; hanem a' magam ellátása osztán azt javalla, hogy többet fizessek inkább, csak a' munka helyessen nyomtattasson. Így kénytelenítettem több jó indulatúak javallatja után az Előfizetésnek egyes vevőknél való reményléséből, a' Könyv árrát két forintra tenni. Azért a' munkát, Ovid' szép mondásai' kiszédésével, 's magyarázatokkal neveltem.

Munkámnak hamarábbi megjelenését gátolta az Előfizetés' késő beküldése: mert csak azon ígértem munkám, hogy kinyomtatatom — 's gyenge egységem: most is Könyvemben Praesubscribensek sokak, a' kik beíródtak; külömben pedig „vos o —

„Pompilius sanguis Carmen reprehendite, quod non

„Multa dies et multa litura coërcuit, atque

„Praeseptum decies non castigavit ad unguem;“

Art. Poët. v. 230 et seqq.

Munkámra csak azt a' kis időt fordíthattam, melly hivatalos kötelességem' folytatásától naponként megmaradt, mert — Publica privatis antepönenda. — Betegség, személyes türetlen üldözés között (hangyan a' mulandó, múlandó társát, más kedviért bántja, soknak árt; hanem tud hízelkedni; nem személy válogató a' fenyték tartásban, és érdem osztásban) — készült verseimben esett hibákat jobbítsd tudós Olvasó! de tudom nem felejtkezel el arról, hogy te is ember vagy: könnyebb mustrálni, mint teremteni, így szól egy fő rangú Tudós Hazánk'fia. A' szükséges Rönyveket másunnán szerzettem össze: nem is a' Költés' tudományát tanítom. Virgil' és Horátz' utolsó kiadását megelőzték mások, én előttem senki se tört útát. Az írásban czéлом volt, hogy kedves Hazámnak használjak: ha czéljának eleget nem tehet is valaki, ján gúnyolást, 's megvetést nem érdemel. Megengedsz nekem nemes Olvasó ha olly cleve való rágalmazónak, ki még, se eredeti munkájával, se fordításával, a' magyar könyvek' számát nem nevelte — azt mondom:

„Nem gondol véled Műsám esuda szűlte Zoilus“

„Bár rágalmazad: jobbakat írj ha akarsz“

„A' tudomány szeretők fogják kedvelni Ovidom“

„Elme töréseimért énnekem ennyi elég.“

Tettem a' mit tehettem, kinek több Talentuma, 's kedvezőbb sorsa van, vegye elő a' tollat, fordítsa le dicséretesebben az Ovid' Pontusi Leveleit. Élj egészségben, 's használj Hazádnak! Irtam Lossonezon 1825.

A' Fordító.

Ovidius' Élete.

Született Sulmóban Róma' építése után 711. A' Kristus' előtt 43 esztendővel, Fő nemesi Rendből. Vén észre Szüléi jeles talentumát, Rómába vivék tanulni, 's mindent elkövettek ki formáltatására. Szorgalmatosan tanulta a' Rhetoricát A. Fuscus alatt: állandó, szeretetre méltó, 's illendő elméjéről dicséri Seneca, a' ki maga hallotta őtet dicséretesen órálni az említett Tüdősnél, már akkor az ő beszéde nem volt egyéb Poëtai kifejezéseknél. Látván az Attya a' Poësisra hajlandóságát, félt, hogy az által a' fontos dolgok folytatásától elesik a' kedve; tehát hova tovább az ékesen szólás' gyakorlására kényszerítette. De mihelyt szabadon lehetett, a' bájló tudomány' ingere ragadta ma-

gához. Tizenhat esztendőös korában Athénébe ment Tudománya' nevelésére, megjárta A'sia' némelly Városit, Troját, 's a' t. Haza kerülven, sebes, bőtermő, vidorúlt Lelke, csak hamar esmeretessé lett a' szépet becsülő Rómaiak előtt. Augustus magához szabadon csesztette, Verseit dicsérte, Hivatalokra emelte. Kellemes bánása módja, sokak előtt kedvessé tette, és az örvendetes élet' teljes mértékben való bírására juttatta; a' fényt és a' gazdagságot megvetvén. Úgy mindazonáltal, hogy szép elméje' tehelettségeit munkával foglalatoskodtatta; bár ha sokat enyelgeit is a' szerelemről „Saepe tepent alii juvenes ego semper amavi,

„Et si quid faciam nunc quoque quaeris—amomég is úgy látszik; hogy nem annyira a' szerelem híjjáavalóságának áldozta fel külömben is igen érzékeny szívét — Tibullus és más Poéták-ként — mint a' földi gyönyörűségekbe merült Rómaiak' szokását festi szerelmes Verseiben. De egykor ő néki is ütött a' szerencsétlen óra: Augustus' házánál látván egy illetlen cselekedetet; a' mi által a' hatalmas haragját maga ellen gerjesztette: annakokáért Róma' Építésének 762. e. a' Fekete tengerhez Tomiba számkivetetett, 's ez által vig kedve örökre siralommmá vált. Mi lett légyen ez a' látás? örökösen titok marad. Maga elhalgatja, részint a' Császártól való féltében; részint, hogy akkor sokak előtt tudva volt. —

„Causa meae cunctis nimium quoque nota ruinae,

Indicio non est testificanda meo. Augustus a' szerelem' mesterségéről írt Verseit adta számkivetése okául; de valósággal nem a' volt; mert ő azokat számkivetése előtt legalább tíz esztendővel adta ki. Ugyan is Vellejus Paterculusból világos, hogy minekutánna Augustus a' Márs' Templomát fel szentelte, a' Salamini ütközetet képezte 752. táján: erről így ír Ovidius az említett könyvében:

„Quid modo, cum belli navalis imagine Caesar

„Persidas induxit; Cecropiasque rates.

„Nempe ab utroque mari juvenes ab utroque Puellae

„Venere; atque ingens orbis in urbe fuit.

Továbbá az alatt az idő alatt, sokszor megmustrálván a' Császár a' Lovagokat; semmi bántása nem volt.

Sidonius Appollinaris vélekedett legelőször úgy, hogy az Augustus' mostoha Leányát szerette Corinna név alatt: de az a' vélekedés meg nem állhat; mert maga mondja Ovidius, hogy ő arra a' cselekedetre véletlenül bukkant. Szerelmes Verseiben Corinnát

szabad Személynek írja: azomban Júlia Róma É. 729. e. Marcellushoz ment Férjhez: ennek halála után 755 —34. e. Agrippához kitől szülte Cajust. Azomban 732. táján adta ki az Amorum Liberét. Nem is merte volna ő rólla azt írni nyilván számkivetésében:

„Moverat ingenium, totam cantata per Urbem

„Nomine non vero dicta Corinna mihi.

Mások Júliát értik amannak a' Leányát: ez annál inkább nem lehetett a' szeretője, mert még akkor nem is született, midőn az említett könyvét ki adta. Akár egyik, akár másik lett volna; cselekedete nem hiba, mint nevezi, hanem bűn; nem tudatlanságból látott; hanem kész akartva végbe vitt lett volna. A' sem hihető, hogy Augustust találta Júliával: ugyan is nem merte volna azt mondani. „Cur aliquid vidi cur noxia lumina feci, mindőn őtet meg engesztelni igyekezett. Azon a' történeten nagyon búslakodott Augustus; „Nam tanti non sum renovem ut tua vulnera Caesar, Quem nimio plus est indoluisse semel. „Nem is lehetett más a' mi annyira megkeserithette volna Augustust. Svetonius írja, hogy Agrippa és Julia említésekre el sohajtotta magát, és őket három fenéknél nevezte: feslett életjekért mind a' kettőt örökösen számkivettette. Kik bele keveredtek a' dologba, keményen meg büntette: mint Ovidiust is. Úgy látszik ezeknél hihetőbb, hogy Júliát találta valamely udvari szolgának karjai között: a' mi kislúván, rólla tagadást tett. — Vallyon midőn így szól „Quid referam Comitumque nefas, famulosque nocentes:„ nem ezt kell é hinnünk, hogy éppen ezek közt volt az a' gazember.

Hólttig reménylőn Rómába való vissza vitettetését — a' Császárt istenesített dicséreteivel, 's forró kérsével igyekezett kegyelemre venni: de haszontalanul: a' miért meg mutatta alattomos kegyetlenségét; annyi-val is inkább, hogy a' Júlia egyik latra Silánus eránt engedelmesebb volt. Mindent elkövetett Tiberius körül is, de ő is érzéketlen maradt. Meg hólt bánatjában 770. K. U. Sz. után 17. Eszt. Hieronymus Ev-Könyve szerént eltemettetett Tomjsváron. — Brusius Gáspár írja, hogy 1508. Szombathelyen találtatott fel a' Sirja: ezen emlék irással —

„Fatum necessitatis lex

„Hic situs est vates, quem divi Caesaris ira

„Augusti patria cedere jussit humo.'

„Saepe miser voluit patriis occumbere terris

„Sed frustra hunc illi fata dedere locum.

De ezek később költettek. Nehezen hihető a' mit Zámoscius állit, hogy néha Pannóniába is elfordúlt, az ott mulató Rómaiakhoz. Sehol nem emlékezik rólla; Lasius is, szava hihe ő tanúbizonyság után azt jegyzi meg, hogy III-dik Fridrik Császár alatt ugyan csak Szombathelyen ásatott ki a' Koporsója csontjaival együtt, 's rá vólt metszve a' neve; melyet a' N. Győri Püspök vitt el magával. Ha az igaz engedelmet nyertett a' hazamenetelre, 's útjában halhatott meg, vagy hóltta után vitelett oda. Egy órányira a' Fekete Tengertől Észak felé Bujukderéhtől van Domusderéh völgye, és ennek napkeleti végén egy torony le rontva; ezt közönségesen hívják la 'Tour d' Ovide — Ovidius tornya: melyet épen azon helynek tartanak, a' hol meg halt Ovidius: hanem e' se igaz; mert ez Romániában van, Tomisvár pedig Bulgáriában. Skitzzen einer Reise nach Constantinopel des Frey Herrn L. v. Stürmer 1816. Angelus Politanus érzékeny versekben írta meg számkivetését és halálát.

I. C. Scaliger ezen szavakat adja szájába Augustus ellen.

A me utinam inciperes verus esse cruenta; nec atra

Per caedes faceres, ad mea fata gradum.

Si mea te movit tetricum lasciva juvenus

Tu juvenem damnas perditus: exul abi.

Impia flagitiis squalent penetralia diris:

Damnati superant nomina foeda rei,

Non te divinum ingenium, non candida tangunt

Pectora, non clario lingua secunda deo.

Lactea mollivit veteres mea vena Poëtas;

Et rerum docuit pondera certa novos.

Cum te laudarem tunc sum mentitus: ob unum hoc

Exilii fuerat debita poena mihi.

Ámbár nem minden verse simított eléggé; ottan ottan bő beszédű; de midőn mind csak szomorú sorsáról ír, ki nem látja, melly külömbséggel, követhetetlen könnyűséggel, most lágy érzéssel, majd heves indulattal - folyvást nagy elmésséggel festi siralmait. Velilius Paterculus bizonyára Ovidiust az idejébéli talantomos emberek közt ki tetszettnek írja: a' legelméssebb Poëtának nevezte Seneca is. Hogy verseiben vígasztalhatatlanul kesereg, tán nem csuda, a' kellemes ég hajlatú egyetlen egy Rómából a' Pontus' vad lakosai közzé vettetvén. Munkái Tristium Lib. 5. szomorú

versei. Epist. Lib. 4. Pontusi Levelek. Ezek amazoktól abban különböznek, hogy itt már bátran felteszi a' neveket, kiknek ír. *Metamorphoseon, sive Transmutationum* Lib. 15. a' benne találtató sok dolgok elrendelése, az ő Genie szüleménje, 's teljes talentoma' bizonyossága. Epist. Heroidum, Fő személyek' Levelei. *Amorum* Lib. 5. A' szerelemről. *Artis Amatoriae* Lib. 3., A' szerelem' mesterségéről, vagy hogy kell szeretni: ezért számkivettetett, Augustus' szava szerint. *Remedia Amoris* Lib. 1., A' szerelem' Fájdalma ellen való eszközök. *Fast.* Lib. 6. Római Kalendárium, mellyben az Ünnepek, nevezetesebb dolgok, Csillagok fel tetszése, 's le menése iratik. *Ibis* vel *dirae in Ibim*: költött név, egy rágalmazója ellen: írta számkivetésében. *Haientikon*, a' halakról és vadakról. *Medicamina Faciei* — a' Rép' szépítéséről, El vesztek.

Fast Lib. 6. némelly Tűdósok' vélekedése szerint. *Medea*: szomorú játék, a' mit Quintilianus, Tacitus, és mások nagyon dicsérnek. Az Augustus halálára *Geta* nyelven írt versei 's a' t.

ELSŐ KÖNYV.

I-SŐ KESERV.

Mint valamelly személynek, a' könyvének eleibe szabja, hogy számkivetetthez illő gyász ruhában induljon Rómába. A' hibáiból magát ne mentse; tudván azt minden igazán ítélő, hogy a' jó vers tiszta, világos elme' szüleménye: és annak az írására csendes hely kívántatik. A' Császár' udvarába ne menjen: ha csak ugyan eleibe vitetik, könnyöröggön jobb helyre való tétettetéséért.

Hogy Rómába magad mégis kis Könyvem nem irigylem:

Jaj hogy Urad szabadon, nem mehet abba maga.

Mennj de ne pompásan 1), mint illik számkivetetthez;

Mint nyomorúlt az időm forma legyél magad is.

A' te borítékod bársony színű ne legyen, mert

. Gyászhoz azon színnek nem lehet illenie.

A' czímed színelt, leveled kent czédrus olajjal,

'S homlokodon szarvad tiszta fejr ne legyen. 2)

1) Ne ékessen, szurtos, fekete ruhában, mint a' számkivetettek szoktak. 2) Foglalatja a' könyvnek. Ezekre szükség megjegyzeni; a' régiek írtak az írás mesterségének kezdetében köre, fára, érczre, a' fák' erős széles leveleikre. Majd Aegyptomban feltalálták a' Nilus körül növä nád féle növényből való készítését a' papirosnak. Némellyek Homerushan és Hesiodushan keresik ennek régiségét, mások a' N. Sándor előtt való időre tészik. Kétféle készítése módját hagyták emlékezethen az írók. Első módja, e' völt: a' szárát beborító haját *Φιλαρα*, tövel vagy hegyes csigával lehántották; azt formában egy-megvizezett táblán ki-azélesítvén, meleg enyves vízzel meg locsolták. Az első sorra keresztbe raktak ugyan annyit; ezeket meg préselték:

Sem tajték kővel levelid ki simítva; hanem hogy
Borzasnak láttass, szélyt legyen öldva hajad.

levévén a' tábláról megszáritották, 's foggal ki simították. Húsz ívek (plagulae) ha egymáshoz enyveztettek, neveztetett koncznak (scapus) több konczokat is egybe ragasztottak, ha nagy könyvet akartak készíteni. A' másik mód szerint pedig készült így a' beléből; elmetszették alólról, és felülről a' szárát a' plántának, úgy hogy az csak két lábnyi hosszúságú maradt: középen le hántották annak zöld héjját, azon belől lévő beléből készült a' papiros: tudniillik két óráig vízbe ásztatták, és enyvvet tettek hozzá, akkor nagy sietséggel (mert különben meg sárgult) le húzták rólla a' külső héjját, a' belét vékony hosszú szeletekre szeldelték, valamelly tövel mint Pliniusnál van. Ekkor már úgy bántak vele, mint felyebb láttuk amazt. A' szeleteket szorosan egymáshoz illették, kenték, présbe tették, megszáritották, és simították. E' neveztetett papyrus, Charta aegyptiaca. 1778. e. találtak egyet Gísánál a' föld alatt. A' Rómaiak különösen fejjére tudták ezeket csinálni; Plinius szerint 13 czoll szélességű volt egy ív. Az Aegyptomin kívül irtak a' Rómaiak több másféle matériákból készültre, minéműek: pamut, finum fa hártája, és azokat a'hoz képpest nevezték. Sok könyvek latányul a' fa héjjból készült papirosra írtak, melyet a' mosás, száritás, simítás által csak nem úgy készítettek, mint az Aegyptomit: három négy borítékot is egymásra enyvetek, innét erősebb volt amannál. Úgy vélekednek némelyek, hogy napnyugoton a' mostani papiros' feltalálásáig az e'félével Charta corticea éltek. Ha siettek, hogy a' tinta svedéssel idő ne telljen, vagy ha valakit tanítottak írni — viaszkal beöntött táblákat vettek elő, melyeken a' hibát is könnyű volt meg igazítani, — végre írtak Pergamenre. Charta Pergamena, μεμβρανα. Ezekből lett a' könyv, melynek csak egyik oldalát írták be, igen ritkán íródott be mind a' kettő; mert ha elfogyott egy árkus, mást enyveztek hozzá; míglen a' könyv elvégződött. Az utolsó ívet egy hengerhez, vagy gömböjű fához foglalták: e' neveztetett: Liber, Volumen, és ezt arra feltekergették. Mikor olvasni akarták, kibontották — evolvebant —. Ennek a' két végire két boglárt csináltak elefánt csontból, vagy érczből, ezek nevez-

Így fel készítettve szerencsés könyv lehet ékes;
Illő az, hogy az én sorsom' eszedbe vegyed.
Azt se lehet néked szégyenleni, hol befenődtél,
Tudja meg a' néző, könnyeim' árja van ott.
Mennj könyvem szeretett helyeimbe köszöntsd, hova
én is

Mint szabad olly lábbal, menni fogok te veled.
Sok nép közt ha leszen kinek én jutok ott az eszébe,
'S kérdezi azt tőled, hogy vagyon a' te Urad?
Mondhatod azt élek, de ne mondjál épnek; azomban
Isteni jóltétel, hogy lehet élnem az is.
Olvastasd magadat vele titkonn a' ki keres; de
A' mire szükség nincs, azt ne beszéljed elő.
Egy, vagy más mihelyest olvas, vétkem jut eszébe
Es Haza - vétkével *) vádol az Ausoni nép.
Bár rágalmaztass, magadat soha menteni nem kell,
Rossz az ügyem, rosszabb lessz ha te mentetgetel.
Lessz olyan ki az én vesztém' fájlalja — siratva
Olvogatja ezen mostani verseimet.
Es titkon kívánja, ne hogy meg hallja ki gyűlöl;
Szánna meg a' Császár, és kevesedne jajom.

tek: Cornna. A' papíros' két végeit, hol egymásra te-
rültek, hívták homlokoknak — Frontes voluminis, a' mit
rajték kövel kisimítottak. Ezeket így a' könyvtárakba tet-
ték lefektetve: cifra betűkkel a' könyv homlokára ragasz-
tották a' könyv' foglalatját. A' papírost, és a' borítékát czedrus
olajjal kenték meg a' szú ellen; 's ezután szíjjal át kötöt-
ték, vagy bekapcsolták. Ha könyvet küldöttek valahová,
a' kötöléket be viaszolták, 's pecsétet ütöttek reá. Ebből
lehet már megérteni, mit tegyenek Ovidiusnál: „Candida,
nec nigra coruna“ etc. „poliantur pumice frontes“ etc. A'
könyved borítékja ne legyen kifestve, sem a' foglalatja,
hogy a' szemnek jobban tessen. — A' jegyzések bevégezésé-
vel munkám utólszori megvizsgálásakor a' miket még jónak
ítéltem, a' Levelek végire írom.

*) Haza - vétkével vádol a' Nép is, nem csak maga Au-
gustus, hogy versemmel az erkölcsöket rontottam.

Bár ki legyen magam is kívánom, legyen az áldott
A' ki az Isteneket kéri az ilyenekért.
Telljen bé valamit kíván; haragod hogy egészen
Meg szünnén Császár, sírba tetetne Hazám.
Tán ha parancsolatom tészed vádolnak, eszemhez
Méltatlannak tart ott kiki verseimért.
A' bíró köteles környülállásra tekintni,
Aztat meg tudván; mentve lehetsz az előtt.
Mert a' vers különös, csendes, víg elme' szülöttje,
Minden idő szakaszon nékem az Ég be borúlt.
A' Vers írónak csendes hely kelletik: engem
Hányvet tenger, szél, Scythia' durva tele.
Félelem a' verstől távol legyen, én nyomorúlt a'
Fegyvert gégémen függeni vélem ihol.
Minden igaz bíró azt fogja csudálni, hogy írtam:
És olvassa akár millyenek írataim.
Én ha Homér vólnék; esetim' meg kellene még is
Nézned; mellyekbenn el vesz az ember esze.
Könyvem mennj, az eszedbe vegyed, hírrel te ne
gondolj,
Senki ne olvasson, még se gyalázatot az.
Nem vagyok ily boldog mostan, hogy leg kevesebbé
A' dícséretedén kapni lehetne nekem.
Míg jól folyt dolgom, hódolván a' nevezetnek,
A' hírnek, névnek jártam utánna nagyon.
Légyen elég, ha hogy a' verset nem gyűlölöm a' mi
Árta: az elmém lett számkivetésem' oka.
Mennj Rómát lásd meg kinek az nincs tiltva helyettem
Engednék az Egek, lenne szabad nekem is.
Azt te ne véd, hogy azon roppant Városba bemenvén
Esméretlen légy Róma' lakossa előtt.
Bár czimed ne legyen, csupa színedről is elesmér,
Bár titkold, hogy enyim vagy, kiki tudni fog ott.
Még is titkon mennj be ne bántass verseimért; mert
Mint régenten vólt, nincs nekik annyi becsek.

A' ki találta'it őt, hogy enyim vagy, azért nem is
olvas,

És mint méltatlant félre hajítani fog;
Mondjad: nézd czímem', már mestere a' szerelemnek
Nem vagy; azért munkám tűrje el érdeme ként.
Tán azt várod ama' fényes Palotába bocsátlak,
És a' Császárnak küldelek udvariba?
Engedj meg nekem felséges hely lakosiddal,
Onnét lőtt Jupiter menyköveket le reám.
Voltak azon helyben, jut eszembe, szelid Fejedelmek;
Én attól félek, már kinek árta keze.
Mindenféle galamb meg retten bár maga szárnya
Csattogjon, melyet meg sebesít az ölyű.
Nem megyen a' bárány aklától messzire, a' melly
Éhes Farkasnak volt foga közt az előtt.
Élne ha még Phaëton nem menne feléje az Égnek:
Ostoba nem bántná többször az atya' lovát.
Meg vallom magam is félek, kit már Jupiternek
Menyköve ért, ha dörög gondolom esni reám.
Messze került Caphárea táját a' Görög, a' ki
Trójánál volt, és Euboea tengeredet.
Nekem is a' ladikom' szét törvén egy iszonyú szél,
Borzasd azon helyeken jární hol őszve rogyott.
Vigyázz hát Könyvem, rettegve tekints oda, és ha
A' köznép olvas, légyen elég neked az.
A' nyomorúlt tollal mikor egykor fentre repülne
Icarus, a' vízen hagyta örökre nevét.
Mondani lenne nehéz, ha szelet használj; vagy eved-
zöt: 5)

Úgy vélném a' hely, fogna tanítani meg.
Akkor adass által ha lehetne, midőn baja nincsen;
Látod, hogy csendes, 's m'la haragja neki.

3) Kétséges, csendes légyé vagy unszoló. A' hajó csak
a' szellőtől és a' vitorláktól hajtatra, csendesebben; de ha
cveznek, sebesebben megy.

Hogy ha találsz olytat, téged, — mint a' ki haboz, 's fél
Menni — adánd által: mennj de ajánljon elébb.
Jó nap mennj oda, és az Uradnál légy te szerencsésbb,
Sok nyomortúságát meg kevesíteni segítsd.
A' mit csak sebesítőm gyógyíthat meg egészen,
Azt is az Achilles' módja szerint maga ő. **)
Vigyázz arra, ne árs, nékem használni akarván;
Mert én félek igen, nincs bizodalnam elég.
És a' melly haragot már szűnni találsz, ne tüzelj fel,
Hogy veszedelmemnek más oka úgy te ne légy.
Majd ha az én belső házamba meg érkezel, és ha
El fogsz jutni — hová lakni tetetsz magad is:
Látni fogod rendel mind a' testvéreid' ottan
Mindnyájann ugyan egygy elme' szülötti azok.
Mindenik a' czímjét nyilván ki mutatja közöttök,
És neve homlokján fog neki lenni felül.
Mellyeket egyg rejték helyben fogsz látni, azok közt
Hárma szeretni tanít, mint kiki tudja igen. 4)
Fuss tőlök, vagy akár ha szavad fog lenni eléggé,
Oedipus és Telegon névre nevezni fogod.
És ha velem gondolsz, ne szeresd a' hármakat, intlek,
Bár oktassanak ők a' szeretetre magok.
Még tizenöt könyv van Metamorphosis nevezettel:
A' tűzből ragadák a' minap őket elő. 5)
A' mi szerencsénket, hogy az átformált esuda dolgok
Közzé írják bé, meg hagyom ő nekik azt.
Mert, a' melly víg vólt, szaporán el változa búsra;
És mindenben más, mint semelőbb vala ő.

**) Augustus, t. i. ha haza vitet Achilles Telephust megsebesítvén, kardjáról levakart ro'sdával lehetett csak a' sebhét meg gyógyítani.

4) Ars amandi — a' Szerelem' mesterségéről írt könyve.

5) Számkivetésbe való vitetésekor a' tűzbe vetette. Le írja benne a' Poéták' költeménye, 's a' nép' bal vélekedése szerint, miképpen vettek az Istenek magokra más formát, 's másokat is mint változtattak el.

Tudni ha kívánod, van e több meg hagyni valóm is,
Elkésél félek, 's én leszek annak oka.
A' mi eszemben van könyvem, ha te elviszed azt mind,
Úgy a' postának csak maga egy batu lessz.
Messze az út, a' Föld' legutólsó része lakásom —
Távol Rómától: mennj te sietve azért.

II-dik K E S E R V.

Kéri az Istenekét kedvezzenek hajójának, Augustussal
ne üldözzék őtet. Elevenen le írja a' tengeri irtóztatóságo-
kat, a' borzasztó szelek miképpen küzdöttek egymással a'
halállal fenyegető habokon. Ha az Istenek vétkeiért akar-
ják elveszteni, ne vesszen el ő vele más ártatlan. Látván
oszolni a' fellegeket, abból azt hozza ki, hogy meg hal-
gattatott.

Istenek! a' fogadáson kívül hátra mi van még?
Szünjön erős kezetek rontani össze hajóm'!
A' nagy Császárral kérlek ti ne áljatok egybe:
Egy Isten mikor árt, más segedelmet ajánl.
Trójának Vulkán, és Pallás ellene voltak:
Vénus, Apollóval részire áll a' neki.
Aeneas Júnó gyűlölte, szerette de Turnust
Semmit ama' nem félt Annya' 1) hatalma alatt.
Sokszor meg támadta ugyan Neptunus Ulyssest; 2)
A' bátor Pallás őt ki ragadta megint. 3)
En ha különbözök is tőlök, meg tiltja e nekem
Egy Isten' tüze 4) hogy más ne fedezze fejem'?
En nyomorult a' szót háromra veszítem — egészen,
A' víz a' szómat béveri habjaival.

1) Venus. 2) Mert meg ölte Palamedest a' Neptunus
unokáját és Polyphémust a' fiát. 3) Vélte vóit Pallás, tud-
niillik az okosság. 4) Augustus haragja.

A' szörnnyű szélvész szét hordja szavam', hogy az Égbe
Forró kérésem fel ne mehetne nekem.
Hát hogy kétszeresen szennyvedjek, nem tudom a' szél
Kérésem' 's gályám' hogy hova kergeti el.
Melly iszonyú hegyeket látok hömpölygeni habból!
Azt véléd az Eget verdesik egyre azok.
Majd pedig a' tenger meg nyilván, a' pokoliglan
Már már esni alá véled ezen habözönt.
Csak tengert 's az Eget látom valamerre tekintek,
Habjaival fenyeget, fellegivel pedig ez.
Zúg mind kettő közt a' szél iszonyú zuhogással:
A' hab nem tudván mely Ura' részire megy. 5)
Mert most a' ró'sás hajnal'szele, a' Zephirus, majd
Melly nap enyészetről jön, kap erőre nagyon.
Csak hamar a' délről fuvó szél, a' fagyos Eszak'
Szárító szelivel küszködik, ölbe megyen.
A' próbált kórmányos sem tudhatja, kerülje
Ezt, vagy amaszt, és hogy merre vitesse hajónk'
Meg kell halni, reménység nincs a' meg maradáshoz
Jaj ha beszéllek egész képem' előtti vize.
Már meg fojt a' víz, mi haszonra könyörgök az Égnek
A' meg ölő habbal, szám be van öntve megint.
A' kedves feleség nem tud más rosszat az egynél,
Csak hogy számkivetett légyek; azonn eped ő.
Azt nem tudja, hogy én a' sík tenger' közepében
Hányatok a' széltől, 's meg halok egyszeriben;
Óh be igen jó, hogy neki ülni hajóra velem, nem
Engedtem; kettős lenne halálom azért.
Én noha meg halok; ő minthogy nincs semmi ve-
szélyben;
Nem veszek itt mind el, meg marad a' fele rész.
Jaj nekem! a' felhők lánggal vannak tele ismét:
Melly iszonyú dörgés fogta el a' nagy Eget.
Gályánk' oldalait nem másképp' verdesi a' víz;
Mint a' kőfalakat szokta az ostromi szer.

5) Mellyik szélnek engedjen,

A' melly hab most jön, minden más tengeri szörnyű
 Nagy habokat tizszer meg halad egy maga az.
 Nem félek meg halni; halálom' ezen neme rettent;
 Másképpen jutalom lenne ki múlni bizony.
 T'esz valamit fegyver, vagy akármű egyéb, ha ki végez,
 Meg hidegült tetemünk' fedje szülőtte helyünk.
 Házunk' elrendelni, reményleni eltakarítást;
 Nem pedig a' vizeken lenni hal' ételivé.
 Mondjátok bátor, méltó vagyok így elenyészni;
 Nem megyek én magam itt, mért lakol a' ki igaz?
 Oh Ég-Isteni, és tük⁶⁾ kiknek gondjok alatt van,
 A' tenger, kérlek szűnjenek ostorítok!
 A' melly éltet adott a' Császár' nagy türelme,
 Hadd vigyem a' rendelt helyre, ne vesszek el itt.
 Vétkeimért engem ha akartok vinni halálra,
 Nem vagyok én méltó erre az Úr' szava ként.
 Mert ha ugyan csak akart a' Császár vetni pokolra,
 Azt nélkülötök is meg teheté maga ő.
 Nekem az életemet nem irígyelvén, — ha akarja,
 Módjában lévén, el veszi a' mit adott.
 Hérlek az én bűnöm, kiket nem sérte meg; a' mint
 Vélem; az inségem lenne tinéktek elég.
 Úgy is az én nyomorúlt életem, melly el vesze, ámbár
 Mind meg tartsátok; nem lehet ép soha már.
 Mert ha hajóm szintén csendes szélőtök vitetődne
 Annyira kedveztek; számkivetett leszek én.
 Most a' sik tengert nem azért szántom, hogy el adván
 Vagy vévén valamit; gazdag örökre legyek.
 Nem megyek Athenaebe tanulni se, mint az előtt, sem
 A'sia' nem látott részibe nem megyek én.
 A' Nagy Sándortól épültt Városba⁷⁾ se, ott hogy
 Látnám a' Nilust, és öröm ünnepeit.⁸⁾

6) Neptunus, Glaucus, Triton. 7) Alexandria. 8) Alexandria-tól húsz Stadiumra volt a' Serapis Temploma: a' föld alatt mentek hozzá a' lakosok: akkor tele volt bűja énekeket dallókkal a' Nilus.

Azt ki hihetné, jó szelet óhajtok, csak azért, hogy
 Menne hajóm a' vad Sarmatiába velem.
 Zordon Pontusnak bal részire küldetek; a' fáj
 Hogy lassan hagyom el drága Hazámat igen.
 Számkivetésemnek helye Tómis, hol legyen, azt sem
 Tudhatom, és ímé kérem az útát oda.
 Istenek! engem azért, ha szerettek ezen habokat már
 Szűntessétek meg, 's a' ladikom legyen ép.
 Avvagy gyűlölvén vigyetek, hova számkivetettek:
 Meg halmom kín lesz énekeim úgy is amott.
 Mért vagyok itt ti szelek, testem' hordjátok el innét,
 Mért látják az Olasz széleket árbozcaink?
 A' Császár nem akarta ti, hogy meg fogjátok engem
 Itt; hanem a' Pontus' földje tekintene rám,
 Mellyre vagyok büntetve ha érdemlem, soha aztat
 Menteni nem szabad ám, és nem is illene már.
 Mint hogy az embernek, dolgát tudjátok 9) az Égben;
 Tudjátok ti hibám mennyire nem vala-bűn.
 Istenek! ezt értvén, ha hibám ragadtott el, az elmém
 Nem szánt szándékkal rossz; hanem ostoba volt;
 És ha azon háznak 10) használtam leg kevesebbé
 A' mire a' Császár büntete legyen elég.
 Érte ha temjéneztem az Égnek 's Herczegiért 11) vagy
 Boldog időt mondtam jönni alatta rcánk.
 Illy szívem lévén, kedvezetek Istenek, és ha
 Másképp volt, a' víz a' fejem' öntse agyon.
 Mit mondok, tán kezd a' terhes felleg oszolni;
 Meg győzött haragod tenger enyészik ihol.
 E' fel tétel alatt kérvén — adtok segedelmet;
 Kik mindent tudtok nem teszi ezt az eset. 12)

9) Immo ita vos scitis etc. 10) Érti Augustust. 11) Tiberius, Germanicus, Drusus, kiket fiaivá fogadott. 12) E' segedelmem ama' feltétel alatt leve: mindent tudtok: történet nem cselekedheti ezt.

III-dik KESERV.

Szív epesztő keservek, és a' lélekig ható fájdalom közt vissza emlékezik az eljövetelet meg előző éjjelre. A' szerencsétlenség nagyságának tellyes mértékét érezve voltaképpen elő adja magának szeretett feleségének vigasztalhatatlan siralmát: sűrű könnyhúllatás és zokogás közben fel tetszett a' hajnal, egy közönséges jaj szó töltötte el a' házat, a' midőn a' szerencsétlen Poéta ekképpen út engedne szívében a' mély bánatnak, — a' halállal fenyegető szelek hirtelen el fektették a' tengert: a' hegy módjára tornyosodott habok verték a' hajó' oldalát; szüntelen menydörgött és villámlott. Siralmas Levelét a' tenger Istenihez intézett fohászkozással rekeszti bé.

Jaj ha eszembe veszem gyász képét annak az éjjnek,
A' melly Rómábann a' leg utólszori vólt.
A' mikor elhagytam végképpenn annyi szerelmemt,
Rönnyeznek szemeim most is ezenn az okon.
Kezde viradni midőn a' Császár' nagy szava dörgött
Hogy vigyenek messzebb Róma' vidékeiből.
Nem vala nékem időm, se eszem készülni eléggé;
El vala érzésem halva felette soká.
Társat az útra, inast választani nem vala gondom,
Sem pénzem se ruhám szám kivetésbe való.
Úgy meg rémültem, mint kit Jupiter nyila ért meg;
El hanem azt ő nem tudja, hogy élve vagyon.
Annakutánna mikor szívem bánatja oszolni
Hezde, 's az érzésem vissza vevé az erőt.
Bús pajtásimhoz szóltam végtére, de imé
Sokból egy kettő, akkor alig vala már.
Hűséges feleségem képire mint az eső, hült
A' könny: sírtombann átfoga karjaival.
Drága Perilla leányom Lybia részibe 1) menván,
A' veszedelmemről nem tudá semmit amott.

1) Meg lehethivatalban vólt a' Férje és azzal ment oda.

Csak zokogás; jaj szó hangzott valamerre veteltem
A' szemem' és temetés forma tekintete vólt.
Asszony, férfi, gyerek zokogott, keseregle veszélyem'
És minden szegelet könybe borúlva vala.
Hogy ha szabad nagyokat kis példákban ki fejezni;
Trója midőn égett, e' vala képe neki.
A' kutya' és ember' szava nem hangzott, nyugodott
mind,

A' hajnal lovait fentre vezette nagyon.
Ezt látván, szememet vettem Capitóliumunkra
Melly a' házammal hasztalan egybe ragadt.
Istenek! így szóllék, kik ebben laktok — ezen túl —
Nem nézik szemeim 'Templomitok' soha már.
Róma sok Isteni, kiket mindjárt itt hagyok én most,
Általam a' nevetek holtomig áldva marad.
Bár seb után veszem a' pa'isom 2) minden haragot tük,
Végyetek Istenek el szám ki vetésem után.
És a'maz égbeli férjfinak 3) azt mondjátok az ellen
A' mit vétettem nem vala bűn, de hiba.
Mellyet tudtok tük; a' Császár hidje el éppen,
A' ki meg engedvén; illy nyomorúlt ne legyenek.
Így könyörögtem az Égnek, több ízben feleségem;
Gyakran a' zokogás közbe szakítja szavunk'.
A' ház védji előtt 4) szét szórt hajjal le borúlván
A' ki aludt tűzhöz 5) ment iszonyodva szegény.
Sok bosszús szavakat szórt, a' Haza Isteni ellen 6)
Hogy meg nem tudták őrzeni éltém' azok.

2) A' veszedelmem elfordításáért késő könyörgők. 3) Augustus. 4) Lares. Szüleik' és eleik' lelke felől úgy gondolkoztak a' Pogányok, hogy reájok gondjok van: azokat nevezték így. 5) Tűzhely — az ajtó megett nagy gondal szoktak tüzet tartani, a' melly körül a' Házi Istenek' képeit fel aggatták, mellyeknek szenteltetett, virágot, temjént vetettek belé, borral locsolták 's a' t. Ha valaki a' házban meg holt, el aludni engedték a' tüzet. 6) Penater.

A' viradó hajnal késésre időt nem adott: mert
A' Gönczöl csillag méne kelet fele fel 7)
A' Haza szent szeretet nem ereszte: de mit vala tennem,
Már legutolsó volt a' maradásra az éjj.
Áh! hányszor mondtam, mikor egy' némelly sietett, mért
Sürgetsz, merre sietsz, nézd meg elébb magad azt.
Áh! hányszor költék valamelly órát, hogy az a' mi
Rendelt útunknak lessz segedelmet adó.
Többször vissza menék, vagy hívattattam az útból,
Szívem' kényne szerént rest vala menni tagom.
Már el búcsúztam, meg megszóllaltam — azoknak
Egy vég csókot adék, mint ki halálra menék.
Egy szót sokszor elő hozván, meg csaltam az által
En magam' — ott látván állani kedveseim' 8)
Mit sietek mondám? hova küldnek Scythia! Rómát
El hagyom: e' két ok késedelemre elég.
Meg tagadák töllem feleségemet élve örökre
Hóltom előtt, házam' 's mindenik édesemet.
Pajtásim kiket testvér módjára szerettem,
És kikhez Theseusként vala szívem igaz.
Mig szabad át-ülelem, soha nem leszen szabad e' tán
Többé; most nyereség minden idő nekem itt.
Nincsen késedelem! félben kell hagyni beszédem'
Sorra ülelgetvén lelki barátaimat.
Sirva beszélgetvén, a' fényes, jaj de siralmas
Hajnali csillag majd fel jöve nap-keleten.
Mintha tagom' hagynám ide úgy válok meg ezektől
'S testemből egy részt váгна el egy-valaki.
Így zokogott Priamus látván, hogy meg csalatott ő,
A' lóban lévén zárva Görög hadi nép.
Erre sikóltás lön, 's jaj szóra fakadt ki-ki köztök,
És bús mejjeiket ők sárga kezekkel üték.
Végre nyakamba borúlván a' kedves Feleségem,
Könnyit könnyimhez töltve, kiáltja nekem;

7) Kezdett hajnallani. 8) Rövid volt az idő mást kellett volna mondani az alatt is.

Nem válthatsz töllem külön el mégyék veled én is
Számkivetett férjnek számkivetettje leszek.
Énnekem is készült az az út be vesz a' leg utolsó
Föld, nagy terhű nem lesz velem a' te hajód.
Tégedet a' Császár' haragos szava hajt ki hazádból,
A' szeretet Császár énekem — a' viszen el.
Ilyeneket próbált úgy most, mint ennek előtte,
És csak alig lehetett rólla le verni soká.
Durva ruhában, boglyos fővel, hát ki menék, vagy
El-temetének — bár nem vala forma szerént. 9)
O reggel fele a' fájdalomi miatt esze nélkül,
Fél holtan feküdt a' szoba' földjire le.
Végre fel eszmélvén hidegült tetemét fel emelte
A' földről: rútúl mind be porozta haját.
Most sorsát siratá, és férje nevét kiabálta,
Majd amaz el hagyatott háznak az Isteneit.
Mint ha leányának 's nekem a' gyűjtmányom előtte 10)
Állott volna szegény annyira jajgata ő.
És meg halni akart, holtával, hogy lehetné
Érzését: értünk élni de még is akart.
Éljen míg távol lések (mivel így akará azt
A' bal sors) legyen ott a' ki segíteni fog.
A' Pásztor csillag 11) mikor a' tengerbe merüle,
A' vizeit szörnyű háborodásba hozá.
Jónia tengeredet mi nem önkényből hasogatjuk,
Bátran féltünkben 12) tettük az utat ide.
Jaj nekem! a' tengert a' szél mind el feketíté,
Méjj üregéből mint nyom ki czernyi fővényt.
Hegy nagyságnyi habok verik a' gályánknak az orrát,
És végét festett Istene' képeivel 13)
A' két oldala zúg, csikorogván a' kötelek mind,
A' mi veszélyünkön nyög velek a' fenek is.

9) Nem temették ugyan a' földbe, de mind egy lett volna néki. 10) Rogus, a' min a' holtakat meg égették. 11) Aretophylax, Bootes ökör pásztor, mikor le ment 12) Augustustól. 13) A' hajó orrában voltak.

A' gályás kapitány sárgúltával bizonyítja
Féltét; gályánkat hagyja hová maga megy.
A' délezege paripán valamint melly ember erőtlén
Lévén, — a' gyepölöt el veti tőlle tovább.
Igy oda nem mégyen hova kívánná Kapitányunk,
Csak hova a' tenger habjai verdesik azt.
Aeólus ha nem ad más szél, úgy vissza verődünk
A' haza földre, hová menni ki tiltva vagyok.
Illyriát bal-kéz fele hagyván még ide látjuk
Messzire a' vízen a' jeles Ausoniát.
A' szél szünjön meg tiltott Országba be vinni
És velem Istennek*) tégye parancsolatit. 14)
A' mikor ezt mondtam, kívántam, félttem is attól
Vissza megyünk; a' hab mennyire dönti hajónk'
Tengeri Istenek! óh kedvezzetek itt leg alább ti
Légyen elég Jupiter rám 15) ha haragszik amott.
Éltem' mentisétek meg ezen szörnyű be halástól
Hogy ha ki el vesze már, tartani meg lehet azt.

IV-dik KESERV.

Ír egy hűséges barátjának. Mint a' többinek a' nevét,
úgy leg elsőben is ezét el halgatja; nem akarván a' Császár haragjának ki tenni: tehát a' szerensétlenségében
eránta ki mutatott ritka hűségének elő számlálásával
adja tudtára, hogy ezt a' Levelet neki írja, a' ki józan tanácsával le vérté az öngyilkosságról: ezért örökös hála-adó
váltát ígervén meg áldja azt. A' dologra helyesen illő példák, természetesen gyönyörködtető hasonlatosságok bőségében termékeny elméjének, gazdag folyamatját ki tündökölteti. Szényvedésűt az Ulyssesét felyül haladókkban ékes kümbözüssel képezteti.

*) Hogy Istennek nevezi lásd a' jegyzést 3. Könyv 3. Keserv.

14) Augustus. 15) Ugyan 3.

Óh nekem a' sok közt legjobb hív drága Barátom.
 Sorsomat úgy nézvén szinte tulajdonodat!
 És ki leg elsőben kedves mint a' jut eszembe
 Vigasztalni merél, mert meg ijedve valék.
 A' ki tanácsot adál, hogy az életem' el ne veszítsem;
 Hóltomat óhajtván, mint sem az életemet.
 Ezt kinek írom igen tudod; ámbár a' nevedet nem
 Mondom is: úgy szintén mit mivelél te velem.
 E' nekem elmémben mélyen tesz nyomva be mindég;
 E' szívességért lészek örökre adós.
 Bús lelkem hamarább levegőbe repül 's ide hagyja
 A' hév gyűjtmányon csontjaimat, hiszem azt.
 Mint neked érdemeid' feledékenységbe bocsátnám:
 A' te kegyességed', hosszas idő nyeli-be.
 Légy te szerencsésőbb nállam', 's áldjon meg az Isten,
 Semmire szükséged, hogy ne legyen soha se. —
 Hogy ha szerencsésőbb szélről vitetődne hajóm, tán
 Isméretlen lett volna baráti hited.
 Theseust, Pirithous,¹⁾ ha pokolba le nem megyen, oly hív
 Bajtársának nem vélheti életiben.
 Téged Orestes gyöttröttek Furiák, Pylades, hogy
 A' hűség' örökös ezimere lenne nekünk. 2)
 Euryalus *) Rutulus Hatonák' seregére ha vélled
 Nem ment volna, Nisus' volna enyészve neved.
 Mint az arany, millyen jó, a' tűzben tudatik meg:
 Úgy az igaz hűség, a' veszedelmes időn.
 Míg te szerencse kezéd' nyújtoz, mosolyogva tekingetsz,
 'S ép a' gazdagság, mind valamennyi szeret.
 Úgy de mihelyt dördül szélyt futnak, senki reá nem
 Esmér a' ki körül hemsége annyi barát.

1) Theseus, Pirithous, ha le nem ment volna pokolba, Annyira nem tudná, hogy neki társa legyen. 2) A' hűség-
re örök példa lehetne nekünk.

*) Szint így Radivoj és Juranich Szigetvári vitézek
halhatatlan példái az igaz barattságnak az ellenség' tábo-
rában. Lásd Zrínyi verseit.

A' mík a' rég' lett példákból össze szedettek,
Rajtam bé telvén, mind igaz és helyes az.
Annyi barát közzül két három alig vagyon; a' több
A' sorsé volt csak, látni való nem enyim.
Hát mennél kevesebben vagytok, sok gonoszimba
Oh ti segéljete, és partra vezessetek el.
Félnetek ok nélkül nem kell, hogy azon szeretettel
Meg sértessen az Úr, kedvesim általatok.
Sokszor az ellenségben is dicsérte ki hív volt;
Mennyire szívelé azt, a' maga népe között.
Jobb az ügyem nékem, fegyvert nem fogtam az ellen:
Ostobaság okozá számkivetésemet is.
Vigyázz hát az ügyemre könyörgök néked; az Úrnak
Hogy ha haragját még meg kevesíteni lehet.
Az lehetetleneket kíván, ki akarja egészen
S annak volta szerént érteni kínaimat.
Annyi gonoszt tűrök, mint mennyi világ van az Égen
S a' száraz testnek por szeme mennyi vagyon.
A' hihetőségnél többet szennyvedtem, azonban
Mind meg történtek, bár soha nem hiszik is.
A' minék egy részét, síromba viszem be magammal,
En el halgatván, el temetődve legyen.
E' töredékeny mejjemben a' szó, ha az ércznél
Vólna erősb, nyelvem, szám ha lehetne ma több,
Még sem tudhatnám szóval mind azt ki beszélni,
Mert az igen sok tárgy meg haladá az erőm.
Mint hogy Ulyssesnél többet szennyvedtem, azért ti
Vers írók helyibenn én legyek írva neki.
Ő egy kis téren tíz esztendőn csavarogván,
Dulichium sziget, és Trója' határi között.
Engemet a' Császár Ég és föld messzire lévő
Tengereken túl a' Pontus öbölre vetett.
Ő vele hűséges sereg, és hív társai voltak;
Engemet el hagytak számkivetettet azok;
Ő vígan mene vissza szülőtt-földjére vitézül
Én le verettettvén számkivetésbe futok.

Dulichium Sámós és Ithaca —nem haza földem;
Töllök semmi dolog messzire lenni tehát 3)
Róma hazám, melly hét hegyről szemléli körül a'
Földet; azon gyönyörű és becses isteni hely
Teste erős, és a' nyomorúsághoz vala szokva,
Gyenge erőm, osztán a' tudományra való
Szüntelen a' gyilkos fegyvert gyakorolta Ulysses,
En a' gyengéded mennyei vers tudományt.
Neki segítségét vive Pallás, a' mikor engem
El nyoma egy Isten — nem vala semmi segéd
Ő Neptúnustól üldöztete, én Jupiterből; 4)
Úgy de ama' kissebb, mint vizek Istene csak.
És az Ulysses dolgábann sok költve vagyon; de
A' mit szenyvedtem nincs mese benne sehol.
Végre hová szándékoza, ő házához el ére:
- A' melly földre soká útaza, el-juta majd.
Ellemben mindég házam' kívül leszek én, ha
A' sértett Isten' nagy tüze el nem oszol. 5)

V-dik KESER V.

A' Felesége eránt lángoló szerelmét teszi nyilván való-
vá. Ötet a' kedves Nem' azon Szépeihez hasonlítja, kik szá-
zadokon által a' férjekhez viseltető hűséges szeretet' remek-
jei voltak. Fájlalja hogy fedhetetlen hűségének nem Ho-
merus hirdetője. Mindazonáltal ígéri, hogy versei által
halhatatlan hirre emeltetik; melly tökéletesen bé is telt. —

Antimachus Lydét olly forrón nem szereté, sem
Phylétas Battist, annyira nem soha sem:

3) Csekély dolog volt benne, mint' kis szigeteken,
nem lenni Rómához képpest. 4) Augustustól; többre nézi
mint Neptúnust. — 5) Augustus' haragja.

Mint te nekem szívemben vagy kedves, ki ha nem jobb
Férjt érdemlél bár, úgy de szerencse' Fiát 1)
Vég-veszedelmemtől oszlop módjára meg őrzel
2) A' te ajándékod, hogy lehet élnem, az is.
Gálya törésem után a' táblám' el ne ragadják 3)
Végbe vivéd, és hogy préda gyanánt ne legyenek.
A' vért szomjúzó Farkas mint vágy ha ehetnék.
A' juhakolba midőn senki nem őrizi azt;
Vagy mint a' torkos keselyű szélyt néz ha találna
Oly dögöt a' síkon, földbe be ásva mi nincs.
Igy valamely álnok — de te nem hagytad — vagyonomra
Vetni akarta kezét: nem hiszi kinaimat.
Virtusod azt le-veré, az erős pajtásaim által;
Mellyért hálákat nem tudok adni nekik.
Olyan igaz, millyen nyomorúlt bizonyítja felölled
Ezt, ha tanúságom leg kevesebbet is ér.
Nállad jószágban Hector' felesége nem elsőbb 4)
Férjével meg holt Láoamíia se vólt.
A' hírben ha Homérre találtál vólna, utánnad
Pénélopé másod rangba tevődne bizony.
Benned, akár mester nélkül lett e kegyes erkölcs
És születés idején adta az Ég te beléd.
Arra akár egy Fő Asszony 5) vett, a' kit örökké
Tiszteltél — hogy légy hív 's követésre való.
6) A' vele létellel ki hasonlóvá tevé téged,
Naggyal vetni kicsinyt egybe ha lenne szabad.
Jaj hogy versemnek nagy erőt nem nyerhetek ebben,
És szám kisebb mint érdemed' adjam elő.
Melly eleven vídamsággal birtam vala régen,
Sok veszedelmekben mind ki aludva vagyon.

1) Nem illy nyomorúltat. 2) Némelly magyarázóknak magáról értik mások pedig jószágáról. — A' te ajándékod, hogy valamim vagyon ép. 3) Kik hajó törést szenvedtek, táblára írták a' veszedelmeket és kéregettek. 4) Andromache. 5) Livia. 6) A' vele létellel szint oly jóvá tevé mint ő. —

A' szüz Hösnek közt 7) te az első helyre tetetnél
És leg elől álnál virtusod' érdemivel.
Érjen akár mennyit dicsérésein; de azért a'
Versem után mindig fen marad a' te neved.

VI-dik KESERV.

Koszorús képe barátja gyűrűjében vólt ki metszve; mi-
vel a' borostyán szerencsés Poétákhoz illik, kéri barátját
reszeltesse le rólla, és csak a' képét hadja meg, — azt
valahányszor látja gyűrűje' le-tételekor — és felvételekor
emlékezzen meg Valódi képe a' Metamorphosisában van,
Abban lévő hibáiból magát menti.

Még gyűrűjében kinek a' képem van ezennel
Vége le a' koszorút a' fejről neki az.
A' koszorú bódog versíróhoz lehet illő;
Nem pedig a' kinek így napja be-fellegeze.
Azt ha te tetteted is, de tudod kedves kinek írom,
Képemet a' ki nekem hordozod újjaidon.
Mellyet arányba befoglaltatván, lelki barátod'
Láthatod, ő ámbár számkivetésre juta.
Jusson eszedbe kiáltani fel, mikor arra tekintel;
Melly tova van töllem drága barátom Ovid!
Kedves, jóságod, de nagyobb képem lehet a' vers:
Meg hagyom olvassad, legyen akártni nemű.
A' Metamorphosis nyomorúlt Ura' számkivetésbe
Lett vitetésével félbe szakadva maradt.
Nagy fájdalomban mi időn indulva valék már,
Több munkáimmal tűzbe vetém magam azt.
Álthea báltyaiért valamint tűzzel meg emészté,
Magzatját, 's jobb nény lett vele, mint sem Anya.
Így ha nem érdemelé is meg, hogy veszne velünk el,
A' mindent befaló tűzre vetém magam azt.

7) Pö Asszony Matrona.

Már, vagy azért, mivel a' verset mint vétkem' okát, úgy
Gyűlöltem, vagy azért, mert darabos vala még.
Úgy vélem; hogy azon könyvek mind fen maradának
Példákban kellett lenni le írva nekik.
Éljenek óhajtom; ki tanulni szeret mulatásra
Légyenek; intsék meg, jussak eszébe magam.
Még is nem lehet azt örömet olvasni azoknak,
A' kik nem tudják — félbe szakadva maradt. 1)
Én mivel e' munkám' le vevém az ülő közepéről
Ráspoly alá nem ment, hát az ezenn az okon. 2)
Dicséret helyiben ha bocsánatot ad ki elolvas,
Meg dicsér — nem fog becteleníteni ha az.
E' könyvecskének, ha te jónak gondolod aztat,
Légyen ezen hat vers írva felülre neki:
A' ki ezenn árván maradott könyvemre tekintel —
Rómában leg alább ennek adódna helye.
Annyival inkábbblan kedvezvén, hogy nem Ovidé,
Mint egy Sírjából 3) vonta ki a' ki szeret.
E' készíttetlen versben hát a' mi hibás van —
Meg jobbítottam volna; de el-hozaték.

VII-dik KESERV.

Meg bosszontatván rossz barátjától, midőn vélle sokáig
harátkozott, még is felésem ment el vitetésekor; vétkes
hüség telenségét mennél inkább nem hitte, annál méltóbb
érzékenységgel meg feddi. Inti jobbítsa meg magát, hogy
hüségves vóltáról dicsérhesse meg.

A' vizek a' tengert el hagyván, kútfejeikhez
Vissza felé mennek, Phoebus is égi lován.
Csillagokat terem a' föld, szántani fognak az Égen,
A' víz már tüzet ad, e' pedig ontja vizét.

1) El végezte ugyan, de a' hibáktól meg nem tisztíthat-
ta. 2) Ki nem pallérozhatta. 3) Tüzből,

Minden rendetlen természet' rendje szerént léssz;
Semmi világ rész nem megy maga útja szerént.
Meg történ minden valamit tagadék — ez előtt — nincs
Semmi, hitelt mellynek nem lehet adni tovább.
Arra jövendőlök: mert a' meg csalt — ki felől azt
Véltem, hogy majdann ő segedelmet adánd.
Engem hát te csalárd elméből úgy ki vetettél,
'S annyira rettegtél csak közelíteni felém?
Hogy leg alább néznéd, 's vigasztalnád ki le omlott,
Durva ki nem jönne csak temetésire sem.
Hát te ama' tiszteltt, szent, drága baráti nevet már
Mint hitvány dolgot lábad alá veted é?
Illy iszonyú földhöz veretett pajtásra tekintned,
'S könnyítne szóddal, vajmi kevésbe került.
És hozzám — esetim' ha siratni nem is, leg alább csak
Költött bánattal szólni, keserni velem.
A' mint tett idegen, leg alább — Isten veled! aztat
Mondani, 's a' népet benne követni neked.
E' gyászos, soha nem látandó képet utolsó
Napján szemlélned, míg lehetett az alatt.
Végre az életben egyszer; nem többször ezentúl
Légy te egységben — mondani kölcsönösen.
Tették ezt mások velem, a' kik össze kötésben
Nem voltak, sirtak melly szeretet' jele volt.
Mit ha kenyér - pajtás 1) nem vólnál hosszas időn már,
'S nem köteleznének tégedet annyi okok.
Mit ha valódiaim 2) 's tréfám nem vólna előtted
Esmeretes, szint úgy énnekem a' tied is.
Mit ha te a' városban lettél vólna csak esmért
Minden tréfámon többnyire meg jelenél.
Hasztalanul ezeket hát mind el vitte e' a' szél?
Hát a' Léthe folyó, mind bemerülve viszi?
Hogy te ama' nyájas szép Rómában születőtél
Nem hihetem: hova én nem mehetek soha már.

1) Kenyeres pajtás. 2) Scia.

Nem: hanem a' Pontus' tenger' bal részire fekvő
Kőszirtok közt a' Scythia bérczeiben.
Szíved' környékét tűzkő ere tészí tenéked
Durva; hideg vassá változa mejjed is el.
És teneked dajkád tigris vala, melly tele emlőt
Szopni adott régen gyermeki ínyed alá.
Már ha te mint idegent, nem néztéd volna veszélyem'
Nem vádoltatnál durva hogy annyirá légy.
Tenger káromhoz de mivel járúla az is még
Hogy mindenben jó régi időm ne legyen: 5)
Vidd véghez, vétked ne forogjon többet eszemben,
Dicsérjen meg szám, melly panaszol ma reád.

VIII. KESERV.

Egy Orátor barátja előtt az allyas nép' álhatatlanságát hasonlatosságokban fejezi ki, magával bizonyítja. Kívánja hogy ezt, az soha ne tapasztalja. Példákat hoz fel a' szerencsétlen baráthoz mutatott hűség dicséretes voltára. Örvend barátja hívatalra lett emeltetésén. Magát vele egybe hasonlítja. Kéri fogja fel szerencsétlen ügyét.

Teljen az életed el békességben, ki barátom
Lévén, minden időn olvasod énekimet.
Melly fogadást magamért tettem, de az Isteneket nem
Indíthatta meg: óh érne sokat neked az.
Mig boldog léssel számos fog lenni barátod, 1)
Hogy ha Eged be borúl el hagyatol 's magad élsz.
Nézd a' házi galamb pompás palotákra repülget,
Omladozó tornyot semmi madár se szeret.
Mint a' hangya üres pajtába be nem megy orozni;
Úgy te barát nem mégy, hol ki fogyott az arany.
Mint ki sütő nap alatt jár, árnyéktól követődik;
El fut tőlle mihelyt a' napot éri homály.

3), Míkor hevesen szerettelek.

1), Ez a' vers vette fel először a' Magyar köntöst.

Így amaz ingadozó nép is fénnéire tekint a'
Sorsnak, mely ha komor széllyt szalad egyszeriben.
Kívánom láthatd rajtad nem lenni igaznak,
Melly rajtam meg esett, mind valamennyi igaz.
Míg jól állottunk, noha nem vágyott soha arra,
2) Esmeretes házunk; volt neki népe elég.
Úgy de mihelyt kezdett le omolni az, egyre ijedten
Hátat fordítván, el futa mindenike.
Azt se csudállom, hogy rettegnek az égbeli tűztől 3),
A' melly mindeneket lángba borítani szokott.
Bár legyen ellenség, a' rossz sorsbann igaz, és hív,
Bajtárst a' Császár tiszteli érdeme ként.
Nem haragudt rá ő (mert mindennél türelemesbb:)
A' ki barátjához hív leve kinyaiban.
A' mikoronn értette Thoás' bajtársa Orestest
Mint szereté Pylades, néki kegyelmet adott.
Bajaoki virtusiért becsülé Achillt maga Hector,
Patroclust, hogy hív drága barátja vala.
Mint mondják Plúto maga is meg szána, hogy a' bús
Lelkekhez le-menél Thése Pirithousért. 4)
Euryalus 's Nisus' hűségét, hinni lehet, hogy
Meg tudván Turnus, sirt veszedelmeiken.
Hedves az ellenségnek is a' nyomorútnak ajánlott
Jóság: a' szavaim melly kevesek sok előtt.
Olly környülménnyben vagyok; inségem lehetetlen
Meg könnyezni nekünk, a' maga vólta szerént.
Jóllehet a' szívem búsult sorsomra tekintvén,
Meg vidúl még is, hogy te elébbre menél.
Ezt, hogy meg történik elébb tudtam vala, mintsem
E' szél vitte legyen, kedvesem a' te hajód' 5)
Mert ha vagyon becse a' kegyes életnek, bizonyára
Tégedet a' jóban, nem halad egy se felül.

2) Házunk, vólta mindég látogatója elég. 3) A' Császár haragjától. 4) Proserpinát elakarván venni Plútótól. 5) Midőn még jelességid nem vólta annyira esmeretesek mások előtt — 's nem vólta annyira kedves.

Vagy ha vagyon beese a' tisztességes tudománynak,

Ékes szóllásod meg nyeri minden ügyét. 6)

Ettől indítatva, Barátom mondtam azonnal:

Lelki ajándékok sok szem elébe kerül.

Ezt nekem értésemre nem adták juh - belek, 7) avvagy

Mennydörgés, 8) madarak repte, se a' szava 9) nem.

Erre jövendőlés az irányzás volt, 's az okosság.

Innét láttam el azt, a' mi idővel esett.

Melly mivel így bé telt, lelkemben vígadok Édes,

Mint hogy szép elméd fényre derűlve vagy.

Jaj de az én elmém inkább lett volna homályban,

És ne világított volna bajomra soha.

Hasznos volt neked a' tudomány, nekem pedig ártott,

Bár ha tied komoly 10) is, bár mosolyogion enyim,

Még is az erkölcsöm tudod azt, hogy ama tudománytól 11)

Tiszta: előtted mert életem esmeretes.

Végre azon Versem régibb, 's ifjú kori játék:

Hát ha nem érdemes is, tréfa beszéd, nem egyéb.

Vétkemet óltalmazni tehát, noha nem lehet, úgy de

A' mondott okokon, menteni még lehet azt.

Mentsd ki tehát a' mint teheted, 's pajtásod ügyét ne

Hadd, melly útba menél; menj te örökre azon.

IX-dik KESERV.

Cenchrenél más hajóra tétetett fel, melly Minervának volt óltalmába ajánlva: éppen azért ki festve volt rajta. Sebes szárnyaival (értsd a' vitorlákat) meg előzte a' több hajókat. Ettől fogva le-írja az útját Tomisig. Minerván kívül segítségre hívja Castort és Polluxot.

6) A' mi igaz pör. 7) Az áldozatra vitetvén, a' belső részéből — a' lángból, füstből, — jövendöltek 's a' t. 8) Szerencsésnek mondták, ha bal oldalról jött. 9) A' sebessen repülő és éneklő madarak repüléséből és énekléséből is jövendőt mondtak a' híjába valóskodók. 10) Tréfa nélkül való. Ernstlich. artes severae Eloqventia in foro. 11) Ars amandi.

Pallás védje alatt van gallyám, légyen is abban :
 A' minek a' festett szép sisák adta nevét.
 Ez, ha vitorlát kell vagy evedzőt venni elő, a'
 Legkissebb szélről jól megyen egy szeriben.
 Meg nem elégeszik a' társit meg előzni futással,
 Rég' indúltakat is nagy sebesenn oda hágy.
 Habjait a' duzzadt tengernek szenyvedí könnyen,
 A' szörnyű víztől még be se nedvesedett.
 Cenchrénél adták: e' rémítő menetelben —
 Hív vezetöm, társam lenni fog úgy hiszem ez.
 Pallás' óltalmával ez annyi veszély, iszonyú sok
 Tengeri szél - vész közt ép vala ekkorig is.
 Drága Minerva könyörgök bátran szántsa vizét a'
 Pontusnak, 's mennjen Tómisí révbe velünk.
 A' Hellespontusra midőn mene Cenchrei gallyánk,
 'S keskeny partja között nagy darabot futa el;
 Balra menénk azután a' Hector 1) városa mellett,
 Imbria földjének tár kikötője felé.
 Hogy jó szélre kapánk, Zérinthusnak szigetébe
 Ére hajónk Sámó — Thrácia' partjaihoz.
 Ettől a' földtől nem messzire Tempyra 2) fekszik,
 Mind eddig gallyán tettem az útát ide.
 A' Hellespontust oda hagyván 3) tetsze minékünk
 Jönni gyalogjában Thrácia síkjaidon
 Dardanán által, mellyet fundált vala régen
 Dardán — Lamsaknál tettük az útát odébb.
 Melly vizeken rosszúl vitetett vala Helle, hajóztunk
 Hol Sestóst 's Abydóst két fele osztja az ár. 4)

1) Hectoris Urbe Troja, alii Herculis Urbe Heraclea etc. 2) E' van Cambianusnál 's a' t. Minelliusnál pedig Abdera. 3) Hellespontiacas etc. Heinsius hibásnak látja ezt, mert mi módon hagyta el a' Hellespontust, mint a' mi Dardaníába, Lamsakba, Abydusba ment: mind ezek a' Helle-tenger, vagy Dardanelli út torkában lévén: tehát relegit, relinqvit, releget, repetet, vagy akármi illyet kell tenni: meg lehet Poetai szabadság, vagy közönséges szóllás volt. 4) Hellespontus.

Erre Propontisnál fekvő városba vitettünk,
A' mellyet hajdan Cyzicus alkota vólt.
Majd meg ama' helyhez hol két tengerre hajóznak 5)
A' nagy erős Bizantz' tengere partjaihoz.
Adja Minerva sebes szélről gyorsan vitetődjön
Gállyánk — ingadozó 6) két Cyanén vigyen át.
Thynia' öblénél, az Apolló városa mellett,
Menjen az Anchialós kőfalak' allja felé.
Merre Mesembria rév part lesz, jobb kézre 's Odesson
Majd azután Bacchus várákövetkezik ott.
'S régi helyéből el veretett néphez közelítsen,
Kik a' kőfaltól vélik az erdeteket 7)
Végre szerencsésen menjen Tómisba dereglyénk.
A' hova a' Császár' átká vetette fejem'.
Egy bárányt fogok adni Minervának ha ez így lesz,
Egy bárányt, mivel itt most egyebem nem akadt.
Kérek Tyndaridák, kik e' sziget' Isteni vagytok,
A' két útasokat védetek álja körül.
Innét már Cyané fele menni fog egyyike a' két
Gállyának lefelé Thrácia tengereden.
Oh eselekedjétek mi — időn két tájra evedzünk,
Mind a' két résznek jó szelet adjon az Eg.

X-dik KESERV.

Az első könyvet írta útjában, a' tengeri habok, 's lélek' erejét meg törő búslakodások kínos viszontagsági közt;

5) Cyzicumtól ment a' Konstantinápolyi - szorúlatra. Bosphorus Thracicus, mellynek bal partján esik azoknak Konstantinápoly, kik a' fekete tengerre mennek: Bizantia littora fauces, öt stadium szélességű, ha két ember, egyik az Európai, másik az Ásiai partra áll, egymás beszédét meg halják. Ezen veretett Darius hidat, midőn vesztire a' Scythák ellen ment. Ezen torkolathból, janua vasti maris, mennek a' Propontisra és Pontusra. 6) Hajón úgy látszott mint ha most ide, majd amoda mennének, 's egygylennének. 7- Megarából szakadtak oda Alcaethoi,

A' vizek rettentőségénél nem kevésbé gyötrötte a' rabló
Ráczoktól való félelem, midőn ki kötöttek; tehát hibáiról
megint engedelmet kér.

Melley levelekre találsz e' könyvben, száz bajaimban
Írtam mind végig tengeri útam alatt.
Vagy hólepte Deczember' hónapban dideregve,
Ádria' habja között buba merülve nagyon.
Vagy mikor a' gallyánk a' két tenger közti Istmust,
Meg haladá's máson tettem az útát odébb.
A' szörnyű tenger zaja közt, hogy verseket írék,
Bámúlták tudom azt a' szigetek magok is.
Illy nagy tengeri, 's lelki veszély közben magam éppen
Bámúlok, hogy eszem nem vesze énnekem el.
Légyen versemnek neve fásító 's eszelős, de
A' gondtól elmém' a' szabadítja fel itt.
Égi fias - tyúknak 1) 's gödölyének 2) csillagi sokszor
Hánytak kétség közt a' fene tengereken.
Most az ökör pásztor 3) be setétíté az Eget mind,
Majd meg az essőző 4) húzta fel a' vizet ott.
Egy rész a' vízből gallyánkban vólt, de azért én
Reszketeges kézzel verseket írogaték.
A' kötelek most is csikorognak az északi szélről,
Hegy módjára dagadt a' vizek árja viszont.
A' kórmányos az Égre emelt kézzel fogadást tett,
Mesterségével fel hagyta már az esze.
Erre halál képét látom valamerre tekintek:
Azt most kívánom, majd iszonyodva futom.
Érkezek a' parthoz, maga el rettent ez azonnal,
A' szörnyű víznél embere rettenetesbb. —
Hát egyszerre vesződök az élőkkal 's Oczeánnal
'S kettős rémülést szül gyilok, és hab özön.

1) Plejades. 2) Hoedus. 3) Bootes. 4) Hyades — mind
ezek fel tetszésekkal essőt hoznak. — Hauserat aquas — a'
nagy essőben úgy látszik mint ha fel szívódna a' víz.

Rettegek attól, hogy prédát várván meg öl engem:

Ettől, holtommal, hogy nevezetje leszek. 5)

Rettenetes rablást szerető nép lakta vidék a'

Bal rész, hol mindég ömlik az emberi vér.

És mivel a' tengert a' tél' szele hánja halomra;

A' szívem zavarosbb a' vize habjainál.

Hát ha hibás versem; mivel úgy van, néki bocsáss
meg

Jó szívű ember, majd ha el olvasod azt.

Mert nem kertembenn írák, mint ennek előtte,

Sem nem mint othon szoktam az ágyaimon.

Hányatok a' félős vizeken télnék közepette:

Még írásomat is, szinte be öntik azok.

Bosszonkodva viaskodik a' szélvész, vele hogy nem

Gondolván — írok — jég vizeit veri rám.

Győzze az embert meg, csak hogy mivel én le-te-
szem már

A' tollat menten, szűnne meg a' dühe hát.

5) Azért is bé fojt, hogy róllam neveztessem. A' múlt
Decemberben, 1822, e. — ezen hatvan hajónál több össze
tört.

M Á S O D I K K Ö N Y V.

I-ső KESERV.

Ez az egész könyv a' Császárhoz intézett Apologia, vagy maga mentő Levél. Kezdetén meg támadja magát, megint miért ír verset, az okozván a' veszedelmét? meg felel reá, hogy ha a' lenne ismét eszköz ki szabadulására, mert a' Császár a' verseket nem gyűlöli. Irgalmas lévén bízik kegyelmében, különben is fedhetetlen életéről esmeretes: azért bízott reá némelly hivatalokat. A' Mustrán mindég helyben hagyta az életét: tehát nem valamelly akaratos bűn; hanem egy történet szerint lett látásért számkivettettet; a' miért Acteonnal hasonlítja össze magát.

Itt ékes felemelkedéssel, szív vérző kifejezésekkel, természetes hasonlatosságokkal, 's képes előadásokkal igyekszik a' hatalmasnak kegyelmét meg nyerni. Könyörögve kéri mind azokra, a' mik szívében a' legszentebb, kedvesebb behatással, 's elevenebb érzékenyítő ingerekkel, de ottan ottan nem kevés bátorságból tett szemre hányásokkal bírnak, hogy öldöklő nyilait ne tartsa fel húzva reá szüntelen. Esedezik, vitesse közelébb Rómához. Le írja kik közt nyomorog.

Ismét említi, hogy őt egy hiba és bűn vesztették el: az elsőt el halgatja, hogy a' Császár' fájdalmát meg ne újítsa: a' bűne pedig a' Szeretet mesterségéről írt Enyelgése. Vajha foglalatossági miatt olvashatná azokat, nem találna bűnt azokban. Csak a' vissza élés által lehet rossz: a' szerelem' leányinak írta. Az említett okon mind az Iliás, mind az Aeneis veszedelmes lehet az Olvasónak: még se bűnös mind az Író; mert semmire használ, hogy ugyan az ne ártson, példa a' tűz. Az ékes szóllást igaz úgy védjére tanulják, azomban óltalmazták a' gazembert vele, és el nyomják az ártatlant. Tovább megyen: veszedelmes a' Circus, Porticus. Sőt mi szentebb a' Templomnál, mind az által kerülje, kinek elméje rosszra hajlik.

Ezekután kárhóztatja esztelenségét, de különben a' Fátum azt úgy rendelte. Elkeseredik, még is fájlalja, hogy ta-

nült: ámbár senkit el nem rontott a' verseivel; azok hazugságok, erkölcsétől különbözök, könyvenem jele szíve' müvőitának; hanem az élete. Ha valaki abból ítél, úgy Actius Plautus kegyetlen: Terentius dobzódó. Továbbá nem maga írt szerelmes verseket, még is egyedül ő büntetett meg. Itt fel hozza először a' Görög Írókat, majd a' Rómaiakat; a' mi által széles olvasottságát nyilvánosítja: Tiszteletből el halgatja az idejébéli Poétákat. Már mi csula ha írt, annyi közül senkinek sem lévén baja. Lám a' Tragoedia Materiája mind csak szerelem. A' Mimusi-játékban ántalan fertelmes a' tréfa; az alakosok cifra paráznak; még is egyre nézi a' Tanács, Fő Asszony: sőt azon erkölcstelenséget tanító munkákat meg veszik a' játékra Ügyelők. Visgálja meg az azokra tett költségeit a' Császár, úgy fogja találni, drága pénzen ő is vett ollyakat, és a' fajtalan játékokat vigan nézte, maga is — ezeknek Írói meg nem büntetettek. Ha be megy az ember képes kamarájába, búja festéseket szemlél ott.

Végre, ifjantan írt a' Szerelemről, és vén korában szenyved érte. De nem csak enyelgéseket írt, hanem fontos munkákat is: kéri különösen olvassa meg a' Metamorphosisát, meg látja, minő nagy tisztelettel szólott ő rólla. Szolgáljon az is mentségére, hogy sok ezer verseiben senkit meg nem sértett, egyedül magát. Hosszas mentségét forró kérésével rekeszti bé.

Én nyomorúlt! Könyvek veletek mért gondolok im-
már,

A' kit örök romlás ére az elme miatt.

Mért veszem a' Műsákat elő mint vétkem okát hát?

Egyszer szenyvednem nem vala értek elég?

A' versem cselekedte mivel mind azt gonoszúl, hogy

Asszony, Férfi előtt esmeretes leszek én.

Mind pedig a' Császár erkölcsömet és magamat jaj

Igy meg bélyegezett; a' noha régi dolog. 1)

1) Ars amandí, a' szeretet' mesterségéről írt könyve. A' Julia' számkivetése előtt véli Keplerus, hogy kiadta Ovid; mert midőn abban az asszonyoknak mással való szerelme-

E' tudományt vedd el, vétkem fog lenni enyészve,
 Versemnek köszönöm sok vereségeimet.
 E' leve munkámért jutalom, bér, hogy nem aludtam,
 Elmémért nyertem számkivetésem' okát.
 Mint veszedelmeseket, ha eszem lett volna, kerülnöm
 Kellott volna azonn Áoni 2) szenteimet.
 Ismét olly eszelős lettem nyavalyás, hogy erővel
 Melly kőben meg ütém lábamat, arra futok.
 Mint a' meg győzött bajnok, bajtvívta helyére
 Vissza megy, és oda szál hol veszedelme esett.
 Tán a' mint Telephusnak azonképpen nekem is majd
 A' mi sebem szerzé; íret is adni fog az. 3)
 Melly haragot Mú'sám fel gerjesztett csilapítsa,
 Meg kérleltetnek versel az Istenek is —
 Sőt maga a' Császár meg hagyta az Istenek' Annyát
 4) Versel tiszteljék Látium' Asszonyai.
 Szinte azonképpen Phoebusnak Százados - Ünnepe 5)
 Tartásával is azt mondani rendeli Ő.
 Jóltévő Felség! te ezen példákra tekintvén
 Enyhüljön haragod verseimért ez okon.

ket javasolja -- nem merte volna kiadni. De azután kellett neki; mivel említi a' vízi viadalt — Naumachia; a' mit már az előbeszédben láttunk. Minthogy meg nem volt tiltva; nem félhetett. Augustus 19 esztendő volt; mikor Antonius ellen készült: e' korban volt Cajus is, a' Parthusok ellen mikor akart menni — auspiciis Patris: mert Augustus fiává fogadta: született pedig 734., kijön hát 752 -- 53. midőn világ elibe bocsátotta az említett könyvet. Ecce parat Caesar domito quod defuit orbi — Addere, nunc oriens ultime noster eris — Parthe dabis poenas: Crassi gaudete sepulti etc. — Auspiciis, annisque Patris puer arma movebis — Et vinces annis, auspiciisque Patris (Ars Amat. Lib. 1.) L. Masson. 2) Szűz sereget — név szerint a' Poesist. 3) Versem után ki szabadúlok. 4) Ops. 5) Ekkor minden Teatrumon, minden Templomokban áldozatok tartottak: verseket énekeltek. A' Hirdető — Praeco — így kiáltott fel: ezt soha nem láttátok, nem is fogjátok.

A' ki szemérmetesebb vagyok óh mint sem tagadánd'nám

Azt, hogy igaz legyen az; mert igen érdemelém.

Úgy de mit engedhetnél meg nekem nyomorútnak

Bűnbe nem esvén, rá sorsom adá az okot.

A' mikoron vétünk mindég ha az Istenek Attya

Menyköveit szórná, úgy ki ürülne az Ég.

Nem: ha nagyot dördült, 's a' bűnösöket megijeszté,

Szélyt oszol a' felhő és kiderül az idő.

Istenek Attyának méltán neveződik azért Ő:

Semmi Világban nincs nálla se jobb se nagyobb.

Úgy te, ki mint Jupiter menyben, haza Attya vagy
itt — élj

Néki szokásával; 's azt cselekedd magad is.

Azt ha teszed: mérséklettebben nállad akárki

Nem viszi a' kórmányt a' birodalmaiban.

Parthia megveretett, gyakran lett néki bocsánat;

Ő győzvén, nem adott volna tenéked amúgy;

Kiknek pénzed adád, vagy tisztségekre emeltél,

Fegyvert fogtak rád, esmérék olyanokat.

A' melly nap had lett, haragod meg szűne azon nap;

És mind a' két rész áldozza Templomiban. 6)

A' mint a' győző katonád örvend; oka van, hogy

A' meg győzött nép' szíve örüljön igen.

Jobb az ügyem nekem: ellenség' részére nem áltam:

Ossze sem esküdtem még soha ellened én.

Neptúnus, Jupiter, Plútó, sőt a' ki jelen vagy

Mint Isten — Császár esküszöm íme reád.

Nagy Felség! hogy az én lelkem szeretett vala téged,

'S érted verit szívem mennyire telt az erőm.

Én magam is kívántam az Égbe soká vitetődj fel;

Kik azt óhajták, egy vala köztök Ovid.

Életedért magam is temjénezttem — sokak' édes

Kérésekhez adám én az enyimeket is.

Néked azon könyvem' mellyért kárhoztatol, én mért

Említem; nevedet, hol sok ezerte leled. 7)

6) Mind a' győző, mind a' meggyőztetett. 7) Ars amandi.

Nézd bővebb munkám' a' mit félben hagyta tollam;
 Benne hitelt haladó dolgokat adtam elő 8)
 Fel leled ott nevedet meg dicsértetve, valóban
 Fel lelik a' szívem' zálogit érdemeid.
 A' te nevedhez ugyan versem semmit sem adott vólt,
 Senki dicsőbbé azt nem teszi már ez után.
 A' Jupiter dicséretiből nincs semmi se hátra;
 Versben tiszteljük — ő neki kedvire lessz.
 A' mikor a' Gígás hadat énekelik, hihetőség,
 Örvendez maga Ő, hogy neve híresedik.
 Mennyire illendő soktól hirdettettel így te:
 És sok' virtusidat szebb eszek énekelik.
 Mindazonáltal mint száz tulkok' vére, csak egy csepp
 Temjén akképpen kedves az Isten előtt.
 Jaj nekem! egy szörnyű ellenségem ha el olvas
 A' szeretetről májd Isteni színed előtt.
 Félek ama' Könyvtől, melyben szint' Égig emellek
 Nem szívből ítélsz, arra tekintni ha fogsz. 9)
 Mert haragudván rám ki lehetne barátom ezentúl,
 A' mikoron szintén gyűlölöm én magamat.
 Hogy ha le dűlni akar valamely ház; merre hajól az
 Minden terhe azon részre feküdve vagon.
 Szét bomlik minden honnét te Szerenese tovább még
 A' maga terhe alatt sok dolog öszve rogyik.
 Versem után lévén a' népnél gyűlöletessé
 A' mint tartozza az tégedet egyre követ.
 Helyben hagyta ama' lóval, jut eszembe, az éltem'
 A' mit adál mikoron Censori próba vala. 10)

8) Metamorphosis — a' hibáktól meg nem tisztíthatta.
 A' hol az át' formáltt testeket adtam elő. Erről mondja:
 Tempora cum Causis Annalibus eruta priscis; Lapsaqve
 sub terras, ortaqve signa cano. 9) Metamorphosis. Ars
 amandi. 10) Ovidius a' Lovag Rendből vólt, Ordinis Eque-
 stris: melly nagy tekintetű és hasznú Férfiakból állott.
 Ezek kötötték együvé a' fő Rendet a' köz néppel. A' Se-
 natorok közülök választattak. Töllok az itélmi valók ezen

Ez ha nem ér semmit, 's dicsérete a' becsületnek 11)

Nincs; legalább bűnön nem kapaték soha se.

A' Száz Birákból álló tisztségre se mentem

Vólna, külömbben csak jó, igaz életem után. 12)

A' mi időn különös Biróságot 13) viselék, még

A' győzött fél is végzetem' elfogadá.

Ítéledből hanem ártana ím ez utólsó

Bűnöm, több ízben lenne ki mentve fejem.

Annyiszor ép gallyámat azonn egy szél bemeríté

A' tengerbe: meg ölt a' legutólszori tett. 14)

Én nekem a' vízből iszonyú sok rész juta, a' nagy

Tengernek minden habja fejemre zuhant, 15)

Mért láttam valamit, mért néztem ama' veszedelmest:

Mért tudom oktalanúl, a' mi hibát teve más.

Acteon ártatlan ruha nélkül látta Diánát,

'S prédájokká lett a' maga ebjeinek.

Hát ha szerenesétlenségből meg sértjük az Istent,

Történet végett nincs soha engedelem?

Rend' székire küldettek, és ismét a' Senatussal közöltettek. Különös volt az a' pompa, midőn mustrára — transvectio — a' Capitoliumhoz olaj ággal meg koszorúzva mentek, lovon, fejedelmi ruhában — trabea. Melly Lovag jószágát elprédálta, vádoltatott, lovára gondja nem volt; tőlle el vétezt: és a' Rendből kivettetett. Ebben az időben Augustus előtt ment véghez. Végre mindjárt a' Senatus után ültek a' Játék - színen.

11) A' jó cselekedet maga magának lévén jutalma. 12) Centumviratus, Centumviralia Judicia. Harmintzöt Tribus lévén Rómában, mind egyikből hárman választattak Ítélnöknek, ámbár 105 voltak, idővel többre nevedtek, még is könnyeségért 100 névre neveztettek. A' vég-rendeleteket, Testamenta, Successiót, Gyámságot illető pörök folytak előttök 's a' t. 13) Judicia privata. Omnia Judicia aut distrahendarum controversiarum, aut puniendorum maleficiozum causa reperta sunt. Cicero. Tehát ezek magános személyek között való dolgokról ítélték: a' Praetortól választattak, 's törvényes személyekből állottak. Egy Bíró hozott ugyan a' pörben Sententiát, de a' ki törvényes barát-

A' gyarlóságom melly órában ragadott el,
 Hisded ugyan, de igaz házam az alljra rogyott.
 Jóllehet a' nem nagy, de Atyám mikor élt bizonyára
 Híres volt; annál nem vala egyse nemesbb;
 Nem vala gazdagság, se szegénységért hiba benne; 16)
 Nagy gazdag, se szegény nem lehet, a' ki Lovag.
 Censusa Házunknak 's eredetje kevés legyen ámbár,
 Versem után még is lessz neki híre, neve.
 Bár minek ítélnék noha gyermek módra hibáztam;
 Versem egész földön nagy nevezetre emel.
 A' tudományt szeretők fogják esmérni Ovidot,
 Túdósok közzé tészik azok be nevem.
 Melly kedves házok volt, a' Músáknak az egy, de
 Nem kis vétek alatt, öszve meg öszve omolt.
 Még pedig úgy leszakadt, hogy fel nem emelkedik a' már,
 A' meg sértett Úr' mérge ha el nem enyész.
 Még is azon sententia sokban kedveze nékem,
 'S enyhíttebb haragod, mint vala féltem azon.
 Éltet adál, bosszúd meg szűnt a' vér' küszöbénél:
 Melly kevesé veszed óh a' nagy erődöt elő!
 Mintha kevés lett volna az életben maradásom,
 Még jószágaimat sem vetetéd nekem el.
 Tetteimet se Tanács végzéséből okozád, sem
 Választott Birák számkivetettek ide. 17)
 A' bosszúállás Fejedelmet czímerezőleg
 E' volt, meg fedtél volt szomorún magad - ért,
 A' te parancsolatod noha szörnyű volt, de nevére
 Nézve az ítélt minden esetre kegyes,

jaitól is tanácsot kért néha; mint A. Gellius írja, ki maga is viselte ezt. 14) Annyiszor szabadon eresztetten a' mustrán: könyvem elvesztett. 15) Kimondhatatlan veszedelem ért.

16) Egy Lovagnak Censusa volt 400 Sestertium 10,000 Filep aranya. 19,374 R. tallérta teszi Funke. 17) Három-féle volt a' számkivetés: Tanács' végzéséből; ez igen erős volt, jószágát elvesztette az ilyen. Birák által: ez is nagy erővel bírt. Fejedelem' akaratjából — relegatio: atyai képpen esett, mertreménylhetette a' vissza hívattatást, mint Ovid.

El szállítottnak nevezél, nem számkivetettnek.
 Ebben sorsomnak kedveze a' te szavad.
 Ép elméjűnek soha nincsen semmi keményebb
 Bírás, mint olyan férfi ha gyűlöli őt.
 Úgy de gyakorta szokott könyörülő lenni az Isten,
 Tündöklőbb a' nap felleg enyészte után.
 Láttam szőlővel terhelt szilfát, Jupiternek
 Ámbár menyköve rá már le-csapott az előtt.
 Bár te reményleni megtiltsál, de reménylek azért én;
 Tiltás mellett még ezt cselekedni lehet.
 Téged jó Császár ha tekintlek, van bizodalmam;
 Mind el enyész mihelyest, vétkem eszembe veszem.
 Mint a' tengereken fúvó szélvész' dühe folyvást
 Nem tart szüntelenül annyira, sem nem erős.
 Az hanem el halgat, 's ottan ottan csilapodván,
 Azt vélnéd megszűnt már iszonyú dühe mind.
 Így az ijedtségem most el megy, majd meg elő áll,
 Bízatt hogy könyörűlsz, és ha reménylek ijeszt.
 Hérlek az Égre azért ki adott éltedhez időt, 's ad —
 Rómának neve még, hogy ha előtte becses.
 És Rómára, szerelmed alatt melly ép vala eddig;
 A' minap a' mellynek része valék magam is.
 Háládó néped' jó szívét nyerd meg örökre:
 Szívvel, tettel, mert igen érdemeled.
 Livia sokszámos napokat töltön veled; ő rá
 Egy férj sem lehetett annyira érdemetes.
 Ő ha nem élne, az illene özvegy lenne személyed:
 Úgy olly ember nincs, őt ki meg érdemelé.
 Légy ép mint szintén fiad: 18) a' birodalmat idővel
 A' ki igazgatná mint öregebbel öreg.
 Két unokád ifiak' két Csillagi, 19) mint te cselekvél,
 Úgy tegyenek 's nekik példa lehessen 20) Atyád
 És a' győzelem melly szokva vagyon Seregedhez
 Légyen hív szeretőd, Czímerid' állja körül.

18) Tiberius. 19) Drusus és Germanicus — Principes
 Juventutis. 20) Julius Caesar,

És kedves fiadat szárnyával végye körül, az
 Homlokjára tegyen néki babér — koszorút.
 Éretted ki hadat visel Istenid és magad által
 A' te szerencsédet, mint kinek által adád.
 A' fele részeddel Rómában vagy, ki tekintesz;
 Más fele részeddel folytatol ütközetet.
 Majd onnét mennjen haza fényes győzelemmel
 És koronás lovakkon ülve magosra dicsőn
 Rettenetes nyiladat kérlek fel vonva ne tartsad:
 Ménykövedet rejtsd el, már igen esmerem azt.
 Oh Haza' — Attya meg emlékeztén e' nevezetről,
 Hogy te meg engedsz még, nyújts bizodalmat Urunk!
 Nem kérlek haza hogy menjek, noha a' ki nagyobbat
 Hért sokszor meg adák annak az Istenek azt.
 Egy jobb számkivetést ha adol közelebbre Hazámhoz,
 Altala bűn — sóldom többnyire megkevesül.
 Végsőt szennyvedek itt ellenségink' közepette,
 Ennyire házától senki nem űzete el.
 A' hét torkolatú Duna' ömléséhez Ovid van
 Vetve csak a' Gönczöl Csillag alatt nem egyéb
 Itt Jászok, — 21) Meterek, Géták, Colchisbeli népek;
 Kiket alig választ a' Duna árja külön.
 Már mikoron mások több bűnért számkivetődtek,
 Egynek sincs messzebb számkivetése' helye.
 Semmi ezentúl nincs, hanem ellenség, hideg és a'
 Jégtől egybenn ált tengerek' árvizei.
 Pontus bal partján ez utolsó Római bírtok,
 Basztarnák bírnak, Szarmata nép közel itt.
 Nagy birodalmadhoz leg utólszor költete, úgy hogy
 Annak széléhez már csak alig ragad ez. 22)

21) Jasyges. 22) Tüdös Dugonics a' Magyarok Uradal-
 mairol írt könyvben így szól: Ovidius nem úgy tartózkod-
 dott Tamihan, hogy által ne ment volna a' Dunán, és bű
 felejtésre egész Daciát meg ne járta volna. Írják némellyek,
 hogy Karánsébesen is járt, mivel ott emlék-oszlopát ta-
 lálták. Mondják, hogy Nagy Lakon is járt, nem messze

Innét esdeklek küldj bátrabb helyre: ha el van
Véve hazám, szívem' nyugta ne lenne vele.
Ellenségidtől ne fogattasson hazafid meg,
Riket nem választ a' Duna habja külön.
Nem szabad a' Császárok alatt rablánczra kötözni
Egy vad nemzetnek Római embereket.
Vers; hiba, két vétek melly el vezetett vala engem,
El kell halgatnom milly' hiba vólt legyen az 23)
Hogy sebed' újjítsam Czézár én nem vagyok annyi;
Egyszer is érezned, rettenetes dolog az.
Másik vétségem, mellyel vádoltatok az, hogy
Fajtalan erkölcsnek mestere vólt az eszem.
Igy hát meg csalatik némelykor az Isteni szív is:
Sok tudtod nélkül van teneked, ha csekély.
Mert valamint Jupiter, ki az Isteneket 's Eget őrzi'
A' kis dolgokban nem lehet egyre jelen.
Úgy te midőn birodalmad' igazgatod; a' mi csekélyebb
Nem terjed mindég arra ki gondolatod.
Úgy mint egy Felség felhagyván hivataloddal,
Olvasnál — mint nem jönne ki érdemesen,
Római név' nagysága nem ad neked arra időt most,
Számos fontos tárgy terheli vállaidat.

Csanádtól, mivel ott egy Koporsón ezt találták: Ovidius Naso. Ha ez így van: Nagy Lakon halt meg, vagy tisztetére emelték. Továbbá említi: Urunk' születése' táján nem bírták még a' Rómaiak Moesiát, avagy Bulgáriát: ez abból bizonyodik meg, hogy Augustus Ovidiust egész Római Birodalomból számkivetette. Tisztelem hamvait a' nagy érdemet szerzett Tudósnak, de meg kell vallanom, hogy ennek mind a' Historia, mind az Ovid' szavai ellent mondanak: Haec est Ausonio sub Jure novissima: vixque — Haeret in Imperii margine terra tui. Barbara me tellus, orbisque novissima magni Sustinet.

23) El kell halgatnom, hogy ki hibája legyen. Erre ezt jegyzi meg Massou; itaque nihil superest, nisi ut dicamus illud crimen fuisse Juliae Augusti neptis: cujus Ovidius fuerat quidem reus factus; at quod sibi visum, et a Comitibus commissum svadere conatur.

Gyermeki játékokra hogy adhassad te az elméd'
És vizsgáltnád a' henye verseimet.
A' kinek Illyriát, Pannont kell meg zaboláznod;
Rhaetia, majd Ráczság ad ijedésre okot.
Örmény békét kér; elvett zászlónk', 's nyilainkat
Párthia reszketten vissza ajánlja viszont.
Híres Császárért vívó Császári Fiadban,
A' Német nemzet tégedet érez amott.
Nagy birodalmadban a' millyen még soha nem volt —
Ingadozó erejű jóllehet egy se legyen.
Fáraszt a' Város 's az igazság' gondja 's az erkölcs,
Mint tied azt ollyá tenni igyekszel igen.
Mint hogy sok hadakat folytatsz pihenésed azért ni ne
Mellyet nagy gonddal nemzeteidnek adol.
Hát ha nem olvastad tréfám, csuda légyen előttem?
Illy fontos tárgyak sokszori terhe alatt.
Töllök ment lévén (mint óhajtnám) hate aztat
Olvasnád, bűnön meg nem akadna szemed.
Azt meg valloam ugyan, hogy nem komor, és nem az
olly nagy
Felséghez méltó munka lehet bizony az.
Ám de Hazám' Törvényének nincs ellene, és a'
Római Asszonyokat rosra nem inti schol.
Hogy te ne kételkedj, az Enyelgése'm kinek írtam,
Három könyv közzül egyre ez írva vagyon:
Messzire menjetek el szüzesség' czímeri párták 24)
És prémes szoknyák, 25) mennjete'k innen odébb
Törvényben meg nem tiltott titkos szerelemről
Dallok; azért versem bűnre okot nem adánd.
Hát nem küldék el hidegen mindent, kinek itten
Tiszta szemérem meg tiltja az illyeneket?

24) Leányok, kiknek fejkességek volt Vitta, pántlika, a' melly közzé virágokat raktak: a' Vesta Szüzei pedig fátyolt hordtak fejeken. 25) Tisztességes Asszonyok' ruhája volt Stola, hosszú bársonyal, és aranyal prémmzett újjas ruha.

Azt mondod hogy azért szívhatnak rosszakat abból
A' mi magához húz benne van, ám ne tanítsd.
Semmi nemű verset nem kell olvasni tehát az
Asszonyoknak, mert a' rosszra segíti eszét.
A' ki gonoszra hajólt valamit fog venni — kezébe
Az, mind a' rosszban fogja gyakorlani őt.
Historiát vegyen, annál ninesen semmi tövissebb
Abban olvasván, mint ese Ilia meg.
Ezt veszi Aeneás szülője 26) ki légyen azonnal
Kérdezi, és Vénus, mint leve Anyja neki.
Meg bizonyítom alább (ha szabad rendel be mutatni)
A' versnek neme mind árthat ezenn az okon.
Még is azért minden könyvben nincs vétke, azért mert
Semmi se használ, hogy kárt ne okozna viszont.
Hasznosbb a' tűznél mi lehet, de ki gyújtogató lessz
A' vétkeket gyújtogatásra veszi.
Néha az orvosság meggyógyít, néha ki végez:
Bár melly fű árt, vagy hasznos — az arra tanít.
A' tolvaj fegyvert hordoz, mint szinte az útas;
Az leshányásért, e' pedig óltalomért.
A' jó ügy védjére tanítják a' sima szólást 27)
Bűnösöket védő üldözi a' ki igaz.
Ekléppen versem ha fog olvastatni azoktól
Kik kegyesek, nem fog senkinek ártani az.
A' ki azért abból vétkeket szív bé, maga vétke,
És versem becsibül el veszen éktelenül.
Légyen az: a' játékban bűnnek magva vagyon: hát
A' Játék — szint mind rontsa le a' te szavad.
Melly sokak adtak már okot a' vétségre miolta
A' homok a' földet lepte be Márs — mezején. 28)
Vesszen el a' Cireus, nem bátorságos az; abban
Öszve üllekvén férfi; leány ül elég.

26) Aeneist, melly az Aeneásról irtt könyve Virgilnek,
vagy mint más akarja Lucretiusnak könyvét, melly így kez-
dődik, Aeneadum genitrix. 27) Eloqvntia. 28) Campus
Martius.

Nyitva miért vagyon a' Tornác , hova sok csak azért jár
Hogy szeretőjével szembe jöhetne megint. 29)
Mellyik hely szentebb a' templomnál? de kerülje
A' melly lány' elmés szíve gonoszra hajol.
A' Jupiter' szent házában jut eszébe — ez Isten
Által melly sok szép lány leve édes anya.
Ott közel a' Júnóében az eszébe veéndi
Melly sok kurvához vólt kegyelemmel az is.
Pallást meg látván a' szűz tudakozza Erichtont ,
Mint vétkes szüleményt mért fogadá vala fel.
A' nagy Mársnak , azon te ajándékosba ha mégyen ,
Ötet Vénussal látja ölelve elől. 30)
Isisnél ülven tudakozza ugyan Jupiterné ,
Mért úzé Ráczok' 's Jónia' tengerire,
Lessz olly Endymiont Lúnára , Venusra pedig ki
Anchist , Céreshez Iásiust viszi fel.
Mind ezek a' rossznak szívét annál gonoszabbá
Szülhetik és helybenn áll valamennyi vagyon.
Ringyóknak készült munkám első levelén már,
A' nemesebb kezeket messzire küldözi el.
A' ki az útra megyen , mellyet mint pap neki tilték 31)
A' meg tiltott bűn' részese a' maga lessz ,
És szeretős verset nem bűn olvasni azért csak ,
Hogy rosszat látnak benne az Asszonyaink ;
Fő kegyes asszonyaink láthatnak számtalan ízben
Cypria 32) házában mesztelen embereket.
Vesta leányai néznek kurvás emberi testre :
A' ki azokra ügyel , nem lakol érte soha.
Úgy de az én Músam mért feslett annyira? másnak
Ázt javasolgatván hogy szeretője legyen.
Meg kell vallanom , azt , nem más bűn , és hiba :
bánom
Rossz ítéletemet , 's hogy veve bűnre eszem.

29) Porticus. 30) Augustus épített Templomot Mársnak
a' Julius Caesar' megölőin vett győzedelemért tett fogadás-
kor. 31) A' Poéták Apolló' szent Emberei vóltak. 32) Venus.

Mért nem szólt az is inkább még a' Trójai hadról :
Hellás' fegyveritől a' mi lerontva hever.
Thébét, hét kapuját, ugyan annyi Vezérek alatt lett
Két testvér sebeit; mért nem is énekelém! 55)
Bajnok Róma matéria lettél volna te nekem,
Honnyunkról írunk hónyszeretetre mutat.
Császár a' mindent bétöltött érdemeidről,
Sok közzül egy lett volna beszélni nekem.
Mint a' nap sugára magához húzza szemünket,
Szívemet úgy húzták volna az érdemeid;
Bántatok ok nélkül; kis földet szánthatok én csak;
Az nagy bőségu' elme' szülöttje lehet.
Nem bízhatja magát még a' tengerre az olyan
Csónak, melly csendes tón mulatott ez előtt,
Kisebbekre is alkalmas, hogy légyek egészen
Nem mondom: könnyű versre való az eszem.
A' Gigásokról kiket Jupiter' tüze szélyt vert —
Hogy ha beszéltetnél lenne kevés az erőm.
Hogy ne haladja meg a' Császár valamit vive véghez,
Csak tehetős elmék' szedhetik egygyüve mind.
Mérésztettem volna ugyan; kevesíteni de láttam
Érdemid: aztat már nem vala tenni szabad.
A' könnyebb munkára jövék's víg verseket írék
És szívem' csalfán a' szeretetre vevém.
Azt nem akartam ugyan; hanem a' végzés ragadott el:
És veszedelmemben lett leleményes eszem.
Jaj nyomorúlt! inkább ne tanúltam volna: szülém
mért

Oktata, mért nézett a' tudományra szemem.
Gyűlöletessé e' munkám tett vólt te előtted;
Vélvén házasokat rút bujaságra veszi.
A' tolvaj szerelemben nem vóltam soha mester:
Arra nem oktathat mást, ki nem ért maga sem.
Mondhatom Ámorról úgy írtam, hogy soha engem
Nem sértett légyen senki beszédje azért.

35) Eteocles, és Polynices.

Nem lehet olly férj a' köz - nép közt, a' ki tulajdon
Vétkeim által lett volna gyanús atya olt. 34)
Higgy nekem a' versemről távol jár az az erkölcs :
A' Músám tréfás; jámbor az életem ép.
Versemben nagy rész hazug, és csak költve van — innét
A' szerzőjénél ő maga többre mene.
A' Könyv nem jele a' szívnek, jó volt akaratja
Hogy gyönyörűséggel töltse el a' fület az.
Accius így iszonyú, dobzódó volna Terentz, mind
Szörnyű vérengző a' ki had énekelő.
Többire a' nyájas szerelemtől nem magam írtam;
Még is azért egyedül szennyvedek ennyi gonoszt.
Így a' lantos Anacreon a' vénnek javasolja;
Sok poharat töltsön Cypria dolga előtt.
Lesbusi Sapphó a' hajadont szeretetre tanítja;
Mindazonáltal nem szennyvede egyike sem.
Nem volt ártalmas Battis Fia a' szeretődről, 35)
A' mint meg vallod — hogy sokat énekelél.
A' mi Menánderben szép, szól mind a' szerelemtől;
Olvassák Szűzek, gyermekek őtet azért.
Ílász n i egyéb ha parázna személy ki miatt a'
Férj, szerető közt a' Trójai had leve rég, 36)
Benne elől mi van? a' rab lyánba miképp szeret egy
Hős,
'S Bríséis — ki miatt két Görög öszve veszett. 37)
Avvagy Odyssea? mint asszony ki midőn Ura távol
Volt, sok férj kéré, hogy Felesége legyen. 38)
Végre Homér' Versben foglalta midőn Venus és Mára
A' bűnös nyoszolyán egygyüve kötve feküdt.
Nem másból e' nagy költőből éríheti minden
Rét Istenné 39) mint ége Nerítiusért 40)

34) A' ki parázna 's házasságtörő lett volna. 35) Callimachus Lydéről. 36) Menelaus, Páris, Ilias Trójai hadról írtt könyve Homérnak. 37) Agamemnon. Achilles, Chryseis vagy Astinome, és Briseis. 38) Ulysses, Penelope, Odyssea Ulyssesről írtt könyve Homérnak. 39) Circe, Calypso. 40) Ulysses.

A' szomorú Játék fontosságára felül múl.
 Mindent: a' szerelem csak szava' tárgya neki,
 Hippolytus, mi egyéb? Phaedrának búa szerelme,
 Híres lett Canacé báttja' szerelme miatt. 41)
 Mit teve Pélops is? szekerét hajtván Cupidó — mint
 Hordá Hippodamét Phrygiabéli lovon.
 Médea, a' kinos szerelem közt festi tulajdon
 Gyermeké' vérével vad fene szülte kezét.
 Téreus, és Philomela madárrá a' szeretetből
 Lettek Prognéként, a' ki siratja Ityst.
 Áeropent hanem élted vólna Thyestes — Apolló,
 Vissza felé nem ment vólna csudálatosan. 42)
 Scylla miért hordott alakos csizmát? 43) mivel a' gaz
 Lány el tolvajlá a' maga attya' haját. 44)
 A' ki Orestest és azután olvassa Electrát
 Aegisthus ki legyen, tudja ki Tyndarida. 45)
 Hát te Chimaera vitéz győzője mit íratol arról,
 Téged Házánál a' ki meg ölni akart. 46)
 Mit mondjunk Atalantáról és Hermionéről,
 S Cassandráról kit szívele egy görög Úr. 47)
 Mit Haemon, Danaé, Semelé, és Andromedáról,
 S Alcménáról két éjj ki miatt leve egy. 48)
 Mit Thésé, Peliás vejiről 49) és a' Görögök közt,
 A' ki elősszür ment Trója határiba ki. 50)
 Jöjjön ezekhez Iólé: Pyrrhus anyád 51) Felesége
 Hercu'nak 52) Hylás és Ganyméd maga még.
 A' szomorú szeretet' felhordására idóm nincs:
 Könyvem alig fogná bé nevezetjeiket.
 A' szomorú Játék elváltoza rút nevetéssé,
 És szava sokban már szemtelen annak igen.

41) Macareus. 42) Nem nézhetvén azoknak gonoszságokat, el fordult a' nap. 43) Nem írtak vólna rólla szomorú játékot. 44) Nisus. 45) Clitemnestra. 46) Bellero-phon, Stenoboea. 47) Agamemnon. 48) Két éjszakát egygét tett Jupiter, midőn vele nemzette Herculest. 49) Admetus. 50) Protesilaus. 51) Deidamia. 52) Megara.

Annak az írónak nem volt baja, a' ki puhának
 Téven Áchillest elveszi érdemeit, 55)
 Együve szedte Aristides a' Miletumi vétet;
 Még sem küldötték számkivetésbe azok.
 Sem pedig Eubius ocsmány Historicust, hogy az éppen
 Arra tanít mint kell szólni időtelenül.
 Azt se ki a' Sybaritákról irtt a' minapában, 54)
 Sem kik vétkeiket még magok írva hagyák.
 A' tudósoknak könyvek közt állanak 55) együtt,
 'S nyilván a' Hérók' bajnoki tetteivel 56)
 Hogy ne csak a' külföldi paist vegyem óltalomúl, a' 57)
 Római Könyvben sok víg szeretetre találsz.
 Fontos szájjával mikor Ennius énekelé Márst,
 A' ki nagy elméjű volt — ki mivelt nem igen. 58)
 A' tűznek mi időn Lucréz magyarázza okát — és
 Ég, föld, víz, mind el fogna enyészni viszont.
 Búja Catullus azonn asszonyról, a' ki hamissan
 Lesbia, több ízben versele szemtelenül.
 E' nem elég lévén hirdet sok lusta szerelmet;
 Fertelmességét benne ki valja maga.
 Testre kicsíny Calvus, de hasonló fajtalan író,
 A' mit véghez vitt, azt maga adja elő.

53) Homerus, a' ki minekutánna Agamemnon a' Görögök' végzéséből az Achilles' unszolására Apolló Papja' leányát Chryseist vissza adni tartozott — elvitette Achillestől Briseist, kit szintúgy prédában kapott. Homérus egy felől úgy adja elő, mint a' Görögök közt legnagyobb vezért: ekkor pedig asszony módra pityereg, sír, jajgat. Sírva kéri az annyát segedelemre, el vonja magát a' hadtól: és csak a' Patroclus' halála indíthatta fel, hogy Agamemnon eránt való boszúságát letette, és fegyvert ragadott. Ezt Plató szemére hánja: és több e' félékért a' tölle el rendeltt közönséges Társaságban Homérusnak helyet nem engedett. 54) Hemitheon. 55) A' könyvtárakban. 56) Hérósok Heroös. Vitézek Fél-Istenek. 57) Hogy ne csak idegen írókat említsek. 58) Ennius feltalálásokkal — inventio — ékes Sentenciákkal élt, de darabos szavakkal.

A' Tigidás; 's Memmus' versét mért hozzam elő most,
Mellyet név nélkül dísztelen írtak azok.
Cinna nélkül társok; Cinnánál fajtalanabb még
Anser: Cornificus' verse, Catónak is úgy.
És kik tettétvén, könyvökben csalfa Metelle
Névre Perilláról költenek énekeket.
Úgy ki az Argót a' Phásisra vezette, ki mondja
A' szeretőjéről mit vive végbe vele. 59)
Akképpen Servus', Hortensius éneke vétkes:
Ennyi Poëta után már ki ne menne ugyan?
Fordította Aristidest Sísenna, ki közzé
Rút tréfát hintett: nem vala érte baja.
Nem vólt Gallusnak se gyaláztatja, hogy íra
Lycoridáról; csak nyelve sokat hogy ivott.
A' szeretőjéről azt mondja Tibull, nehez annak
Hinni; tagadván azt hogy vele kedvire élt.
Vallja, tanítá azt, mint kell meg csálni az őrzőt, 60)
A' mire oktata mást, most neki vesztire van. 61)
Sokszor azon dámának, az újján, mintha csudálná
A' gyűrűt; akkor fogta meg a' kezit ő.
Vélle gyakorta beszélt kacintva, vagy újjai által:
És titkos jegyeket húza az asztalokon.
Arra tanítja tovább a' testről a' fog után a'
Kékség melly fűtől fog neki oszlani el.
Írja, felette sokat kívána az ostoba férjűtől;
Őrizkedjen, hogy bünt ne tegyen maga is. 62)
A' kutya hogy kitugat, mikor ő járkálgat alá 's fel
A' zártajtónál, 's tudja hogy ő köhög ott.

59) Varro Attacinus. Argo vólt a' neve annak a' hajónak, melyet Argo készített, és a' mellyen az Argonauták, Jason, Hercules, Castor, Pollux, Peleus, Orpheus, Telamon, Theseus 's a' t. Colchisba mentek K. U. előtt 1300 esztendővel, így találom Christ, Schrader. Tab. Chron. 60) A' kapust. 61) Már most Tibullust a' szeretője, a' szerént csálja meg, és mást szeret. 62) Máshoz ne tegye magát Tibullus, hogy ő is azt ne cselekedje. E' vólt Délia.

Arra tanítja az asszonyokat végtére Tibullus,
 Mint szedhessék rá a buta férjeiket,
 Mindenek olvassák, tetszik; nem volt vészdelme:
 Császárságod alatt esmeretes vala már.
 Illyennek fogod a' versét te találni Propertznek.
 Leg kisebbet sem bélyegezék meg azért.
 Végre helyekbe következtem — mert szólni azokról
 A' kik még élnek, tiltja az emberiség.
 Ennyi hajó, a' melly vízenn éppen maradt meg,
 Nem féltem, hogy enyim majd maga öszve törik.
 Azt írták mások, mint kelljen játszani kockát;
 Jó Eleinktől melly meg vala tiltva nagyon.
 Mit tegyen a' boka — csont játék, hogy kell sokat ütni
 A' kártékony ebet, hogy lene üsse soha 65)
 Hány számú legyen a' kockád, hogy nyerj vele; osztán
 Mint kelljen vetned, 's vissza bocsátni megínt 64.)

65) Talus, kocka, készítették az állatok' boka csont-
 jából, hat oldala volt; de ezek közül csak négy volt meg
 jelelve, a' Tesserán pedig mind meg volt: egyen volt 1. szám
 vagy pont; az által ellenben lévő oldalon 6 szám vagy pont.
 Senio. A' más két oldalon 4. Qvaternio, 3. Ternio. Ha
 pénzre játszottak a' vetésben — jactus, — Vénus legtöbbet
 nyert, vesztett pedig a' ki az Uniót vagy kutyát vetette.
 E' károsnak — damnosus — hívatott. Semper damnosi subsi-
 luere canes. Propertius. 64) Az itt következő játékok, sok-
 kal homályosabbak, mint bizonyost lehetne mondani; és
 valakinek a' szavát ezekre nézve meg nem czáfolni — mint
 több Túdósok bizonyítják: annyival is inkább, hogy ez a'
 vers: ut mage velle seqvi sciat etc. hibás helynek mondatik.
 Mennyire a' vers magyarosítására szükséges volt — értem:
 de mást reá meg nem taníthatok. Annyival is inkább, hogy
 a' játékban, kivált az olyanokban, mellyekben az ember
 sokáig az asztalhoz szögezi magát (hanem a' Shah jeles já-
 ték) kedvem nem telik: mert magam meg nem únom: drá-
 ga az idő *) Hora ruit, menses fugiunt, anniqve recedunt.

*) Számtalanszor hallottam ezt felejtethetlen jó Tani-
 tóm bődögült Nagy Ferencztől: kinek bölts tanításait a'
 Syntaxison kezdve 4. évekig halgattam.

A' festett katonád hogy jó ponton verékedjen —
 'S két ellenség közt kalkulusod, ne veszítsd 65)
 Ellenségét hogy kiki üldözhesse, az első
 Vissza vehesse; ne hogy veszne magán ha marad.
 Egy táblán három kockával játszani szoktak
 A' mellyenn a' győz, a' ki elébbre halad. 66)
 Eggy és más játék, mellyet nem hordok elő itt;
 Mind a' drága időt vesztetik el mi velünk.
 Eggy a' laptárol, más más játékokat íra:
 Eggy úszásra tanít, más csiga hogy mi legyen 67)
 Most emez a' testnek feketítésére tanítgat: 68)
 A' vendégségről ad tudományt meg amaz 69)
 E' ki mutatja azon földet, mellyből poharad lessz
 És azt a' cserepet, mellybe borod teszed el.
 A' füst lepte Deczemberben így játszanak, írnak:
 És eggy írónak sem vala érte baja.
 Töllök meg csalatott lévén víg verseket írtam;
 És szomorú bűnbér érte miatta fejem;
 Nem lehet annyi sok író közt egyyet se, csak engem'
 Lelni kit a' tudomány 70) illy siralomra vive.
 Hát ha csináltam volna az undok Mímusi verset:
 Abban mindétig fajtalan A'mor igen 71)
 Ottann a' buta férjt mint rá szedi a' felesége,
 Czifra paráznától játszatik el sok előtt.
 Nézi leány, gyermek, fő asszony férfi elégszer
 Leg több részével Róma' Senátorinak.

A' Tesserára lásd többek közt Rhodigini Lectionum Antiquarum Libr. —

65) Csalatkozni, kik ezt a' mai Shahnaktartják Cnippig. 66) Ostábla forma játék volt. 67) Csiga — trochus — külböbzött a' fa kutyától, turbo, mert a' csiga kerék volt, rota. Pont. lásd könyv 3. Keserv. 12. — 68) A' küzdők feketére festették ki magokat. 69) Mint Apicius. 70) Vers. 71) Mímusi játékok, bujaságot elől adó disztelen Poémákkal mentek véghez; midőn valakinek szokását cselekedetét, gestussal követték a' Játék színen.

A' fület ott nem elég megsérteni búja szavakkal;
 A' sok rútát meg szokja az emberi szem.
 És mikor a' szerető valahogy rá szedte barátját,
 Tapsolnak, 's pálmát nyújtanak érte neki.
 A' mi haszontalan, a' Versírónak nyereség: mert
 A' Praetor. 72) drágán meg veszi vétkeiket.
 A' játékbeli költségid', Czézár nosza nézd meg,
 Lelsz drágán fizetett számtalan ilyeneket.
 Most azokat nézted, majd nézés végre te adtad:
 Felséged mindig annyira kellemetes.
 A' szemed, a' mellyet használgat az emberi nemzet —
 Nézett vigan több búja alak-darabot.
 Hogy ha szabad rútát követő játékokat írni;
 A' versért bérem már kevesebb lehet úgy.
 Játékoknak ezen neme olly bátrá, szabadossá,
 A' játszó — szín vagy fent helyekért vagyon é?
 Versem után nekem is sokszor tánczolt vala a' nép
 Nézted több ízben mind azokat magad is.
 Hépeik a' rég élt Hösöknek nállatok álnak,
 A' miket a' festő kéz oda festegetett.
 Végre van egy, vagy más helyben olly képetek is melly
 Undok rajzolatú, 's vénusi bűnre mutat.
 A' szörnyű Ájax mint festetik ülve dühében;
 És gyilkos szemmel Médea szajha anya.
 Páphia 75) úgy mikor újjával szárítja haját, csak
 Annya' vizével van teste befedve elől.

72) Praetor, a' Consulok után fő méltóságú személyek voltak, kik közül némelyek Rómában, mások azon kívül — hivatalokban foglalatoskodtak: hárszonnal bordurozott ruhában jártak. A' Városi Praetor Urbanus, a' Consul távolléttében személyét viselte. A' Törvényeket ki szolgáltaták: ők gondoskodtak a' Játékokról, millyenek voltak, a' Cybelének és Florának tiszteletére adattak. Ezt az ünnepet mesztelen tartották: Flóra feslett életével sok pénzt gyűjtván, a' Római népet tette örökössévé annak egy részében: más részét pedig arra rendelte, hogy születése napja játékokkal tartassék. 73) Venus, mikor a' tengerből születik, elől csak

A' hadat énekelik mások véres gyilokok közt,
 Egy rész a' magadét, más az Előiteket 74)
 Engem az írgy természet kis helybe szoríta
 És az erőt szűkenn adta eszembe igen.
 Még is azon te szerencsés, fent járt Aeneis íród
 A' bajnok férfit Tyrusi ágyba viszi 75)
 Versei közt azt olvassák legkellemesebben
 Hol törvénytelenül ösze lopódtak azok.
 Pásztori versekben dallá ugyan ő ifiantan
 'Phyllist és Amaryllyt gyenge szerelmeivel
 Versemmel magam is régen vétkeztem: azért hát
 Bűn — 'söldöm még újj: vétkem előbbeni volt.
 A' történt, mikoron gyakran elmentem előtted
 Mustrán mint Lovagos: 's nem leve semmi bajom.
 Oktalanul a' mit nem véltem még ifiantan 76)
 Ártani: hát most árt, vén vagyok a' mi időn
 A' bosszúállás késő jöve verseimért el;
 Bűnöm' napjától mennyire elhaladott.
 Ám de ne véld, hogy az én munkám mindannyira
 hitvány
 Fontos tárgyról is többeket énekelék.
 Hat könyvben az időt írák ugyan annyi havakban
 Minden hólnapbann egyyike végbe mene.

a' víz takarja el, Appelles festette ezt: meg volt Augustusnak, sőt Nerónak is, hanem ekkor már megrágván a' szű, copiroztatta: ő rólla olvas Plin. Hist. Nat. XXXV. C. 13.

74) Eleiteket. 75) Aeneást, Vitéz dolgait beszélvén Virgilius, általmegyen Didónak törvénytelen szeretetére. 76) A' Rómaiak 50 — 55 esztendeig ifiaknak nevezték magokat: I. Caesar mikor a' Fő Papságot kérné — Pontificatus Maximus — ifiatskának — adolescentulus — neveztetik Sallustiusnál Catil. c. 49 — midőn azonban 36 esztendő volt — Suetoniusból világos. Cicero is ifiúnak nevezi magát, mikor Consúl volt: így szól Liv. IX: 17. Nagy Sándorról, midőn meghalt.

Melly munkát teneked szenteltünk a' minapában
Azt félben hagyatá a' veszedelmes eset 77)
Egy Tragicás játékot is írtam, mely fejedelmi
És oda illő nagy szókkal adódik elő 78)
A' testek mellybenn elváltoznak — vagyon egymás
Könyv; az utolsó kéz nem vala téve reá.
Császár a' haragod bár csak meg szűnne kevésse.
És szűn — órádban jutna kezedbe neked.
Én a' dolgoknak legelőkori kezdetitől, mind
Végig folytatom azt, szinte az életedig.
Meglátnád, millyen lelket nyertem bele tölled
És millyen forrón nagy neved' énekelém.
Nem sérték senkit harapós versekkel: azonban
Semmi teremtésnek bűnei nincsenek ott.
Én az epés tréfát nyílt szívvel messze kerültem
Benne csak egy mérges szóra sehol nem akadsz.
Annyi ezer nép és vers közt egyedül vagyok én csak
A' kit megsértett versem elébb, vagy utóbb.
A' bajomon nem örül tudom azt egy jó hazafim se
Sőt fájlalja nagyon sok veszedelmeimet.
E' leverettetten nem tapsol' senki örömmel,
Még jámborságom hogy ha szeretve vagyon.
Ah! te az én, mint a' más kérésére hajólj már
Oh Atya! oh Felség, óh hazabéli remény!
Nem hogy vissza mehessek az Országomba, hanem ha
Majd meg győződöl sok türeldelmim után:
Bátrabb számkivetést kérnék, és több nyugodalmat;
Hogy legyen a' bűnhöz szabva keservem' oka.

77) Római Kalendarium. Először Augustusnak ajánlotta, azután Germanicusnak: úgy látszik az elsőnek halála után adta ki, mert későbbi dolgokról van szó benne. 78) Medea nevű Játékja, fejedelmi; mert a' Tragoediában Fejedelmek hozattatnak fel, fent járó, vagy fentre ható beszédde! — *stylo sublimi*. Így ítél erről Quintilianus: *Medea inquit Ovidii videtur mihi ostendere, quantum vir ille praestare potuerit, si ingenio suo temperare, quam indulgere maluisset.*

HARMADIK KÖNYV.

I-SŐ KESERV.

Ezt is meg személyyesítve Romába küldi. Kéri az olvasót, fogadja - el, ne féljen, nem foglal magábenszerelmet. Meg újjítván emlékezetében Rómának helyeit, elő szám-lálja. Esenkedik Augustusnak bátorságosabb helyre vitesse.

E' városba ijedve jövök, mint számkivetettnek
Könyve: barátom nyújsz a' pihenésre kezet.
Nem félhetsz, hogy azért rajtad történne gyalázat,
Egy verset se találsz, a' mi szeretni tanít.
Mert az Uram szomorú környűl - állása nem olyan
Hogy víg tréfával kelljen el ütni neki.
Kárhoztatja ama' munkát is, jaj noha késő!
A' melly zöldellő korbeli műve vala.
Mit hozok azt nézd meg, szomorú versnél egyebet
nem

Látsz, az időhöz lőn általa szabva az is.
Ennek sánta hogy egyik lába, okozza vagy az, hogy
Távólról jön, vagy hogy neki híjja vagyon 1)
Hogy ne legyenek ezifrább az Uramnál, hát ki simított,
Es czédruossal kent, nem vagyok én ez okon.
Vagy ha betűm el fent, 's motskokra talál szemed ebben,
A' Vers-írónak könnye csepegte be azt.

1) Elmeskedik itten a' Poëta a' második sor közepén és végén verse megszakadván, mint egy bitzeg.

Igy ha deák szava történetből rossz, az okozza,
Hogy vad népek közt 2) írta az énekeit.
Itt idegen lévén, ha nehéz nem lessz, ki elolvas
Mondja meg azt kérem, hogy hova 's merre
megyek.

Ezt mikor a' számon tikkonn akadozva ki ejtém,
Egyet alig lehetett lelteni ki útba vive.
Adja, meg annak az Ég, a' mit meg vont az Atyámtól. 3)
Éljen békével jó születése helyén.

Földön, tengereken, fáradtann érkezek ambár
Messze vidékről — vigy mégyek utánad — eredj.

Engede és vezetett: a' Czézár Fóruma úgymond,
Itt emez, és szentnek 4) mondatik erre az út.

Temploma Vestának, mellybeinn a' Palladium, Szent
Tűz ég; Numa' csekély lakhelye itt vala rég'.

A' Palatinusi hegy kaput értük jobbra: először
Róma ezen épült, itt laka Rómulus is.

Fegyvertől ragyogó ajtót láték; azokat mind,
Egyre csudálván — és Isteni lak-helyeket.

A' Jupiter palotája 5) ez, a' mit gondolok onnét
Mert cserfás koszorú 6) van ki akasztva reá.

Erre — meg — értvén, azt felelém meg nem csalaték hát:
A' nagy Felségű Úr palotája ez itt.

Úgy de, borostyánfák mért vannak ezen fejedelmi,
És felséges nagy Háznak az ajtajiban?

Tán hogy részes vólt mindég a' győzelemben?

Vagy hogy Apolló ezt szíveli minden időn. 7)

Avvagy az a' vígság' és békesség' jele, mellyet

Császárunk szerzett, a' maga népeinek. 8)

2) Barbarus, más nemzeteket így nevezték a' Görögök és Rómaiak. 3) Ovidtól. 4) Via sacra, így neveztetett, mert Romulus itt kötött Frigyet Tatiussal a' Sabinusok' Királyával. 5) Augustus. 6) Corona civica, vitézségért adott, ezen felyül írással vólt ott: Ob Cives servatos. 7) Daphnéért, kit borostyánná változtatott. Appolló pedig Augustus' véd — Istene. 8) Vagy hogy igen pompás, és vígá teszi az embert: 'S a' békességnek jó jele, mellyet okoz.

És valamint zöldell mindég, nem hervad el, akként
Disze ezen Háznak fen marad, el nem enyész.
A' fel függesztett koszorú mint mondja az Írás,
A' hív Római nép általa tartata meg.
Jó Atya add a' meg tartott Haza-néphez az egyet,
A' ki kiűzetvén, messzire vetve eped.
Híven meg valván érdemlé számkivetését;
Csak hogy nem valamelly bűn, de hibája miatt.
Rettegek én nyavalyás e' helytől és hatalomtól;
Kínos rémülés fogta betűimet el.
Melly halavány sárgák levelim jól láthatod aztat:
És egydik lábam mennyire reszket ihol.
Adja az Ég valahára, meg engedvén az Atyámnak,
Épnek lászon még e' Fejedelmid alatt.
Erre magos léptsőn viteték amaz üstökös Isten' 9)
Szép házába; ugyan félve miként ez' előtt
Bélus' magzati két oszlopba be metszve, ki húzott
Kardal láttatik itt a' fene durva Atya. 10)
Régi's az új korbann a' tudós a' miket íra,
Használlás végett itt le-tetettek azok.
A' testvéreimet keresém, 11) azokat de ki vévén —
Kiknek nem kellett volna születni soha. 12)
Ott ezeket mikoron híjjában néztem — az őrző
A' Szentegyházból csak hamar útad adott.
A' Játék-színél lévő Templomba 13) menék hát;
Ám de be lépni nekem nem vala ott se szabad.
Még csak ama' pitvarhoz sem lehetett közelítnem,
Hol leg először az illy könyveket öszve szedék. 14)

9) Apolló, nap sűgáriért neveztetett így. 10) Danaus leányival, és Aegyptus fiaival. 11) Több Könyveit Ovid-nak. 12) Ars amandi. 13) Marcellus' Theátrumánál lévő Könyv-tárban, melyet Octáviának tiszteletére állított Augustus. Octaviae Porticus Bibliotheca. 14) Atrium libertatis: Asinius Pollio állította fel. — Bibliothecam dicando ingenia hominum rempublicam fecit. Plinius. Ebből világos, hogy a' szám ki vetetteknek Könyveik a' közönséges táraiba nem vétettek be.

A' nyomorúlt író' nemzettségére is elhat,
Hát a' rossz, a' mit már maga szenved amott.
Majd tán mind hozzám sok időre kemény kevesébbé
Lessz a' Császár, mind őt kegyelembe veszi.
Istenek esdeklek (senkit másrt kérni nem is kell)
Császár Isteni Úr! vedd fogadásomat el.
Mert ha közönséges helyben ninesen maradásom,
Lenne szabad különös helyre be vonni magam.
Ennyi gyalázat közt el-alélt könyvem te fogadd fel
Jó szívű köznép; hogy ha szabad neked is.

II-dik KESERV.

Panaszolkodik számkivetéséről; az annál keservesesbbé néki hogy becsületes életetélt, csak a' versei voltak hívalkodók. Kéri az Égieket serkentsék a' szunnyadozó Parkákat, metszék el élete' fonalát.

Isteni végzésből meg kellett látni tehát a'
Gönczöl csillag alatt Scythia, bérceidet?
Sem Látónának fia 1) nem nyújtott segedelmet,
Sem pedig a' tudós Pieri Mú'sa sereg.
Hogy vétek nélkül írtam, nem vólt haszon, és hogy
Csak Músám tréfás; életem annyira nem.
Földön, tengereken szenvedtem sok veszedelmet:
Pontusi durva hideg szüntelen egyre gyötör.
A' pört 2) a' ki kerültem csendességre születvén,
Tűrést nem szoktam, 's gyenge valék ez előtt.
Jó kikötő nélkül lévő tenger, meg az út kit,
El nem veszhettek; vég gonosz árja epezst.
Szívem elég vólt a' rosszhoz, sőt meg nevelé a'
Test erejét: iszonyú dolgokat állá ki az.

1) Apolló. 2) Pontanus szerént.

Olt mikor a' habokon kétség közt hányt vala Eurus,
A' nyomorúság nem hozta eszembe bajom'.
Útamat el-végezván, és magamat ki pihenvén:
Végre eme' földönn a' hova vetve vagyok.
Minden meg rikat, szemeimből nem kevesebb könny
Húl mint a' tavaszon hó-vize menni ha kezd.
Róma, Hazám, házam szeretett helyeimmel eszembe
Jut mind az, valamim hátra maradvá vagyon.
Én nyomorúlt! sírom min már zörgettem elégszer,
Hogy fel nem nyíltál ennyi időre nekem.
Mért szaladék a' fegyver elől: sokszor fenyegetvén
A' szélvész; mért nem vette el életemet?
Istenek a' kik rám eggy Istennel haragudván, —
Állandón rosszak vagytok erántam igen.
Szunnyadozó Párkát serkentsétek ti, halálom'
Ajtaja már ne legyen zárva az életem előtt.

III-dik KESERV.

Feleségét tudósítja súlyos betegsége felől szívre ható
érzékenységgel. Nehezíti betegségét, élet-társa távolléte.
Esdeklik hólta után csontjait Rómába vitetvén, a' sirkövé-
re írasson fel egy pár verset.

E' Levelem ha csudállod mért van más keze által
Írva: 1) ez a' felelet, mert beteg a' te Urad.
Nagy betegenn a' föld' vég pontján, annyira hogy bús —
Éltemhez nem vólt már bizodalmam elég.
Mit vélsz szívemről e' rossz helyben nyomorúltan,
'S lankatlan fekvén Sarmata, Géta között?
Nem szokok a' vízhez, nem szenvedem a' levegőjét,
Nem tudom a' földjét, mért ki nem álhatom én?

1) Vólt hát vele más Római is.

Nincsen jó házam, se betegnek jó eledelt, sem
Orvost nem kapok itt, a' ki segítene fel.
Semmi barátom nincs, lassú napomat ki el úzná
Vigasztalgtván drága beszédjeivel.
Messze határban, vég nép közt sínlődve eszembe
Jőn nyavalyámban most, mind valamim tova van.
A' mi eszembe jut, azt mind meg győződ 2) feleségem,
Szívemben leg több rész bizonyára tiéd.
Távol léttedben téged szóllítlak, az eggy éjj,
Vagy nap nem múl el, hogy ne nevezne szavam.
A' mint hallottam, mikor ép nem vólt az eszem 5)
még,
Akkor is a' számból hangza csak a' te neved.
Bár fél hólt légyek, nyelvem le-ragadjon az ínyhez,
A' rá cseppentett bor se emelje fel azt.
Egybe meg újjúlnék mihelyest mondnák jön az Asszony,
A' te reménylésed nyújtana élet erőt.
Én hát kétséges lévén a' meg maradásban, —
Már nem is említvén, víg napot élsz te talán?
Nem töltesz nyilván van előttem az Angyali lélek,
Nállam nélkül bús, kint nevelő az idő.
Napjaimat mint tartoza a' sors; már ha be-tölté
'S illy hamar éltémnek végire jutni fogok.
Rajtam veszni valón könyörölnőtök Istenek óh melly
Sokba kerül! úgy mint földbe temetne Hazám.
Vagy húzódot vólna halálomig e' vereségem,
Vagy pedig annál lett vólna halálom elébb.
Még szabadon halhattam vólna meg a' minapában,
Meg maradék, az hogy számkivetődve legyen.
Hát idegen földön lészen szomorú temetésem:
A' hely végett, hogy még szomorúbb legyen az.
A' testem se magam nyoszolyáján hervad el, és nem
Lész ki siratna mikor már ki terítve leszek.
Egy kevesé éltem nem fog terjedni az által
Hogy feleségemnek könnye peregne rcám.

2) Meg haladod. 3) Mikor betegségében eszén kívül vólt.

Végső rendeletet nem adok, sem vég nevezés közt,
Egy kedves kéz nem zárja örökre szemem'.
Minden szép temetés, sír kő nélkül siratlatlan,
Vad föld hantja alá fog be - temetni tehát.
Hahj! mikor ezt hallod lelkedben mért zavarodsz meg,
És hív mejjed' már mért üti sárga kezéd?
Hahj! híjjába fogod karod' e' tájjékra ki nyújtani,
És híjjába fogod már kiabálni nevem'. 4)
Kedvezz hát lelkem; hajadat le ne nyírd, se ne sértsd
meg

Héped': először nem most vesz el a' te Urad.
Hólttnak vélhettél mihelyest Rómát oda hagytam,
Az nékem szörnyűbb és hamarábbi halál.
Ah! ha tehedd kedves feleségem örülj ha ki múlok,
Nem lehet: e' rossznak majd noha vége szakad.
A' mellyet te erős szívvvel túrvén kevesíthedd,
El készülvén már ennek előtte reá.
Bár csak az óhajtott gyűjtmányon mind oda lennék,
Lelkem testemmel semmibe menne azon. 5)
Mert ha igaz mondása ama' Sámósi öregnek,
'S lelkem hóltom után a' levegőbe repül.
Így a' Római lélek örökre bojongana a' vad
Sarmata lelkek közt egy maga számkivetett.
Kérlek csontomat egy kis edénybe tetetve vitesd el
Számkivetett ne legyek hóltom után magam itt.
Mert azt senki se tiltja: meg ölt báját be temette
A' jeles Antigóné, bár nem akarta Creon.
Azt Jerikóbeli rósa porával, 5) 's mint levelével — 6)
Hintve temessed bé Róma' határaiba,

4) A' testet meleg vízzel meg mosták, a' közben kiabálták a' nevét a' hólttnak. 5) Némelly Pogányok úgy gondolkoztak, hogy hóltok után lelkek az élők közt marad; kívánja tehát hóltta után veszne el az is, mint sem ott élve maradna. Különösen Pythagoras után hitték, hogy a' levegőbe megy, azután más testbe. 6) Amomum, Jerikóbeli rósa Paris Pápai: mások Pipacs. Theophrastus írja, hogy mindjárt a' Narczis után virit tavaszkor.

A' siető útas hogy el olvashassa, az emlék —
Kőre magas jellel metszd fel örökre szavam:
„Itt fekszek Násó a' gyenge szerelmeket író,
A' kinek elmém volt a' veszedelmem' oka.
Erre ki el ballagsz ne legyen nehez — a' ki szerettél.
Mondani: Násónak csontja pihenve feküdj.“
Mint hogy az én könyvem sírkőnél megmaradandóbb,
Arra elég lészen jegyzeni ennyi betűt.
Úgy hiszem a' könyvem noha árta, örök nevet és hírt
A' Szerzőjének számos időkig adánd.
Mindazonáltal tégy temetéskori áldozatot, 's olly
Bús koszorút mellyet szem-vized áztata meg.
Mert ámbár a' tűz testem' hamuvá tegye, a' bús
Hamvam — melly hív légy érzeni fogja maga;
Többeket íratnék, de szavam megfárada immár,
Elszárazt nyelvem: szólni nem hagy azért.
Légyen, egésséged, mellyel nem bír ki tenéked
Ohajtá ezeket, tán legutólszor ugyan.

IV-dik KESERV.

Egy Nemes lelkű barátjának, meg mutatja mennyire veszedelmes a' Nagyok' barátsága; állítása' bizonyítására példákat hoz elő, javasolja magához hasonlókkal tartson.

Óh' mindig kedves, de leg inkább lelki barátom
A' veszedelmembenn a' mikor el-hozaték.
A' te barátodnak ha hiszel, ki tanúlt maga kárán,
Élj magad a' nagy Urat, messze kerüljed igen.
Mennyire csak teheted külön élj, fényes palotától
Fuss: onnét csapa rám a Jupiter nyíla le;
A' nagy Úrak használjanak ámbár, úgy de kiárt, ha
Nem használ még jobb; mint sem utánna ha árt
Meg szabadúl a' nagy széltől le-eresztve vitorlád,
A' széles ki feszült lessz veszedelmed' oka.

A' könnyű fa haját víz színt úszkálni tekinthedd,
A' háló ha nehéz vízbe merülni szokott.
Intő a' ki vagyok ha bē vettem volna az intést,
Mostan Rómában volna lakóhelyem úgy,
Míg magam éltem, 1) míg könnyű szél vitte személyem',
Csendes szép folyadék hordta hajóm' az alatt.
Ritkán történik; de ki a' sikonn elesik, még
Ugy esik, a' földről fel lehet álni neki.
A' nyomorúlt Elpénor fent helyről le-rohanván,
A' fejedelméhez. 2) Lelke zokogva mene.
Melly oka volt annak, hogy Daedalus a' levegőben
Meg maradt; Icarus nagy vizet elnevezé.
Mert ő fent szárnyalt, de az Attya alatta repüle:
Egynek sem lévén a' maga tolla magán 3)
Higj nekem, a' ki magát megvonta 4) az élte helyes volt,
Senki ne héjaznék a' maga sorsa felett.
Eumédes, ha az Achilles' szekérébe belé nem
Kívánt volna bolond gyermeked élne Dolon
Mérops' lányai nyárfákká váltak, fia 5) láng közűt
Elvesze; apjával — hogy nem elégede meg.
Félj te is 6) emlékezz feltételeidre: vitorlád
A' mikor Ég fele megy hirtelen össze szorítsd,
Mert botlás nélkül lévő életre, szerencsés
Sorsra, bizony méltó vagy te barátom igen.
Oh de meg érdemeled, hogy kívánjam neked eztet;
Vonszó hűséged, 's drága szerelmeidért
Láttalak olly színben keseregni veszélyemet akkor,
Hépem millyenné változa én nekem is.

1) Dum mecum vixi. Cnippi'ggius: Dum tecum vixi —
Míg veled éltem. Pont. míg a' nagy Urakkal nem tartott,
középszer követett, nem érte veszedelem. 2) Ulysseshez.
3) Mesterséggel csináltak magoknak szárnyat. 4) Nagyra
nem tarjászkodott, alacsony sorsával meg elégedvén, —
szegény maradt, — bátorságban élt. 5) Phaëton. 6) Félj
te is a' nagytól vigyázva, magadra vitorlád 's a' t. az az
mérsékelő kívánságadat.

Láttam két orczádra legördült könnyeid', annyi
Csókok közt együtt hív. szavaiddal ivám.
Elveretett pajtásodat ímé most is igyekszel
Oltalmazni, midőn az csak alig lehet ám.
Írigylett Uraság nélkül csendes napokat tölts:
Vélled egyenlőek légyenek embereid,
A' Náso nevet; a' melly nincs maga számkivetődve,
Kedveld: mert egyebem Scythia hírtoka mind.
Tudniaillik azé, melly a' Gönczöl szekeréhez
Leg közelebbre eső, és csikorog fagy alatt.
Bosphorus, és Tanais, Scythák tava, 7) esnek odébb
csak,
Némelly annak alig tudni való helye még.
Tul nincs semmi egyéb, hanem a' szörnyű hideg
és jég:
Hahj! a' vég földhöz, melly közel estem Egek!
Messze hazám, kedves Feleségem, messze van a' mind,
E' kettőn kívül a' mi becses vala még.
Bár lehetetlenség testtel közelíteni feléjek;
Elmémme látom mind valamennyi vagyón.
Házunk', a' város színekkel sok helyek, a' hol
Ezt vagy amazt tettem: rendre eszembe veszem.
A' Feleségem' mintha előttünk állani látnám;
Most esetem nevelé, majd kevesíti megint.
Terheli mert tova van; kevesíti mivel szeret, és a'
Rá tett nagy terhet szenyvedí, védve segít:
Tik is szívünkön fűgtök kedvelte barátok,
A' kikkel neveken szólni széretne Ovid.
Megzaboláz okosann a' félelem és kötelesség,
Tán nem akarnátok gondolom Édeseim.
Azt akarátok régen, sőt becsület vala az, ha
Versembenn akkor róllatok énekelék.
Kétségeskedvén, szívemben szóllok azért, hogy
Félelmet szerző senki előtt ne legyek.

7) Bosphorus Cimmericus,

Lappangó pajtásimat a' Versem ki nem adja:
Hedveljen titkonn a' ki elébb vala hív.
Tölletek ámbár messze — Világ válasszon el engem;
Szívemben veletek legközelébbre vagyok.
A' ki miként tud az én bajomon könnyítene: kérem
Töllem hívségét megne tagadja soha.
Hú legyen a' jó sors hozzátok, hogy ti hasonlót
Kérni ne lennétek kénytelenek soha se.

V-dik KESERV.

Ismét egy szerelmes barátjának küldi ezt a' levelet; ki-
vel kevéssel esmérkedett meg el-vitetése előtt. Biztatja ma-
gát az Augustus kegyelmével: nemes indulatok' példáját 's
maga ártatlanságát hozván fel erősségül. Kéri ékes szállá-
sával kövessen el mindent a' Fejedelem előtt. Veszedelmé-
nek leg főbb oka hogy szeme volt.

Pajtáságoddal kevesig lehetett nekem élnem:
Azt könnyen lehetett, volna tagadnod azért:
Hogy ha le nem köteleztél volna szoros szeretettel,
Míg a' sors hozzám' jó valamennyire volt. 1)
A' mihelyest lerogyék, rohanásomtól futa minden;
És hátat mutatott, a' ki barát vala rég.
Ellenben Jupiter' nyila érte tagom' te tapintni,
Nem féltél; 's a' bús házba be lépni merél.
A' mit alig téssen két három régi barátom,
Újj pajtás lévén, végbe viszed te magad.
Láttam háborodott képed', szád' melly az enyímnél
Sárgább volt — könnytől mennyire nedvesedett.
Láttam könnyeidet minden szavaidra peregni;
Szám be ivá azokat, 2) két fülem a' szavad' úgy.

1) Minell: — Tán akkor jó szél vitte a' hajómat, 's oly
ilyan volt a' szerencsém, hogy szerethettél. Cnippiggius.

2) Csókok közt könnyeidet.

A' esüggő nyakamon függő karodat meg öleltem,
 És zokogó szádról csókjaid elfogadám.
 Távol léttem alatt is védel kedves — ez a' szó
 Hedves; igaz névnek van helyiben tudod azt.
 Több nyilván lévő jele van még nállam ezeknél
 A' jószágodnak, mely soha elnem enyész.
 Adja az Eg' Ura a' tied' menthesd az enyímnél
 Sokkal jobb ügyben; kelletik a' mi időn.
 E' közben hihető, tudakozgatsz mit cselekedszik
 E' földön, ki ugyan már oda lett az előtt.
 Egy keveset bízik: mellytől te ne fossz meg, az
 Isten 5)

Majd még hozzám fog lenni kegyelmes Atya.
 Bár igazán bízzak, vagy helytelenül, de te kérlek
 Hogy meg történhet helybe hagyásodat add.
 Fordítsd arra az ékes szóllásod', bizonyítsd meg,
 Hogy kívánságom hasztalanul nem esik.
 Mennél több valakí, annál hamarabb meg is enged,
 A' nemes elmének gerjedezése nemes.
 A' nemes, ámbátor vad oroszlánnak, ha leverte
 Ellenségit, elég; a' dühe csillapodik,
 Undok medve pedig, vagy farkas holtja nyakán van,
 Minden nemtelenebb vad követője neki.
 Már Achillesnél ki nagyobb a' Trojai hadban?
 A' Priamus' könnyét még se vetette meg ő.

3) Augustus. Ebben méltán meg botránkozhat egy tiszt-
 ta tudományú keresztyén, midőn a' halandó Augustust Is-
 tennek szóllítja Ovidius: nem volt e' botránkozás a' Római
 ember előtt: Fejedelmeiket, Császárijokat holtok után az
 Istenek közzé számlálták, mint Romulust, Caesart; és Au-
 gustust is. Már ez amannak fogadott Fia lévén bár hizel-
 kedett is Ovidius szerencsétlen sorsának jobbítása végett
 így szólván — nem vala felettébb hizelkedő. Divinus — Is-
 tenné lett mind a' holtakról, mind az élőkéről mondatott.
 „Cara Deum Soboles, magnum Jovis incrementum“ Asinius
 Pollio kis szülőtjét így nevezi Virgil. Eclog. IV.

Melly kegyelemmel bírt Nagy Sándor, Pórus, akár az
Illendő temetés meg bizonyítja nagyon. 4)
Már nem hordok elő több meg szűnt emberi bosszút;
Júnónak, kit elébb üldöze, az veje lett. 5)
Nem lehet az, hogy még ne reményljek meg szabadulást:
Nem gyilkosságért hoztanak engem ide.
Nem vala szándékunk a' földnek nagy Fejedelmét
Meg gyilkolván, szélyt rontani mindeneket.
Nem szóltam valamelly bosszontó szokat az ellen,
A' bor-ital közben, rút szavakat se, tudom.
Véletlen látván egy bünt, bünttetetek érte;
Hogy szemmel bírék a' leve vétkem' oka.
Bár gyarlóságom' nem menthetem is ki egésszen,
Vétkem' nagy részét még is okozta hibám.
Van bizodalمام azért enyhíteni fogja idővel
A' vereségemet, és másuva küldeni fog.
Vajha azon napot a' tündöklő hajnali Csillag
Hirtelen el hozná a' sebes égi lován.

VI-dik KESERV.

Augustus esmeretségében lévő harmadik barátjának ír,
kivel kölcsönösen minden titkait közölte; fájlalja, hogy
azt is ki nem jelentette neki; a' miért számkivettetett: de
már örökösen el halgatja, különben is azt, mint rútat il-
lő el fedezni.

Régi baráti frigyünk' el nem tagadod: ha akarnád
Sem lehet azt kedves, jól tudod azt magad' is.

4) Clitus Nagy Sándor dajkájának fia, 's ezzel együtt
nevekedett barátja, igen szabad szavakkal vetette Sándor
szemére, hogy a' Persa szokásokat követi, melyért Sán-
dor ötet részeg fővel által ütötte. Kijózanodván, magát
hasonlóképpen meg akarta ölni, 's harmad napig sem ételt
sem italt magához nem vett, végre elhitetvén vele mások,
hogy Clitus méltán ölettetett meg, királyi fényes pompá-
val temettette. 5) Hercules az Istenek száma közé vétetvén,
Juno a' maga leányát Hébét adta neki feleségül.

Míg tehetém, az egész Rómábann annyira kedves
Mint te nekem, 's neked én senki, bizony nem akadt.
Minden előtt igen esmeretes vólt a' mi szerelmünk:
Sőt csak nem jobban, mint te vagy én magam is.
És melly tiszta szerelmed van pajtásod eránt, az
Kit szívből tisztelsz 1) ő maga tudja igen.
Semmit nem takarál el előttem: sőt sokat ollyat,
Bíztál többször rám, a' mi örökre titok.
Úgy te valál, kinek én minden titkom' ki beszéltem:
Eggyen kívül, melly engemet el-temetett.
Bár csak előtted nem titkoltam volna el azt sem;
Férjfi tanácsod megtartana, 's élne Ovíd.
Ah! de fejem' ragadá a' vas sors a' vereségre.
Ettől minden jó' ajtaja bécsukatik.
Már vagy akár lehetett okosan ki kerülni ezen bajt,
Avvagy az észnek nincs semmi hatalma azon.
Mindazonáltal régi időbeli lelki barátom,
Kívánságom' fő tárgya, szerelme, java:
Emlékezz szabadulásomra, erőd' nosza használd
A' mit az a' kegyelem 2) nyújthat ez okra neked.
Felségünk' bosszúja szelídülvén, valamelly más —
Helyre tetetnék át, és kevesedne bajom.
Ám de csak úgy mikoron szívemben semmi go-
noszság
Nincs birságomnak fő oka is ha hiba.
Nem bátorságos, röviden se lehet ki beszélni,
A' gyászos bűn, mint ötle szemünkbe nekünk.
Emlékezni azonn órára iszonkodik elmém;
Fel szaggattatván általa régi sebem.
A' mi szemérem nélkül nem mondódhatik, illik
Az, hogy sűrű éjj fedje örökre nevét.
Semmit nem mondok csak ez eggyet, véte személlymem:
Úgy de valójában nem nyereség veve rá.
Ostobaságom kell véteknék mondani, hogy ha
E' dolgomnak igaz, jó nevet adni akarsz.

1) Augustus. 2) Mellyben vagy a' Császár előtt.

Már ha szavam hazug, egy messzebb Országba
vitessél.

Mellyhez képpest ez Róma határia lehet. 3)

VII-dik KESERV.

Kedves Leányának küldi ezt a' Levelet, serkentvén a'
tudományra, jelesbben a' vers költésre. Mert a' gyönyörű
képet el rútítja a' vénség; koldussá lesz a' gazdag: csak
a' virtus, és a' tudomány örökös birtok. Ezek által holtunk
után is fenn marad a' nevünk. Inti tehát, halálával
el nem enyésző hírre törekedjen.

Hirtelen írt levelem, szavaim' szolgája, Perillám'

Mennj siető lábbal — drága Hazámba — köszöntsd.

Öt vagy az édes szülőjével lelteni fogod; vagy

A' Könyvnél és a' Pimpla leányi között.

Ezt, vagy amazt tegye bár, mihelyest meg tudja jö-
vésed

El teszi; mért jöttél kérdezi — mint vagyok én?

Mond neki még élek, de meg úntam az életem' immár,

Ennyi idő semmit nem kevesíti jajom'

Vissza menék a' Músához, noha annyira ártott.

És alagyás verset *) költöget édes Atyád.

Mond meg ugyan 1) mi okon fekszel velem egy tudomá-
nynak; 2)

Tudós, nem szeretős verseket írogatol? 3)

3) Pontanus. Ha hazudok, vigy még engemet annyira
innét, mint Róma ide. Minell. Más pedig; vigy olyan
helyre, melly még ennél is veszedelmesebb; 's a' hoz kép-
pest ez Róma.

*) Szomorú.

1) Ut quid, num quid? 2) Poesis. 3) Pont: Minell: ha-
nem fontos tárgyakról irsz. non patrio more, sed Graeco.
Cnippig. Ezt bizonyítja ebből „Sola tuum vates Lesbia
vincet opus.“

Mint hogy az Ég szép képpel jó erköltsöt adott vólt,
Ritka tehetségű elme kegyelmeivel.
Mellyeket a' Pegasushoz Atyád vezetett leg először, 4)
Bőv folyamatok' hogy hasztalan el ne veszítsd.
Gyenge leány korban vóltál mikor észre vevém azt;
Arra vezér követő mint Atya egyre valék.
Már akkor (de szerelmünk el törlé az idő tán)
Téged igen szeretett kedvesem édes atyád.
Szívedben ha azonképpen lángolni fog e' tűz,
Sapphó győzhet meg verseiben nem egyéb.
Nagy veszedelmem meg restít, félek kevesebb lesz
E' történettel lelki erőd ne — talán.
Míg lehetett olvastam enyímet, majd te tiédet.
Mestered, és bírád váltva valék az alatt.
Dalljaid olvasván halgattalak, és ha azokban
Szunnyadozál, nevelém a' heved és az erőd'
Édes Atyád' mivel a' vers meg sértette, talán már
Rólla tanúlsz 's nem ügyelsz a' tudományra tovább.
Tedd le Perillám a' félelmet: csak ne tanuljon
Versed után rosszat férjfi, 's az asszonyi nem.
Annakokáért tudós magzatom a' heveréssel,
Hagyj fel; vissza siess a' tudományra viszont.
Mert amaz ékes kép meg rútúl hosszas időre;
A' vén homlok majd általa ránczba megyen.
A' káros vénség csendes lépéssel elő- áll
Szép formádra kezét rá teszi, 's el temeti.
És mikor azt mondják, szép vólt emez — el keseredvén
A' tűkört okozod, mért hazud annyira az.
Jószágod se sok: ámbár méltó vagy sok ezerre,
Sokhoz egyenlőnek nézheted aztat ugyan.
A' sors a' mit adott tetszésire vissza ragadja,
A' ki ma Craesus vólt, hirtelen Irus az ám 5)

4) Az Attya tanította a' Poesisre, látván szép tehetsé-
gét. 5) Lydus Dulichio non distat Croesus ab Iro. Pro-
pert. L. 3. El. 3.

Mind ne beszéljem elő: nincs semmink meg maradandó;

A' jámbor szív, és a' tudomány maga csak.

Ímé nállatok, és házam kívül lakom én most;

A' mit csak lehetett, mindenem' el-ragadák.

Mindazonáltal az elmém itten van: vele élek,

A' Császári erő arra ki nem hata már.

Bátor akárki gyilokkal az életemet vegye el, de

Még is holtom után fel marad árva nevem.

Olvastatni fogok valamíg hét halmairól a'

Győző Róma le néz sok birodalmaira.

A' tudományban légy te szerencsésebb az Atyádnál:

Élj túl a' síron mennyire végbe vihedd.

VIII. KESERV.

Hazájába vonszó forró kívánságát adja elő. Ki fakad, hogy inkább ölette volna meg Augustus, de az az ő kegyelmével nem fért össze; következés képpen reményli masuvá lehető küldtetését.

Most a' Triptolemus szekerére fel ülni szeretnék,

Régenten búzát a' ki vetett leg elébb. 1)

Most Médéának sárkányit fel zaboláznám,

Miken Kórintból a' gonosz el szalada. 2)

A' szárnyadra fel ülni szeretnék Perseus, avvagy

Daedalus, és mennék a' levegőbe ma még, —

Hol csendes széltől vitetődven — drága Hazámnak,

Földjét láthatnám széltire hirtelenül.

El hagyatott házam', jó Pajtásim', de leg inkább

Jó, kedves szeretett, hajdani hitvesemet.

1) A' ki leg elsőben szántata búza alá. 2) Médea Minelliuss szerint, a' Pelias meg ölése után sárkányokat fogatott szekerébe. Pontanus szerint pedig meg ölte a' Jason-tól lett fiait, Korintusból Athenaebe szaladt.

Balgatag azt gyermek módjára haszontalanul mért
Kivánnád, a' mit nem hoz elő az idő.
Vagy ha ugyan kívánod imádd érette az Istent, 3)
Erezted, 4) neki kell hát könyörögni azért.
Ő menten villám szekeret, vagy szárnyakat adhat;
A' menetelre: lehetsz általa még ma madár.
Ezt ha te kéred (mert nem kérhetsz tőlle nagyobbat;)
Félek kérésem szemtelenül ne legyen.
Ere jövődöben mikoron bosszúja el oszlik,
Kellene tán őtet kérni felette nagyon.
A' mi kevésbb ennél: de nagy irgalmas kegyelem lész,
Innét más valamelly helyre vitetni ha fog.
Nem jó ennek földje, sem a' vize, sem levegője;
Jaj mindég bádjadtt testem ezenn az okon.
Ezt testemnek akár a' búsult lelkem okozza,
Már vagy akár a' rosszsz föld' okozattja legyen.
Csontvázzá' váltam, mivel a' Pontushoz el érvén,
Nincs álmom: nem esik jól nekem a' mit eszem.
Olly színű lettem, valamint a' jókori dér a'
Zöld fa levélt ősszel meg veszi hirtelenül.
A' tagom el sárgúlt: az erőm mind el fogya immár
És panaszkodnom minden időn van okom.
Olly formán beteg a' lelkem, mint testem, azért hát
Kettős inséget szenyvedek el hagyatott.
Egy valamelly nagy test módjára lebeg szemeimben
Kedvetlen sorsom' képe: mivólta szerint.
Emberi erkölcsök, hangok, ruha, sok helyek egygyütt
Jutnak eszembe az is, hogy mi valék, mi vagyok.
Annyira óhajtnám múltom' panaszkodok imé,
A' bosszús Császár, hogy maga meg nem ölet.
Nem: mert mérséklett haragú vólt eddig is, és e'
Számkivetést jobbal váltani fogja fel ő.

3) Augustust. 4) Hogy ő mindentevő,

IX-dik KESERV.

Elő adja Tomisvár' nevezetjét hol vette. Eleven szín-
nel festi Médeának testvérén el követett borzasztó csele-
kedtét.

Hogy legyen Görögök' gyarmatja 1) ugyan ki hihetné,
Illy embertelen és durva nevezte helyen?
Hát Milétumból ide is jöttek lakosok rég,
És a' Géták közt meg telepedtenek ők?
Absyrthus szélyt szórt tetemétől lón nevezetje:
Sokkal elébb mint sem jöttek az új lakosok.
Mint hogy ama' gályán, melly a' Pallás segedelme
Által lett 's leg elébb láta vizek - vizeit.
A' mi időn szakadott a' rossz Médéa siralmas
Atya előtt, a' mint mondatik erre futott.
A' kit meg látván a' dombról, egy bizonyos kém,
Így szólt: jó jövevény! Colchisi gallya jön itt.
Meg rémültek az Argonaúták, fel szedetének
A' vasmacskák és a' sereg útnak eredt.
A' Százféle gonoszt tett 's tévő Colchisi gaz lyány
- Mejjét verte, mivel tette eszébe jutott.
És ámbár szörnyen mérész vala, mindazonáltal
A' sárgúlt ijedés ő neki képire ült.
Látván jönni hajót úgymond, már kézre kerülünk!
Tartóztatnunk kell csalfa okonn az Atyám'.
Kérdezi mit tégyen? mikoron mindenfele nézett,
Történetből ott látja az öttse hogy áll.
Öt meg pillantván e'képp dörgött szava: győztünk!
Absyrtus véred meg szabadítani fog.

1) Új szállás Colonia, csudálja hogy Görögök lakjanak
köztök, kik akkor Görög Országban igen pallérozottak vol-
tak, 's kellemetes ég hajlat alatt éltek, Jónia városából Mi-
letusból mentek oda lakni.

A' mikor Absyrtus nem félne, eszébe se venné,
Ártatlan testét, fegyvere át - szegezé.
Osztan el tépvén a' környéken darabokban,
Több helyeken széllyel szórta dühödve maga.
Hogy meg tudja az Attya; magos kő szálra fejével,
A' véres kezeit fel teszi a' fene nény.
Illy bánatjától le veretve fiának az el szórt
Es hidegült tetemít míg szedi hátra legyen.
Hát a' mint mondják, mivel itt darabolta fel ötsét
A' gyilkos testvér, lett neve néki Tomos. 2)

X-dik KESERV.

A' szerentsétlen Poeta le írja lak-helyét rémítő lakosi-
val, vad tájékával, csikorgó levegőjével. Jelenti, hogy
nem csak ő ott bódogtalan, hanem az egész föld népe.

Számkivetett Násó emlékezetébe ha jönne,
Ottan némellynek 's fenn vagyon a' neve még.
Tudja meg egy borzasztó Országban lakok, olyan
Csillag alatt, a' melly el nem enyész soha se 1)
Rettenetes Bessus, Geta, Sarmata vesz karikába:
Mennyire méltatlan népek eszemhez ezek.
A' mikoronn az idő lágy, óltalmazza fejünket,
Ellenséginktől a' Duna habjaival.
Szennyes 2) képével ha elő áll a' szomorú tél,
'S földünk mint a' kő annyira össze fagyott.

2) Tomus, a' többes számban Tomi Tomi'-vár Törö-
kül Eski - Pargana, vette nevét e' görög szótól τεμνω - seco
metszem - darabolom - τομος - sectio - metszés - darabolás,
rész Régenten vólt Pontusnak fő városa a' pénzeken így ta-
láltatik — μετροπποντου τομος.

1) Ursa major - le nem megy, mert mindég felettünk
látjuk a' Polus Arcticust - Északon lakott Tomiban. 2) Nem
maga a' tél annyira borzas, mint a' föld.

Mormol az északi szél, szakad a' hó: északi sarknál
Hogy lakik e' nemzet látni való dolog az.
Mord hideg északi szél, örökkössé teszi fagyával;
A' havat, a' nap, eső által az el nem enyész.
Még eggy el sem megy, már a' másik be borítja:
Két nyarat és telet ér sok helyekenn az után,
A' dühödő szélvész a' ház tetejét le sodorja,
És a' nagy tornyot hirtelen allyra veti.
Durva komor hideg ellen bő nadrág 's kaczagánnyal,
Élnék, az orrok nincs csak be takarva csupán.
A' jég csap sokszor csörög a' lakosunk' haja fürtjén;
És a' zúztól a' barna bajússa fejér.
A' bor meg fagyván az edény formája marad meg;
És darabokban kell venni, nem inni levét.
Mit mondok, valamennyi folyó van bé fagy erőssen:
Fejszével vágják és törik a' vizet itt.
Sőt maga a' Nilusnál nem kisebb Duna, a' melly 3)
A' Pontusba szakad hét csuda torkolaton.
Rettenetes széltől át álván szőke vizével,
Jég fedezetje alatt Pontusi vízbe szakad:
Így nyárbann a' min gallyák mentek, gyalog utak
Vannak azon, 's lovakon járni, kocsizni lehet.
És a' Sarmata nép szekérébe fogott tulokokkal,
Mint valamely hídonn a' habokon megy odébb.
Eztet alig hiszik el: 4) de mivel nincs érte jutalmam
Hogy hazudok: mért nem kellene hinni ugyan:
A' nagy mélységes Pontust bé fagyni előttem,
Látom mint leszen itt a' vize jég özőné.
Nem csak szemléltem, de kemény tetejére sok ízben,
Fel menvén, száraz lábam alatt vala az.
A' keskeny tengerbe 5) be nem fúlt volna Leánder,
Hogy ha ezenképp' lett volna be fagyva az is.

3) Némellyek szerint hat, mások szerint pedig hét ágakon.
4) A' Rómaiak, kiknél ha hó esik hirtelen el olvad.
5) Hellespontus.

A' jégtől ha akarna is a' külső levegőre,
A' disznó hal nem jön, 6) ki se nyújtja magát.
Szárnyát csattogtassa az északi szél, de az őrvény,
Semmi vizet nem adánd ő neki még is azért.
A' jégtől be csuktván a' sok tengeri gallya
Áll: az evedző nem metszheti néki vizét.
Látánk sok nyomorúlt halat a' jég közt fel akadni,
Mellyek közt némelly rész eleven vala még.
Már vagy akár észak száraz dühödő erejétől,
A' zajgó tenger habja keményre be fagy:
Vagy ha akár attól olly formán a' Duna át áll,
A' fene ellenség gyors paripára fel ül.
A' ki derék lovagos, nyilait könnyen lövi messze,
A' szomszéd népet messzire dúlja, öli.
Némelly el szalad: a' pusztán hagyatott mezejében
Nincs ellent állás: mindene préda leszen.
E' köldús nemzet' jószága; fakó szekeréből
Áll, 's mezejébenn a' gyors lova 's barmaiból,
Egy részt hátra kötött kézzel hajtják el előttök;
Es híjjában néz vissza lakó helyire.
A' más rész méreggel kent horgas nyilaiktól,
Meg sebesítettén, veszi az életit el.
A' mit az ellenség el nem visz rontja rakásra,
A' kunyhókat mind lángba borítja elébb.
Hadtól rettegven békeességben is ez a' nép,
Szüntelen: a' földet senki se szántja tehát.
Ellenségeiket lesik, a' vagy félnek azoktól,
Igy hever a' föld, és senki be nem veti azt.
Hús levelek közt nem függ a' szőlő, se sötétből
Nem csorog édes must kádba, 's edénybe sehol.
Nem terem alma: miért nem tudna Acontius itten,
Cydippéjének verseket írni mire.

6) Mint írják némellyek, a' gyermekeket igen szeretik;
ha a' hajóból ki esnek, ide 's tova hordozzák hátokon a'
tengeren.

Élő fák nélkül látnád mezejét: nyomorúlt föld
Egy bódognak sem kénközelíteni feléd!
Hát mikoronn a' föld ilyen nagy, 's messzire terjed,
Vesztem okáért lett Pargana fel fedezett. 7)

XI dik K E S E R V.

Hallotta hogy egy gyáva marczongja, még pedig úgy
látszik közönséges helyen: Midőn egy nyomorúltat hánt,
alacsony lelkűségét — érzékenységre vált bús indulatjából
megtámadja: a'hoz hasonlítván a' mi leg kegyetlenebb
az ég alatt: inti az emberi sors változását vegye gondolóra.

Rossz emberki veszélyemben bosszontol-örökké
Vádolsz szomjuzván vérem, előlni akarsz 1)
A' köszikla között születél, és vad' teje táplált,
Tűzkő a' szíved, mondhatom és nem egyéb.
Még mi lehet szörnyűbb a' mit kíván fene mérged,
És veszedelmemből hátra nagyobb mi vagyon?
Barbarusok földjén a' Pontus durva vidékén,
Szenyvedek a' havazó északi csillag alatt.
Nem lehet értenem e' vad nép' nyelvét; valamennyi
Hely hova csak nézek nyugtalanítva ijeszt.
Mint fél a' szarvas mikor a' medvék be-kerítik,
Vagy bárány mellyet, farkasok érnek utól,
Így én had-viselő néptől lévén be-kerítve —
Rettegek azt vélvén, érik az oldalamat.
Már ha kevés bűn — bérnek tartod, hogy feleségem'
El vesztém, Rómát, 's drága barátaimat.

7) Vesztem okáért lett fel fedezett Tomivár.

1) Így szidta Didó Aeneas: Sed duris genuit te cauti-
bus horrens Caucasus; Hyrcanaeque admorunt ubera ti-
gres. Aeneid. 4,

Semmi bajom ne legyen, maga a' Császár haragudjon,
Hát nem elég inség gerjedezése csupán?
Van még is ki be nem bőrzött sebemet le szakítja
'S erkölcsünk ellen gaz sima szájja ki nyílt.
A' könnyű ügyben lehet ám Prókátor akarki 2)
A' mi le rogyini való, szét - töri egy kis erő.
Várat és az erős kő falt szélyt rontani virtus;
A' leg gyávább is rá tapod az ha le dült.
Nem vagyok a' ki valék, te az árnyéket töröd öszve;
El temetett hamvam' mért hajigálad ugyan?
A' ki az ütközetén Hector vólt, nem vala többé,
A' mikor Achill'nek hordta erős lova őt.
Így kinek esmértél ez előtt én sem vagyok immár:
Néhai Násóból forma az a' mi maradt.
Gyilkosom e' képet mért rágalmazza beszéded?
Hagyj békét meg holt lelkemet érdekelő! 3)
Vétkem igaznak véld — a' mit cselekedtem egésszen
Bűnnek mond; 's abban nem vala semmi hiba.
Szenyvedek íme azért; telljen bé szíved ezen rossz
Számkivetéssel, melly e' csuda földre esett.
Sorsomat a' hóhér meg szánná, mindazon által
Egy magad ítéled, hogy keves ennyi gonosz.
Rejtenebb vagy azért Busirisnál, vagy pedig annál
A' ki ökörbe veté égni az embereket.
Es ki ajándékozta ezenn ökröt Phalarisnak,
Meg kedveltetvén velle beszédjeivel.
Felség! a' esupa formájára ne nézz ez ökörnek;
Annál sokkal több haszna lehet neki még.
Látod e' ? jobbra vagyon bele ajtó, erre tetesd bé,
A' kiket kívánsz általa veszteni el.
A' bé zárottat lassú tűznél süttögettesd,
Abban mint az ökör, bőgni fog egyszeriben.
Melly leleményemet elmémhez méltó jutalommal
Érdemesítsd fő Úr kérlek alázatosan.

2) Mikor már kárhoztatva van valaki, tehetetlen nyomorúlt, 3) Polgári értelemben már meg holt.

Eztfelelé Phalaris: kínok csuda mestere úgymond,
A' munkád millyen tudd meg elébb te magad. 4)
Nem voít késedelem: mint néki mutatta kegyetlen
Módon süttetvén, bőge iszontatason.
Siezeliék veletek mi közöm Szittyák's Geta nép közt?
Hozzad bár ki legyél búm szava vissza siet.
Hogy telked szomját bé töltsd véremmel, örüljön
Vagyódó szived; mennyire kedve telik.
Annyi veszélyt szenvedtem az úton, hogy ha te tudnád
Szived gondolnám el keseredne belé.
Hidd el Ulysses véllem hogy ha vetődni fog egybe —
Neptun' mérgénél a' Jupiter dühe több.
Ámbátor ki legyél, vétkem' többé ne feszengesd —
És sebeimről már vedd le te durva kezéd'.
Engedd a' feledékenység vétkem' be takarja;
'S hadd bőrdözzön bé a' mi hibába esék.
Félve meg emlékezz a' múltó emberi sorsról,
Melly a' kit fel emelt, azt le-hajintja megint.
És mivel a' mit nem vélhettem volna felőled,
Olly nagy gondod van rám csak ugyan neked is.
Nincs mért rettegjél, mert sorsom leg nyomorultabb,
Császár mérgével több gonosz 5) egybe vegyül.
Mind igazak szavaim, 's nem költöm, hogy te hiessed,
Rívánom jútnál e vereségre magad.

XII-dik KESERV.

Mennyire örvendetes legyen Rómában a' tavasz — ellenben miben áljon Tomiban — említi. E' közben óhajtja Augustusnak a' Németeken vett győzödelméről venne hírt; kik ekkor újjonnan fel támadtak. Ki ezt hírül viszi neki, házánál kedves vendége lesz.

4) Tu primus experire — tudd meg elébb te magad Minell: mások, incipe — kezd el elébb magad azt: indué, — bújbe magad leg elébb; Perillus. 5) Sokféle inséget szerez.

Elmúlván ez az év 1) a' télt, melly régi telemnél
Hosszabb volt 2) a' szél kezdi el úzni tovább,
Immár a' Hellét rosszul hordott kos az éjjelt
Nappal egyenlővé teszi ezenn az időn 3)
Gyermekek és lányok szagatják a' violákat
A' rétenn, azokat senki se ülteti bár.
Szép színes sokféle virág sarjadzik azon szélyt:
A' madarak' soka mind víg kikeletnek örül.
A' mai fecske az annyánál hogy jobb legyen — a' kis
Fecskéknek fészket rakja 4) ereszték alá.
A' fű a' mi borozda alatt volt, gyenge csiráját
At melegült földből tolja fel a' rög alól.
Melly helyeken szőlő vagyon, a' kezd hajtani bimbót
A' vidító bor mert ide messze terem.
Élőfák a' hol vannak, kezdnek leveledzni.
Mert a' Szittjához messze teremnek azok
Most pihenés van amott, a' játék rendre adódik 5)
A' Törvény széken halgat az ügy — folyamat.
Most lovakat futtat 6) laptáz, bajtvív 7) amaz ékes
Romábann a' nép, vagy karikázni szokott 8)
A' mikoronn az olajjal kentt ifiak mosogatni
Fáradt tagjaikat, szűz Tiberisre viszik. 9)

1) Romulus uralkodásakor Martius volt az esztendő kezdete. Martis erat primus mensis Venerisque secundus.
2) A' Rómában elteltéknél. Mások: A' Zephyr úzi — te-
lünk elmúlván már ez az év: illy Nagyra nem emlékez
semmi öreg Tomiban. 3) Martius: mikor a' nap a' kos jel-
be megy. 4) Progne. 5) Minerva ünnepén. 6) Egviria.
7) Ludi gladiatorii a' Saturnus és Minerva ünnepén kívül
győzedelemkor adták a' Rómaiak' mulatságokra, kik ebben
a' véres játékban igen nagy kedvetek találták, ekkor szá-
mtalan emberek és állatok vesztették életüket. Trajanus meg
győzvén Decebalust, tiz ezren viaskodtak; tizenegy ezer
állat öletett meg. Dio XLVIII. 8) Trochus — csapó csiga —
játék' neme, érzezből volt készítve, köröskörül csörgő volt
rajta, ostonon vagy vesszőn meg forgatván a' gyermekek
el hajtották. 9) Aqva virgo — mert valaha egy lány mu-
tatta meg a' katonáknak.

A' három Fórum' helyibenn ugyan annyi Teátrum
Zeng: benne tűzesúl a' fogadásra kiki 10)
Óh négysszer, sőt számtalanúl bódog! kinek ekkor
Rómában bízást lenni, mulatni szabad.
Itt mikor a' lakosok nem vágják a' vizet, és megy
Már a' hó; tavaszunk' e' teszi, semmi egyéb.
A' tenger ha be nem fagyván, a' szőke Dunának
Hátán nem zörög a' Sarmata járta szekér.
És mi dönn idegen gallyák veszik útjokat erre
'S kezdenek ismétlen szántani tengereken
Látván a' gallyást szaladok, köszönök neki gyorsan
Kérdezem őt honnét jön, hova megy, ki legyen?
Nagy csuda volna ha nem szomszéd Országbeli lenne;
Mert bátorsággal más nem evedzhet ide.
E' tova és kikötő nélkül lévő Oczeánra,
Rómából ritkán látni evedzni hajót.
Bár ne Latán, ha Görög légyen, szeretem; noha inkább,
Azzal kedvellek szóllani a' ki Latán.
A' keskeny 's Márvány tengerről 11) nem lehetetlen
Hedvezvén a' szél; eljön egész ide még.
E' vagy ama' légyen az, kedves dolgot cselekszik,
Az mikor újsággal fog közelíteni felém.
Hallani óhajtnám, hogy győzött a' Fejedelmünk;
És Jupiternek azért tett fogadások' adák.
Tudnia illik ama' feltámadt Teutoni nemzet 12)
Róma' vezérjének lába elébe borúlt. 15)

10) Forumok vagy Törvény-tévő helyek voltak Római, Julius, és Augustusé, Teátrumok Pompejus; Balbus és Marcellusé — fogadni szoktak mellyik játékos' kap több tapsot.
11. Propóntis. 12) Németek kik P. Qv. Várust megölték, se-
regét el törlötték, Herman vagy Arminius Cheruscusok' Ve-
zérje alatt, kit idővel a' tudatlanság Istenné tett. Olly nagy
búba ejtette ez Augustust, hogy sokszor így kiáltott fel
P. Qv. Vare! redde mihi Legiones. J. Caesar ugyan meg-
verte Ariovistust; azután is sok hadakozásokkal a' Rómaiak
egy vagy más birodalmokat a' Németeknek elvették: de
egészen soha meg nem hódoltatták. 13) Tiberius 9 eszten-
deig hadakozott a' Németekkel. Vellejus Paternulus.

Házamnál kedves vendég fog lenni ki erről
 Szóll: de kesergek azon, mért nem előttem esik.
 Hát házam jaj Egek! Scythák közt lészen e nékem
 Bűn-fizetés végett, a' magaméi helyett?
 Istenek adjátok csak szállásúl legyen adva
 A' Császártól e' ház vereségre csupán.

XIII. K E S E R V.

Neheztel születése' napjára, mint valamelly személyre:
 Tomiban nem tarthatván a' szokott mód szerint: inti ne
 virradjon fel reá, míg Scythiában lesz.

Ime haszontalanúl születésem' napja jelen van, 1)
 A' születésemben, mert mi haszon van ugyan?
 Durva nap illy nyomorúlt esztendeihez mi ok indít
 Hogy te viradj? kellett volna be végzeni rég?
 Már ha szeméremmel bírnál avvagy szeretettel,
 Nem jönnél többé úgy te utánnam ide.
 És a'hol rosszul megpillantál legelőször 2)
 Kellett volna neked lenni utólszorinak.
 Vagy legalább Rómában kellett volna barátim —
 Ként búcsút vened, 's nem közelíteni felém.
 Pontushoz mi közöd vagy on, e' fagyos és legutólsó - 3)
 Földre nem a' Császár' mérge taszíta e el?

1) 20 Martius. 2) Sulmoban. 3) Ovidius mind a' Polus-
 hoz, mind a' leg végső földhöz — kivévén mikor azon a'
 Római birodalmat érti — igen messze volt: azzal szennyve-
 dése' nagyságát akarta elő adni. De e'féle szállással közön-
 ségesen élnek az írók, a' nép' vélekedéséhez alkalmaztat-
 ván magokat: illyet találok Ésaia 41: 9 Salamonhoz is a'
 világ' végiről ment Sabaea Királynéja, (vagy Sabe bóldog
 Arabiában) Többeket lehet látni Plin. Lib. 2. Horat. Lib. 1.
 Carm. Od. 22. Lucan. Lib. 9. Tibull. Lib. 4. Eleg. 1. Ultima
 vicinus Phaebo tenet arva Padaeus. Curtiusnál is sok van.

Tán a' hajdani tiszteletet várod; ma Ovidon
Tiszta fejeér ruha fog lenni miként ez előtt?
Felkoszorúzzuk az óltárt, és amaz isteni tűzön
A' morzsolt temjén égni fog ünnepemen?
Vélled, méz — olajos bélest 4) fogok adni te érted
Élet — védlőmnek 5) 's szívbeli hálaadást.
Feltetszésednek hogy örüljek legkevesebbé,
Környül állásom semmi esetre nem az.
Sőt a' sírfarakás és a' bús cziprusos óltár
Illendő hozzám e' születési napon.
A' bosszús Égnek nincs kedvem nyújtani temjént:
Ennyi gonosz közt jó szó az eszembe se jön.
Vagy ha pedig valamit mai nap kell kérni — az eggyet
Kérem ezen helybenn meg ne jelenj ez után.
Míg e' csak nem utolsó Pontusí föld nyomorítgat
Melly hogy Euxinus vólna, bizony nem igaz. 7)

XIV. KESERV.

Könyveit össze szedő barátjához ír. Kéri, mennyire lehet az által tartsa fel emlékezetét Rómában. Azokat ő a' fegyverek' zörgési közt írta. Tehát bár milyenek legyenek versei, méltassa kegyelmére, és mentse ki hibáiból.

Túdós Férfiak' első ékessége Barátom!

1) Kit mindég szereték, mit cselekészel ugyan?

4) Ezzel áldoztak, a' látogatóknak belőle adtak, jót kívántak a' Név nap' tartónak. 5) Genius. 6) Rogus. 7) *εὖ bene* - *ἑσπός* - hospes - bene hospitalis - jó szívű - népű - szálast adó; így neveztetett a' Jóniaiaktól, kik városokat építettek körülte. Strabo Lib. Geogr. 7. A' régiektől és Ovidiustól *ἄσπετος* szállástagadónak mondatott, a' kikötők' nem létte, dühösködő szelek, 's kegyetlen lakói miatt.

1) Minell. Hát mindég becsben tartod e verseimet? csudálkozva kérdi barátját, ki össze szedte verseit - hogy szerencsetlenségében is gondja van rá. Pont.

Hát valamint épségemben nevemet felemelted
Mind ne legyek távol; most is igyekszel azon.
Felfogadod híven hát könyveimet, de ki vévén
Melly Amorról szóll, 's Mestere' gyilkosa lett?
Jól vagyon újj költők' szeretője: könyörgök azon légy
Tartsd fel az én nevemet, mennyire csak hat erőd.
Ámbár számkivetett legyek: a' könyvem nem az eddig
A' vereségemet ez mert nem is érdemelé.
Gyakran számkiveték az atyát; és gyermeki otthon
Lakhattak szabadon, senki se szólla azért.
Pallás módja szerint született 2) fiam és maradékom
A' könyvem: mellynek nem vala annya soha.
Ötet ajánlom azért, a' melly mivel árva szegényke
Úgy a' gondviselés lenni fog arra nehézbe.
Három gyermekeim 3) veszedelmem' sorsosi: nyilván
A' többekre legyen gondod örökre ugyan.
Ötször három az át formált csuda dolgokat írja 4)
A' temetésemről 5) vissza vitettek azok.
E' munkánk' ha be végezhetlük volna elébb mint
Elvesztünk: hírünk általa lenne dicsőbb.
A' népnek keze közt igazíttatlan forog; arról
Nem tehetek: ha ugyan menne kezekbe nekik.
Azt se tudom te az én könyvemre felül miket írnál
Melly idegen földről mégyen elődbe oda.
Kívánom ki megolvassgatja, tanulja meg aztat,
Hol földön, mi időn lettenek énekeim.
Versemről igazán ítél ki eszébe veendő —
E' kínos helyet, és számkivetési időt.
El fog hűlni belé ilyen sok rossz, özönében
És gyötrelmek közt ennyit is írni tudék.

2) Költők szerint a' Jupiter' fejéből született; azt Vulcanus ketté hasítván — ez azt teszi — a' hőcsesség' az ész' szüleménje. 3) A' szerelem' mesterségéről írott könyvei. 4) Metamorphosis. 5) A' tűzbe vetette temetésekor, az az számkivetésekor. Mellyben azt mondja, jobb lett volna neki is meg égettetni, azaz; meg halni akkor.

A' veszedelmem az elmémet megtörte : amúgy is

Hitván kútfeje, és csak nyomorúlt ere vólt.

Nem — mivelés, és a' hosszas heverés ki apasztá

Azt, 's elszáritá bár minemű vala is.

Nincsenek itt könyvek, nem tápláltathatik elmém;

A' könyvek' helyiben kard, d'sida, lánd'sa zörög.

Nem lakik e földönn olyan ki meg értse beszédem'

Hogy ha elolvasnám nékie verseimet.

Csendes helyre mezőre ki nem mehetek: becsukatva

Tartják a' kapuink' a' fene Géta miatt.

Több ízben kérdnék valamelly helyet, és nevet av-

vagy

Szót; de ki megmondná, nem lelek itt soha se.

Sokszor erőlködök (a' mit azonbann mondani szégyen)

Nem jut eszembe szavunk, már kitanúlni fogok.

Rác, vagy Scythia szavat hallok harsogni körültem:

És már láttatok én írni Geták' szava - ként.

Félek, hogy ha leendő vegyesenn ez az Ausoni szóval

És versemben sok Pontusi szóra találsz.

Bár millyen versem, méltóztasd a' kegyelemre;

És sorsom' nézyén — ments ki hibáim alól.

NEGYEDIK KÖNYV.

I-SÓ KESERV.

Engedelmet kér hibás verseiről. A' versírásban keresi
fájdalma enyhülését. Nem hírért ír: hanem hogy elméjét
a' szerencsétlenségéről másra fordítsa. Elő számlálja azo-
kat a' rettentőségeket a' miknek ki van tétetve.

A' ki hibákra találsz, mert lesznek sok levelimben,
Nézd az időt tudom azt általa mentve leszek.
Nem hírért írok; hanem a' bú hogy ne emésszen
Mindég: és az eszem másra irányva legyen. 1)
A' lánczon dolgoz rab azért dúdol, hogy az által
Hönnyebedjen erőss terhe, felejtse baját.
A' víz'mentében ki hajót húz a' nagy iszapban;
Néki hajolván, azt húzza danólva tovább.
A' Csajkás mikoronn az evedzőnek neki fekszik,
Dallás közt veri a' duzzadozó hab özönt.
A' fáradt pásztor botján, vagy kőre le - ülve
Sípol; azon képpen frisseli gyapjasait 2)
Igy a' szolgállok funván, az unalmas időket
Dallással szokták többnyire tölteni el.
Azt mondják az erős Achilles Hippodamiát
Elvesztvén lantot pengete bánatiban.

1) Számkivetett lévén nem hírért; a' pihenésért
Írok: az inségem', hogy ne tekintse eszem.

2) Mulcet oves — recreat, Tulajdonképen magát vidít-
ja fel.

Orpheus Eurydicét kétszer vesztvén el, az erdő
És kő, bús dalló hangja után 5) erede.
Engem is a' Músám vidít: e' pontusi földre
Számkivetésemkor csak maga jött velem el.
Ő egyedül nem félt a' Ráczok 4) fegyveritől: sem
Tenger, szél, avvagy Scythia' emberitől.
Tudja hibám mi legyen, mért küldtek számkivetésbe,
A' mért elvesztem nem vala bűn, de hiba.
Megjobbult hozzám, bár árta velem cselekedvén
A' bizonyos rosszat, melly ide számkivetett.
Vajha tehát soha nem kezdtem volna Camoenám'
Szent tudományához, mert siralomra hozott 5)
Úgy de ugyan már most 6) mit tégyek vélle, hatalma
Rabbá tett: szeretem balgatag a' mi megölt.
A' mint a' lótosz fa' gyümölcs értett az Ulysses
Emberinek, de azért egyre evék azok azt, 7)
Érezi a' szerető kárát, nem hadja azért el
Édes vétségét: még cselekedsi tovább.
Igy noha árta nekem versem, kedvem' lelem abban
A' sebeimet szerző fegyverek édeseim.
Érte talán némelly eszelősnek mond: de hibázik,
Illy eszelősségben van bizonyos haszon is.
A' mi is ez; hogy az ész függesztve veszélyire nincsen
Mindég, sőt kevesé vélle felejteti el.

3) Azaz: az erdőkben lakó, érzéketlen, vadon élő emberek is meg szánták őtet. 4) Kik hajótörést szenvedtek, a' Ráczok vagy meg ölték, vagy rab szolgávé tették. Úgy féltek tőlök más becsületesebb nemzetek, mint szerencsétlen Eleink a' Krimi Tatártól. 5) Vajha tehát soha nem nyúlt volna kezem Thaliának Szent leleményéhez 's a' t. a' Poesishez. 6) mit tégyek? tart erejével. A' verset szeretem, esztelen, árta ha bár. 7) Ulysses a' szelek Afrikához vetvén, hol a' Lótosz terem, úgy meg szeretete a' népe, hogy sirtak mikor el kellett neki menni. Egy babnyi sárga édes gyümölcse van a' Lótosz fának, Tunis és Tripolis körül sok terem: az idegenek, mint írátik, el felejtették tölle hazájokat. Plinius.

Mint sebe Bacchisnak nem fája midőn dühödésben
Verseket ordított sokszor az Ida' hegyén. 8)
Úgy mikor a' szent tűz' lángjától gyúladoz elmém —
Testi világon túl teszi az életemet. 9)
Akkor nem jut eszembe ezen bús Scythia ország,
És hogy az Égbeliek gyűlölik életemet.
Mintha bizony Léthéből ittam volna, veszélyem'
Nem veszem észre, nem is vérezi szívemet úgy.
Isteni asszonyaim tisztellek benneteket hát,
Hús Heliconról kik jöttetek erre velem.
Méltóztattatok nyomaim' kísérni az úton :
Tengereken gallyán, földre ki szálva gyalog.
Óhajtom kedvelljenek ők, ha az Istenek éppen
Augustussal mind üldözik életemet.
Mennyi homokja lehet 's hala a' tengernek, az Ég rám
Annyi gonoszt küldött: 's mennyi halikra vagyón.
A' sokféle kalászt, kikelet színelte virágít,
Ősszel az almát vedd számba, utánna havat: 10)
Úgy tudod a' rosszat, melyet szennyvedtem az úton,
Míg Euxínusnak partjait érte hajóm.
Meg telepedtemmel sorsom jobb nem leve semmit,
A' szomorú végzés eljőve véllem ide.
Rá esmértem vólt nyavalyás éltem' fonalára,
Rút feketés szöszből nyújtatik ellenem az. 11)
Nem hinné némelly a' mit láttam, noha úgy van,
Nem számlálom elő sok veszedelmeimet.
Melly nyavalyás élet Bessus, Geta közt lakozása
Népünk szájában szüntelen a' ki vala, 12)

8) Pont. szerint, nem érzi sebet, melyet dühösségében magán tesz: mások szerint pedig, nem érzi hogy dühösségben van, és elment esze. 9) Földi veszélyen — emberi sorson túl. 10) Ezek nem igen egveznek a' jó ízléssel; hanem szokás a' Poétáknál rövidebb kifejezésben, vagy részenkint. Nyárra kalászt, kikelet színelte virágít: az almát — Ősszel számláld meg: télre kerülve havat. 11) Ott is szerencsétlen. 12) Dicsértetett.

Bástyával, be csukott kapuval 's kis kőfala által
A' Városnak alig tartja meg árva fejét.
A' sanyarú hádtól örömost szaladék ifijantan,
Fegyvert forgatván a' mulatásra csupán.
Már öregebb korban szükség nekem a' pai's és kard,
Oszbe vegyült fejemet most nehezíti sisak.
A' lármára mihelyt jelt adnak az örök ijedve,
Es reszketve mi mind kardra, nyilakra kapunk.
A' fene ellenség méreggel kent gyilokokkal,
A' lehegő lovakon járja szagúldva kapunk'.
Mint az akol kívül leltt marhát hordja az éhes
Farkas az erdőkön, 's búza vetőn fel, alá:
Akként a' kapukon kívül maradott lakosunknak
A' dühös ellenség megkaparítja nyakát.
Egy részt rablánczára kötöztvén hajtja előtte,
Több részt méreggel kentt nyila végezi ki.
Illy félelmekkel tellyes földönn epedek hát,
És iszonyú lassan foly veszedelmes időm.
Még is elébbeni szent munkám követem; mivel ennyi
Inségben egyedül Calliopicia fedez.
Itt kinek elmondjam készített versemet, olyan
Nincsen, nyelvünket senki sem értheti meg.
Irom is, olvasom is dallom' mert mit cselekedjek?
Ítélek alól így menekedve marad.
Sokszor mondom azért mi okon gyöttröm magam ezzel,
Hogy Geta, és a' vad Sarmata nézze körül?
Írás közt gyakran szemeimből könnyek ömölnek,
És meg nedvesedik még maga a' level is.
Régi sebé't szívem, valamint biz az újjakat érzi;
Hönnym eső módon bús kebelembe pereg.
A' mikoronn el múltt, és mostani sorsom eszembe
Jut; hova és honnét űztenek engemet el.
Több ízben, eszelős kezem 13) a' tudományra ma-
gára
Bosszonkodva, veté tűzre az énekeim'

13) Értsd magáról.

A' sokból ezeket: minthogy keves a' mi megéle —
Jó néven vegye hát a' ki kezébe veszi.
Róma te is versem, bátor nem jobb az időmnél,
Kérlek, jó szívvel hív kebeledbe fogadd.

II-dik K E S E R V.

Meghallotta Tibériusnak a' Németek ellen lett menek-
telét: tehát úgy vélekedik, hogy meg győzöttettek eddig.
Mivel ő abban a' győzedelmi pompában jelen nem lehet,
elméjében képzei miképpen megy véghez.

Mint az egész föld a' Császárok lába elébe, 1)
A' vad Német nép 2) gondolom arcra borúlt.
Sőt tán a' palotáikat a' koszorúk fedik eddig,
'S a' napot a' temjén' füstje homályba viszi.
Tiszta fehér tulkok fejszével főbe veretvén,
Bársonyszín vérek földre buzogva ömöl.
A' kegyes Isteneik házokbann a' fejedelmek,
Hészek tenni az ő szent fogadásaitak.,
A' két még ifjú Császárral 3) hogy maradékjok,
Bírják a' földet, felfele századokon.
Livia két menyivel kedves magzatja hogy élő 4)
Szíves ajándékát nyújtja az Isteninek.
Úgy szintén az Anyák, és kiknek gondjok alatt van,
A' szent tűz; szűzen töltik az életeket. — 5)

1) Augustus Tibérius. 2) Hadakozó. 3) Germanicus Drusus Fia és ugyan csak Drusus, Tibériusnak Agrippinától lett Fia. 4) Livia Augustus' Felesége; menyei vóltanak Agrippina, Julia, és Agrippa' leánya, Germanicus' Felesége; és Livia, Germanicus' testvérje, 's az ifjú Drusus Felesége. Az Augustus Felesége áldozott fiáért Tibériusért. 5) Virgines Vestales.

Örvend a' jó nép, a' Sénátussal ama' Rend, 6)
 Nem rég még mellynek része valék magam is.
 Nem tudok a' köz vigásgról, illy messzire lévén;
 Ennyire a' hírből egy keves a' mi jöhet.
 Győzelelem pompát szemlél, számlálja az elvett
 Városokat minden, 's vert hadaik' fejeit.
 A' rablánczra kötött fejedelmeket ott kiki látja,
 A' győző koronás négy paripája előtt 7)
 Némelly rab szomorú az időként, másika szörnyű;
 Nem jut eszébe dühös, mostoha sorsa neki.
 Egy rész a' dolgot 's az okát, neveket tudakozza;
 Más felel ámbár nem tud bizonyost maga sem.
 Az, ki dicső bársonyban fénylik fő Vezető volt,
 Leg közelébb hozzá fő hadi tisztje lehet.
 A' nyavalyás ki amott szemeit le szögezte, nem olyan
 Volt mikoron kardot forgata Márs mezején.
 E' legfőbb hadi - tiszti Tanácsnok 's a' viadalra
 Serkentő, kinek ott a' szeme vérbe merült.
 A' ravasz orczájára ki ronda haját le ereszté,
 Jo katonáinkat törbe keríteni tudá.
 Úgy mondják, az amott papjok, ki gyakorta leölte
 Sok nyomorúlt rabját Istene' ellenire.
 Ime ezen hegyek, a' vizek, és várak, tavak, a' sok
 Vérrel, hóltt testel tömve lehettek ugyan.
 Drusus 8) az atyához 9) méltó szülemény — neve-
 zetjét,
 E' földön szerzé bajnoki tetteivel.
 E' letörött szarvú víz a' Rénus, maga népe'
 Vérével foly; nem jól takará gaza el, 10)

6) Lovagok Rendje, Ordo Equestris. 7) Fel voltak bo-
 rostyánozva. 8) Az öregebbik, nyert győzelmeiért Ger-
 manicus névre neveztetett: a' ló öszve törte. 9) Tiberius
 C. Néró. 10) Sássa, az az benne nem búhattak el a' Ró-
 maiak' fegyvere előtt: nem illik reájok ez a' mondás, mint
 a' kik Varust egész seregével le vágták. Szarv formára
 festettek, mint hogy görbén folynak.

A' ki kezébe minap fegyvert foga, most kötelen van;
Kardunk' élének nyújtja elébe nyakát.
Szétszórott hajjal mondják Germánia búsan
A' győző Császár' lábait át ölelé.
Bársony köntösben vitetel Császár te utánok
Győzelem kocsidonn a' haza' színe előtt.
Merre vitetsz, az örömbe merült nép tapsol: az útát,
Tarka virágokkal hinti be attya előtt.
Sok homlok koszorús, katonánk víg győzelem dalt
Fűv: kiabálja IO! győzelem ma IO!
Négy lovak a' tapstól, musikák, 's ló hinnyogatástól
Hánykodnak: nézik mint tüzesednek azok.
A' Capitólium és Jupiter' házába megy a' nép:
Néki babér koszorút ad fogadása szerint.
Én mint számkivetett, ezeket csak képzelem itten:
A' Haza nem tiltván meg legalább nekem ezt.
Végetlen földön szabadon járkál szanaszét ő;
Képzeletem szárnyán hirtelen Égbe repít.
Rómának közepette lehet szemem általa egybe;
Minden jó nélkül lenni nem enged eszem.
Egy pillantat alatt ott léssen, azonn elefánt csont
Győzelem szekeret kedvire nézegeti.
Ezt igazán látják a' boldog Rómaiak most,
Jó győzőjökkel víg örömök' zaja közt.
Én pedig ezt egyedül képzem tova vetve azoktól,
És füleim fognak részesi lenni tovább.
Sőt kívánságunkra ki hírül hozza minékünk
Ennyire Rómából, olly nehezenn akad ott.
Vagy legalább későn fogjuk meg tudni egészen
Akkor is azt mihelyest hallom örülni fogok.
Elközelít az idő mellyben nem gyászolok: a' köz
Vígsg meg győzvén a' különös jajom itt.

III-dik KESERV.

A' nagy és kis Gönczöl szekeret megszóllítja, nézzék,
hogy viseli magát a' Felesége, emlékezik e' meg rólla?
magába szálván, szóll miért tudakozza, a', mit bizonyosan
tud: fájlalja, hogy bút szerzett neki. Serkenti, legyen to-
vább is hív.

Aretophylax, ki igazgatod a' Sídón beli népet,
1) És Helicé; kire néz a' vizeken, ki Görög.
A' mikoron mindent a' fen Égről ti ki láttok
'S a' tengerbe le nem szoktatok esni soha.
És az Egek' várát környülvén karikátok,
Látszotok a' földről ám de nem éritek azt.
Vesztire hol Rémus régen át ugra az árkon,
Nézzen alá szemetek Róma lakossaira.
A' Feleségemhez sugáraitok' le lövelvén,
Hozzátok hírül, engemet ő szeret e?
Ah! te remény, kétség mit vérzed szívemet, és mért
Kérdezem a' bizonyost, 's annyira tudnivalót?
Hidd azt a' mi igaz, 's kívánod; tölle ne féljél
A' fő hűséghez légy bizodalmas ugyan.
A' pólusnak ezen két Csillaga a' mire nékem
Nem mondhat bizonyost, arra felelj te magád.
Emlékezni szokott róllad, kivel annyira gondolsz
És vele hordja neved', mennyire tölle telik,
Úgy függeszti az elméjét képedre ha még él,
Mintha jelen vólnál: olly igazán szeret ő.
A' mikoronn elméjét a' bűnnek neki adja,
Valljon aludhat e' ő kedvire életiben?
Nem: mivel a' tenger gondok meglepnek az ágyban,
És hogy az elmédből vess ki — nem engedik azt.

1) És Helicé, kire néz a' Görög a' vizeken: utraque
sicca: non subeatis aquas: intacta circulus extet humo:
mind a' három vers egyet tesz. Az elsőre néztek a' Phoe-
niciaiak, tengeri útvok alatt.

Néki hevülsz, 2) szörnyű hosszúnak tetszik az éjjel :

A' sok forgásban fáj tetemed tudom azt.

Megtörténnek ezek rajtad nem kétlem: Uradhoz

Vonszó hűségből így keseregve epedsz.

Annyira búslakodol mint a' Hector' felesége,

Látván holttestét, hogy viszi Aemoni ló.

Elmémben habzok téged mire kérjelek édes,

Melly indulat közt töltösed az életedet.

Bús légy: sajnálom fájdalmidat én, hogy okoztam;

Vig légy: jó Feleség nem cselekedheti ezt.

Fájlaljad tetemes károd, kedves feleségem:

És nállam nélkül; töltsd szomorún az időd!

Bánd esetem', valamelly gyönyörűség sirni; szemünknek

Könnyeivel szívünk' kínja oszolni szokott.

Vajha ne életemet, de halálom' kellene mostan

Fájlalnod 's vólnál elkeseredve azon.

Lelkemet ajkaidonn adhattam volna ki otthon;

Öntvén Férjednek mejjire könnyeidet.

Égre emelt szemeim legvégső óra ütésekor

A' te kezéd fogván bé nekem édesem ott.

Hamvam, azon földön, mellyen fekvétek leg először, 5)

Drága Előimmal lenne temetve nekem

Oh ha midőn vétek nélkül éltem, ha kimúltam

Vólna, vagy a' mikoron számkivetésbe jövék,

En nyomorúlt! ha pirúlsz, azt Halván számkivetettnék

A' Felesége vagy, és a' szemed' eltakarod.

En nyomorúlt! ha te szégyenled, hogy vagy feleségem,

És rútnek látod véllem az egybe kelést.

Bóldog idő hova lett, mellyben véllem dicsékedtél;

Nem szégyenletted vallani: férjed Ovid'?

Bóldog idő hova lett, ha te azt el nem tagadándod

Mondtad örömmel enyím vagy; jut eszembe ma is.

2) Gondba merülsz, búslakodol. Cnippig. 3) Gyermekét, meg születvén, a' földre tették, és Ops Istennét hívták segítségül.

Mint illik kegyes asszonyhoz tetszettem egészen
Nyájas hűséged sokszor az Égig emelt,
Senkit előmbe nem állítottál volna, se semmi
Férjt nem kedveltél annyira szívrehatón.
Most sem kell szégyenleni hozzám, hogy feleségül
Jöttél: ámbátor sírni nagyon nagy okod.
Hát te nem olvastad Capaneust Évadne Urának
Nem szégyenlé, kit Menny' Ura földhöz ütött.
Nem tagadák meg azért Phaëton az övéi, hogy őtet
A' Menydőrgőnek menyköve földre veté.
Nem hidegült Semeléhez meg Cadmus, hogy az ollyant
Kére híúságból, melly neki végire járt.
Gyenge fejér orczád ne pirúljon el annakokáért
A' mikor engemet is föbe csapott amaz Úr 4)
Sőt mident véghez vívén a' mentegetésben,
Hű Feleségemnek lenni mutasd ki magad.
Minden virtusidat szedd össze ezenn esetedben:
A' feleséges hír nagy dolog által esik.
Trója veszélye nyitott a' nagy tettekre fel utat,
Hector előtt: másképp' rólla ki tudna ma már?
Mesterségeitekről nem szól senkise Tiphys,
És Phoebus, 5) ne legyen hab se pedig ki beteg.
Melly virtus hever a' bóldogságnak kebelében;
Nagy veszedelmekbenn a' magas Égre repül.
Gyász esetem bőven nyújtott módot neked arra,
Hogy felemeld nevedet, 's híred örökre legyen.
Szabd az időhöz azért magadat, bízz benne tovább is:
Tágas tér nyílt fel, hogy magad érdemesítsd.

IV-dik KESERV.

Fő nemzetségből született barátjának küldi ezt; kinek
attya előtt Ovidius kedvességben volt. Hogy őtet meg dí-

4) Capaneus a' Thebai hadban legelső támasztotta a'
lajtorját a' köfalnak, 's a' várból leszórt kövek verték le.
Innen eredt az a' Mese, hogy Jupiter menykövel ütötte meg.
Évadne annyira szerette, hogy midőn holt teste meg éget-
tetnék, a' tűzbe ugrana. 5) És Phoebus, ha habok nincse-
nek és betegek.

eséri; ha talán ki tudódna az által ne féljen, hiszen Jupiter sem tiltja meg, hogy a' Poéták rólla ne énekeljenek. Pylades' és Orestes' történetét; a' mit tőlle nem messze esett, előbeszéli.

Oh te, ki híres ösidthől lett fényes születésed',
Szép erkölcsödben fen haladod sok előtt.
A' kinek attya dicső önszínűsége valódi,
Emberi szívében mély gyökeret vere már.
Annak az ékes szóllásával bírsz, kit is akkor,
Senki felül nem múlt a' Haza' Fórumain.
Kéntelenül nevedet jellel fejezem ki; ha árt ez,
Virtusod és nem más fogja okozni bajod?
Nem vettek vele; esmeretes jószágod elárul:
Meg tetszel ki legyél; — el fog enyészni hibám.
Jó Fejedelmed alatt, te ne gondold a' kötelesség,
A' mit tesz versem, hogy veszedelmet okoz.
A' Haza' Attya, ki leg felségesbb, szenyvedi azt, ha
Versemben látják festve az érdemeit.
Köz dolog, a' Császár maga nem tilthatja meg aztat,
Én a' köz jónak részese, hogy ne legyek. 1)
Engedi azt Jupiter, hogy minden szájja imádjá,
És a' Versköltők virtusit énekelik.
Két Isten példája után félelmed enyésszen,
Egyik az Égben van, másik uralkodik itt.
Töllem dicsértetned ugyan nem kén — de hatalmad,
A' versemre ki nem terjed: azért leszem ezt'.
Hogy hozzád szóllok, nem most bántlak leg elősször,
Ezt sokszor mivelém otthoni léttem alatt.
A' gyűlölségtől ha ugyan kell félni, atyádnak
Kellett volna nagyon félni ez okra elébb.
Mert ifúságomtól fogva becsültete töllem
Kedves atyád; és ezt el ne tagadd soha se.
Emlékezhetsz rá, elmém' melly nagyra becsülte,
Sokkal jobban mint láttam az érdememet.

1) Hogy rólla ne írjak mint Haza attyáról.

Versem azonn ékes szájával emelte az Égig,
Mellyről híres volt, mint születése után.
Nemzettségidnek kedvekbe való esetemmel, —
Elmém nem téged csalt meg — atyádat elébb. 2)
Ötet sem: minden tettem közzül az utólsót
Hadd el; mentegetést érdemel életem úgy.
Jól tudván rendjét a' rémítő esetemnek,
Azt bűnnek ne nevezd, engemet a' mi meg ölt.
Arra okot ha hibám ada már, vagy akár ijedésem; 3)
Inkább az, mint ez: hadd ne beszéljem elő.
Annak az említésével még a' be se forrott
Seb ne szakadjon fel, fáj az amúgy is igen.
Mint méltán lakolok, 4) valamelly bűn töllem azon-
képp'

Bűnre való szándék és akarat tova volt.
Ezt maga Augustus jól tudja, azért hagyja élnem;
Másoknak sem adá bírni vagyonjaimat.
Tán e' számkivetést, élvén el fogja törülni,
A' bosszúja midőn el fog enyészni soká.
Most más helyre való vitetésért kérem; előtte
Hérésem ha ugyan szemtelenül nem esik.
Egy jobb számkivetést kissé közelébbre hazámhoz,
Messzire e' fene nép' vad dühe, 's fegyveritől 5)
Olly nagy kegygyel bír, ki talán kéréstve sokaktól,
Adna kegyelmet vagy, másuva küldene el.
A' szállást tagadó fagyos Euxínus' vize mellett. 6)
Tartatom: a' melly úgy hívata régi koron.
Itt idegen Gallyáknak nincs csendes kikötőjök,
És dühödő szélvész fűv neki habja felett:

2) Értelme ez: gyakran szolt az atyád, hogy elmém után szerencsés leszek, 's nagy méltóságra jutok: imé számkivettettem, de nem gonoszságimért. 3) Hogy nem merem magam menteni. 4) Meg ne sértse Augustust azértszóll így. 5) Az 's meg hosszabítja az előtte lévő szótagot, ha mássalhangzón végződik, külömben nem, ha a' következő consonánszon kezdődik is, mert az más hegyre esik. 6) Axenus.

Földje vizénél nem bátorságosbb: iszonyító —
 Vért szómjűző és préda lakóji miatt.
 A' kiket hallasz olly öldöklő bunyikoknak,
 Laknak csak nem azon csillag alatt velem ők.
 Taurica 7) nem tova van hozzám, hol az emberi testtől,
 Cynthia 8) óltárod hízik iszontatosan.
 Aztat (mint mondják) a' mit tigris lakosának,
 Senki nem irigyel; bírta Thoás az előtt.
 A' ki helyett szarvast öltek, Pélops' unokája 9)
 Itten tett hajdan emberi áldozatot.
 A' Dühödők 10) ide úzték a' bátját is Orestest;
 A' ki gonosztévő vólt nem e'? kétve marad 11)
 Tiszta igaz szeretet' példájával Pyladessel,
 Bár két testek vólt; egy vala lelkek ugyan.
 Délia' 12) óltárához hurczoltattak elősször,
 Melly vérben feredett Temploma' ajtajinál.
 E' se, ama' se keserge halálán, nem; hanem ^{eggyik}
 Másika vesztén vólt szánakozólag epedt. 13)
 A' papné gyilkos kezeit kardjára vetette,
 Már mind a' kettő meg koszorúzva vala. 14)
 A' mikoron rá esmért a' testvére szavára,
 El vetvén kését erre az át ölelé.
 Szörnyű áldozatit megunó képét Hecáténak,
 Egy jobb helyre vivé annakutánna maga.
 Hát közel olly helyhez lakok, a' melly szinte utólsó,
 'S emberek Istenek azt, messze kerülik igen.
 Földemhez közel illy borzasztón áldozik a' nép,
 Ezt az enyímnek már, hogy ha nevezni fogom.

7) Taurica Chersonesus. 8) Diána. 9) Iphigenia. 10) Fúriák. 11) Nem bizonyos: az Areopagusban nagy vételkedés vólt Orestesen; hanem azután a' büntetés alól fel öldoztatott. 12) Diána. 13) Mikor a' neveket kérdezték, Pylades magát Orestesnek mondta, hogy öljék meg érte: Orestes pedig magát Pyládesnek nevezte, esénkedett haljon meg ő — amaz ne vesszen el. 14) Meg koszorúzták a' kit föl öldoztak.

A' szél bár csak Orestesként Rómába repítne;
'S tenne le a' békéltt isteni férjfi előtt.

V-dik KESERV.

Más barátjának fedhetetlen jóságát a' kikötő hasonlatosságában festi le. Elragadtatván a' háládatosság' tiszta érzésétől, kicsinybe múlt, hogy a' nevét ki nem írta. Örök hírre emelné hívségét, hanem fél. Kéri fogja ezután is pártját Augustus előtt.

Jó pájtásim közt főképp' kedvelte Barátom,
Eggyes megtartóm, a' veszedelmes időn!
A' búbann el alélt lelkem szavaidra megéledt,
Mint az olajtól a' lámpa' világa szokott.
A' ki kinyitni meréd kikötőd', 's híven be fogadtad
Egy nagy menykőtől öszvetörötte hajóm'.
Augustus ha ugyan meg fosztott vólna javamtól,
Nem hagynál engem lenni szegénynek azért.
Óh Feledékenység! nevedet most majd ide írtam,
A' te le írásod mennyire elragadott.
Úgy is elérted: híred' felmaradása' okáért,
Kívánnád véllem mondani én vagyok az.
Óh ha te engednéd, fen hagynám híred' örökre
Nagy hűségeddel fényleni századokon.
Jaj de rebeg szívem ne talán ártsak, neved' a' ki
Nem jó órában hirdetem, írom ide.
Szívedben örvendj: bátorságos, szabad ez, hogy
Én velem azt miveléd: én se felejtelek el.
Míg csendes szellőt kapok isteni engedelemből
Gállyámnak karodat nyújtsd valamint ez előtt 1)
Óltalmazd fejemet, mellyet nem tarthat egyéb meg
Csak ki belökte ama' Styx vize' habjaiba 2)

1) Míg meg engesztelődik a' Császár, óltalmaz engem.
2) Augustus, ki számkivetett.

És te (mi ritka dolog) valamit kívánna baráti
Szent kötelességünk; azt soha el ne mulaszd.
Más segedelmire így ne szorúlj; sőt mást te segéljél:
'S lenne szerencséd jó, szüntelen álhatatos.
Így legyen a' Feleséged jószágodhoz egyenlő:
És házasságod bús, panaszos ne legyen.
A' testvéredtől olyan formán szeretődjél,
Mint szereté Castort a' maga attyafia 3)
Légyen az erkölcsödre hasonlító fiad — a' szép,
Virtusiban téged lásson az emberi — nép
Hymen lányod után ipaságra segéljen, az által
Kis repeső unokád lásd ifúi koron.

VI-dik KESERV.

Az idő mindent meg változtat: csak az ő inségét nem:
Fogy ereje: testénél betegebb lelke, szüntelen elméjében
forgatván feleségét, barátjait: hanem reményli inségének
nem sokára véget vet a' halál.

Évek, múlta után az ökör megszokja igáját,
És a' járom alá nyújtja törödni nyakát.
A' délczeg paripák engednek hosszas időre,
Felzaboláztatván, hámba fogatnak azok.
Így amaz Áfrikabéli oroszlánnak dühe megszűn,
Eszkendők telvén; 's annyira nem fene — vad.
India' rettentő elefántja szelíd iga — hordó —
Lészen idővel majd mestere' kénye szerént.
Azt is idő cselekészi, hogy a' szálló szeme musttal
Bételjen mikoron megnöve fűrtje neki.

3) Pollux.

1) Merum: must, az a' mi szállóból ki tapostatik: bor
pedig a' mi már ki fort.

Úgy a' búza - kalászt az idő sárgítja meg: a' rossz
Izű almát is, mind csak az érleli meg.

Elkopik a' gyémánt, 's ekefog 2) szint úgy sok időre,
Es az erős tűzkő általa öszvetörik.

Szünteti a' dühödő haragot, kevesíti siralmát

A' szívnek, pihenést ad csuda kínjaiban.

A' lassan haladó kor azért mindent kevesíthet;

Ah! csak az én kínom nem kevesítheti meg.

A' lovak a' szérőn kétszer nyomtattak az ólta,

Bacchus kétszer szűrt számkivetésem alatt.

Ennyi időre se lett békességes türeldemem;

* Szívem mint újjat még ma is érzi sebé.

Mert az idős ökör is fut jármától, zaboláját

A' jámbor ló sem szenyvedi szüntelenül.

Mostani inségem szomorúbb mint volt az előtti,

Bár ugyan az: nagygyá tette de azt az idő.

Anyira nem tudtam, mint most tudom a' vesze-
delmem'

Annakokáért az türedelemre nehezebb.

Inkább elszenyvedni lehetne, erőm nevedvén,

Vagy nem emésztvén meg szívbeli bánataim!

A' ki legelsőben 3) megyen a' viadalra erősebb,

Mint kinek elfáradt karja az ütközetben.

Gyorsabban harczol ki sehol nincs megsebesítve,

Mint kinek a' kardján a' maga vére csurog.

A' míg újj gallyád, a' szélvészt szenyvedi könnyen;

Csak kis záportól szét megyen a' mi avúlt:

Igy magam is könnyebben türtem volt veszedelemem'

Míg a' hosszas idő annak erőt nem adott;

Higyjétek lerogyók: testem' nem sok gonosz éri:

Úgy veszem észre magam hátra kevés az időm:

2) Terram findentis aratri, Pont. Minell: renovantis
Burmann, Cnippigius: patientis Vatican. 3) A' ki meg
újultan. 's a' t.

Mert az erőm elment, sáppadt vagyok, annyi kevés hús
 Rajtam alig van melly befedi csontjaimat.
 Sinlódó testemnél lelkem még nyavalyásabb;
 A' szomorú sorsát érezi szüntelenül.
 Lelki barátaim, a' mindennél jobb feleségem,
 'S a' kedves Város messzire estek igen.
 E' távol lévők valamint a' Scytha, Getáknak
 Nadrágos seregek szívemet egyre ölik.
 Táplál mindazonáltal ezek közt annyi reménység,
 Nem sok időre halál bánatom orvosa leszsz.

VII-dik KESERV.

Barátjának kímélve szemére veti, két esztendeje, hogy
 Rómát oda hagyta, még sem ír: mindazáltal inkább elhi-
 szí a' leg képtelenebb szörnyetegeket, mint hűsége felől
 kételkedne.

Már két durva telet töltöttem számkivetésben,
 Títan kétszer vólt Hal - jegyibenn 1) az alatt.
 Ennyi idő telvén, mi ok, egy leveled se vehettem?
 Bár kötelességed volna, hogy írj te nekem.
 Esmeretes hűséged ugyan mért laşsodik? írnak
 Kikkell csak kevesig tarta baráti frigyem.
 Mért bíztam valahányszor más levelét ki kötöttem,
 Hogy nevedet fognám látni fel írva azon;
 Égiek adnák hogy sokszor küldtél, noha abból
 Mind eddig nem jött egy se kezembe nekem.
 E' nyilván vagyon: elhiszem inkábbblan Medusának,
 Rígyóból állott a' haja szála fején.
 Elhiszem a' Scyllát, nem költés a' mi Chimaera,
 Mint melly a' torkán lángot okádni szokott.

1) Februáriussal végződött a' tél 's az esztendő.

A' csuda embereket, kik négy lábbal születének
A' három testűt, 's annyi fejű nagy ebet. 2)
Sphinxeket, a' Gígásokat és a' Harpyiákat:
Száz kezivel Gygest, 's hogy vala Minotaur
Elhiszem én ezeket hamarább, mint feltegyem aztat,
Hogy megváltoztál kedvesem, és nem ügyelsz.
Számtalan ér, síkság, hegyek, és sok tengerek, utak
Fekszenek én köztem, meg te közötted ide.
A' gyakran küldött leveledből, hogy kezeimhez
Egy sem jött, oka volt annak ezer meg ezer.
E' sokféle okot győzd meg sok szép leveliddel,
Hogy ne legyen szükség mentegetésre tovább.

VIII-dik KESERV.

Panaszolkodik, hogy már öregszik; ezen élet korban
pihenni kellene neki, nem nyomorogni és epekedni, a' mit
valaha a' Jövendő mondásra 1) se hitt volna. Intibarátit,
hogy a' hatalmas Augustus kedvében járjanak.

Már fejem a' haltyú toll színét kezdi követni:
A' hó szín vénség őszbe vegyíti hajam'.
Elközelít az erőtelen és a' restes idő — szak; 2)
Már nehezen mehetek: mert az erőm oda van.
Itt az idő mikoron bú, baj, gondtól menekedvén 3)
Félelmen kívül kellene élni napom'.
A' mi nagyon kedves volt mindég, a' nyugalomban
Szép tudományommal tölteni életemet.
Házamnál lévén a' védő Isteneim közt,
Vagy jószágomban, melly ura vesztve bever.

2) Három agyú nagy ebet — Cerberus.

1) Jövendő-mondás — ihlés oraculum. 2) Idő rész. 3)posito sine laborum — matorum. Itt az idő, mikoron nem kellene így nyomorognom.

A' Feleségemnek karján 4) a' két unokámmal,
 Kellene vénségben élni Hazám' fala közt.
 Ekképpen véltem régen, hogy telni fog éltém:
 Méltónak tartám bődög időre magam.
 A' Mindent tehetőnek másképp' tetsze, ki vízen,
 És földön hányván, Sarmatiába vetett.
 A' roncsolt gallyák biztos tartókba vitetnek —
 Szélyt ne omoljanak a' tengeri szélveszekén.
 A' vén ló, a' sok diadalmat földre eséssel
 Hogy be ne mocskolná, a' legelőre verik:
 Így az öreg katonát mikoron fegyverre erőtlén,
 Elküldik 's kardját Isteninél teszi le 5)
 Lankasztó vénség megtörvén már az erőmet,
 Itt az idő szint úgy kéne pihenni nekem 6)
 Itt az idő, nem kén idegen levegőre szorúlnom,
 'S a' Geta' nép földén szomjamat óltani el.
 Nem: hanem a' Városban jóakarók' seregében:
 A'vagy kertemben lúgasim' enyhelyiben 7)
 Illy nyugodalmas öregséget kívántam az Égtől,
 Nem tudván mit fog hozni reám az idő.
 Életem első része szerencsésen mivel eltelt,
 Balsors, a' végét most nehezíti nagyon.
 Ötször tíz évet 8) tölték minden hiba nélkül:
 Vénségembenn ért a' veszedelmes eset.

4) Inque sinu Dominae carisque nepotibus. Pont.
 Minell: Burmann. carisque sodalibus. Cn. 5) Vagy a'
 házi Isteneknél, vagy a' Hercules' 's Márs' Templo-
 mában. 6) Me quoque donari jam rude tempus erat. Itt az
 idő nekem is kellene adni botot. Imé a' szórul szóra való
 fordítás: ezt teszi tehát; az idejeket eltöltött katonáknak
 és a' Gladiátoroknak sokszori győzedelmek után szabadság'
 jeléül adtak pálma ággal fel czifrázott bototskát, rudis.
 7) A' fáim enyhítő árnyékai alatt. 8) Jamque decem lustris
 etc ekkor nem ötven, hanem ötvenkét esztendőfelé járt: a'
 régiek sokszor a' kisebb számot elhadják, csak a' százásokat
 és tizedeket említik.

Már közel a' czélhoz, melyet láttattam elérni,
Rettentőképpenn, a' kocsim öszverogyott. 9)
Esztelen azt haragítottam magam ellen erőssen
A' ki az élők közt legkegyesebb, 's igaz Űr.
Meghaladá vétkem jóságának sokaságát,
Mindazonáltal nem vette el életemet.
Messze Hazámtól a' pólus fele; Pontusi Euxín'
Bal partján szükség végzeni napjaimat.
Dódona, Delphi hazug Város lett volna előttem;
Ezt ha jövendőlték volna előre nekem.
Semmi erőss ninesen, bár gyémántból legyen, a' mi
A' Jupiter' tüzinél lenne nagyobb vagy erősb
Nincs olly sentre emeltt, 's veszedelmen túl tetetett, hogy
A' Mindenre ható karja alatt ne legyen.
E' gonosz' egy részét mert bátor vétkem okozná,
Még is azon Felség' mérge nevelte meg azt.
Példámo~~s~~ ti tanúlatok, és amaz istenesülőt,
Jó akarójának tenni akarja kiki.

IX-dik KESERV.

Megtámad egyrágalmazót: inti jobbhítsa meg cselekedetét, mert a' mit írni fog nyugoton rólla, keletig fogják tudni mindenek. Bosszúságát a' Római Circusban ki bortsátott bikának harczát meg előző indulatjában adja elő. Írni kellene ellene; még is félre teszi a' tollat: hanem készen tartja magát a' viadalra, ha békét nem hágy.

Hogy ha neked tetszik nevedet gonosz emberi tetted'
Elfedezem 's a' bús Léthe vizébe vetem.
A' mi hegyelmünket, ha sokára haladtt siralommal
Egybe kötött búdbann engedelemre veszed.

9) Vette a' hasonlatosságot azon helytől -- meta -- hol vetélkedve kocsikkal futtattak. Öregsége felé lett szerencsétlen.

Kárhoztasd magadat, ha tessed, és Tisiphonéként
 Élt napodat kívánd tépni ki 1) sértegető.
 A' gyűlölségtől ha pedig lángol fene szíved,
 Kéntelen is búmban kardom előragadom.
 Bár a' föld' végső pontjára legyek ki hajintva;
 Bosszúló haragom' karja elér oda még.
 Minden jussaimat meghagyta kegyes Fejedelmünk:
 Tudd meg bűn-bérem számkivetés, nem egyéb.
 Sőt honnyomba eresztteni fog, ha az élete terjed:
 A' Jupiter nyila értt tölgyfa gyakorta kihajt.
 Végre ha nincsen erőm a' bosszúm tölteni rajtad,
 Calliopém fegyvert adni fog arra 's erőt.
 Mert noha a' Scythák országában nyomorogjak,
 Legközelebb észak csillaga tájjaihoz,
 A' mi kiáltásunk 's panaszkodunk sok nemzeteken túl
 A' földön szét megy 's mindenüvé ki hat az. 2)
 A' mit napnyugoton fogok írni te róllad, egészen
 Napkeletig fogják mindenek érteni azt. 3)
 Földön tengereken túlnat hallatni fogunk mi,
 'S bús zokogásunk nagy hanggal adódik elő.
 Nem csak századokig fogják megtudni te millyen
 Bűnbe merültt ember légy; hanem ezredelig.
 Harczba vegyülök ihol; még sem ragadok nyilat, óh
 nem:--
 Azt akarom ne legyen még viadalra okom.
 Elmarad a' Circus, hanem a' küzdő bika készül
 A' homokot bosszús lába kavarja, veri.
 Többre menék a' mint akarám; fűjj vissza vonulót
 Músám, még tehetem halgatok, e' ki legyen.

1) Cupias eradiare. 2) A' mi gyalázásunk. Minell: Meg dicsérésem valamint sok nemzeteken túl el hat egész földön, úgy az igaz panaszkod. 3) Pont. — A' mi latány szavaink' keleten, nyugoton; kiki fogja érteni; róllad mit könyvbe be írni fogok: mint Olasz országinak. Cuip.

X. KESERV.

Az élete leírása: megmondja, hol és mikor született, Micsoda hivatalokat viselt. Kik voltak barátjai. Keservesen emlékezik a' késérőkre: össze szedte erejét; kivetvénszéből "elébbeni nyugalmas életét, használta a' fegyvert, a' mit az idő adott, úgymint a' békés-tűrést. Gyötrelmein versekkel könnyít.

Érzékeny maradék, Násót, a' játszi szerelmek'
Dallóját, mikoronn olvasod értsd ki legyen.
A' forrásokkal bővös Sulmó haza földem:
Róma kilentzven ezerléptnyire 1) fekszik oda.
Ott születék: hogy az istudtadra legyen mikor, akkor
Két Consult 2) mikor a' Mars' dühe földre levert 5)
Az ha teszen valamit, nem most vagyonért, ha-
nem a' fős,
'S hív Elejim' rendjén lettem ama' Lovag Úr 4)
Nem legelől születék, egy bátyám már megelőzőtt:
Eszendővel elébb látta meg a' napot ő.
Mind kettőnknek azönn egy nap volt a' születésünk;
Más évbenn: ugyan egy nap vala áldozatunk 5)
Eggyik az a' pa'isos Pallás' ünnepjei között 6)
A' mellyen legelébb küzdeni vívni szokás.

1) Mondjuk ezt: minden lépten, nyomon. 2) A' Consulok leg főbb hivatalú személyek voltak Rómában: a' Királyok' ki üzettetése után R. E. 244. lettek, esztendőnként ketten rendeltettek. Eleinten csak nem olyan nagy hatalmak volt, mint a' Királyoknak: de azután határ közzé szorítottak. Minden Tisztviselők ő alattok voltak, kivén a' Nép-szöllót—Tribunus plebis. Öszve hívták a' Senátust és a' népet, annak tanácsot adtak, azt igazgatták: az idegen Királyok' Követeit ki halgatták, Armáda' Vezérek voltak 's a' t. 3) Pansa. Aul. Hirtius. 4) Eques—Nemesi Rendbéli. 5) Mellyet értünk tettek Szüléink. 6) Quinquatria—Öt napból állott ez az ünnep, az elsőn áldoztak, a' másodikon kezdődött a' bajvívás.

Gyengédéd korban, mindjárt a' Városi 7) bőlcsebb
 Tudósoknak adott által az édes atyám,
 Bátyám a' lármás Törvény-székekre születvén,
 A' csinos szóllást 8) kezdte tanúlni tehát.
 Énnekem akkor már a' szent tudomány vala kedves, 9)
 Es Mú'sám titkonn a' maga részire vont.
 Gyakran szólt, az atyám hijjába való tudománynak
 Mért fekszel? semmit nem hagyva ládd e' Homér.
 Szót fogadék, 's búcsút vévén az egész Helicontól,
 Vers nélkül kezdék írni továbbra tehát 10)
 Úgy de beszédem mind mértékre ütött ki, valóban
 A' mit próbáltam mondani versre mene.
 Teldegelének az esztendők, a' felszabadító
 Tógát 11) mind ketten már mi magunkra vevénk;
 A' bársony köntös 12) vállamról csügge le immár,
 A' kedvelt tudomány, mind csak előbbi vala

7) Római. 8) Eloquentia. 9) Poësis. 10) Szorgalmato-
 san tanulta a' Rhetoricát, mint írja Seneca Lib. 2. Contro-
 és jó Declamator volt. Portius Latro Rhetorának, kit fi-
 gyelmetesen halgalott sok sententiáit versekre tette által:
 Non vides ut immota fax torpeat, et exagitata reddat
 ignes? Naso. — Vidi ego jactatas mota face crescere flam-
 mas. Et rursus nullo concutiente mori. Amor. Lib. 1. Eleg.
 2. 11) Toga virilis: neveztetett azért, hogy a' sühederek
 — Ephebi. — közül a' férfiak közé íratlak — viri — ekkor
 letévén a' nevendék ifiak a' Praetextát — bársony prémes
 hosszú köntöst — ezt vették fel. Libera, mert ekkor Mesterek
 kezek alúl: vagy pedig azért hivatott
 így, mert Bacchusnak ünnepén, kinek más neve Liber, öl-
 tötték fel elsőben. Mikor ezt fel vette Ovid 15. Esztendő-
 nek a' végén, vagy a' 16. kezdetében volt. Masson, in vi-
 ta Ovid. Ezen ruha fel vételére 15 Esztendő' eleit teszi
 Ferrarius Lib. 2. de Re Vest. Rom. 12) Tunica Laticlavia
 — latoclava insignita, széles bársony paszamántos ruha.
 E' volt a' Senátorok köntöse, jóllehet a' tudósok vetélked-
 nek ennek a' ruhának formáján: még is meg valják, hogy
 mind a' kétféle bársony volt, és a' Tunicára varratott,
 vagy be szövett. Erről így szól Svetonius in August. C.
 94. Augusto sumenti virilem, Tunica laticlavi resuta ex

A' testvér bátyám húsz esztendő't haladott meg;

Őt mikor a' végzés sírba temelte szegényt.

Jó idején illű - kori tisztségekre emeltek;

Három férfit viselt hivatal 15) át - adatott.

Hátra csak a' Sénatorság 14) vala, a' minek olly nagy

Terhes volta igen fenhaladá az erőm'

Arravaló testtel nem bírék, sem pedig ésszel:

'S a' tisztség — keresést messze kerültem igen.

A' szűz Kastaliák 15) csendes tudományt javasolták,

Ezt szeretém hevesen vélekedésem után,

Akkor időbeli költőket tisztelve szereltem,

Úgy nézvén őket, mint csak az Isteneket:

utraque parte, ad pedes decidit. Kérdésbe tétetik miképpen vehette fel Násó a' Laticlaviat, mint Lovag? Statius Silvius írja: hogy három kívántatódott meg arra, ha a' Cúriára felvétetni kívántak a' Lovagok' Fiai, Census, Fejedelem' jóakarátja, születés. Tehát meg nyerhették ezt a' Szülék gyermekeiknek, kikhez reménység volt, hogy Sénátorok lehetnek. — Másik neme volt ennek az Angusticlavია, vagy keskeny paszamántos köntös, mely már szűkebb volt, 's kurtább is lehetett — clavi mensura coacta est. Cn. E' volt meg különböztető ruhájok a' Lovagoknak. Felvette ugyan amazt Násó: de midőn lemondott a' Sénatorságról, ezt kellett ismét felöltöni: a' Tunica pedig alsó ruha volt, melyre a' Tógát vették felül. Az említett paszamant (clavus, linea ad instar fasciae oblonga quadrata) felülről lefelé ment a' mejjen. Rabenius de Re Vest. 1. C. 2.

13) Triumviri Capitalés, Tömlöczökre fel vigyáztak. Az idegenyek és szolgák által el követett bűnt meg vi'sgálták, a' fő tisztektől hozatott sententiákat, a' többek közt a' halálósokat, végre hajtották. 14) A' Patriciusok, fő Nemesek közül választattak. Egy Sénátornak leg alább 800 Sester-tiumot érő Jóságának kellett lenni: tehát két annyinak mint a' Lovagnak. Ők igazgatták a' Status' dolgait. Felvigyáztak a' Vallás' dolgára, hogy idegeny Isteni tisztelet hírek nélkül fel ne áljon. A' Kincstárra ügyeltek. A' tartományokban Igazgatókat, Követeket neveztek ki. Győzedelmi pompát rendeltek, az idegeny Fejedelmeknek királyi czímet osztottak, vagy ellenségnek ítélték. — Gondoskodtak az Ármáda szükségéről 's a' t. 15) Másak.

Melly kígyó csípjén, melly fű használ, 's mada-
ridról,

Gyakrann olvastál a' füleimbe Macer.

Sokszor el olvastad te Propertius, a' szeretetről
Írott verseidet, régi barátod előtt.

Ponticus, a' Jambusról híres Bassus örökké

Hív kenyeres tarsim vóltanak énnékem ők,

Sok rendű versek' költője Horátz is előtttem,

Lantján szép tudós verseket énekele.

Virgilt; csak láttam; hamarább ki ragadta Tibullust

A' físvény végzés, mint szeretetbe jövének.

Őt követé Gallus, 's a' rendre utánna Propertz' lett:

Hahj! magam ennyi után mennyi időre levék.

Mint magam a' kissebbeket; a' nagyok annyira nézték

És szeretett Thaliám lett hamar esmeretes.

Egyszer kétszer alig nyírtam le szakállom elősszűr 16)

Én mikor a' népnek verseim énekelém.

Elmém' fel tüzelé a' költött lyánka Corinna 17)

A' kit egész város' népe gyakorta dicsért;

Sokfélét írtam, hanem a' mit bűnnek ítéltem

Jobbulás végett tűzbe veték sokat én.

Számkivetésemkor haragudván vers tudományra

Egy részt versemből újjolag abba veték.

Lágy szívű lévén Cupidónak hódola szívem: 18)

Csak keves ok 's kis tárgy' ingere részire vont.

Bár ilyen vóltam 's legkisebb tűzre hevültem;

Semmi hibás hír nem költete róllam azért.

Szinte gyerek korban lett egy hitvány feleségem:

Vélle kevés ideig laktam ezenn az okon.

Mást vettem; bátor nem vólt ő annyira vétkes

El váltunk ismét, 's özvegyi sorsra juték

16) A' szakál le borotválására 21 esztendő't ír Macro-
bius — ter septenos annos. 17) Nem tudták azt, ki lett lé-
gyen Corinna. Et multi quae sit nostra Corinna rogant.
18) Nem vólt e' szégyen — meg vallani midőn Amor Isten
vólt.

Mostanival sok időt éltem: nem szégyenelé azt,
 Számkivetett Férjnek, hogy Felesége legyen 19)
 E' házasságból lett lányomtól 20) születének
 Két unokáim: már két ura vólt neki is.
 Már az atyám meghalt, tíz esztendő ha kivészel
 Százból; meg tudhadd mennyi idős vala ő.
 Úgy siratám őtet, mint ő sírt vólna felettem,
 Annakutánna anyám' csak hamar eltemetém.
 Boldogok ők; mint hogy hamarább a' földbe tetettek,
 Mint a' bűn – dijjom' napja viradt vala rám.
 Én magam is bődög vagyok; étekben nyomorúltá
 Nem lévén; nem vólt mért keseregni nekik.
 A' néven kívül, ha marad más a' temetőn túl
 És a' gyűjtmányon nem marad élet-erőnk. 21)
 Hírem hozzátok ha pokolba le mégyen; ama' nagy
 Birák 22) székén lessz emberi vétkes ügyem.
 Számkivetésem' okát tudjátok meg hiba, nem bűn
 Szerzé: most vétek vólna hazudni nekem.
 Nékik elég eddig: hozzátok vissza megyek — kik
 Tudoi szeretnétek, mint folya élet időm.
 Bődög időskori napjaim 23) el múltván, az elébbi
 Hajfűrtök helyibenn ősz hajak áltak elő.
 Pisánál születésemtől a' számkivetésig,
 A' győző tizszer nyert olaj ág koszorút, 24)
 Akkor az Euxin' bal partján lakozó Tomitákhoz,
 Augustus haragos nagy szava számkivetett.

19) Fábíus Maximus' Familiájából való vólt. 20) Pontanus így vélekedik: külömben még ebből nem lehet meg határozni: Filia mea bis prima foecunda etc. annyival is inkább, hogy Suilliusról ekképen szóll: Nam tibi quae conjux, eadem mihi filia pene est, et quae te Generum, me vocat illa virum Lib. de Pont. 4. E. 8. Úgy itélem, már így nem is őtölle született: hanem ha más' személy vólna az: a' mire semmi bizonytságot nem nyújt: e'hez képeest kedves jó feleségem Lyányától születének. 21) Spiritus. 22) Minos, Aeacus, Rhadamantus. 23) Ifjúkori. 24) 50 esztendőt meg haladt.

Lett veszedelmem' okát minden már tudja felettébb ;
 Nem szükség nyilván , azt kijelenteni hát.
 A' rossz őrzőket 's kísérőket ki beszélni
 Nem szabad , inséges vólt velek érni ide.
 Méltatlanságnak tartván lelkem le veretni ,
 Össze szedé erejét , 's győzedelemre talált.
 Erre felejtve magam' , nyugalombann éltem is ámbár ;
 Olly fegyvert ragadék , millyet adott az idő. 25)
 A' két égi sarok közt , hány csillag van az Égen ;
 Földön tengerekenn , annyi gonosz jöve rám.
 Tévelygéseim után a' nyílviselő Geta , szörnyű
 Sarmata nemzetnek földjire át teteték.
 Itt a' fegyvertől környülvétetve Camoenám ,
 Sorsomat enyhítöm ; mennyire tölle telik.
 Nincs kinek olvasnám a' versem' , mindazonáltal
 Verselek : úgy töltöm 's meg rövidítem időm'.
 Hát hogy míg élek , meg nem tört a' nyomorúság ,
 És bajló éltem' napjait elnem úná :
 Hálá Músa neked , mert vigasztalsz 's nyugalommal
 Eltetsz a' gond közt ; 's kinomat orvosolod.
 Csak te vezettél és követél ide a' Duna' partról ,
 Hirtelen a' Helikon' szent kebelébe viszel.
 Még élek (melly ritka) te nagy nevezetre emeltél ,
 A' hír ezt mással teszi csak élte után.
 Nincs olyan munkám , a' mit még a' csuda írigy ,
 Mérgesedett foggal bántani , sérteni mert.
 A' mi időnk nagy fő költőket szült ; hanem a' hír ,
 Elmémhez sem vólt mostoha , 's rossz akaróm.
 Nem leszek én kissébb , mint kiket többre becsültem ,
 Nállam : egész földönn olvas az emberi nem.
 A' Vers írónak ha jövendölések igaz , bár
 Egybe kimúljak , föld ! nem leszek a' tied én.
 Hírem akár méltán versemmel , akár kegyelemből
 26) Nyerjem jó Túdós megköszönője vagyok.

25) Békességes türelést, 26) Hírem akár kedvedből kap-
 tam , akár Thaliámért, —
 - Ön színű Túdós 's a' t.

ÖTÖDIK KÖNYV.

I-SŐ KESERV.

Ez a' könyv is, hogy olyan szomorú legyen mint a' többi, jelenti; azért ír keserveket szüntelen, mert sokat szenved. Ha a' Hazájába vissza mehet, víg verseket fog írni; de nem hijjába valókat: hanem a' millyeneket maga Augustus is helybe fog hagyni. Azért küldi verseit Rómába, hogy legalább ekképp' barátival lehessen.

Ismét a' levelem Tomiból küldöm ki barátom,
A' már küldött négy könyvhöz adódjon ez is!
Olyan ez is, mint a' Versíró' sorsa siralmas,
Könyvemben nem lelsz semmi örömré valót.
Mihyen az állapotom, dallom szint annyira gyászos,
A' mi matéria van benne 1) az ille reám.
Mig boldog voltam, szeretős víg verseket írtam,
Már most restellem, hogy magam arra vevém.
Hirtelenül történt esetem' magam énekelem, mert
Én vagyok óh nyomorúlt! arra ki adtam okot.
A' mint a' hattyúja Caysternek, ha halálát
Érezi, mint mondják, annak előtte keserg.
Úgy én Sarmátiába kivettetvén, temetésem,
Hogy ne legyen némán; végbe viéndem elébb,
Búja szerelmes verseket a' ki keres levelimben,
Intem előre az én könyvemet a' tegye le.

1) Reám szabatotott.

A'hoz jobban tud Gallus, szép szája Propertznek
És sokak, a' kiknek nagy nevek élve marad.
Vajha az ő számok közt nem lett volna Ovid is,
Bár tréfát soha sem tud vala Calliopém.
Meglakolék; mivel a' Scythákhoz számkivetődött,
A' tegzes szerelem' néhai énekelő.
Itt szerelemről nincs: olvassák drága barátim:
Emlékezzen rám általa mindenike.
A' ki okát tudakozza, miért szennyvedtem ezen sok
Rosszat, mellyet elő adnak az énekeim.
Nem mesterségből 's elmésségből eredének:
Sok veszedelmemben lett leleményes eszem,
A' ki meg olvashatja, miket szennyved, be szerencsés
Én hanyadik részét tettem azoknak ide?
Hány fa levél van az erdőn, és homok a' Tiberisben
'S hány puha fű szál nő a' Haza' Márs mezején.
Annyi gonoszt értünk, a' mik közt írt, 's nyugodalmat
Nem szolgáltat más Pieri Músa sereg.
Kérdezed e' szomorú Alagjának vége mikor lesz?
Mostani sorsomnak végire majd ha jutok.
Hogy panaszkodjak tele szájjal, sorsom okozza;
Hát ezek a' végzés' és nem Ovid' szava mind.
Annyira, hogy ha Hazám' 's feleségem' vissza adándod,
Mint az előtt voltam, víg leszek egyszeriben.
A' mindég, győző Császár' bosszúja ha szűnik;
Vígssággal telljes verseket írni fogok.
Ám de nem úgy játsznék, mint játszék ennekelőtte
Nem lennék tréfás, 's búa se lenne danám. 2)
Enyhítvén sullyom' szabadulván barbariából 3)
Azt írnám a' mit helybe hagyándana Ő.
Mit tegyek én az alatt mást, mint búmbann epekedjek
Sípomból addig jön temetési keserv.
Azt feleled te: ha halgatok, ezt elszenyvedem inkább
És ha palástolnám lelkemet érte bajom.

2) Dallom. 3) Hó 's jég lepte Geták' földjéről meg szabadítván,

Sok kínzások után kívánod e senki se nyögiön,
Sebbe esett lévén tiltod e könnyeimet?
Nem tiltotta meg a' bika' gyomrában csukatottól 4)
A' kínos bőgést még Phalaris maga sem.
Achillt nem sértette meg a' Priamus zokogása:
Több mint ellenség, sírni ki tiltana meg.
Gyermekeitől Niobét megfosztván Phoebus az, egyyet
Meg nem tiltá vólt, hogy ne sirassa baját.
Egy keveset könnyít, ha veszélyben sírhat az ember,
Progné, Halcyon is síra epedve ezért.
Lemnusi barlangban, hogy Philoctétes is annyit
Jajgata kinnjábann, cz cselekedte vala.
Kínoz az elfojtott keserűség; nyugtalanít bent;
És gyötrő erejét megsokasítja vele.
Engedj hát: avvagy könyvem vesdel kezeidből,
A' mi nekem használ, hogy ha tenéked az árt.
Nem lehet ártalmas: több munkám sem leve másnak
Szerzőjén kívül kárba veszélybé vivő.
Rosszak megvallom: de szabad nem venni kezedbe,
Vagy ha kezedbe veszed, félre hajintni szabad.
Tedd azt a' mit akarsz: de ha már olvasni akarnád,
Annyira nem darabos, mint születése helye. 5)
Vers — íróival össze ne vessen Róma — idővel:
Elmésnek tartánd Sarmata és Geta nép 6)
Nem kapok a' dicsérérésen, 's híren, noha a' hír
Által erős ösztönt kapjon az ember esze.
Nem hagyom elsorvadni az elmém' gond' özönében,
Mellyek előjönnek, bár ha tilalmazom is.
Megmutatám mi okon írok: mért küldöm; az a' cél
Mindenképp' veletek lenni szeretne Ovid.

4) Ferillus. 5) Tómi. 6) Polgársággal tisztelték meg:
bíhető azon verséért, melyet Geta nyelven írt az Au-
gustus' halálra.

II-dik KESERV.

Feleségét tudósítja egészsége felől. Számlálhatatlanokhoz hasonlítja szenvedését. Augustus másuvá vitetné őtet, ha élet - társa jól folytatná dolgát. Keserveitől elborítottva felkiált; lássa hozzá járulok ha gyűlöl is; hiszen egy Isten sem üzi el a' könyörgőt magától.

Mért sárgúlsz, 1) levelünk ismét hogy Sarmatiából
 Megy: mért tészed rá annyira rémve 2) kezéd?
 Bátor légy: az egészségem jó, testem is, a' melly
 A' nyomorúsághoz nem vala szokva — erősb.
 A' rosszhoz hozzá szokta hosszas időre az, avvagy
 Nincsen ürességem, hogy beteges legyek itt.
 Ah! de beteg lelkem, nem lett ekkorra erősebb,
 Indultatja csak a' hajdani szüntelenül.
 Melly sebeket véltem, hogy hosszas időre be fornak,
 Mint maiak szintén fájnak iszontatosan.
 Orvosa a' sok idő kissebb számú gonoszoknak,
 A' nagyok ellenben még nevednek azon.
 Lám Pacántius a' mérges kígyó harapásban,
 Csak nem tíz évig sínle keserveiben.
 Meghólt volna Teleph' ha azon kéz 3) orvosi íret
 Ő neki nem nyújtott volna, mitől sebe lett.
 Vajha az én sebem is, minthogy nem tettem igen
 nagy
 Bűnt: meg gyógyítná; a' ki okozta vala.
 És megelégedvén kínommal az ő feneketlen
 Tengere' árjából egy keveset vegyen el.
 Bár ha sokat veszen el, de temérdek sok leszen úgy is,
 Abból egy rész is gyötrene, mint az egész.
 A' mákban hány szem vagyok, a' szép kerti virág
 hány,
 'S a' tenger parton hány csiga háza hever.

1) Úgy a' hogy elsárgúlsz. 2) Rémülve. 3) Achilles.

Mennyi madár repes a' levegőben; mennyi hal úszik

A' Vízben, 's vaddal töltete a' berek el.

Annyi gonosz rongál, azt számba ha kellene vennem

A' tenger' vizeit kellene tudni elébb.

Hogy ne beszéljem elő a' tengeri, úti veszélyem'

'S hányszor fogták rám kardjokat útam alatt 4)

Itt végső földönna' barbarusok' seregében

Tartatom: ellenség körbe keríti fejem.'

Mint hogy nem voltam gyilkos, más helyre vitetnék

Ott ha ügyelnél rám, annyira, mennyire kell.

Mert kinek a' vállán olly jól áll Róma hatalma,

Ellenségihez is már kegyelemre, hajolt.

Mit rettegsz, 's habzol, járúlj hozzá', 's esedezzél:

Széles földön nincs nálla kegyesbb, se nagyobb.

Mit tegyek én nyomorúlt! ha te is megvetsz — nyakad
ottan

Rontsolt jármom alól szinte ki venni fogod. *)

Mindenem elvesztvén, honnan kérjek segedelmet,

Nincsen vasmacsám, hát hova menne hajóm.

Bár ellenze, futok szent Óltárához, 5) az előtt

Onnét nem szokták űzni az Istének el.

III-dik KESERV.

Mint fellyebb említette, esedezésével járúl Augustushoz
mint a' földön lévő Istenséghez, hogy vitesse másuvá.

Embernek ha szabad Jupiterrel szóllani: hozzád

Itt lévő Isten! szóllok alázatosan.

Nagy Felség! kinek élete azt bizonyítja, az Égnek

Ausoni nemzet eránt isteni gondja vagyón.

*) Hova legyenek ha meg útván, felhagysz vélem nyomorúltal.

4) A' késérők. 5) Óltalmadhoz. A' szerencsétlennek, üldöztettek, az óltárokhoz futottak; 's bánthatatlanok voltak.

Óh-te hatalmaddal bóldog Haza' képe' virága,
Olly nagy Felség mint a' birodalmi erőd!
Élj itt e' földön, kívánjon az Ég sok időre,
Mennj amaz ígértt fő Isteni helybe soká.
Irgalmazz kérlek, menyködből legkevesebb részt,
Végy el: elég kín lessz, a' mi maradna felül.
Mérsékeltt ugyan a' bosszúd; mert életet adtál:
Római jussom van, szint' az elébbi nevem.
Jószágom' nem adattata másnak: számkivetettnék,
Eltiltásodban nem nevezél sehol js.
Ettől mint félttem, mivel úgy érdemleni véltem,
Mint vélkem — haragod nem leve annyira nagy.
A' te parancsolatod vólt, a' gallyám hasogassa
A' Pontust, 's tegyenek Scythia' szélire ki.
Igy Euxinusnak zordon partjára hozattam;
A' havazó észak' sarka alatt mi vagyon.
Jobban nem gyötör a' mindég hidegültt levegője;
Hogy nyomorúlt földjét jég fedi szüntelenül.
'S többire, e' vad nép nem tudja az Ausoni nyelvet,
A' Geta rossz szóval van tele a' Görög is.
Minthogy Bellona környékez; kis kőfal aliglan,
Védhet ezen földnek szívtelen emberitől.
Ollykor béke vagyon bizodalma de nem lehet a'hoz,
E' népnek, hadtól fél, vagy is abba megyen.
Csak változhatnék, inkább a' Zancei örvény;
Nyeljen el: a' pokolig habja meritse fejem.
Avvagy az Aetnának tűz moslékjába szakadnék,
Vagy Leucadénál telne az életem el.
E' mind büntetmény: nyomorúlt ne legyek, nem a'
karnám,
Azt kérem bátrabb helyre vitetve legyek. 1)

1) Nyomorúlt.

IV. KESERV.

Bacchus' ünnepére készítette ezt. Az Istenek együtt társalkodván, vegye kegyelemre Augustust, azt kéri benne Szóll a' Poétákhoz is, az áldozatkor könyörögjenek érte.

Bacche! ha meg nem csalt az idő; a' tiszteletedre
 A' több versköltők e' napot ünnepelik.
 Homlokaikra szagos koszorút kötven — bor ital közt,
 Most ülik azt, 's vígan hirdetik érdemedet.
 Én se valék köztök gyűlölséges te előtted,
 Míg engedték a' mennyei rendeletek.
 Itt Erymanthusi medve 1) alatt élek; fene, nyers, vad
 Sarmata és Geta nép lakta vidékre vetett.
 A' ki elég könnyű puha életet éltem, Apolló
 Túdós lányjai közt 2) verseket énekelék.
 Messze Hazámtól, környültem Geta' fegyvere csattog,
 Szörnyűt szennyredvén míg ide hoztanak is.
 Már ez akár történet, akár bosszúja az Égnek,
 Vagy Párkám volt bús a' Születési napon.
 Még is imádóid közzül karod által az egyet,
 Liber 3) Atyám kellett volna fedezni neked.
 Hát a' végzeteket 4) szerző Párkák' akarátja,
 A' több Istenség' kénne alá nem esik?
 Téged is érdemeid szerzetek volt be az Égbe,
 Mellyre az út tetemes munka' bajával esik.
 Nem laktál otthon: Strymon' hó lepte vizéig
 Jöttél; hol lakik a' had szerető Geta nép.
 Innét a' Persákhoz ama' nagy Gangesi vízhez
 Mentél; el járván India' tengereit.
 A' szomorú Párkák róllad kétszer születetről,
 Mert úgy végeztek kétszeri ének alatt. 5)

1) Északon. 2) Músák. 3) Bacchus. 4) Fatum. 5) Lásd az életét.

Hogy ha szabad példát Istentől venni — hasonló
Engem is a' vad sors' rettenetes keze nyom.
Nem kevesebbet esék annál, ki hiú szava végett,
Thébénél Jupiter' karja alatt rogya le. 6)
Még is hogy hallál egy ménykőtől le veretni —
Szánhattál légyen; nézve az édes Anyád'. 7)
Ünnepeden látván a' Költőket — tudakozhadd,
Vidor imádómnak mellyike nincs ma jelen?
Légy segedelmem Eván 8) így a' szüfát vegye környül
A' szőlő, 's bőven öntse edénybe borát.
Tiszteletet tegyenek papnéid gyors Satyrokkal,
Ujjongásokkal telljen el a' kerek Ég.
A' földben ne legyen békével csontja Lycurnak:
Pentheus, a' lelked végye el érdemeit.
Szép feleségednek 9) gyönyörű koronája az Égen,
A' több csillagokat fénnnyire múlja felül.
Nossza siess, legszebb, ügyemet fogd fel, ne felejtse el
Násót, embereid' száma között ki vagyón.
Minthogy az Istenek együtt társalkodnak, erőddel
O Bacchus! Czézárt vedd kegyelemre tehát.
Tik is szent seregem, tudományom' sorsosi Költők,
Ötet kérjétek borbéli áldozaton.
A' nevem' egy némelly közzületek ott ki kiáltván,
Könny elegyes borral töltt poharát vegye fel.
A' mikor e' leve, át nézván mind, mondja utánna
Hahj te karunk' kedves része ma hol vagy Ovid?
Önszinúségem kedvességetekre ha méltó,
'S ítélésemmel senki se sértete meg.
Mert mikor a' régibb Írókat tisztelettemmel
Illettem: titeket néztelek annyira én.
Nektek légyen Apolló költésben segedelmül:
Minthogy nem tiltják ezt; ne felejtsetek el.

) Capaneus. 7) Semele. 8) Bacchus. 9) Ariadne.

V-dik KESERV.

Személyesített levele által hív barátjának példázolva nyilatkoztatja ki szenyvedéseit, és hozzá mutatott hűségét; kéri továbbá segedelmét.

A' Pontus partról Násótól érkezek, úton,
És a' tengerekenn el fogya minden erőm.
Sírván így szóllott: Rómát lásd meg, kinek a' nincs
Tiltva; minő bóldog sorsod, enyím be gonosz.
Sírt mikoronn írt is, nem nyállal kente pecsétjét,
Nem, hanem a' forró könnye vizezte meg azt.
A' ki keservem' okát tudakozza, az aztat akarja,
Néki mutatná ott a' napot egy valaki.
Gallyat az erdön a' nem lát, 's vizet a' folyadéokban:
A' nagy rétségen füre sehol nem akad.
Mért sirjon Priamus Hectort el veszve — csudálja:
Szinte Philoctetes mért nyöge kínjaiban?
Égiek adnák azt, illy környülménje ne vólna,
Senkinek inségét szánni ne kellene már.
Még is mint illik, sorsát ő tűri, nem úgy mint
Vad ló zablóját szokta viselni maga.
Bízik, az Istennek nem tart bosszúja örökké,
Tudván, nem bűn vólt a' veszedelme' oka.
Sokszor szóll, millyen könyörülő legyen az Isten;
A' példák közzé teszi gyakorta magát.
Néki köszönheti éltét, és hogy bírja vagyonját;
'S Római polgár még szinte miként ez előtt.
Óh ha hiszel nekem, szívében ő neki nincsen,
Nállad semmi koron több, 's szeretetre valóbb.
Tégedet Euryalussának mond 's Théseusának
Pyladesének; 's kít 1) szívele Aemonius. 2)

1) Patroclus. 2) Achilles.

Nem kívánja Hazáját jobban, 's a' miket azzal
Elvesztett vólt, mint téged ohajtani szokott.
Édesebb neki a' te személyed, mint sem azon méz,
Mellyet az Attica kís méhe szerezni szokott.
Nagy szomorún emlékezik ő az időre, kesergi
Hogy nem holhata meg sokkal azon nap előtt.
A' veszedelme elél mikoron mások szaladának,
'S a' küszöbön sem mert lépni be egynehanya.
Kik kevesen vagytok hozzá hívek, jut eszébe:
Két, hármát kevesenn érteni hogy ha fogunk.
Bár rémültt vala, ő látott mindent, te hogy ötet
Úgy siratád éppen, mint maga sira baján.
A' zokogó szavad' és ábrázatod' egyre beszéli,
A' kebelét könnyid mennyire el vizezék.
Mint vigasztaltad, mint nyújtottad segedelmed'
Vigasztaltatnod kellett bár neked is.
Emlékezni fog ő ezekért, fogadá, valamíg él:
'S hív lessz, bár a' föld fedje be hantjaival.
Ő maga 's a' te fejedre szokott esküdni; előtte
A' tiéd oly kedves, mint magae, tudom azt.
Tenger jószágod' bő hálá fogja követni;
A' munkád nem fog semmibe menni soha.
Számkivetett Uramat védelmezd hát ezután is,
Jól esmér, 's nem kér; kérlek azért magam én.

VI-dik KESER V.

Felesége születése' napját ünnepli. Kéri az Egeket, ne
bocsássanak arra több inséget: légyen elég az, a' mit érte
szenyved. Hanem a' szerencsétlenségben gyakorlott hűség
dicséretes. Ezt példákkal bizonyítja, és serkenti ötet.

Hűség' tiszteletét kíván szeretett feleségem'
Napja, tehát kezeim tégyetek áldozatot.

Pénélopé születésének napját Ura tán így,
Ünnepelé a' föld' messze vidékeiben.
Nyelvem kedvezzél 1) a' sok rosszat ma felejtöd el,
Nem panaszost melly már szólni alig ha tudol.
Egyszer az esztendőn, sorsomtól bár ha különböz,
Tiszta fejr légyn már ma az öltözeted.
Zöldellő puha hantból készüljön fel az Oltár,
A' tűz helyre legyen téve virág - koszorú.
A' lobogó lángot nevelő temjént, ide gyermek
Hűségem' jeleül, önts bele drága italt 2)
Drága nap! én hozzám végső Ország' lakosához,
Végann érkezzél gyász napom' ellenire.
És valamelly inség ötet ha ugyan fenyegetné,
Légyn elég az enyim, múltjon örökre el az 5)
Szörnyen megrontván gallyáját a' minap egy szél,
Csendes szél vigye már élete' tengerein. 4)
Bírja Hazájával házat lányával egyemben:
Légyn elég ha magam, töllök elesve vagyok.
Mennyire élte szerencsétlen bennem, soha annak
Tündöklő fényét köd ne borítsa tovább.
Éljen számos időt legyen állandó az urához;
Távol léte alatt: mert vele tartozik ő.
Hozzájok tenném az enyimeket, úgy de veszélyem
Dögleletes mérgű, félek azokra ragad 5)
Nincsen az ember előtt bizonyos: ki hihetne valóban
Hogy Geta közt vinném véghez ez áldozatot.
Ime ezen temjén' füstjét a' lengedező szél,
Jobb oldalra vivé Róma' vidékeire.
Mintha biz érezné szándékomat, úgy cselekedszik:
Kívánságom ként semmi egyéb nem esik.

1) Favete lingvis — Áldozatkor szóllás formája volt;
mellyel csendesség parancsoltatott. 's a' t. 2) Bort eleget.
3) Pont. 4) Számkivettetésem' szívét meg-sebesítvén. 5)
Szerencsétlen esztendeim az övét meg vesztegetik.

Kész akaratból tették egy gyűjtmányra az egymást
Meg gyilkolt testvért, Cadmea' Vára körül 6)
Ellenkezve magokkal füstjök kétfele oszlott:
Mintha parancsolták volna; hogy úgy legyen az.
Ezt lehetetlennek nevezém hajdan, jut eszembe:
'S azt mondám: hazudott Battiades, 7) nem igaz.
Most mindent hiszek, a' mikoron tudvást Olasz Ország,
Tájra megy e' füst, itt hagyja az északi részt.
Hogy ha ezen nap fel nem tetszett volna, bizonynyal
Ünnepem iit nem lett volna, tudom soha sem.
E' nap tészí egyenlővé erkölcsöd örökre,
Eetion Ícarius lyánya szerelmeivel.
Tiszta szemérem, jámborság, hűség veled együtt
Lettek azon nap; jaj nem született az öröm.
Sőt az igaz panaszod, hogy csak nem az özvegyi
sorsba,
Estél; gond, inség, mostoha állapotod.
Mostoha sors idején gyakorolt jámbor kegyes erkölcs,
A' dícséretnek tárgya örökre leendő.
Pénélopé bődög lett volna, de híre nem élne,
Nem szenyvedvén Hős férje sok évek alatt.
Meg lehet otthon sem tudnák Évádné ki volt, ha
Bé ment volna ama' vár' kapuján az Ura 8)
Annyi leányi közül Peliásnak mért tsak az eggy él?
Nagy lelküképpen meghala férje helyett 9)
Trójai földre ha más ment volna előre ki, 10) senki
Nem tudakozgatná Láodamía ki volt.
Asszonyi hűséged sem tudnák (bár ne tudatnék)
Csendes szél hajtván szüntelen a' mi hajónk' 11)
Istenek és Czézár, ki az Isteni Karba menéndesz,
Csak hogy elébb ne, hanem: Nestori élted után:
Nem nekem, e' rosszat ki megérdemlé, hanem a' ki
Méltatlan kesereg, nyújsatok édes időt.

6) Eteocles és Polynices. 7) Callimachus. 8) Capaneus
Thébae városába. 9) Alcestis. 10) Protesilaus. 11) Ha sze-
rencsések lettünk volna.

VII-dik KESERV.

Szemére veti barátjának hűségtelenségét; ki régen óltalmazta, most nem gondol vele: holott meg nem sértette. De ha az úgy volna is, — a' mi azonban nem igaz, ki az, a' ki haragudhat a' szerencsétlenre? megint száma nélkül valókhöz hasonlítja szennyvedéseit.

Hát te is, a' ki erős okokon fundált bizodalمام
Vótál, jó kikötőm, sokszori befogadóm.
Lelki barátodnak gondját, 's a' szent kötelesség'
Terhét illy szaporán tölled odébb veted e?
Megvallom, néked terhedre vagyok: levetendő
Lévén most; terhem mért szeretéd ez előtt?
Hát Palinúr gallyám a' hab közt veszni hagyod? légy
Hív: mesterséged' mint tudod, és ne szaladj.
Gyáva ijettsegből elhagyta e Automedon hát
Achilles' lovait Bellona' lángja között?
Hát Podalírius azt a' kit bölcs gondja alá vett
'S felváltat avagy rólla le-monda e majd?
Szebb, ha be nem fogadod vendéged' mintha kihajtod,
Melly Oltárt fogtam, fogjam idővel is azt.
Nem tettél egyebet, mentél eleinte: továbbra
Ments: ítéletedet tartsd te meg, engemet is.
Új véték bennem ha ugyan nincs, és nem az által
Nyertem, hogy hozzám ennyire meg hidegűlj.
Élet-erőm, melly a' Scythák' nyomorúlt levegőjén
Tengődik, nyavalyást, haggyon el engem elébb.
Mint buta vétkemmel megsértném emberi szíved,
'S méltatlan lennék, hogy te szeress, 's ne felejts.
Annyira nem nyoma el még rémítő veszedelmem,
Hogy már elmém sem volna helyén ez után.
Bátor mondjad nincs: az Orestes durva szavától
Hív Pylades hányszor bántata míg oda ért 1)

1) Tauricába a' Diána Templomához Fúriáktól üzentetvén.

Sőt hihető ötet néhányszor meg veregette:

O még is hozzá hív vala úntalanúl,
Annyi egyenlőség vagyon a' bődög, 's nyomorúlt közt
Mind a' kettőhöz hajlik az emberi szív.

A' bársonyt viselő fő tiszti Karoknak az úton 2)

'S a' nyomorúlt vaknak szinte ki térni szokás.

Hogy ha nekem nem kedveznél, kedvezz esetemnek:

Senki haragjának, nincs helye ellenem ott.

Sok veszedelmemből válaszd a' leg kevesebb részt,

Sokkal több lesz mint volna panaszra okod.

A' vizenyős helyeken hány nád terem, és piczi szájjú

Méhet mennyit lát Hybla vetője hegye.

Mennyi szemet szoktak keskeny csűrökbe időnként

A' munkás hangyák gyűjteni, hordani bé.

Higyj nekem: inségem több mint panaszom kifejezné:

Olly sok bokros rossz nyomja az életemet.

Büza vetésre kalászt, tengerbe vizet, 's fővenyet hord

Tenger partra; kinek sok gónoszom nem elég.

Helytelenül habzó félelmed' hát zabolázd meg:

A' tenger' közepén veszni hajóm' te ne hadd.

VIII-dik KESERV.

Mit csinál, és mennyire rettenetesek a' Tomiheliek, harátja kívánságára ismét elő beszéli. Annak jelentésére, hogy a' Theátrumon olvastatnak versei, 's annak tapsol a' nép, ezt feleli: noha nem vágy Músája a' tapsra, de azért kedves előtte. Már Sarmata nyelven is beszéll, tán a' könyvében is lesznek a' vad nép' szavából; ez nem az ő hibája, hanem a' helyé.

Melly levelem kezeden forog, a' tájról mene hozzád,
Tengerrel hol ama' nagy Duna egybe szakad.

2) Nevezetesen a' Consuloknak: nagy tisztelettel köszöntek, előttök fel állottak mindenütt, még a' Senatusban is ha bé mentek.

Régi szerencséből még egy rész meg vagyón: élted
Úgy ha szerencsés, víg, mennyire érdemeled.
Redvesem azt kérdeő szünetlen mit cselekészek?
Bátor halgassak, tudhatod aztat igen.
Én nyomorúltt vagyok: a' mint minden az, a' Fejedelmet.
Megsértvén: gonoszom summa szerint ide megy.
Arra vagyón gondod: millyen nép lakta vidék ez?
'S mely erkölesel bír a' Tomibéli lakos?
Jóllehet ők itten vegyesen legyenek Görögökkel;
A' Geta vad-ágot szívta be mindenike.
A' mindég lovakon kóborló Sarmata nemzet
És Geta köztök több, mint Görög a' ki lakik.
Senki ezek közt nincs, ki be nem kenné viperának
Szörnyű mérgével mind fene fegyvereit.
Vad szava, ábrázátja ijesztő, képe halálnak:
Nincs neki nyírva csuvasz, ronda szakáll, haja.
E' csuda nemzetség hand'sárt visel a' derekán, ez
Mindnyájának van; gyors keze vágni vele.
Ah! illyek közt él, ezeket szemlélgeti — hallja
Vers íród: 1) esziből a' szerelem tova ment.
Bár élnék: nem halnék e' gyűlöltte helyen meg;
Lenne az árnyékom messze az élet után.
Hogy pedig a' Játék színen tánczolni szokásba
Jött a' versemnél, 's tapsol azokra kiki 2)
Tudhatod e' végett Játék színekre nem írtam:
Tapsra az én Músám nem vala vágyakozó.
Még is, hogy nevemet meghalni nem engedik; ilyen
Számkivetett hírben van, becsülöm magam azt.
Bár ha meg átkozom a' Músát és versemet olykor,
A' mikor észbe veszem, hogy nekem árta nagyon,
Bár sokszor tegyem ezt; nállok nélkül lehetetlen
Élnem: apolgotom azt, a' mi veszélybe hozott.
Aegaeum' habján, mely Dórisi gallya be horpadt,
Az Capharéához vesztire vissza siet. 3)

1) Már nem tudja, mi a' szerelem. 2) Medea nevű Tra-
goediája. 3) Lásd Capharea.

Még is nem hírért írok mostan, hogy idővel
Lenne nevem: jaj bár rólla ne tudna Hazám.
Elmém' versköltésre adom, hogy csaljam az által,
Bánatomat, 's gondom' tudjam elűzni mivel.
Mert magam e' sivatag földön mást mit cselekedick
Hol leljem másbann a' segedelmem' adót?
A' tájat nézem szeretetlen, nálla sehol már
E' földön rosszabb, nincs szomorúbb se sehol.
Nézem az embereit, nem méltók e' nevezetre
A' farkasnál is vért szeretőbb vadak ők.
Hasztalan a' törvény, az igazság enged erőnek,
A' leverettetvén, fegyver alatt nyög, eped.
Bőv nadrágja vagyon, szőrös bőrt 4) hord hideg ellen,
Torzomborz képen nagy haja csüggve vagyon.
A' Hellén 5) nyelvnek csak alig látszik nyoma immár,
Rút Geta nyelv hangtól durva vad a' mi maradt.
Nincs köztök, ki csak egy könnyű szót tudna latánúl 6)
A' maga nyelvéből meg magyarázni nekem.
Igy az Olasz Höltyő (Músák engedjetelek óh meg)
Gyakran mostan már Sarmata módra beszél.
Vajmi szeméremmel vallom meg — vissza — szokásból
Honnyi szavam csak alig juthat eszembe soká.
Nem kétlem hogy ezen könyvben is durva szavat lelsz,
Nem lehet a' mi hibánk, lakta helyünk teszi ezt.
Még is, hogy ne felejtsem el Ausoni nyelvem' egésszen
Es abban majdan néma ne lenne szavam.
Hát e' végre magamban szóllok, 's a' veszedelmem'
Szerző Mú'sámnak szép szava vissza kerül.
Elképp' úzom el a' napot a' gondal, — magam a' sok
Rossz-érzésétől elvonom egy — kevesig.
Szívem' kinnja felejtését versben keresem csak:
Általa meg nyervén, már nekem annyi elég. —

4) Kaczagánt, ködmönt, búndát. 5) Görög. 6)
Deákul.

IX-dik K E S E R V.

Szerencsétlenségét nevelő ellenségének készítette: inti,
gondolja meg a' sors' álhatatlanságát; meg történhet, hogy
neki Augustus meg kegyelmez, — ő pedig számkivetésbe
mehet.

Bár nyomorúságban legyek, és útáltt; de kinél nincs
Útáltabb — nálad nem vagyok éktelenebb.
Gyáva! mi indítá fel lelkedet ellenem, és mért
Bosszontasz, mire még juthatol így magad is.
Lelkemig értt kínom csendessé nem tesz e' téged?
A' mért szánhatnak még magok a' vadak is.
Nem rémit amaz ingadozó gömböly 1) tetejében,
Álló Istenné, kényye, hatalma, szava.
Rám nyomorúltra miért tapodol? Ramnúsia tudd meg
Méltán bosszút áll, 's megfizet érte neked.
Mondtam már — látván bemerülni ki gallya-töréskor
Mást nevetett, Oczeán nem vala ilyen igaz.
A' nyomorúltaknak hitvány étkét, ki nem adta
Koldús étekkel tengeti már ma magát.
Forgandó a' sors, tébolygó lábbal odébb áll
Nem lehet állandó; és bizonyos helye nincs.
Most, mosolyog vígan, majd ábrázatja komor lessz,
Ingadozásában szüntelen álhatatos.
Így mi virágoztunk; de virágunk hirtelen elhült,
'S szalma tüzünk lobogó lángja hamar ki aludt.
Még is azért igen a' vad lelkedben ne örüljél;
Bízok — az isteni Úr még kegyelemre hajól.

1) Görgő, golyóbis: a' mire a' szerencse festetik. 2)
Hirtelen elmúltak boldog napjai, mint a' szalma lángja pil-
lantatig tart. Dicső szokás az, hogy midőn Romában a'
szentséges Pápát fel szentelik, egy csomó kendert meg gyúj-
tanak ilyen fel kiáltással: Pater sancte, sic transit gloria mun-
di. „Szent Atya így enyészik el a' világ dicsőssége.“

Már vagy azért esetem vétek kívül van; az ámbár
Szégyen: gyűlölség nem nehezítheti azt,
Vagy mivel a' nap költétől nyugotig kegyesebb nincs
E' nagy Felségnél a' birodalmaiban.
Mint soha senki erővel meg nem győzheti őtet,
Úgy a' félőnek kértire szíve kegyes,
Isteni példa szerint, kikhez járul maga majdan;
Engedelem kívül többet is adni fog ő.
Észtendőn által számláld a' tiszta napot meg;
Több napfényre találsz, annyi idő ha le foly.
Hát Násó' nyomorúlt voltán ne örülj te felettébb;
Gondold meg hihető vissza vitethetek én.
Enyhülvén hozzám bosszúja — te elkeseredve —
Nézhetsz rám a' szép Róma' lakóji között.
Hogy több vétségért mennj számkivetésbe; az első
Riváságomhoz legközelebbre vagyon.

X-dik K E S E R V.

Háládó szívét nyilatkoztatja ki barátjához: míg élet-
ke szerént kész lesz neki szolgálni. —

Óh ha megengednéd nevedet levelembe betenni,
Hányszor nem látnád általam írva magad?
Érdemed' említném egyedül számos levelemben:
Minden lap rólad szóllana úntalanul.
Tudná a' Város mit tartozom adni tenéked;
Ott ha kiolvasná, azt ki elűzve vagyon.
Tudná mind ez az év, mind a' később te be jó légy,
Hogyha az írásom felmaradand sok időn.
Áldana a' tudós, ki elolvasná, te hogy engem
Megtartál: örökös lenne az érdemed így.
Életemet köszönöm Czézárnak először: utánna
A' meny' — bírónak — végezetére neked.

Ő melly éltet adott oltalmazod, arra törekszel,
Még ez ajándékot bírtam idővel is én.
A' mikoron sorsunk a' legtöbb részt iszonyítja,
A' más rész is akar félni nagyon hiszem azt 1)
Gallya — törésünket fent helyről nézte, kezével
A' meg ölö hab közt, nem közelíte felém 2)
Styx vize' partjáról fél holtan vissza vezettél 3)
A' te ajándékok mind, hogy eszembe jön ez.
Minden közt leg főbb óhajvásom, hogy az Égnek
És Augustusnak kedvese légy ez után.
En ezeket, ha akarnád, elmés könyvbe beírván —
Sok szemnek tenném nézni ki minden előtt.
Músám még is alig tartóztathatja magát meg,
Ámbár tiltva nagyon, meg ne nevezze neved'.
Mint amaz összekötött ebeket nem tartja meg a' láncz
A' félénk szarvas' nyomra ha mennek azok.
Mint az erős ló a' sarkával, végre fejével
A' bészárt ajtót rúgja, taszítja, veri.
Igy a' megtiltott 's bészárt Músám ki akarna
Rontani és szabadonn, írni akarja neved.
Háládó pajtásodnak hívsége ne ártson
És te ne bántassál engedel: óh sose félj.
Nem tenném, de te gondolod azt, emlékezek én rád;
'S Háládó leszek; ám ezt te se tilthatod el.
A' napot (óh de soká ne legyen) még látom, irántad
Hív kötelességét lelkem örökre teszi.

XI-dik KESERV.

Három esztendei Tomivári lakása, tíz esztendőnek tet-
szik neki. Mind untalan beszél ki a' körül lévő Nemzetek'
rettenetességét. Ha érdemlett is ki üzettetést; leg alább
nem ott. Féltében vissza húzza szavát, hogy halálra is
méltó lett volna.

1) Kik még barátim. 2) Veszedelmemben. 3) Halál
réviról.

Háromszor fagya bé már a' Duna íme, 's az Euxin;
A' mi időn Tomiban töltöm az életemet.
Ugy esik olly régen vagyok én tova drága Hazámtól
Mint a' Trójai nép tartata ostrom alatt.
A' komor esztendő olly lassan teszi folyását,
Úgy vélnéd az idő, nem megyen, álva marad.
Hosszú éjjelimet rövidebbé nem teszi a' nyár, 1)
Sem pedig a' mord tél számkivetési napom'.
Hát meg változa a' dolgok' természete nékem:
Búmmal hosszúnak tett vala mindeneket.
Vallyon az Ég rendes forgását teszi e' avvagy,
Éltemnek hosszak napjai szertelenül?
Kit rosszúl nevezett Euxin, 's a' jól neveződött
Scythia bal tájék 2) meg kötözött, nem ereszt.
Számatlan népek környül haddal fenyegetnek,
Rút nem rablásból élni az életeket.
Senki se bátor kint, a' várost helyhete, 3) és a'
Keskény kőfala csak nagy nehezen fedi be.
Itt terem a' sűrű ellenség a' madarak ként,
Véletlen mindent hirtelen össze rabol.
A' bészart kapukon berepültt mérges nyilakat bent,
Rőfal közt lehet itt szedni akár mikoron.
Ritka ki a' földjét merné fel szántani; avvagy
Egy kézzel szánt, a' mást teszi legyverire.
Zabszár sípjából e' nép pásztorja sisakban
Sípol, had, nem vad rémlet 4) néki juhát.

1) Hosszú éjjelimet rövidebbé nap csilapítás (nyári - nap-állás) nem teszi a' tél sem, 's a' t. Solstitium. Solis statio: az Eclipticában azok a' pontok, a' melyeken a' nap leg fentebben, vagy leg alantabban áll, nap csillapító, vagy, Solstitialis pontoknak nevezetnek; az idő, melyben ez történik Solstitium, nyári és téli. Ovidnál a' nyárért, és télért vétetik. 2) Bal - sinister — rossz, szerencsétlen. Balkézfele való résziben lakott. 3) Helyheztetése. Már ezeket mondotta: úgy gondolja Cnippiggius hamisan íródtak ide. 4) Rém - félelem, rémitem; rémletem.

A' város sem elég védő, mert a' Görög éppen
Több más vad néppel többnyire rettetes.
Semmi különbség nincs, a' barbarusok velem együtt
Laknak, 's a' ház' nagy része csupán az övék.
Hiktől bár te ne félj; gyűlölnéd egybe ha látnád;
Bundában jár, és nagy haja testire csügg.
Még azok is, kiket tartnak Milétumiaknak,
Persává tették az haza' öltözetét. 5)
Egy más nyelvvel vegyesen élnek; ha akarnám
Mondani ezt vagy amazt 6) szóllok az újjaimon.
Durva paraszt vagyok én, mert senki se ért, ha deákul
Szóllék, ostoba nép mind valamennyi nevet.
Róllam akármi gonoszt nyilván ki beszélnek azért ők:
Számkivetésemet is, tán szemeimre vetik.
A' mikor értetlen szavokat helyben hagyom, avagy
Nem; rosszat vélhet mindenik egyszerűben.
Itt az igazságot fegyverrel szabja ki a' nép,
A' piacozn egymást meg sebesíteni szokás.
Óh kínzó Párkák hogy nem rövidítetek éltöm',
A' ki születtem ama' bú tele csillag alatt.
Hogy mi barátinktól 's Rómától messzire estünk,
Es a' Scythák közt, meg sokasúla jajunk.
Nagy vereségek ezek: de ha érdemlém is az első,
Úgy de nem érdemlém Sarmata, Géta között.
Ostoba mit szólok, meg sértvén a' Fejedelmet;
Én érdemlettem volna halált is azért.

XII-dik KESERV.

Negyedik szomorú levél a' feleségéhez, ki arról panas-
szolt, hogy egy becselenítő számkivetett feleségének nevez-
te. Fájlalja; hanem keményítse meg szívét: hazud az a' rá-
galmazó. Augustus' kegyelme magasztalásán végzi beszédjét.

5) Tomibéliek. 6) Újjaimon mutatom.

Olvastam panaszkod' hogy számkivetett' hitesének,
Egy gaz czívódó édesem el nevezett.
Fájlaltam, nem azért, hogy rosszúl szólla felöllem,
Mert meg szokta erőm, hogy nyomorúlt legyek én.
Mint sem azon szégyent, a' mit nem akartam, okoz-
tam,

És azt, hogy te pirúlsz, gyász esetemre talán.
Légy te kemény; türd el: sokkal gonoszabbak is értek,
Már mikor Augustus férjedet el viteték.
Esztelen az még is, ki nevezget számkivetettnek:
A' mi hibánk kissebb, bűnfizetésre való.
Leg sullyosbb nekem az, hogy meg sértém amaz Istent,
Vajha ki múlhattam volna az óra előtt.
Meg rongálva vagyok gállyám, de fenékre le nem
ment;

Nincs ki kötője, de még víz tetején lebeg az.
A' ki sem életemet, jussóm'; vagyonim' se vevé el,
Ámbár vétkeimért — mondhatom érdemelém.
Hát mivel én szánt szándékos bűnt nem cselekedtem;
Rómából küldött számkivetésbe csupán.
És valamint sokhoz, kiknek nincs számok; azonképp'
Hozzám irgalmas volt az az isteni Úr.
El küldött névvel nevezett, nem számkivetettnek,
Bátorságos lett általa még az ügyem. 1)
Méltán énekelem versembenn ez ha csekély is, 2)
Érdemed Országló mennyire telhet erőm.
Méltán kérem az Isteneket, zárják be előtted,
Még az eget 's Isten légy sok időig alatt.
Néped is ezt óhajtja, miképp a' tág Oczeánba
A' nagy víz; úgy a' kis patak ömledezik 3)

1) Kik e'képpen ki tiltattak, reménylhatték a' ki szabadulást, 's hazájokba való vissza vitettetést. 2) Tudniillik a' versem ha csekély is. 3) Itt a' tenger az Ég, nagy víz a' nép kérése: kis patak Ovídius' könyörgése. Tehát mint a' nép könyörgése Augustusért; úgy az övé fel hat az Égbe.

Hát te, ki álnok száddal számkivetett nevezettel
Illettél, sorsom szünny nehezíteni tovább.

XIII-dik K E S E R V.

Felel barátjának a' ki állapotja' enyhítésére továbbra
is a' vers írást ajánlja. Azt írja nehéz az intése; mert a'
vers csendes elmét kíván. Továbbá a' dicsősség szeretete tes-
zi termővé a' lelket, azzal pedig nem gondol. Meg kell
még is vallani hogy nem tartóztathatja meg magát a' ver-
seléstől.

Irád, bús napom' édessé a' szép tudománnyal
Tégyem: lusta penész hogy be ne fogja eszem'!
Pajtás, terhes az intésed: mert vig dolog a' vers;
Csendesedett vig ész kelletik ő nekie.
A' mi szerencsénket borzasztó szélveszek űzik:
Sorsunknál nincsen semmi esetre nehezebb.
Kívánod Priamus vigadjon gyermeke vesztén,
A' síró Niobé tanczba vitesse magát:
A' siralomnak e vagy tudománynak ajánljam az éltem'
E' végső Geta közt, egy magam a' ki lakok.
Annak az ő rettenthetlen szívét, 1) kit Anytus
El vádolt, ámbár én nekem adjad ide.
Még a' bölcset is ennyi temérdek eset letiporja.
Isteni bosszú több, mint sem az embereké.
Socrates, a' kit Apoll bölcsnek mondott, 2) esetemben
Tollat nem vehetett volna kezébe tudom.

1) Socratesnek. 2) Kit leg bölcsőbbnek nevezett Del-
phiben az Oraculum (Jövendő-mondó hely, vagy Jövendő-
mondó hely).

A' feledékenység' árjába merülne Hazámnak,
Elkövetett vétkem' tudta 's az édesimé:
Még se lehetne követni Camoenam rettegetés közt,
Számptalan ellenség' rajja keríti fejem!
Add hozzá: az idős heverés' ro'sdája az elmém
Bélepvén — kisebb, mint lehetett ez előtt.
A' termékeny föld nem szántatván gyakor ízben,
Csak fívet terem, és rossz töviset hoz elő.
Igy melly ló sokat áll, rosszúl futván az előbbi
Álló — helybe 3) utól megy be haszontalanúl.
Meg hasad a' csónak, s a' szű meg rágja idővel,
A' vizen kívül, hogy ha soká marad az.
Vége reményemnek: hogy eszem mint volt legyen
olyan,
Mert ez előtt sem volt, fentre ható: de kicsiny.
Meg zavará a' kín' hosszú tűrése: nem olyan,
Gyors, és éles mint ennek előtte vala.
Még is mint sokszor táblámon van kezem éppen:
És szavaim verses lábra egyengeti szám.
Mint tudod a' környűl állásomhoz, 's az időmhöz
Alkalmaztattak mindenek énekeim.
Hír, név, nem kissé szaporítja eszünk' erejében
A' dicséret, vágy, bő folyamatra veszi.
Míg csendes szélről vitetett volt a' mi vítorlánk;
A' fényes nevet, és hírt szeretém az alatt.
Nem vagyok olly jól, hogy gondolnék véle, akarnám
Senki se esmerné, hogy ha lehetne eszem!
Azt javasolja, mivel jó volt az előbbi szerencsém
Hát mért nem követem, verseket írva megint.
Músa sereg nekem engedjen, mikor a' veszedelmém'
Fő szerzőjének mondani kellek azt.
Mint méltán el vette Perillus büne' jutalmát;
Öként verseimért meg lakolék magam is.

3) Carceres, hol a' pályázólovak tartattak.

Gallya törést szenyvedvén, a' tengert ki kerülnöm
Hellene; arra nekem már nem ügyelni tovább.
Oktalanul ha előveszem a' gyászos tudományom',
Vélém a' vershez fegyvereket lelek itt 4)
Egy könyv sincs; se ki halgatná munkám', se ki értne
A' szavamat köztök — nem lelek egyet is én.
Ordas, 's vad darabos nyelvű nép lakta megyében
Borzasztó Geta hang tölte be mindenket.
Úgy látom ki tanúltam már a' Római nyelvből,
A' Geta, Sármata szó ként gagyog Óvidius.
Meg vallo' teneked; még is Músam lehetetlen
Vers írás nélkül, hogy legyen egy kis időn.
Írunk 's írásunk a' tűz prédája gyakorta;
Így a' munkánknak sokszori bére hamu.
Nem tudok írni: nem is kívánnék egyet is írni;
Erre tekintvén, azt többnyire tűzbe vetem.
A' tűzből történetből, fortélyra maradt meg
Hozzátok mi kevés rész, 's maradékja megyen,
Vajha az én könyvem hamuva lett volna, azonképp
Mint melly véletlen mestere' gyilkosa lett. 5)

XIV. KESERV.

Oldal fájásáról kesereg barátja előtt — Hibázik hogy rit-
kán vigasztalja levelével: mind azonáltal tökéletesen meg
van győződve hűsége felől. Hogy semmi helye ne legyen
a' kétségnek — kéri írjon neki gyakorta.

4) Könyveket. 5) Vajha az én mesterségem szint
úgy hamuva lett volna; mi véletlen 's a' t. Are A-
mandi.

Hogy ha kinék mi je nincs másnak küldhet, Geta
földről

Küldök egészséget; kedvesem íme neked!
Elmémről ragadott nyavalyám testemre: csak egy rész
Bennem hogy ne legyen, fájdalom álta el azt.
Oldalfájásban sinlődök sok napok óta.
A' mit is a' szörnyű durva hideg hozza rám.
Néked egészséged ha vagyon: nekem is vagyon egy részt.
Mert nyomorúlt életem vállaidon vagyon ott.
Mint ki felette nagyon ki mutattad drága szerelmed'
Mindenképp mentvén Édesem életemet.
Ritkán vigasztalsz leveledel, vétkezel azzal,
Hív dolgot tészel, nem tagadod ha meg azt.
Ezt igazítsd hát meg kérlek: mikoron cselekszed,
Ékes testedben nem leszen egy hiba sem.
Több szavaim vádolóának, hanem el hiszem', írtál
Csak hogy nem jöttek mind kezeimhez azok.
Égiek! adjátok panaszom hebe hurgya — csalárdul
Vélekedék hogy nincs gondod Ovídra tovább.
A' mit kérek igaz: vétkeznék hinni szerelmed
Hogy meg változzék, annyíra vett az erőt
Én hamarább hiszem, a' Pontusnál nem terem öröm
És balsam fű nincs Hybla vidékeiben.
Mint sem akár ki után hidjem, hogy nem szeretel
már;
Mert életem' szösze még nem feketüle meg úgy 1)
A' mi gyanúságunk, tudom azt rossz, úgy de te még is
Távoztasd; a' milly' nem vagy, az ám ne legyél.
Mint szoktunk hajdan sok időt el tölteni szóval,
A' napból ki fogyánk, annyi beszédre jövénk.

1) Az a' kender, melyet az életem' rendelő Farkák fon-
nak, annyira nem fekete: az az nem üldöz még úgy a'
szerencse.

Hát vigye 's hozza meg a' levelünk csendes szavainkat:
Szánk köteleességét, tégye levelre kezünk
Ennek létte felől kétségem, hogy ne lehessen,
Intésűl vegyed azt, most mire kére szavam.
Íme fogadd el ezen levelem' rendes be-rekesztőt:
Légy te szerentsébb, mint magam, élj sok időt!

XV-dik KESERV.

Könyvét feleségének küldött levelével végezi. Halhatatlan nevet ígér neki; ki mint bődög állapotjában fedhetetlen volt — tündököltesse Ki hűségét: mert — könnyű jónak lenni ott, hol semmi akadály nincs. Mikor az Isteni bosszú kezét felemeli; akkor meg nem vonni férjétől segédelmét, ez hűség, ez házassági szent szeretet. Példákkal bizonyítja a' hiv Hősnék dicső híre felmaradását.

Mindennél drágább feleségem! látod eléggé,
Melly emléket hágy versem az élted után.
A' sorsnak tesszen töllem megvonni akármit. 1)
Versem után néked híred örökre leendő.
És neved' olvassák, mikor én olvastatok, a' bús
Gyűjtmányon nem fogsz, mind elenyészni, hiszem.
Fátumomért, ámbár nyomorútnak lásson az ember
Ollyat lelhetnél, a' ki cserélne veled.
Bóldognak mondván, írgylik híredet, a' ki
Vég veszedelmemből nem keveset veve részt.
A' gazdagságnál többet hagyok én neked; a' dús
Nem viszi el pénzét; itt marad a' miye volt.
Díszit, 's örökös nevet adván, a' tied ím ez ajándék:
Ennél többet már, nem tudok adni neked

1) Üldözzön, vagy — Híremből sokat a' sorsnak tesszen le faragni.

Vége midőn egyedül te vagy a' védlőm, becsületből
 Nagy rész háramlik már csak azért te reád.
 Hogy seose halgatok én rólad, 's illy' vélekedése
 Légyen férjednek; benne 2) lehetsz te kevély.
 Légy hív, hogy gondatlannak szavamat ne nevezzék,
 Tartsd meg férjedet, és tiszta szerelmed' ugyan.
 Míg fenn állottunk ocsmány vétkes hiba nélkül,
 Vólt jámbor híred: 's nem vala fedve soha.
 Nagy veszedelmekben jámborságod ma is olyan:
 Tündökledd ki tovább asszonyi virtusodat.
 Könnyű jó feleségnek lenni, hol ellene vonszó.
 Nincs: 's kötelességét a' mi miatt ne tegye.
 Sőt mikoronn a' menykő hull 5) nem futni előlle,
 E' jámborság, és virtuos asszonyi hit.
 Nyilván ritka az a' virtus, mellyet nem igazgat
 A' sors: és ha fut ez, hogy ne szaladna az is, 4)
 Még is hogy ha van eggy olly jó 5) melly bére ma-
 gának,
 'S a' szomorú sorsban nagyra emelte magát.
 Bár minémű az idő 6) nem lessz év, sem pedig olly
 hely,
 A' földön melly nem hirdeti érdemedet.
 Látod e' a' dicséretes és hív Pénélopénak,
 Hány száz évig vann fenn beese, híre, neve. —
 Ládd e? Evadne, ki mert a' bús gyújtmányra felállni,
 Admétus' 7) 's Hector' hitvese még ma is él.

2) Kevély lehetel. 3) Üldöz a' szerencse. 4) Kevesen vagy-
 nak, kik a' szerencsét nem követik inkább mint a' virtust. Ezzel
 jelenti, nehéz feleségének hűségessé lenni, bódogtalan urát
 el nem hagyni. 5) Si qua tamen (virtus) pretii sibi petiti,
 idest sui meriti: ha van olly jó ember, kit nem a' szeren-
 cse igazgat, (mert ritka ki híjjában légyen jámbor) ha-
 nem a' virtus belső becsiért jó — ipsa quidem virtus sibimet
 pulcherrima merces. Silius. 6) Ut tempus numerus. etc.
 valamely hivatkozó megint az Ovid személyébe öltözött
 Cnipp. 7) Alceitis.

Láodamia, azonképp férje kinek leg először,

Lépett a' híres Trója' határaiba.

Értem nem szükség meg halnod: hív szeretet kell,

Illy nehezen nem kell hírre emelni neved'.

Azt te ne hidd, hogy azért intlek, mert nem csele-
készed

Serkentlek, bátor jól megyen a' te hajód. 8)

A' ki meg int cselekedd, a' mit már úgy cselekedtél,

Intéssel dicsér, 's tettetdet el fogadá.

2. Hűséges vagy.

V É G E.

P. Ovidii Nasonis
Illustriores Sententiae,
sive
Versus Memoriales

LIBER I-us

Carmina proveniunt animo diducta sereno.
Carmina secessum scribentis et otia quaerunt.
Terretur minimo pennae stridore columba
 Ungvibus accipiter suavia facta tuis.
Nec procul a' stabulis audet discedere, si qua
 Excussa est avidi, dentibus agna lupi.
Scilicet ut fulvum spectatur in ignibus aurum,
 Tempore sic duro est inspicienda fides.
Dum juvat et vultu ridet fortuna sereno;
 Indelibatas cuncta sequuntur opes.
At simul intonuit, fugiunt: nec noscitur ulli
 Agnibus comitum, qui modo cinctus erat.
Donec eris felix, multos numerabis amicos
 Tempora si fuerint nubila solus eris.
Horrea formicae tendunt ad inania nunquam
 Nullus ad amissas ibit amicus opes.
Utque comes radios per solis euntibus umbra est.
 Cum latet hic pressus nubibus illa fugit:
Mobile sic sequitur fortunae lumina, vulgus;
 Quae simul inducta nube teguntur — abijt.

P. Ovidius Násónak

Jelesebb mondásai,

v a g y

Emlékezetes Versei.

I-ső KÖNYV.

Mert a' vers különös csendes, víg elme' szülőtje.
A' Vers írónak csendes helyel nyugalom kell.
Minden féle galamb meg retten, bár maga szárnya
Csattogjon, mellyet meg sebesít az ölyű.
Nem megyen a' bárány aklától messzire a' melly
Éhes farkasnak vólt foga közt az előtt.
Mint az arany millyen jó a' tűzben tudatik meg;
Úgy az igaz hűség a' veszedelmes időn.
Víg te szerencse kezéd nyújtod, mosolyogva tekint-
getsz,
'S ép a' gazdagság; mind valamennyi szeret.
Úgy de mihelyt dördül szélyt futnak, senki reá nem
Esmér a' ki körül hemzsege annyi barát.
Míg boldog léssel számos fog lenni barátod:
Hogy ha eged be borúl, el hagyatol 's magad élsz.
Mint a' hangya üres pajtába be nem megy orozni;
Úgy te barát nem mégy, hol ki fogyott az arany.
Mint ki sütő nap alatt jár, árnyéktól követődik,
El fut tölle mihelyt a' napot éri homály.
Így amaz ingadozó nép is fénnýére tekint a'
Sorsnak: melly ha komor, szélyt szalad egyszeriben.

L I B E R II-dus

Exorant magnos carmina saepe Deos.
Si quoties peccant homines sua fulmina mittat,
Jupiter, exigio tempore inermis erit. —
Sed tamen ut fuso taurorum sanguine centum,
Sic capitur minimo thuris honore Deus.
Dum coepit quassata domus subsidere, partes;
In proclinas omne recumbit onus.
Cunctaque fortuna rimam faciente dehiscunt,
Ipsa suo quaedam pondere tracta ruunt.
Nube solet pulsa candidus ire dies
Ac veluti ventis agitantibus aequora non est
Aequalis rabies, continuusque furor.
Sed modo subsidunt, intermissique silescent,
Vimque putes illos deposuisse suam.
Sic abeunt redeuntque mei, variantque timores,
Et spem placandi dantque, negantque tui.
Nil prodest, quod non laedere possit idem.
Eripit interdum, modo dat medicina salutem.
Quique alii lusus (neque enim nunc persequar omnes)
Perdere rem charam tempora nostra solent.

L I B E R III-us

Usibus edocto si quidquam credis amico,
Vive tibi et longe nomina magna fuge.
Vive tibi, quantumque potes, praelustria vita:
Saevum praelustri fulmen ab arce venit
Nam quamquam soli possint prodesse potentes;
Non prosit potius, si quis obesse potest.
Effugit hybernas demissa antenna procellas
Lataque plus parvis vela timoris habent.

II-dik K Ö N Y V.

Meg kérleltetnek versel az Istenek is.
A' hányszor vétünk Jupiter ha az égi tüzet ránk,
Küldi rövid nap alatt fegyveriből ki fogy úgy.
Még is mint szintén száz tulkok' vére, csak egy kis
Temjén akképpen kedves az Isten előtt.
Hogy ha le dűlni akar valamely ház, merre hajól az;
Minden terhe azon részre feküdve vagyon.
Szélyt bomlik minden, honnét te szerencse tovább mégy:
A' maga terhe alatt sok dolog össze rogyik.
Tündöklőbb a' nap felleg' enyészte után.
Mint a' tengereken fűvő szélvész dühe folyvást,
Nem tart szüntelenül, 's annyira az nem erős,
Az hanem el halgat, 's ottann ottan csilapodván,
Azt vélnéd meg szűnt már iszonyú dühe mind.
Így az ijedségem most el megy, majd meg elő áll,
Biztat hogy könnyörűsz: és ha reménylek ijeszt.
Semmi se használ, hogy kárt ne okozna viszont.
Néha az Orvosság meg gyógyít, néha ki végez.
Eggy és más játék (mellyet nem hordok elő itt)
Mind a' drága időt vesztetik el mi velünk.

III-dik K Ö N Y V.

A' te barátodnak ha hiszel, ki tanúlt maga kárán
Élj magad; a' nagy Urat messze kerüljed igen.
Mennyire csak teheted külön élj; fényes palotától
Fuss: onnét csapa rám a' Jupiter nyila le.
A' nagy Urak használjanak ámbár, úgy de ki árt, ha
Nem használ még jobb, mint sem utánna ha árt.
Meg szabadúl a' nagy széltől le eresztve vitorlád;
A' széles ki feszült lessz veszedelmed' oka.

Aspicis ut summa cortex levis innatet unda,
Cum grave nexa simul retia merget onus.
Crede mihi, bene qui latuit, bene vixit, et intra
Fortunam debet quisque manere suam.
Vive sine invidia, mollesque inglorius annos
Exige amicitias et tibi junge pares.
Quoqvis enim major, magis est placabilis irae
Et faciles motus mens generosa capit.
Corpora magnanimo satis est prostrasse leoni
Pugna suum finem cum jacet hostis, habet.
At lupus et turpes instant morientibus ursi;
Et quaecunque minor nobilitate fera est.
Ista decens facies longis vitabitur annis,
Rugaque in antiqua fronte senilis erit.
Injicietque manum formae damnosa senectus
Quae strepitum passu non faciente venit.
Nempe dat, et quodcunque libet fortuna-rapitque
Irus et est subito, qui modo Croesus erat.
Nil non mortale tenemus,
Pectoris exceptis, ingenique bonis.
In causa facili cuivis licet esse deserto;
Et minimae vires frangere quassa valent,
Subruere est arces, et stantia moenia virtus:
Quamlibet ignavi praecipitata premunt.
Humanaeque memor sortis, quae tollit eosdem
Et premit, incertas ipse verere vices.

LIBER IV-us

Sentit amans sua damna fere: tamen haeret in illis,
Materiam culpaeprosequiturque suae.
Fleque meos casus, est quaedam flere voluptas:
Expletur lacrymis egeriturque dolor.
Ardua per praeceps gloria vadit iter.

A' könnyű fa-hajat víz szint úszkálni tekinthedd;
A' hállo ha nehéz, vízbe merülni szokott.
Higj nekem, a' ki magát el vonta az élte helyes volt:
Senki ne héjaznék a' maga sorsa felett.
Írgylett Uraság nélkül csendes napokat tölts:
Vélled egyenlőek légyenek embereid.
Mennél több valakí, annál hamarább meg is enged:
A' nemes elmének gerjedezése hajól.
A' nemes, ámbátor vad oroszlánnak ha le-verte
Ellenségit, elég, a' dühe csillapodik.
Undok medve pedig, vagy farkas holtja nyakán van:
Minden nemtelenebb állatok erre valók.
Mert a'maz ekes kép meg rútul hosszas időre
A' vén homlok majd általa ránczba megyen.
A' káros vénség csendes lépéssel elő-áll,
Szép formádra kezét rá teszi 's el-temeti.
A' sors a' mit adott tetszésire vissza ragadja,
És ki ma Croesus volt hirtelen Irus az ám.
Nincs semmink megmaradandó;
A' jámborság és a' tudomány maga csak.
A' könnyű ügyben lehet ám Prókátor akárki,
A' mi le rogyini való, meg töri azt kis erő.
Várat, és az erős kő falt szélyt rontani virtus,
Leg gyávább ember rá tapod, az ha le-dült.
Félve meg emlékezz a' múló emberi sorsról:
Melly a' kit felemelt, azt le hajintja megint.

IV-dik K Ö N Y V.

Érezi a' szerető kárát, nem hagyja azért el
Édes véttségét, egyre cselekszi tovább.
Bánd esetem', valamelly gyönyörűség sírni, szemünknek
Könnyeivel szívünk' kínja oszolni szokott.
A' felséges hír nagy dolog által esik.

Quae latet, inque bonis cessat non cognita rebus
Apparet virtus, arguiturque malis.
Nil adeo validum est adamas licet alliget illud,
Ut maneat rapido firmius igne Jovis.
Nil ita sublime est, supraque pericula tendit
Non sit ut inferius, suppositumque Deo.
Saepe Jovis telo quercus adusta viret.

LIBER V-us

Strangulat inclusus dolor; atque exaestuat intus:
Cogitur et vires multiplicare suas.
Est aliquid fatale malum per verba lavare.
Denique nulla mihi captatur gloria, quaeque
Ingenio stimulos subdere fama solet.
Scilicet exiguis prodest annosa vetustas:
Grandibus accedunt tempore damna malis.
Nil homini certum est.
Scilicet adversis probitas exercita rebus.
Tristi materiam tempore laudis habet
Turpius ejicitur, quam non admittitur hospes.
Vilia qui quondam miseris alimenta negarat
Nunc mendicato pascitur ipse cibo:
Passibus ambiguis fortuna volubilis erat:
Et manet in nullo certa tenaxque loco.
Sed modo laeta manet, vultus modo sumit acerbos
Et tantum constans in levitate sua est.
Carmina laetum,
Sunt opus et pacem mentis habere volunt.
Fertilis assiduo si non renovetur aratro,
Nil nisi cum spinis gramen habebit ager.

Denique non parvas animo dat gloria vires,
Et foecunda facit pectora laudis amor.

Nil feret ad manes divitis umbra suas.

Esse bonam facile est, ubi quod vetat esse remotum est:

Et nihil officiis nupta quod obstet habet.

Rara quidem est virtus, quam non fortuna gubernet:

Quae maneat stabili, cum fugit illa pede,

Qui monet ut facias, quod jam facis; ille monendo,

Laudat; et hortatu comprobat acta suo.

Hír, név, nem kissé szaporítja eszünk' erejében:

A' dicséret, vágy, bő folyamatra veszi.

Hólta után a' dús nem viszi kiűzéseit el.

Könnyű jó feleségnek lenni, hol ellene vonszó

Nincs: 's kötelességét a' mi miatt ne tegye

Nyilván titka az a' virtus, mellyet nem igazgat

A' sors, és ha fut ez, hogy ne szaladna az is.

A' ki meg int cselekedd — a' mit már meg cselekedtél,

Intéssel dicsér, tettetdet el-fogadá.

**P. Ovidius' Nasó szomorú Verseiben találtató
Nevek' Magyarázata, betűrend szerént.**

A.

Abydus és Sestus két városok voltak, amaz A'siában, ez Európában, hol ma a' Dardanellák közül Rúmeli-Hissár es Anatoli-Hissár fekszenek, őrzik a' Fekete tengerbe való menetelt Konstantinápolyhoz. Itt szállott ki Dárius serege Görög' Ország szabad földjére, mely a' Marathoni mezőn le vagdaltatott: itt vitte át egy maroknyi vitéz seregét Sándor; erre mentek a' Keresztes hadak. A. Plautus Római szín-játékos (Comicus) Poeta m. h. k. u. e. 184. e. Achilles egy leg nagyobb Görög Vitéz a' Trójai hadban, Peleusnak a' Mirmidonok k. és Thétisnek fia; mivel meg jövendöltetett, hogy ő Trójánál el esik, tehát az annya leány ruhába öltöztetvén, Pyrrha név alatt Lycomedes' K. udvarában annak leányaival neveltette. Hanem nem soká kitettsett férjfiúsága, mert a' Lycomedes' egyik leánya Deidamia általa anya lett. Azt jövendölvén Calchás, hogy a' Görögök Achilles nélkül meg nem vehetik Tróját; tehát a' fortélyos Ulysses gyanítván hol léte, drága portékákkal, melyek között fegyverek is voltak, Lycomedeshez ment. Achilles a' leányok közt a' fegyverekhez nyúlván, ki ösmértetett, 's Ulyssestől reá vételtetett a' hadba való menetelre. Sok nagy tselekedetei után meg ölte Páris, midőn testvérjét Polixenát eljegyzette. Accontius Cea szigetéből való szegény ifjú, Délosban a Diána' Templomában meg szeretvén az igen szép 's gazdag Cydippét, 's tudván, hogy hozzá nem megy — tehát egy almára ezt metszette; esküszon néked Diánára, hogy fele-

séged lesznek: azt a' leány lábához vetette, a' ki el olvasván köteleztetett feleségének lenni, mert törvény volt azon Templomban, hogy a' ki mit mondott, meg kellett tartani. Actaeon Cadmus' unokája, Dianát meztelen látván fűrödni, szarvassá változtatott 's kutyáitól el szaggattattott. Admetus Epirusi k. számkivettetése után, bé fogadta Themistoclest. Az Oraculum javaslása szerint csak úgy gyógyúlhatott fel betegségéből, ha valaki érette atyafijai közül meg halna, felesége, Alcestis halt meg érte. Adria tenger kebel Olasz és Dalmátia között. Aegeum Tenger a' Földközi tengernek része. Aegysthus: itt több személynéknek történetét egybe foglalom: Pelopsnak és Hippodamianak fiai voltak Atreus és Thyestes. Atreusnak Agamemnon, és Menelaus. Thyestesnek Aegysthus. Agamemnonnak Orestes. Minthogy Atreus, és Thyestesnél jobban szerette Pelops Chrysippus nevű fiát — a' ki más Feleségtől lett — meg ölték azok azt, és futásnak vették magokat. Hippodamia, gyanakodván reá, a' férje — ki végezte magát. Azután Atreus el vette Aeropét és Mycenébe Thyestesszel uralkodott. Aerope gonosz életet élt Thyestessel és tőlte két gyermeke született. Ezt meg tudván Atreus, elkergette az ötsét. A' ki a' hátyának egy fiát elragadta, magáé helyett fel nevelvén, véle Atreust meg akarta öletni, hanem rajta vesztvén, kínos halállal ölette meg a' szerenstelen atya a' maga gyermekét, mellyet idővel tudott meg. Ő is Thyestesnek Aeropétől lett fiát meg főzetvén véle meg étette: annakelőtte már tettetett szivessége által jó emberének tévén Thyestest. Ezt a' gonoszságot, hogy ne lássa a' nap, vissza felé fordúlt a' Poeták szerint. Azután meg ölte Aegystus Atreust, sőt magához csábitván Clytemnestrát, és az Agamemnon feleségét, míg ő Fövezérkedne a' Trójai hadban — haza érkezésével — nemkülömben meg ölte. Hanem Attyáért bosszút állott Orestes. Aegyptus Egyiptomi k. az Assyriai k. unokája, ki üzte testvérjét Danaust, ez azt úgy bosszúilta meg, hogy 50 leányait Aegyptus' 50 fiaihoz adta férjhez: azon parancsolattal, hogy éjjel kiki ölje meg mátkáját. Csak egy kegyelmezett meg hitvessének, a' ki azután meg ölte Danaust. Aeolus szelek' Istene: hihető azért, hogy a' tengernek járásából és egyéb észrevételekből a' szelet előre meg tudta mondani, és a' vitorlát fel találta, mint mondják. Aemonius Achilles. Aemonia vagy Thessalia tartománya volt Görög

O-hak a' hol született. Aeneas, Anchises' és Venus' fia, Trójai fő ember, Priamusnak veje, vitézségét többször ki mutatta, különösen Trója meg vételekor, a' várat mindaddig őltalmazta, míg belőle a' nép az Ida hegybe ment. Végre magához vővén a' házi és más Istenek' képeit — az Őreg atyát, a' hátán, 's Ascanius nevű fiát át vitte az égő városon. Ezután külömbféle módon adják elő, hogy hová ment légyen; tagadják némelyek azt is, hogy valaha Olasz O-ba ment, és azt csak a' Virgilius költeményének hiszik lenni. De ő előtte mind a' Görögök, mind a' Rómaiak hitték azt. A' Görögök közt Lycophron már említi azt, a' ki 300 e. élt a' k. e. sok ide 's tova való hajókázása után Olasz O-ba ért, midőn Latinus k. éppen a' Rutulusokkal hadakozott. Ő vele szövetséget kötván, el vette leányát, Lavinia-t; és együtt folytatták a' háborút a' Rutulusok ellen: abban mind Turnus, mind Latinus el esvén, ő lett a' k. hanem a' Rutulusok Mezentius-tól segítettvén, ismét fegyvert fogtak, és Aeneas Laviniumnál elesett. Aërope lásd Aegythust. Aetna tűz okádó hegy Siciliában. Agrippina Julia és Marcus. Agrippa' leánya, Germanicus' felesége. Ajax Salamini k. Mivel Achilles' halála után, fegyverét nem neki, hanem Ulyssesnek ítelték, dühödésében egy sereg baromnak a' mezőn nagy részét meg ölte. Alcathóusok, Megarából ki űzetett nép Alcathóus k-ról nevezettek így. Alcestis Peliás' leánya I. Admetus. Alcmene Amphitrio' felesége, felettébb való szépségéért meg szeretvén Jupiter, hogy véle lehessen, a' férje formáját vette fel, 's nemzette tőle Herculést. Alexandria V. Égyiptomban, N. Sándor építette 330. e. a' k. e: az Academia' épületjében állott a' királyi könyvtárnak egy része 400,000 darab könyv: a' másik része pedig a' Jupiter Serapis templomában 300,000. Amazt a' J. Caesar dühös katonái, ezt mint némelyek írják, N. Theodosius alatt az eszelős kereszténynek el akarván foglalni azon templomot, a' tudományoknak soha ki nem pótolható kárára átkozottúl hamuvá tették. A' lakosok száma volt 300,000. Diodorus XVII. C. 52. Althea Oeneus k. felesége. Midőn Meleager fia született, a' Párkák egy üszköt vetettek a' tűzre, ezt mondván: míg e' tart, addig fog ez a' gyermek élni: az anya ki kapta azt a' tűzből, 's el tette. Történt azomba, hogy idővel Meleagerrel az anyja testvérjei össze veszvén, tőlle meg ölettek, ezért az anyja az üszköt a' tűzre vetvén, fia kínos halállal veszett

el. Amor, szerelem, és annak hatalmas Istene. Anacreon Lantos költő, Jóniának Téjos nevű V-ából való 532 e. a' k. e: egy szőlő magtól fűlt meg. Mindég kedves-ségben voltak versei, minthogy felettébb könnyen folyók, 's jó izléssel készültek, kár, hogy bújja szerelmét gyakran emlegeti. Anchialos Thrácia' helysége a' Fekete tenger-nél alsó Moesia' szélén. Anchises Aeneas' attya, egyik-ről ő rólla vaneza' vers felyebb a' 2. könyv 300. v. „Leszszolly Endymiont Lunára, Venusra pedig ki Anchist, Céres-hez Jásiusát viszi fel; értelme ez; bé ményén a' leány a' Templomokba, midőn meg látja Venus képét, eszébe jut; — Pontanus szerént, hogy fia legyen Anchises: de e' meg nem áihat, — mert Hesiodusból ki tettzik, hogy Anchisestől lett neki fia Aeneas. E' szerént a' leánynak eszébe jut, hogy Luna Endymionnal, Ceres pedig Jasiussal bújalkodott. Andromache, Ciliciai k-nak Cetionnak leánya Hector-nak felesége, férje temetésekor siralmát érzékenyen írja Ho-mer II. 20. v. 710. Azután 'sákmányúl esvén Pyrrhusnak az Achill' fiának felesége lett. Andromeda Cepheus k. leá-nya, mivel az anyja szebbnek tartotta bizonyos Nymphák-nál, azoknak kérésére Neptún árvizzel és egy tengeri csu-dával pusztította a' tartományt. Ez csak úgy szünhetett meg, hogy a' király Andromedát egy kősziklához kötöztet-vén, a' csuda állatnak prédául tette. Szerentsére ott kötött ki Perseus, meg ölte a' tengeri csudát. Az ígéret szerént feleségül ment hozzá Andromeda. Anser Római Poéta M. Antoniusnak kedves barátja, annak a' cselekedeteit írta meg, Virgiliusnak ellensége volt. Antigone Oedipus' leá-nya, Polynices' testvérjét éjjel a' körmével ásott homokba el temette. Antimachus Jonia V-ából Clárosból vagy Co-lophonból való (mellyek szomszédok voltak) Görög Poéta 500. e. k. u. e. Anytus Athenei Rhetor Socrates' halálá-nak egyik okozója. Valaki ötet is kövel agyon ütötte. Aonia Baeotia hegye, a' Mú'sák' szerette helye. Apicius s hárman voltak ezen néven Rómában Augustus és Ti-berius alatt. Minden gyönyörűségeket az ételben és az ital-ban tartottak. Egy különösen tanította az embereket, mint keljen torkoskodni. Minckutánna harmadfél milliót a' ha-cára el vesztegetett, harmadfél tonna aranya maradt, mind-azonáltal meg ölte magát, félvén az éhél halástól. Apolló Ju-piternek és Latónának fia, a' mu'sikának, orvoslásnak, kü-lönösen a' Poësisnek Istene, a' mu'sáknak feje. Másképpen

a' Nap. Titan. Phoebus. Appollonia kettő volt, egyik Mysiában Cyzicus' határában, másik Thraciában a' Pontusnál. Aretophilas csillag a' nagy Göntzöl szekér mellett, Bootes. Argonauták, így nevezettek azok a' vitéz hajósok, mintegy 50. kik Jásonnal Colchisba mentek az arany gyapjúért. A' történet megértése véget szükséges tudni; Deucalionnak fiától Hellentől származott Aeolus: kitől Athamás és Salmoneus születtek, ennek leányától pedig Peliás és Aeson, a' Jáson atya Athamásnak Nephelétől, kit magától elűzött; és Inót vette el — gyermekei voltak Phrixus és Helle. Ezeket a' mostoha anyyok Inó, Cadmus' leánya el akarta veszteni, hanem Néphelle egy kost adott nekik, mellynek gyapja arany szálakból állott — hogy azon szökhjenek el. A' tengeren le maradt a' leány, és rőlla a' tenger Hellespontusnak nevezetett. Phrixus pedig Colchisba ment, a' kost Jupiternek fel áldozta, a' bőrit pedig a' Mársnak szentelt berekbe fel akasztotta. Történt az alatt, hogy Peliás meg fosztotta örökségétől, Jolkostól (Thessaliában fekszik) Aesont: különösen a' Jáson életére törekedett: azért is annak el kellett hagyni hazáját. Hanem fel nevelkedvén vissza ment Jáson, és kívánta az örökségét. Hajlandónak tette magát Peliás, de egyszersmind tanátsolta az ifjúnak, hogy örök hirt, nevet szerezne magának az által, hogy hozná vissza az arany gyapjút, reménylven, hogy azon nagy próba tételen el veszne Jáson: mert azt egy rettenetes sárkány és tüzet okádó bikák őrzötték. El érvén Colchisba Jáson Aëtes k-tól vissza kérte azt, a' ki a' többek közt úgy ígérte neki, ha a' sárkányt meg ölné. Ő mindeneket véghez vitt Medeának, a' király' bűbájos leányának mestersége által, ki Jasonba dühösen bele szeretett. Aëtes még ekkor is halaszgatta a' gyapjú által adását: tehát Medea Jásonnal elszökött, az előtt már meg esküdvén neki, hogy el veszi: el vitte magával az ötsét is Absyrthust (könyv. III. keserv 9.) Egy darabig élt Jáson Medeával, majd másha szeretvén el hajtotta magától: annakokáért Medea tőlle lett gyermekeit meg gyilkolta. A' történetben, mellyet a' Poéták igen fel cifráztak, e' lehet a' valóság; annak a' hajónak, mellyen Phrixus a' kincset vitte, kos volt a' czimere. A' kincset Colchisban nagy őrizet alatt tartották: Medea segédelmével vághatta le az őrzőket Jáson, hajója Argónak nevezetett, kormányosa volt Thiphys. Ariadne lásd Theseus. Aristides régi Görög író, írta **Miletumiai'**

feslettségéről: többet rólla nem tudhatni. Armenia, Örmény Ország Ásiában, kis és nagy Armeniára osztatott fel. Astinome vagy Chryseis, Chrysesnek az Appolló papjának leánya, prédába jutott Agamemnonnak, kibe az felettébb bele szeretett. Az atya ki akarta váltani, de Agamemnon nem adta. Ezért Apolló pestist bocsátott a' Görögökre: így adatott vissza a' leány. A t a l a n t a Schoeneus' Seyrosi k. leánya, annak ígértetett férjhez, ki nálla jobb futó volna. Venus tanácsából Hippomenes három arany almát hajigált el az úton futtában, míg a' szép szűz szedte, hátra maradt. A t h e n a e Attica tartományának (tulajdonképpenvaló Görög Ó-ban) fő városa, mindenféle szép mesterségeknek, tudósoknak, nagy vezéreknek hasonlíthatatlan hazája, 12 kapui voltak, az utólsót Hadrianus Császári építtette, felette sok nevezetességei közt lehetett látni a' Pöcilében a' be menetelnél a' Solon emlékjét, belől pedig Herculesnek, Theseusnak, Minervának, Sophoclesnek képét, a' Marathoni és az Amazonokkal való ütközetet Trójának romlását 's a' t. az Istenek annyának templomát, hol a' Tanács öszve gyűlt. Prytaneumot, mellyben a' fő fő Senátorok együtt voltak, mind ők mind más nevezetes emberek, követek, az Olymphiai játéokban győzedelmesek, hasznos szolgálatokat tett Status' költségén tartatott személyek, ebédtek vagy rendéltettek Odeumot vagy muzsika szálát. A' Királyi tornácot, hol ollykor az Arcopagus tartotta ülését. A' Bacchus' és Agrippa' teátrumit, fegyverházat, mellyben 50,000 emberre való fegyver volt. A' Propylacákat, vagy a' templomokba való pompás be meneteleket (mellyek oszlopokkal voltak fel ékesítve); csak a' mellyet Pericles építtetett 2,800,000 tallérnál többbe került. Gymnasiu-mokat, a' várak sok nagy emberek emlék oszlopaikkal. Ezek közt volt egy kolossális képe Minervának érczből. Sok templomokat u. m. a' Parthenont, vagy a' Minerváét fejmárványból: ebben állott annak sok kintset érő képe I. Palládiumot: ma Metset. Pántheont. A' Jupiterét drága márványból, kinek a' képe abban aranyból és elefánt csontból készült. Ennél volt a' könyvtár és egy pompás Gymnasium Lybiai márványból 's a' t. Augustus (C. J. Caesar Octavianus) nagy híru Római Császár sz. 63. e. k. u. e. atya volt C. Octavius: annya Accia a' J. Caesar testvérjének fia: azért is ez a' nagy ember ötet fiává fogadta. A' föld három részében több hadakat szerentsésen folytatott, hanem

leginkább más vitézsége által. Alexandriát meg vévén, midőn Syrián által A'siába tért, nyilván isteni tiszteletre vágyott; megengedte, hogy Nicomediában és Pergamumban templomot építsenek néki. Mint fellyebb is meg jegyzetem, mi csuda, ha Ovidius annyira istenelte? Phroates Parthiának k. vissza adta néki a' foglyokkal az el vett zászlókat. Neápolisban midőn a' születése' napjának tartására menne Liviával, titkon meg látogatta az unokáját Agrippát, kit a' feleségének szavára számkivetett. Has menéshe esvén m. h. Nólában életének 76-dik esz. Gyanú volt Liviára, ha nem ő étette e' meg, nehogy meg békéljen Agrippával Tiberiusnak kárára. Adakozó, mértékletes, tudományokat elő segéllő volt: de az álnokság és kegyetlenség alól nem lehet ki menteni. A u s o n i a Olasz Ország.

B.

Bacchis, Baccha Bacchus papnéja, többed magával nagy kiabálással tartotta a' Bacchus' ünnepét éjjel dühösen fáklyákkal szaladgálva. Némellyek szerént sebeket is ejtettek magokon. Bacchus Jupiternek és Semelének fia Cadmus unokája, volt a' bornak istene. Némellyek Nimródnek, mások Noénak tartják. A' Scythák semmire se nézték, minthogy a' bor dühössé teszi az embert, Kétszer mondatik a' Poétáknál, hogy született; mert Juno féltvén tőle férjét, Semele dajkájának formáját vette fel, és azt a' kétséget gerjesztette Semelében; ha vallyon igazán szeretné e', és nem szégyenlené e' ötöt Jupiter? tehát feltette magában, hogy meg kéri azt, hogy isteni formában menne hozzá, ne mindég csak ember képiben. Ezen kérését csak akkor jelentette ki Jupiternek Semele, midőn már meg esküdött neki a' Styx' vizére, hogy minden kérését be tellyesíti. Vissza nem lehetett húzni szavát: menykövekkel fel fegyverkezve meg jelent nálla 's porrá égett. Terhes lévén Bacchussal, ki vágta Jupiter Semelének hasából, és a' maga czomjába varta, 's ott hordta még a' születés rendes ideje el jött. Bassus vagy Battus kölömbféle verseket írt, mellyek nagyra betsültettek, főképpen ki tettzett a' lantos versezetben (Lyricum Carmen). Bastarnae, a' Vistula kezdetétől, a' Carpatusok mentében a' Duna' tengerbe való szakadásáig laktak, egy részek Thraciába is ment. A' Görögöktől nevezttetek Celtáknak Polyb exc. de leg. 62. mert

Éjszakra más törsök népet nem ismertek a' Celtáknál, vagy tán hogy Németek is lakhattak közöttök. A' Rómaiak My-thridates' táborában esmérték meg 's Németeknek nevezték Plin. VII. 26. Tacitus Peucinusoknak nevezi, ha a' Sarmatákhoz vagy a' Németekhez számlálja e' ? kételkedik. Mivel Strabó a' VII-dik Könyvének az elein a' Bastarnákokat nyitván meg különbözteti a' Németektől, és mind a' Peucinusokat, mind a' Roxolánusokat az ő részeknek mondja lenni. Pastorius nevezetes Lengyel Historiát író már a' Roxolánusokról azt mondja: (de orig. Sarmat.) olyan bizonyos, hogy Sarmaták voltak, minthogy Rómában foly a' Tyberis. Livius a' Scordiscusokkal egy nyelvűeknek és szokásúaknak lenni állítja azokat. Plutarchusból tudjuk, hogy Perseust Macedoniának K. 21,000. emberrel segítették a' Rómaiak ellen. Mindent meg vetve hadakozásból éltek, 's kegyetlen népek voltak. J. Caesar idejében át kelvén a' Dardanán, Mysiát Triballusokat, Dardanusokat meg hódoltatták. Dió. Bellerophon Epirusi Királyfi, történetből meg ölte Belleros nevű atyafiát. Féltében Proetus Királyhoz szaladt: míg ott mulatott a' Királyné Stenoboea meg szeretete, mivel pedig hidegséggel viseltetett éránta, férje előtt erőszak tétellel vádolta. A' Király Proetus vendégen hosszút nem akart állani; hanem Jobateshez az ipához Lyciába egy levéllel küldötte, hogy ölesse meg. Jobates sokára otvašta el a' levelet, az alatt igen meg szeretete az ifjút. De majd meg nézvén mi van a' Levélben, olyan veszedelmes próbákra tette ki őtet, a' hol gondolta, hogy különben is meg hal: tudnillik egyik volt, hogy a' Chimaera csuda állatot ölje meg, melly elől Oroszlán, derékban ketske, farban pedig kígyó volt 's lángot eresztett. Chimaera tulajdonképpen hegye volt Lycianak, mellynek a' tetejében Oroszlánok, a' közepin ketskék, a' tövében pedig kígyók találtattak és tüzet okádott. Úgy hiszem, ott ölt meg valami fene vadat, vagy mint némelyek akarják azon nevű prédáló hajót fogott el. Bellona a' hadak' istennéje, Mars húga. Bélus lásd Aegyptust. Bessusok Thrácia' lakói. Bosphorus Cimmerius tenger szorulat, mellyen a' fekete tengerből a' Maeotisba mennek. Brizeis vagy Hippodamia Virgiliusnál Hippodame, Brizes' leánya: Lyrnessusban kapta prédában Achilles, és felette belé szeretett. Ezen veszett össze Agamemnonnal. Mert midőn Agamemnonnak vissza kellett adni Chryseist, ő is el vette

Achillestől Brizeist: de vissza adni kéntelenítettett. Buisiris Égyptomi kegyetlen K. az idegeneket meg áldozta Jupiternek. Byzantium, a' mai Konstantinápoly, erős kőfallal volt körül véve, Vára, pompás Gymnasiuma ésszámos templomok ékesítették. Constantin után a' Római Császárok vetélkedve igyekeztek annak ékesítésén.

C.

Cadmea Thébénék vára. Cadmus Phoeniciai Királynak Agenornak fia, Európa' testvérje, építette Thébét. Caesar Julius Római nagy ember 98. e. a' K. e. Pompeúst meg győzvén Romának, így a' fél világnak urává lett. Meg öletett 43. e. a' K. e. Callimachus Cyrenéből való Görög Poéta Battusnak fia, Ptolomaeus Philadelphus Könyv-örje. Quintilianus az Elegiákban leg jobb Poétának tartja a' Görögök közt. Ő is irt Ibis név alatt Apollonius Rhodius gyűlöletes tanítványa ellen; bár mint gyűlöltek egymást, egy sirba temették. Calliope l. Mú'sa. Calypsó Atlás' leánya: lakott Ogygia szigethen: hét évig enyelgett nálla Ulysses. Calvus Római Poéta és Orator Ciceró' ellensége 's vetélkedője. De azért mind ő, mind Quintilianus dicsérik ékes szóllásáért. Camoena a' leg régiebb Olaszoknál egy Istensége volt a' leg főbb Isteni bölcsességnek. Azután ezen név alatt értettek a' Mú'sák. Campus Martius egy nagy térhely volt Rómán kívül, nagyobb részét a' Tiberis folyta körül, vette nevét az ott lévő Mars' templomától. Canace Aeolus' leánya, testvérjétől Macareustól teherbe esvén; atyától meg ölettetett vagy kínszenitette, hogy magát meg ölje. Capaneus egy azon hét Királyok közzül, kik a' Polynices és Eteocles közt való háborúkor Thébét ostromlották, a' menykő ütötte meg, azt mondván kevélyen, hogy ha Jupiter nem akarná is, meg veszi a' Várost; holt testével meg égette magát szerelmes Felesége Evadne. Caphareus Euboea' tengerbe nyúló hegy; körülte sok veszedelmes kő-sírtok találatnak, hol a' Trójától vissza ment Görögök hajó törést szenvedtek. Capitolium fő temploma Rómának, 200 láb hosszúságú, 185 szélességű, aranyból és elefánt csontból volt benne a' Jupiter képe: a' csúcsán volt a' quadriga értzből megaran-yozva. A' fedele aranyozott rézzel volt bé fedve (Plinius ugyan XVIII. cserép 'sindelynek írja) ilyenek voltak az ajtai is. Drágaági le írhatatlanok; csak maga az aranyo-

250 font sterlingbe került (Plut. in Poplic) *S. Real*
Edulertion von C. P. Junge. *Cassandra* Priamus leánya
 prédában Agamemnonnak jutott, 's véle együtt meg öletett
 Mycenében Aegisthustól. *Castor* és *Pollux* Ledának fiai,
 az első Jupiterből, a' másik Tyndarustól született: azért is
 Tyndaridáknak neveztetnek; Pollux halhatatlan volt mint
 Jupiter fia: Castor pedig nem: hanem Pollux kérésére fel
 osztotta véle Jupiter a' Pollux halhatatlanságát; 's mind
 kettőjüket csillagokká változtatta (Gemini, kettősök) mikor
 egyik látszik, a' másik el enyészik. Mint Istenek ügyel-
 nek a' tengerekre: éltekben vitézségekről és egymáshoz
 való nagy szeretetekről híresedtek el. *Cato* Val. élt Sylla'
 idejekor Virgiliusnak egyik motskolója volt; búja verseket
 írt Lydia és Dianáról. *Catullus* C. Val. Sz. 86. e. ja' K. e.
 Veronában. A' Poësisban való szép tehetségével mind Cice-
 ro, mind mások előtt nagy kedvességben élt. Szeretője volt
 Clodia kit Lesbiának nevez. *Cayster* Jónia' folyója a' hat-
 tyúk kedves helye. *Cenchreae* egyik ki kötője Korinthus-
 nak. *Centaurusok* csuda állatok félig lovak, félig embe-
 rek voltak a' Peëták szerint a' Pelion hegyén. Valósággal pe-
 dig Thessaliának felettébb vad lakosi, kik mondatnak, hogy
 először meg szelidítették a' lovakat, 's azokon jártak. A'
 mi eleinte felettébb különösnek tetszett. *Cerberus* pokol
 ajtaját őrző fene eb, a' be menőket farka' csóválásával fo-
 gadta, de ki többet nem eresztette, kigyó farka volt. *Ce-
 res* Saturnusnak és Opsnak leánya, a' gabonának Istenné-
 je: mint a' ki először tanította az embereket a' föld mive-
 lésre. *Chersonesus Taurica*, fél sziget Thraciában a'
 Hellespontus és Fekete tengernél, ma Crim vagy Tauria.
Chimaera l. *Bellerophont*. *Cinna* Római Poëta könyve.
Smyrna tiz esztendeig simitgatta. *Circe* lakott az Oceán
 szigetében, híres boszorkány és varázsló. Ulyssesstől gyer-
 mekei lettek. *Circus* voltak Rómában olyan épületek,
 hol az Istenek tiszteletére játékok adattak, küzdöttek 's a't.
Clytemnestra l. *Aegisthus*. *Colchis* Asia' tartomán-
 nya a' Caucasus és Pontusnál. *Cornificius* Q. Syriai
 helytartó és Poëta, Virgil' ellensége, a' hadban katonáitól
 el-hagyattatván, meg öletett, *Creon* Korinthusi azután
 Thebei K. Mivel az ő leányáért Glauce vagy Creusáért Já-
 son el üzte magától Medeát, fel gyújtván házát az, bele
 égett. *Croesus* Lydiának K. 550 egynehány e. a' K. e.
 a' millyen szerencsés volt uralkodásának elein, olyan sze-

rencsétlen lett végtére. A' kis Asiai Görögöket több tartományokkal hatalmába hajtván, sok kincset gyűjtött. Nálá lévén Solon a' ma hires Görög bölcs, megmutatta néki kincseit és kérdezte: ki volna a' leg boldogabb e' világon? reménylette, hogy majd ötlet mondja: a' bölcs pedig azt felelte; halála előtt senki se, a' mit Croesus kedvetlenül vett. De majd kéntelenítettett azt el hinni, mert először kedves fiát a' vadászaton el vesztette, majd Cyrussal hadba keveredvén tőlle meg győzetett. Minden Oraculumokat először meg tudakozott, hanem homályosan feleltek. Végre Delphiben azt felelte az Oraculum: Croesus Halyn penetrans magnam pervertet opum vim. Át menvén Croesus a' Halys folyón, nagy birodalmat fog fel forgatni, ő érlette a' Cyrusét. Ezért Delphibe küldött 3000 ökröt, 117 téglányi aranyat, egy egy talentumot érőt, egy arany oroszlánt, és több temérdek arany, ezüst edényeket. Sardes városából ki indult 420,000 emberrel. Cyrusnak csak fél annyi volt, még is meg győzetett tőle. Herodotus szerint elevenen akarván meg égetni — már lobogott a' láng alatta: ekkor jutván eszébe a' bölcs mondása, így kiáltott fel: Óh Solon! Solon! ezt meg halván Cyrus, tudakozta ki legyen az, 's meg értvén a' dolgot, hamarjában meg kegyelmezett néki, sőt barátságára méltóztatta. Cupido vagy Amor: kettőt költének a' Poéták, egyik a' tiszta szeretet Istene Jupiter' és Vénus fia, másik Erébus' és az éjjnek szüleménye, kinek társai részegség, czivakodás, fájdalom — értsd, a' húja szerelmet. Cyane két kő-sziklás szigetek a' Konstantinápolyi keskeny tengeren. Cydippe l. Acantius. Cynthia neve Diánának a' Cynthus hegyről, mellynek táján született Délóban. Cypria Venus neve Cyprus szigetről, hol temploma volt. Cysicus V. a' Propontisnál Ásiában azon nevű szigetben.

D.

Daedalus hires mester ember Athenében Attyafiát meg ölvén, fiával Icarussal Crétába Minós K-hoz szaladt. Akkor készítette a' Labirynthust, vagy föld alatt való tekervényes bariángot. Hanem fia a' Királynéba szeretvén, mind ketten abba zárattak. Szárnyakat csinálván magoknak el szöktek; de a' fia szót nem fogadván, a' tengerbe vészett. Danaë Acrisius K. leánya, az attya egy erős róz

koronyha záratta, mert az Oraculum azt jövendölte, hogy unokája meg öli. Jupiter arany essővé változván teherbe ejtette: az az meg vesztegetvén az őrzőket, tölle lett Perseus, ki tsak ugyan meg ölte Acrisiust. Dánaus I. Aegyptust. Dardanus és Jasius Electra' fiai, ki Atlás' leánya volt. Dardanusnak atya Jupiter, ez pedig Coritusnak Tuscia Királynak. Dardanus öszve veszvén a' trónuson, meg ölte Jásiust és Phrygiába szaladott, el vette Teucer leányát. Fia volt Erichthonius, ennek pedig Trós, ennek fia Ilus. Dardanus építette Dardaniát, ezt Trós nevezte Trójának, Ilus Iliumnak. Darius Codomannus Persa Királlyá lett a' K. e. 336. e. meg győzve Nagy Sándortól a' Gránicus folyónál, Issus Városnál és Arbelánál, Bessus nevű Helytartójától meg öletett, kit Sándor tisztességesen el temettetett. Deidamia Licomedes' Scyrósi K. leánya, Achillestől született Pyrrhust. Delphi V. Beotiában, hol Apollónak Oraculuma volt. Diána Jupiternek és Latónak leánya, Apolló huga, vadászatnak Istennéje; a' földön Dianának, az Egén Lunának, a' pokolban Hecaténak mondatott. Dionisiopolis V. építette Bachus. Dodona Chaonia' V. Epirusban Jupiternek papjai jövendőt mondtak benne mellette egy berekben. Dolon Eumedes' Trójai Úr fia, kém leni menvén a' Görög tábort, meg ölte Ulysses vagy Diomedes. Doris egy kis tartomány kis A'siában, látkák Görögök. Dulichium sziget a' Jóniai tengeren, birta Ulysses. Drusus Cl. Germanicus Livia Drusillának fia Tiberius testvérje, vitézkedett a' Németek ellen a' lórúl leesvén meg halt. A' másik Drusus volt Tiberius Császár' fia, ki annak gonosz életét követte; a' gonosz Sejánust pofoncsapván, az ő feleségének Livianak segítségével méreggel öletett meg.

E.

Electra Agamemnon leánya, segítette bátyját Orestest az annyoknak Clytemnestrának meg ölésében. Elpenor Ulysses úti társa, Circénél részeg korába ki tört a' nyaka, midőn már útra készültek, a' mese szerint sirva jelent meg a' lelke Ulysses előtt, hogy öttemesse el; mivel úgy vélekedtek a' Pogányok, hogy a' ki el nem temetetik, 100 esztendeig kellene neki tébolyogni. Endymion szép pásztor: mások szerint Elise K. Luna' szeretője; ez a'

kölfemény azt teheti, hogy értett a' h öld járásához. Ennius Q. Római Poëta Sz. 236. e. a' K. e. anyai nyelve görög volt: hanem tudott jól deákúl és azon ő írt először hexameterekben, hamvai a' Scipio Africanuséhoz temettetek; szép elmével birt, de írása módja faragatlan volt: mint írja Horatius, a' vers nem sült tőlle, míg le nem itta magát. Erich ton ius Athenei K. görbe lábú lévén, hogy ne lássák hibáját fel találta a' szekeret. Pallástól és Vulcanustól született. Erymanthus Arcadia' hegye, rólla neveztetett. Calisto Arcadiai K. leánya. Mivel v elle kedvét tölté Jupiter, Juno medvévé változtatta, Jupiter azután a' csillagok közé tette. Eëtion Andromaché atya, Thebei Király; Ciliciában városát le rontotta Achilles a' Trójai hadkor, és őtet meg ölte. Eteocles Oedipusnak fia, testvérjével Polynicessel úgy egyezett meg, hogy egyszer egyik, másszor másik uralkodik Thebében. Öszve veszték: háborúra kelt a' dolog: hét Királyok szövetkeztek öszve és Thébének mind egyik egy egy kapuját foglalta el. A' két testvér egymást meg ölte, testeket egy rakás fán égették meg; akkor is mintegy egymással ellenkezve a' füstjök két felé ment. Eubius Historicus, tanította miképpen kell annyok' méhében el vesztetni a' gyermekeket. Euboea sziget Görög O-ban az Aegeumi tengeren, hegye Caphareus. Eumedes I. Dolon. Euryalus Trójai ember Aeneassal ment Olasz O-ban, 's kedves barátjával Nisussal éjjel a' Rutulusok' táborában sokat meg öltek, reggel az ellenségtől körül vétetvén, készebbek voltak meg halni, mint egymást el hagyni. Euridice Orpheusnak felesége, csak hamar a' Hálál által el vesztvén — férje bájoló éneklésével Plutótól ki kérte pokolból, az alatt a' fel tétel alatt, ha reá nem nézne, míg a' fel világra jönne. De Orpheus eztet meg nem álhatván, örökösen el vesztette őtet. Euxinus Pontus a' Fekete tenger. Evadne I. Capaneust.

F.

Fatum Isteni végzés, vagy olly hatalmas valóság, a' kinek végzésének Istenek és emberek alája vettette. Sarpedont ámbár igyekezett az atya Jupiter a' haláltól megmenteni, még se lehetett. Ebből a' látszik, hogy a' régiek egy leg főbb mindenható valóságot hittek. A' Fatum rendelésének végre hajtói a' kérlelhetlen Párkák voltak; ezek

fonták az ember életének fonalát, vagy is rendelték annak kezdetét, folyását, végét. Clothó a' rokkát tartotta, Lachesis a' kereket hajtotta, Atropos a' fonalat el metszette. Furiák pokolbeli Istenek, fejeken haj helyett kigyók voltak, szemek szikrázott, korbácsot, és fáklyát tartottak kezekben. Azokká' büntettek, ezekkel fel keresték a' bűnöst. Réz lábak voltak, mert nem mindég érkeznek el hámar a' büntetés. A' Furiák ezek: Alecto, Megaera, Tisiphone.

G.

Gallus Corn. Római Poëta és Orátor, egyszer'smind jó vitéz, Galliából való, Virgiliusnak kedves barátja, írt 4. könyvben Elegiákat szeretőjéről Lycorisről. Augustus Égyiptom' helytartójává tette, mint a' mellynek meg hódításában nagy segedelmére volt. Hanem gondatlan szaváért és gyanús maga viseletéért számkivettétvén, nem csak a' Császár, hanem a' Tanács által is: magát megölte életének 40. e. meg siratta Augustus. Ganges Indiának folyója. Ganymedes Tróosnak fia, felettébb való szépségéért az égbe vitetett és az Isteneknek pohárnokjokká rendeltetett. Genius az embereket őrző kisebb rendű Istenek e' földön: velek jártak, keltek 's vigyáztak reájok, minden a' születése' napján Génius a' képét meg koszorúzta, temjénél meg füstölte 's a' t. Germania Német O. a' Rómaiak felosztották felsőre (superior v. prima) alsóra (inferior v. secunda) ez a' rész tartozott ismét a' Rhénuson való Germaniához (Cis rhenana) a' másik pedig túl a' Rhénuson való Germaniához (Trans rhenana) terjedt Galliáig. Germanicus Caesar, Drusus Germanicusnak és Antoniának fia, M. Antoniusnak unokája, felesége volt Agrippina Augustusnak unokája: jeles fejedelmi tehetségekkel bíró és nagy vitéz volt. Az álnok Tiberius titkon méreggel meg ölette. Fia volt ugyan csak Drusus, kit nem különben éhséggel vesztett el Tibérius. Geryon három fejű vagy testű óriás. Azért költötték ezt felölle, hogy a' Baleári szigeteknek (Majorca, Minorca, Ebusa) Királya volt. Mások szerint pedig, hogy három testvérjeivel olyan szép egységbe élt, mintha három testek, de csak egy lelkek lett volna. Geták Rácز nemzetbeli nép Herodotus után: kik a' Haemuson túl a' Duna körül Moesiában, Daciában és a' mai Oláh O-han terjedtek el. Hibásan zavarják össze né-

mellyek Öseinkel a' Szittyákkal. Mert a' Geták gondatlan-
ságból Dáriusnak ellent állván, ám leg erősebbek és leg igá-
zabbak voltak a' Rácok közt, szolgaságra jutottak. Úgy
de a' Scythák K. Idanthyrus, a' ki Dariushoz nem akarta
adni Férjhez a' leányát, rettentőképpen meg verte a' Per-
sa tábort. Strábó is írja, hogy a' Rácokkal és Moesiáiak-
kal voltak vegyesek. Azoknak társok és velek nemzetbe-
liek voltak: *ομογενεῖς δὲ εἰσιν οἱ γέται τοῖς Δακκοῖς*.
Gigások iszonyú csudás emberek: lábaik kigyókból vol-
tak: fel támadtak az Istenek ellen. Ossa, Pélion, Rhodo-
pe és más hegyeket raktak egymásra, és kőszikla darabok-
kal ostromolták az Eget. Talán azt teszi az: hogy parit-
tyákkal és kövekkel vivő iszonyú emberek voltak. Melly
szörnyű erejűeknek kellett lenni némelly régi embereknek,
lehet látni azon kő falnak maradványából, mellyet le ír Ber-
tuch. Hanem az Istenek őket meg győzték, némellyekre
egész hegyet és szigetet borítván: mellyek alúl tüzet okád-
nak. Neptún Polybotesre tette Coost. Minerva Enceladus-
ra Siciliát. Némellyek szerint a' Gigásokon kell érteni a'
tűz okádó hegyeket, azoknak rettentőségekkel. Gyges
irtóztató Oriás testvérei voltak Briareus, és Cottus, 100 ke-
zek és 50 fejek volt: a' földtől, és Uranustól születtek,
Uranus töllök félvén a' föld gyomrába lánczolta le őket:
míg Jupiter több rokonival ki nem szabadította őket. A'
Titánokkal való hadban szükség lévén reájok. Ez alatt vé-
lekedésem szerént valamelly erős nemzetek' viadalját ad-
ták elő a' Költők.

H.

Haemon Thébei Királynak Creonnak fia: Antigonét
felettébb szeretvén magát érte ki végezte. Antigone a'
Creon' kegyetlensége miatt ölte meg magát; mint a' kit el
akarván veszteni azért, hogy báját Polynicest, kit a' ma-
darak eleibe vettetett Creon — tilalma' ellenére el temette.
Ezt Creon Eteoclesért cselekedte, kinek az anyjával test-
vér volt. Halcyone Atlás' unokája, férje a' tengerbe
halván annak a' haboktól a' parthoz ki vert testét keserves
zokogás közt könnyeivel el borította, és maga is a' tenger-
be ugrott. Meg szánván őket az Istenek jég madarakká
(Halcyones) változtatták. Onnét eredhetett a' költemény,
hogy a' madarak bús hangon szólnak. Harpyják iszon-

tató

tató esudák voltak Celaeno, Aello, Ocypete; ábrázatjok leány formát mutatott, testeknek alsó része pedig madarat, mellyek ragadoztak mindég éhen voltak, és soha meg nem elégedtek. Hebe az ifúságnak Istennéje, Jupiternek és Junónak leánya. Junó meg engesztelődvén Hercules eránt, feleségül adta neki. Hecate Diánának neve. Hector Priamusnak fia, Tróját a' Görögök ellen nagy vitézségével soká oltalmazta. Végre meg ölte Achilles, és Priamusnak sok pénzért adta ki testét. Helice Nympha csillaggá lett: az Ursa Major, vagy a' Gönczöl szekérnek Görög neve: a' kisebbiknek pedig Cynosura, Virgilius Arctosnak nevezzi a' kettőt. Nem lévén mágnestőjük a' régieknek, melly szerint igazgathatták volna a' hajót; 's tudhatták volna, mely tájon járnak éjjel a' csillagokra néztek. Helicon híres hegye Boeotiának, a' Músáknak kedves helyek, kiknek itt templomok 's tiszteletre oszlopjaik voltak; úgy szintén Appollónak. Hellas valaha város volt Thessaliában, arról neveztetett Hellasnak Görög O. Helle l. Argonautákat. Hellen Deucalionnak fia Thessallai H. tölle neveztettek a' Görögök Helleneknek (Hellenes). Hellespontus szoros tenger Europa és Asia közt — Dardanelli út 400 Stadium a' hosszasa (egy Stadium 125 lépésnyi föld) Herodotus IV. 15. szélessége pedig 7 St. Asiából Görög O-ba itt volt az átjárás. Hemitheon meg írta a' Sybariták festett életét. Hercules Jupiternek és Alcmene fia, Sz. 1280 e. a' K. e. Boeotiában. Felettébb való erejéről nevezetes. Az Argonauták közt ő is ott volt. Kik minekutána Colchishból vissza mentek hazájokba, bizonyos játékokra öszve gyűltek, hogy továbbra is fel maradjon köztök a' barátság. Ugy gondolják némeltyek, itt vette eredetét az Olympiai játék. Sok Herculesek voltak: és a' mit azok cselekedtek, egynek tulajdónították a' régiek. Hermione Menelaus K. leánya: először Orestesnek ígértetett: azután Pyrrhusnak adatott: kit azért Orestes az Apolló' templomában meg ölt. Heró Vénusnak papnéja Sestosban lakott: Abydosból a' szeretője Leánder éjjelenként a' tengeren által úszott: végre a' tengerbe belé fúlt: Heró is busultában belé ugrott. Hippodamia Elisi K. Oenomausnak leánya. Annak ígérte az atya, a' ki a' szekeren való nyargalásban ötöt meg győzi. A' kit pedig a' Király meg győzött, halál volt a' fején. Pelops Thessaliai Király' fia, azon ígéretere, hogy első éjjel vele hálátja Hippodamiát — a' kocsis-

sal egyet értett. Midőn leg sebbebben ment a' Király szekere el törtt, vagy fel dült, így Pelops lett a' nyertes, hanem a' kocsis meg jutalmaztatás végett a' tengerbe vetetett. Hippolytus Theseusnak fia, nem engedett mostoha annya' gonosz kívánságának, az tehát magát fel akasztván, egy czédulát tartott kezében, melyben azt írta, hogy ötet a' mostoha fia bűnre erőltette: Theseus ennek hitelt adván, a' fiát meg átkozta: a' lovai egy tengeri csudától meg ijedvén, halálra hurczolták. Hirtius Aul. és Pansa, C. R. E. e. 711. e. mind ketten Consulok, a' Mutinai (Modena) hadban Augustussal hadakoztak Antonius ellen. Mutinának segítségére menvén Pansa, eleibe ment Antonius — népét meg verte, magát meg sebesítette. Vissza menvén az ő népétől bé kerített Mutinához Augustus és Hirtius meg ütköztek véle, nagyon meg verték: hanem Hirtius a' győzelem között el esett. Homerus halhatatlan hírü, és leg régibb Görög Poëta: élhetett a' K. e. 1000 e. a' születése helye bizonytalan: sok városok kívántak volna azzal dicsekedni ezen vers szerént; Smyrna, Rhodus, Colophon, Salamis, Chios, Argos, Athenae: Orbis de Patria certat Homere tua. Sok Országokat be utazván meg tanulta a' Geographiát, és sok nemzetek erkölcsét. Egyik szemére meg vakult. Könyve örökké tiszteletben völt és lessz. N. Sándor egy iskatulyából kitette a' Darius leánya' drága köveit, és abban hordozta magával Homerusnak verseit. Némelly írók azt erősítik, hogy nagy szegénységben élt; mások pedig tagadják. Az életében bizonyost mondani igen nehéz. Hortensius Q. hires Római Orátor, az ékes szöllásban Ciceróval vetélkedett. Ámbár a' derék Atticusnak barátja völt, még is úgy tartják, ő írta azon tisztátalan verseket, mellyeket említ Ovid: vádoltatik asszonyos élet módjáért, és öltözetéért is. Horatius Flaccus örök hírü Római Poëta Sz. Venusiában 65 e. a' K. e. katoná is völt Brutus alatt Philippinél. Mind Augustustól, mind más fő Romaiaktól nagy kedvességben tartatott. Virgiliussal belső barátságban élt. Vannak, a' kik az ő erköltse ellen is ki keltek: hanem Lessing menti. Hyblá völt városa Siciliának, mellynek mezejét és hegyét igen szereték a' méhek sok féle virágiért. Hylas Herculesnek kedvесе igen szép ifjú. El ragadták a' Nymphák, midőn vizet merített Herculesnek, az az a' kútba fült. Hymen a' házasság Istene.

I.

Icarius Peñelopénak atya, Icarus Daedalus' fia a' Pocták szerint fenten repülván, a' pennáit össze foglaló viaszkot elolvasztván a' nap a' róla nevezett Icaria tengerbe esett, Samos táján: l. Daedalus. Ida nevezetes hegy Phrigiában, Ilia vagy Rhea Sylvia Numitor' leánya, Romulus' és Remus' anyja. Amulius öttse, Numitort a' trónusból le vetvén, Iliát Vestális szűzek közé adta, hogy gyermeke ne legyen. De ő teherbe esvén hihető valamely katonától, azt hitette elmásokkal, hogy Márstól esett meg. Mihelyt meg született Romulus és Remus, a' Tiberishez tette ki a' Király; hanem éppen az ő pásztorja reájok találván, ez a' feleségével fel neveltette. Ekkor Numitort méltóságába vissza helyeztették, Amulius meg ölvén. Azután Róma városát építették. De mivel csufságból Remus az új város kerítését által ugrotta — életével fizetett; mások szerint pedig mivel meg nem egyezhettek, hogy kinek a' nevéről neveztesse az új város. Illyria — Illyricum — Illyris Rác nemzetheli nép lakta az Adriai tenger közt, egy felől Macaedoniáig más felől Italiáig (Olasz Or.) terjedt: Liburniára és Dalmatiára osztatott fel. Imbria — Imbrus sziget az Aegeumi vagy Szigetes tengeren, nem messze Chersonesus Tauricától. India Asiának nagy tartománya, a' Gangesen belől és a' Gangesen kívül lévő Országokra osztatik. Másik folyója Indus. Iphigenia Agamemnonnak és Clitemnestrának leánya. Mivel az atya véletlen egy szarvasát Diánának meg lötte; bosszút állott a' Görögökön a' tengeren Diána. Diánának meg engesztelésére, meg kellett áldoztatnia Iphigeniának. Már az óltár előtt állott a' szűz; midőn meg szánta az Istenné, helyébe egy szarvast küldött, őt pedig Tauricába vitte: Thoás Király papnévá tette a' Diánának templomában, hol a' kik ki kötöttek Görögök, vagy hajó törést szenvedtek — fel áldozták. Ezen történetnek az eredetét sokan a' Jephte' leányának históriájában keresik. Irus Ithacába való koldús, meg rongyolván útazás alatt az Ulysses serege; Ulysses koldusnak gondolta lenni: azért is nem engedte ki szállani Ithacába, hogy el ne szaporodjanak ottan a' koldusok; míg olyan pofon csapást nem kapott a' Hőstől, hogy egyik fogát a' másik után köpte ki, a' Penelopa' kerőjiben való bizodalom miatt vetemedett azon vakmerő-

ségre, kiknek postája volt. Az ő szegénysége pálda beszédé lett: a' földhöz raga lott szegényről azt szokták mondani; Irusnál is szegényebb: Iro pauperior. Isis vagy Io, Inacus' leánya. A' lesekedő Júnó éppen Jupiterrel kapta volna, hanem az hirtelen, egy szép ünövé változtatta. Eszre vette ezt a' gyanús Isteenné, 's ajándékban meg nyervén férjétől, a' 100 szemű Argus' őrizetére bízta. De ezt Mercurius által az asszonyokban telhetetlen Jupiter meg ölette. Ezért Júnó Iót egyik furia által dühössé tévén, sok földön tengeren üzte, míg Egyiptomba jutott. Jupiter által elébbeni formáját vissza nyerte, Osiris K. el vette, végre Istenné lett. Mások szerint a' tengerbe ugrott, melyet az ő nevéből Joniainak neveztek. Isthmus az a' szoros föld melly Peloponnesust a' száraz földel össze köti Korinthusnál, a' Szigetes és Jóniai tenger között. Ithaca egy kis kősziklás sziget, a' Jóniai tengeren, Ulysses' hazája. Itis Tereus Thráciai Királynak és Prognénak az Athenébéli K. Pandion leányának fia; Tereus erőszakot tett Philomelán, a' felesége testvérjén; a' melly gonoszságát, hogy ki ne valja, nyelvét el vágta, el zárta, és feleségének, ki reá bízta hogy hozza hozzájok — Athenéből — azt mondotta, hogy meg holt — Philomela ezt a' gonosz cselekedetét Tereusnak, szövésben, vagy varrásban a' nénnének tudtára adta: a' ki bosszú álló kétségbe esésében, Itist férjével meg ölette. Tereus ezért a' két testvért meg akarta ölni, hanem a' költemény szerint Tereus bűdös bankává, Progne fecskévé, Itis fácskánnyá, Philomela pedig Filemilévé változott. Jasius Jasion Jupiter' és Electra' fia, Atlas unokája, Dardanus' testvérje, igen szép lévén bele szeretett Ceres. Apollodorus szerint, mikor éppen együtt ölelkeztek — Jupiter menykövel csapta agyon: hogy Ceres szerette, azt teheti, hogy a' szántást, vetést Crétába ő vitte. Jason l. Argonautákat. Jászok, Jazyges Sarmatákhoz tartozó nép. Minekutánna Mitridates a' Pontustól a' Sarmatákat ki szorította a' Jászok is, mellyek az előtt az Ejszak keleten laktak, nyugotnak a' Dni-per felé, és dél felé a' fekete tengernek takarodtak. Ott sokáig hatalmasok voltak. Idővel elébbeni helyeket vissza vették a' Borysthenes és Meotis közt: sőt az első Római Császárok alatt a' Bastarnákkal együtt Móldvába, Oláh Országba, Moesiába törtek. Egy rész Claudius Császár alatt a' Duna és a' Tisza közé telepedett le, és egész az 5-dik Századig

meg tartották szabadságokat: akkor a' Gothusoktól el nyomattattak. A' Görögök Metanastáknak nevezték őket. — Strábó a' Sarmaták és Roxolanusok között teszi őket. A' kik Litvániában le telepedtek — kegyetlen nép volt a' harczban: az ellenség elől el nem futott, hanem vagy győzött, vagy meg győztetett: végre mind egy lábíg le vágattattak. Matthias Michovita in Hist. Lithvaniae. Ptolemeus Meotishoz teszi őket. Plinius Lib. 4. Cap. 12. midőn Pannónianak és a' Dunának határait le írja, azt mondja: Campos et plana Jazyges Sarmatae tenent. Jole Eurytus Királynak leánya. Hercules el akarta venni, de Eurytus nem adta, tehát meg ölvén azt, Jolét el ragadta. Herculesnek cselekedetét felesége Dejanira az által bosszulta meg; hogy ő belé szeretvén Nessus Centaurus, kit agyon lőtt Hercules, haldoklása közben azt javasolta Dejanirának, ha a' véres ingét adja férjére, mást nem fog szeretni: meg történt: mert az ingben lévő méreg Herculest ki végezte a' világból. Jónia Tartomány kis Asiában a' szigetes tenger, Caria és Aeolis közt. Jóniai tenger pedig Sírilia, és Görög Országok közt. Julia Augustus Császárnak és Scribóniának egyetlen leánya; először férjhez ment Marcellushoz Octaviának fiához. Azután N. V. Agrippához, kitől szülte Cajust, Luciust és Agrippát, és Julia, Agrippina leányokat. Már ekkor minden tudta' feslett életét, de az atya előtt titokban volt. Meg halván Agrippa, Tibériushoz adatott Férjhez. Ekkor sem hagyott fel feslettségével, végre megtudván az atya, nagy nehezen életét meg hagyván Pandataria puszta szigetre számkivetette. De majd Rhegium városába vitette. Mig az atya élt, Tibérius tetette hozzá jószágát: de azután el záratta, kevés pensióját el fogta, és nagy szükségben holt meg; a' leányát is Lucius Paullus Feslegét, Augustus fájtalanságáért Tremera szigetébe küldötte. Juno Jupiternek felesége éshuga, Saturnusnak és Rheának leánya, Férje féltéséről nevezetes. Jupiter leg főbb Istenjek a' Pogányoknak. Attyát a' trónusból le vetvén, a' világ' birodalmát Neptunus és Pluto testvéreivel fel osztotta. A' Másakat nemzette: külömbféle személyektől számtalan gyermekei lettek: mert a' hizelkedők igyekeztek némelly fő emberek' származását az Istenekhez fel vinni. A' titkos szerelemből születettek is azokra foghatták. Sokak pedig képes elő adás szerint lettek az Istenektől és Istenéktől.

K.

Kasztaliák, Castalides: így neveztettek a' Mú'sák Castalia vagy Castalius kútfőtől, mely a' Parnassus hegy alatt volt Delphinél. **Korinth, Corinthus:** egyik híres városa Görög Országnak Peloponnesusban, egy föld nyelven (Isthmus)

L.

Lampsacum, Lampsacus kis Ásiának V. a' Hellespontus mellett. **Laodamia** Protesilaus Thessaliában Phylacei K. fiának felesége. Meg jövendölte az Oraculum, hogy a' ki először ki lép Trója' határába, meg kell neki halni. Meg történt Protesilauson Hector' fegyvere által (mások szerint más Trójai vitéz által) Laodamia azt kérte az istenektől, hogy még életben jelennyen meg a' férje néki, meg engedték, férjének nyakába borulván, ki múlt a' világból. **Latium** Olasz O. tartománnya, lakták a' Latinusok: gyakran vétetik az egész Olasz Országért. **Latona** Jupiter' szeretője, Juno, ország világ üldözte. Neptunus meg szánván, fel hozta a' tenger alúl Delóst; ott szülte Diánát és Apollót. **Leánderi** Hero. **Lemnus** sziget az Aegeumon. **Lesbus** sziget az Aegeumon; városa volt Mitilene: Pittacus' és Teophrastus' hazája. **Lethe** pokolbéli folyó, a' meg holt ember lelke ha abból ivott, minden élébbeni dolgairól el felejtkezett. **Leucas** ma St. Maura, v. Leucadia szigethen Acharnánia partjainál; volt itt egy kőszikla; többeket el halgatván, a' szerelem kinjaitól menekedni kívánók arról ugrottak a' tengerbe, mint Sapphó is: el hagyván ötet a' szeretője Phaon. A' bűnösöket is onnét vetették le: de ki fogván számkivetésbe küldötték. **Livia Drusilla** Tibérius Claudius Neronak felesége; a' kitől lett Tibérius Császár és Drusus Germanicus. Scriboniát magától el hajtván, Liviát terhesen vette magához férjétől Augustus. Igen tudta hasznára fordítani az Augustus' szívét. Livia az ifjú Drusus' felesége. **Lucretius** jeles Római Poéta, szeretője vagy felesége szerelem gerjesztő italt adván be néki, meg dühösödött: és meg ölte magát; az Epicurus' tudományát követte. VI. könyve van de Rerum Natura. **Lycoris** C. Gallus' mátkája, kit el hagyván M. Antonius szerelmére hajlott. A' ki valamit akart

meg nyerni tőlle, Lycorishoz kellett annak folyamodni mind addig, míg az Cleopatrába nem szeretett. Lycurgus Thráciai K. Bacchust ki verte Országából: azért dühösséget bocsájtott reá Bacchus, abban fiát meg ülte; és azt gondolván, hogy a' szőlő vesszőt vágja ki — a' maga lábát el vágta. Apollodor III. 5. 1. Hyginus pedig 132. meséjében azt mondja, hogy nem akarta meg ösmérni Istennek: reá vétén az, hogy igyon a' borból, meg részegedett és az annyán erőszakot akart tenni. Azért ki vágatta a' szőlő tőkét midőn ki józanodott. Ezen cselekedetért Bacchus dühössé tette 's a' t.

M.

Macareus I. Canace. Macer Aemilius Római Poéta Veronából való, Augustus idejében írt a' madarakról, kígyókról, füvekről 's a' t. munkái el vesztek; neki írta Ovid. Amor. lib. 11. Eleg. 18. Mars had' Istene, Jupiternek és Junónak fia, felesége nem vólt, de imittamott sok gyermeket nemzett. Szerette Venust, vele kapta egykor Vulcanus meztelen; hálával bé kerítvén őket, az Isteneknek meg mutatta. Lucianus Apollónak Mercuriussal való beszélgetésében nevetségesen adja elő, mint szokta az ilyeneket elméssége szerint. Már vány tenger Propontis a' Hellespontus és a' Thráciai Bosphorus közt lévő tenger szorulat. Hossza Strábó után 1500. Herodotus után hossza 1400. szélessége pedig 500. Stadium. Medea I. Argonautákat. Medusa Phorcus nevű tengeri Istennek leánya, felettébb való szépségéért, kiváltképpen arany szín hajáért bele szeretvén Neptunus, a' Minerva templomában vele közösködött, 's tőlle született a' Pegasus; ezt nehezen szenvedvén Minerva, annak hajait kígyókká változtatta, úgy hogy a' ki azokra nézne kövé válna. Perseus a' kinek Mercurius a' maga lábain lévő szárnyait adta, fejét vette: azután Minerva a' Medusa fejét pai'sára tette. Némellyek szerént a' véréből lett a' Pegasus. Medusa és a' húga Gorgonoknak neveztetnek kegyetlenségeikért. Megara Creon Királynak leánya, Hercules felesége, a' kit négy fiaival Hercules dühösségében meg ölt, mellybe Junó ejtette. Tra-goediát írt rólla Seneca. Memmus, Memmius Római Orátor és Poéta, Bithyniai Proconsul vólt Caesar alatt, indulatos, kevély és testi gyönyörűséget követő ember, Lu-

cretius barátja, a' ki munkáját Memmiusnak ajánlotta, szám kivetésbe küldetett húzó vonó lévén. Menander igen híres Comicus Poëta, Athenében sz. mint egy 340 e. a' K.e. 109. vig játékokat írt, mellyek közzül nyoltszert jutalmat nyert. Úgy tartják fürdés közben a' vízbe fűlt, Terentius mustrául tette magának, és komédiaiból sokszor szórul szóra fordított. Menelaus Agamemnon' testvére, Spártai K. a' mit felesége Helena után kapott ki Tyn-darusnak volt leánya. Midőn távol volt Menelaus, Paris Priamus Trójai Királynak fia különös szépségeért el ragadta: a' mi miatt lett a' Trójai had. Helenától született Hermione leánya. Helena a' Menelaus halála után a' Rhodusi Királynéhoz, mint atyafiához ment, a' ki őtet fel akasztotta. *Ladvoct Hist. Dict. Merops* a' fia Phaëton, az annya' szava után nem tartotta atyának; hanem Apollót. Ezt Epaphus Jupiternek fia tagadta; kérte tehát Apollót, hogy tölle lett származásának meg bizonyítására adja által neki egy nap hajtani a' lovait. De a' hoz nem tudván őtet el ragadták. Látván Jupiter, hogy a' földet azonnal mind fel gyűjtya, az Erydanus vizébe vetette, menyköjével agyon ütven. Szomorúságokban hűgai nyárfákká baráttya pedig Cygnus hattyúvá lett. *Mesembria V. Thraciában* a' fekete tengernél ki kötővel. *Meterec* (*Meterea turba Ovid.*) *Meterea* Városában laktak a' Thyrás folyón felyül Tómi' tájékában. *Miletum Miletus*: nevezetes V. Jóniának. Ovidius búja életekről jegyzi meg. Tómi az ő újj szállások volt. *Minerva* vagy *Pallás* a' bölcsességnek, jeles mesterségeknek, és a' hadakozásnak Istennéje. *Minerva* származását játtszi elmésséggel adja elő *Lucianus*, midőn *Vulcanus* a' Jupiter fejéből ki vágta: többek közt ő találta a' fonásnak igen hasznos mesterségét. *Sisakkal* és *paissal* festetik, mellyet *Aegis*nek hívtak, különösen tiszteltetett Rómában és Athenében, hol egy 39 láb magósságú elefánt csontból és aranyból készítette a' képét *Phidias*: 40 talentumot érő arany ment reá. Az ottani temploma egész a' mostani Görögök' revolutiójáig fenn állott; leg nevezetesebb volt Trójában a' képe, mellyet *Palladium*nek hívtak, melly felől azt hitték, hogy az égből szállott alá. Addig tartották épnek Tróját, míg a' közöttök volt: hanem *Diomedes* és *Ulysses* el lopták. Rómában is volt egy képe, melly a' *Vesta*' templomában állott. Mivel a' Trójaiak többeket készítettek annak az egynek formájára, hogy

ei ne lejják: a' Római azok közül lehetett. Sőt bizonyos Nausces nevű embernek, az Aeneás társának által adta Diomedes, midőn Olasz Országba veretett a' szelektől, a' valóságos Palladiumot: ő néki nagy szerencsétlensége jövődőlétvén, ha nem cselekedné. Serv. ad Virg. Aen. Herodianus bizonyítja, hogy olyan rejtekben tartották azt a' Rómaiak, hogy Commodus Császár' alatt látták először, midőn meg égett a' Vesta' temploma. Minos Crétai K. Európának a' fia, igazság szerető lévén pokolbéli bíróná tétetett. Annak unokája Minos hasonlóképpen törvény adójok volt a' Crétaiaknak, felesége volt Pasiphae, a' ki bele bolydúlván egy szép bikába, szülte tőlle a' Minotaurus nevű csudát, e' félig bika, félig ember volt: ekkor éppen nálla mulatott Daedalus, kivel építette a' Labyrinthust, a' hová zárta azon csudát az emberek szeme elől. Némellyek szerint azért rekesztette a' Labyrinthusba Daedalus, mert a' feleségének a' bikával való dolgát tudta. Történt azonban, hogy a' fia Minosnak Androgeus minden játékokon győzedelmes lett: a' nép' szeretetét nagyon meg nyervén, az ottani Király Aegeus feltvén tőlle Királyságát, haza mentében orozva meg ölette. Minos az által állott bosszút, hogy meg vévén Athénét, esztendőnként 2 ifjút, 's ugyan annyi leányt kellett küldeni a' Minotaurusnak. Végre Theseusba bele szeretvén Ariadne, a' Minos' leánya adott Theseusnak egy gombolyagot, azon ígéret alatt, hogy ötet el veszi — a' gombolyagot a' bé menetelnél meg kötvén — és a' csudát meg ölvén, ki jött Ariadnéval 's el szökött: hanem a' tengeren egy szigetben el hagyván Ariadnét, Bacchus reá talált és feleségül vette: holta után Ariadnénak koronáját a' csillagok közzé vitte. Minosnak másik leánya volt Phaedra, kit Theseus vett el. Moesia magába foglalta a' mai Serviát és Bulgáriát. Mú'sák a' szép tudományoknak és jeles mesterségeknek Istennéi: különösen pedig a' Poésisnek. Mnemosynének (Memoria) és Jupiternek leányai, szüzességben éltek. Egy egy közzűlök mindnyájokért gyakran vétetik a' Poétáknál. Neveik Calliope, Clio, Erato, Euterpe, Melpomene, Polihymnia, Terpsichore, Thalia, Urania.

N.

Nagy Sándor Macedonai K. Philippusnak és Olympiásnak halhatatlan hírvő fia, ez született Pellában a' K. e.

356. e. Uralkodó lévén meg hódoltatta Thráciát, Thébét lerontotta, a' Persa birodalmat hatalma alá hajtotta. Megsíratta ellenségének Dáriusnak halálát és felségéhez képest el temettette. Indiának is minekutánna egy részét hatalma alá hajtotta, Babylonban méreg által meg holt 34 e. korába. Neptunus Jupiternek testvére, tengerek Istene. Neritius. Ulysses nevezetett így Ithacának Neritus hegyéről. Nestor Pylósi K. a' Trójai hadba ment Agamemnonnal, és azt bölcs tanácsával tartotta. Homerus szerint már akkor igen öreg volt, úgy mint három századot élt. Hanem mások egy egy századon 30 esztendőt értenek. A' Poëtáknál ezen hosszas életéről nevezetes. Nilus Egyiptomnak folyója Afrikában: a' régiek nem tudták fel találni az eredetét. Szemmel látott tanú P. Pays nevű Portugallus írta meg azt minden Európaiak között legelőször (úgy látszik 1618-ba) hogy Abyssíniából ered Gójám Országban Geesch Districtusban. A' hely a' hol három forrásokból támad, egy nagy motsár; tulajdonképpen pedig erednek azon források némelly kis gyepes dombokból; melyeknek öltár formájok van. Az a' domb, melyből a' fő kút fő támad, 3 láb magosságú; 12 láb szélességű. A' híres János Brütze 1770. vizsgálta ezeket, 's a' t. 7 ágon szakad a' Földközi tengerbe. Régen ittak hát már a' Nilus forrásából. Niobe Tantalus' leánya és Thébei K. Amphionnak felesége, 7 pár egyenlő Férjfi 's leány nemű magzatokat szülvén, Latonánál többre nézte magát. A' bosszús Istenné Apollóval és Diánnával agyon nyilaztatta szíve kedveseit: 's bújában kövé vált. Vélem addig sírt, míg bánatjában meg nem halt. Nisus ezen néven ketten voltak, egyikre I. Euryalust. Másik volt Megarai K. A' költők szerint haja feje volt, némelly veres szálakon kívül, mellytől függött az Orzágnak sorsa, mint jövendőltetett. Minos Athene ellen menvén, meg szállotta Megarát is. Nisus leánya Scilla az atya haját el mettszván, meg vétetett a' város, Minost meg ölte. Nisust az Istenek karaj madárrá, Scyllát pacsirtává változtatták: amaz ezt mindig üldözi. Szomorú játék iratott róllok. Numa Pompilius második K. Rómában sokféle vallásra tartozó szertartásokat vitt be. Hogy nagyobb ereje legyen rendelésének, azt hitette el a' néppel; hogy Aegeria Nympha tanította arra: 42. esztendeig uralkodott.

O.

Odesson **Odessus** V. Alsó Moesiában a' fekete tenger partján. **Oedipus** Thebei K-nak Lajusnak és Jocastának fia; az oraculum tudtára adván az atyának, hogy ötet meg öli, egy szolga által a' vadaknak kitétette. Meg szánván ötet a' szolga, egy szíjjat húzván lábára egy fára függesztette. Meg találván pedig a' Korinthusi K-nak Polybusnak juhássza, Urához vitte, kinek külömben sem vólt gyermeke. Hanem ugyan csak az oraculumtól megértette, hogy attya' gyilkosa lessz, 's el bujdossott. Azomba Lajussal együve találkozáván, öszve veszett, 's azt agyon ütötte. Azután Thébénél a' Sphynx meséjét ki találván, jutalmúl adatott néki Jocasta; tölle születtek Eteocles, Polynices, Antigone. Végre meg tudta ugyan azon szolgától származását, ki az erdőre vitte — szemeit magának ki vájta. **Ops**. **Rhea** **Cybele** **Tellus** **Saturnus** felesége, az égnek és a' földnek leánya, sok várakat és városokat épített, (Ladvo-cat Hist. Dict.) a' városok óltalma alatt vóltak. **Orestes** Agamemnonnak és Clytemnéstrának fia, hűgának Electrának unszolására meg ölte annyát: úgy szintén Pyrrhust az Achilles' fiát Hermionéért. Ezen cselekedete miatt meg dühösödött, és hogy bűnéért eleget tegyen — Tauricába ment Diánának templomához; — itt szokás szerint meg áldozták volna ötet, de a' hűga Iphigenia reá ösmért. Hiv követője vólt Pylades Phocisi K. fia, ki ötet semmi veszedelmében el nem hagyta. **Orestes** meg ölvén Thóást, a' szigetnek kegyetlen Királyát, Iphigeniát el vitte onnét.

P.

Poeantius: **Philoctetes**, Poéas' fia, Herculesnek hűséges úti társa. Hercules halála előtt meg esküdttette, hogy az ő temető helyét senkinek ki nem mondja; a' hydra (vizi kigyó) véribé mártott nyilait neki adta. Ő is el menván a' Trójai hadba kijelentette a' Hercules sirját: esküvése' meg rontásáért egy nyil a' lábára esvén, meg sebesítette: ezt teszi Ovidban, hogy a' kigyó meg marta. Így a' Görögök el hagyták ötet Lemnuszban, hol 10 esztendeig kinlódott. Végre meg gyógyítván a' lábát Machaon, el ment a' hadba és Párist egyik nyillal agyon lötte. **Palatinus** hegye Rómának. **Palinurus** Aeneás' kormányosa: midőn men-

ne Olasz O. felé, el nyomván az álm, a' tengerbe esett. Ki üszott ugyan a' partra; de ott meg ölték. Neápolishan az a' hely, a' hol el temtetett Palinurónak mondatik. Pallás. Minerva. Palladium. I. Minervát. Pannónia fel osztatott felsőre és alsóra: Magaba foglalta Austria-nak, Magyar O-nak nagy részét, Slavoniát. Paris Trójai K-nak Priamusnak fia. Midőn az anyja teherben vól vele, azt álmodta, hogy égő üszök van a' méhében: ezzel a' jövendőtett, hogy ő miatta el vesz Trója. Tehát az attya egy szolgának parancsolta, vigye el és ölje meg. Hanem az anyja az Ida hegyén bizonyos pásztoroknál fel neveltette; idővel haza került: Görög O-ban járván, bé ment Spártába, hol Menelaus szivesen fogadta: hanem az hazúrul el menván, reá vette Helenát az el szökésre: I. többet rólla Menelaus' életében. Egy Pyrrhust tartja meg öljének, más Phylactest. Párkák I. Fatum. Parthia hatalmas nemzet A'siában az Industól az Euphratesig. Patroclus Moenetiushnak fia: együtt neveltetett Achillesse. Midőn Achilles Agamemnonnal öszve veszvén, nem akart menni a' hadba; annak fegyverébe öltözött: Achillesnek gondolván ötet a' Trójaiak meg futottak előtt, Sarpedont levágta. De kiesmértetvén — Hector levágta; eltemetésekor Achilles 12 Trójai ifiút szabdalt le sirjánál. Pegasus csudálatos szárnyas ló. Bővebb meg értésére I. Medusát és Bellerophont. A' Heliconon nyargalván, patkójával, a' rólla neveztetett Pegasus forást vagy Hippocrenet felütötte (ἵππος - ló κρήνη - forrás - kút) melyben a' Músák fürödtek, körülte mulattak. Majd a' csillagok közzé repült: avvagy a' Jupiter lovai közzé tétetett. A' régi Poétáknak, mind a' több, úgy ezen költemények* borítékja alatt is bizonyos történet rejtetett el. Hanem olly szövevényes különbözéssel, 's hihetetlen mese formában festetik általok; hogy bizonyost mondani igen nehéz. Böttiger után mindazonáltal úgy lehet gondolkozni, hogy itt a' költők azt a' nagy és hasznos munkát adják elő, mikor a' lovat Afrikának éjszaki résziből elhozván Neptunus avvagy a' Phoeniciaiak, meg szelídítették, reá ültek. Innét lett a' Centaurusokról való mese. Így lett Medusától a' Pegasus, kinek az Attya Phorcus (Pausanias szerint) Afrika' partjain lakott. Pelias Neptunusnak fia, Thessaliai K. egyik leánya vól Alcestis I. Argonautákat. Pelops Phrygiai K-nak Tantalusnak fia. A' földön járván egykor az Istenek, bé mentek

hozzá szállásra, meg akarván ötet próbálni minden tudó-
ságok, felől Pelopsot feltette nekik vacsorára több húsok közt:
nem nyúlt hozzá a' többi Ceresen kívül, a' ki akkor is
leányán búslakodván meg nem tudta: 's ő megette jobb
vállát. Majd feltámasztván Jupiter, elefánt csontból csi-
nált neki vállat l. Hippolamiát. Ezen gonoszságáért a' po-
kolra vetették Tantalust: hol a' víz és gyümölcse a' gal-
lyak szájaig értek; de mihelyt részesülni akart azokban,
a' víz elfutott tőle, a' gallyak pedig felemelkedtek. Pe-
nelope Ulyssesnek ritka hűségű felesége. Míg férje részint
a' Trójai hadban, részint másutt csavargott 20. e. férjhez
sokan kérték, azt akarván véle elhitetni: hogy férje meg
halt. Azt kívánta tőlök várakozzanak addig míg a' vásznát
meg szövö, azonban a' mit nappal szőtt, éjjel elrontotta.
Haza jöven férje a' kéröket elöldöste. Pen the us Echion'
fia Cadmus leányától, Thebei K. A' Bacchus' tiszteletét ti-
lalmazta, 's azt meg fogatni akarván, és azokat, kik az ő
tünepét (Bachanalía) tartották, el szélesztetni szándékozván,
az Annyától, húgaitól, és a' Baccháktól agyon üttetett, el
szaggattatott. Perillus, Athenei mester ember. Az Agri-
gentumi kegyetlen Uralkodónak, Phalarisnak, egy bikát
rézből készített, hogy abban égettetné meg az embereket,
kik ellene vétettek. Midőn a' munkája' árát kérte Peril-
lus, abba záratta Phalaris. Hanem 560 e. a' K.e. feltámad-
ván ellene a' maga népe, őtet is abba égették meg. Per-
sák Persiának lakosi Ásiában. Perseus, Jupiternek és
Danaéknak fia, nagy vitéz: Mercuriustól a' szárnyát; Mi-
nervától a' pal'sát kapván, meg ölte Medusát. Tudat-
lanságból ki végezte a' nagy attyát Acrisiust. l. Medusát,
és Danaét. Phaedra, l. Hippolitust. Phaëton l. Me-
ropst. Phalaris l. Perillust. Phasis Colchisnak folyója,
a' Pontusba szakad. Philetus, Philetas elegiacus Poë-
ta Filep és N. Sándor idejében, Cós szigetéből való Taní-
tója volt Ptolemaeus Philadelphusnak, szerette Battist. Mus-
trául tette ötet magának Propertius: olyan száraz ember
vált (ha igaz) hogy ólmot hordott magával, hogy a' szél
el ne vigye. Vid. Grad. ad Parnassum. Philoctetes, l.
Pacantiust. Philomela l. Ityst. Phoebus l. Apollót.
Phrygia Kis Ásia tartománya. Pieriek Pierides. A'
Músák neveztek így. Hol vették a' neveket, külömbféle
módon gondolják a' tudósok. Pierius K. 9. leánytól (Pieri-
des) kik a' Músákkal a' Musikában vetélkedtek: ítélők vol-

tak a' Nymphák. Meg győzöttetvén pedig a' Músáktól; becs-telenítették azokat, tehát az Istenek kevéségeként szar-kákká változtatták. Győzedelem' jeléül felvették a' Músák neveiket. Pierus' hegyétől Thessaliának, hol laktanak. Pie-riától, mely Macedoniának határjában van, hol születtek. Pierisről, (Attya vagy fia Linusnak) ki rólok verset írt leg először. Ismét Pieriosról, ki Thaespiében fel állította a' tiszteletjeket. Pim pla, Pimplea, hegy, és forrás Ma-cedoniában, és helység Pieriában. Tölle a' Músák nevez-tettek Pimpleae, Pimpleides. Pirithous, Jupiternek és Dianának, mások szerint Ixionnak fia, Theseusnak hűsé-ges barátja. Meg halván felesége Hippodamia (hárman vól-tak ezenn a' néven, egy vólt ennek a' felesége, más á' Pé-lopsé, harmadik az Achilles szeretője) el ment Théseushoz Athenébe, a' ki nem különben özvegy vólt. Özve szövet-keztvén, Spártából Helenát el lopták. Azután sorsot vetet-tek reá, olyan egyezéssel, hogy a' kinek az jut, tartozik a' másíknak segítségül lenni valamelly Isteni vérből lett feleségnek szerzésében. Elragadták Helenát, és az The-seusnak jutott: de a' ki azután azt Castornak és Pollux-nak vissza adván, Menelaushoz ment. Pirithous Proserpi-nát kívánta, le mentek tehát a' pokolba értte: mind a' ketten rajta vesztettek. Theseust ugyan kiszabadította Her-cules, de Pirithoust a' Cerberus el szaggatta, vagy; 300 lánczal köttetett meg. Hor. C. L. III. O. 4. Pisa V. vólt Élis tartományban, Peloponnesusban, Minthogy Görög Or-szágnak virágzó idejében le rontatott; a' régiek sokat ve-télkedtek felette. Közel hozzá vólt Olympia nevű hely, 's Jupiternek temploma; hol ama' híres játékokat tartotta Görög O. Jupiternek tiszteletére, és az egymáshoz való szo-ros egybe köttetésre, minden ötödik esztendőben, 's innét számlálták esztendeiket, mely idő Olympiásnak mondatott. Olympias ugyan 4. Lustrum pedig 5. tellyes esztendőt tett; de mivel az 5. elein kezdődtek a' játékok, 5. esztendei idő-nek veszik némelly Írók, mint Ovid is. Pluto, Jupiternek és Neptunusnak testvérje, a' pokolnak Istene. Podali-rius, Aesculapiusnak fia, Machaonnak testvérje, mind ketten híres orvosok; kik a' Trójai hadban sok Görögöt meg gyógyítottak. Pollux, l. Castort. Polinices, l. E-teoclest és Oedipust. Ponticus, Római Poëta; a' Thebei hadat írta le; Ovidiusnak barátja. Pontus, l. Euxinust. Porticus, befedett Tornác, olyan épületek vóltak,

mellyek részint szabadon állottak oszlopokon, részint templomokhoz, teátrumokhoz, és más épületekhez vóltak ragasztva: mellyek alatt a' nagy melegben, vagy essőben sétáltak, mulattak. Dicsősségesek vóltak a' Liviáé, Octáviáé Marcellusnak teátrumánál. De leg inkább a' Pompejusé, arannyal kivart szőnyeggel fel ékesítve száz oszlopokon állott. Egy gyönyörű Platanus erdő kerítette, mellyben faragott képek állottak, a' K. sz. után 249. e. le égett. Porus Indiai K. az ütközetben elfogattatván N. Sándor eleibe vitetett: a' ki azt kérdezte tőle, mint kíványja, hogy vele bánjanak? azt felelte; úgy mint Királlyal; mert a' Király nevezet mindent magába foglal. Meg szeretvén őtet Sándor, barátságába vette, és Országát vissza adta néki. Priamus, szerencsétlen Trójai K. Laomedonnak fia: Uralkodása alatt rontatott le Trója. Meg ölte Pyrrhus. Progne l. Itist. Propertius Sext. Aurel. Római Poëta, a' Lovag rendből (Eques) való vólt, Ovidiusnak jó barátja. Elegiájiban Hostia, vagy Hostilia nevű Római Aszszonnyal való szerelmét írja; kit Cynthiának nevez. Propontis, l. Márvány tengert. Protesilaus, l. Laodamiát. Pylades, l. Orestest. Pyrrhus, Achillesnek és Deidamiának fia, erőss vitéz vólt, kegyetlenségét nagyon meg mutatta Trója' megvételekor: Hectornak fiát egy magos toronyból levettette: atya' temetőjénél Polyxenát meg áldozta. Pythagoras, igen híres Görög Bölcs, élt a' K. e. mintegy 500. e. némelleyek szerint Sámosban született. Sok Országokat bejárt. Olaszországban lakott. A' közjóeránt annyira buzgott, hogy még a' nagyok' Palotájikban is merte a' virtust tanítani: az erkölcsöket jobbította. A' Metempsychosist, vagy a' Léleknek egy testből más testbe való által költözését hitte. Halálát sokképen adják elő.

Q.

Quirinus, Romulusnak nevezetethetett 1. Quiris vagy Curis szótól, melly a' Sabinusok nyelvén tett dárdát: tehát Quirinus dárdás, hadakozó, a' Rómaiak innét Quirites. 2. A' Sabinusoknak Cures nevű Városától, minekutánna azokkal egyesültek, 3. Ezen Görög szótól κυριος l. Romulust.

R.

Rhamnusia, a' Görögöknél Nemesis, a' boszszuát-
lásnak és az igasságnak Istennéje. Rheea Saturnusnak fele-
sége, l. Opsot, Rhaetia Vindeliciával, határozta az Al-
pesek, a' Duna, Noricum és Olasz O. Lakosi, kik Olasz Or-
szágból származtak valaha, lakták az Alpesekeket, Helve-
tiától kezdve Tyrolison által Carinthiáig és Carniólaig, O-
lasz O. felé pedig Comumig és Veronáig, kegyetlen rabló
nép volt. Rhenus, Német O-nak folyója, ered a' Rhae-
tiai Alpesekekben, szakad az Éjzaki tengerbe. Cornibus hic
fractis Ovid. T. Lib. II, azt teszi: a' Rhenus körül lakó Né-
met népeknek lerontatott a' hatalma. Cornua, így nevezte-
tett a' folyóknak torkolatja (ostia) Remus, l. Iliát. Ro-
ma, a' föld kerekiségén leghatalmasabb Római birodalom-
nak minden városokat felülmúlt nagy és dicsőséges városa.
Épült közép Olasz O-ban Látium' Tartományában, a' Tibe-
risnél a' K. e. 752, vagy inkább 754. e. nagyobb részint
annak Keleti oldalán, ezekenn a' nevezetesebb hegyeken
(mert volt több is, u. m. Picius, Vaticanus, Janiculus)
Palatinus, Quirinalis, Aventinus, Caelius, Viminalis, Es-
quilinus, Capitolinus. Építette Romulus. De már a' Tró-
jai had előtt fél századdal Görög O-ból szállítványt vivén
Olasz O-ba Evander, és a' Herculessel oda mentt Görögök
— megtelepedtek ott, 's építették Pallantiumot. — Némelly
írók azt hagyta emlékeztetni, hogy Romulustól vette ne-
vét, az Ulysses és Circe fiától. Mások az Aeneas és La-
vinia fiától, a' ki épített először Várost. Mások pedig ettől
a' Görög szótól Πῶμη (erősség, hatalom) valentia. A' di-
csőségnek legfelsőbb pólczára Augustus alatt hágott: de
a' szép benne szét szórva és rendetlen állott. A' pompás Pa-
loták körül nyomorult kunyhók voltak. Hanem az emberi-
séget levetkezett Néró fel gyújtatván (gonoszságát a' Ke-
resztyénekre fogta) midőn Róma 14 osztályból állott, 3 egész-
sen leégett, 7 pedig nagyobb részint. Ekkor kezdett osztán
felségesen és rendesen épülni. Nem csak Nérónak tündök-
lött háza az aranytól, hanem mások is vetélkedtek egymás-
sal, hogy mennél több leg szebb márványt, elefánt cson-
tot, gyöngy - termő - csiga héjját, sőt gyöngyöt, drága kö-
veket, aranyat és ezüstöt pazérollyanak házaikra. Népes-
sége volt 1,200,000, az idegenyeket és a' rabszolgákat oda

nem számlálván; mert úgy két annyi: minthogy egy Űr-
nak is volt 100-200 szolgája. Romulus (l. származását
Hia) a' nagy atya Numitor, hogy csendességben uralkod-
hasson, javasolta neki, és Rémusnak, hogy építsenek ma-
goknak egy Várost. Ezt véghez vivén az öszve szövethetett
pásztorokkal, feleség híjjával voltak. Mint gyülevész népnek
senkise akarta adni a' leányát férjhez, tehát egy játékra meg
hívták a' szomszédokat, és egynehány száz feleséget ragadtak
magoknak. Ebből hadak lettek de egyik Várost a' másik után
meg győzték a' Rómaiak. Leg veszedelmesebb ellenségei voltak
a' Sabinusok miglen Feleségeik közbe vetvén magukat, békes-
ségre léptek. Királyok Titus Statius együtt uralkodott Ro-
mulussal 6. e. akkor megölettetvén (Romulusra volt a' gyanú)
Romulus lett az uralkodó. Mivel önn kényeszerént uralko-
dott: egy mustrakor, nagy égi haború támadván, szét sza-
ladt a' nép, magok maradtak a' Senátorok, használták az
alkalmatosságot, Romulust meg ölték. Félvén a' nép dühös-
ségétől, azt mondták, hogy az égbe ragadtatott, és Quirinus
név alatt kívánta magát tiszteltetni. Rutulusok Látium-
nak régi lakosi, Királyok volt Turnus: megölte Aeneas.

S.

S a m o s sziget és V. az Aegeumi tengeren Kis Ásiában
Ephesusall által ellenben. S a m o t h r á c i a, a' Rácok
tól, kik bírták Thraciának; Samothraciának pedig
dig a' Sámoshéliektől neveztetett. Az előtt hívták
Dardaniának, Dardanustól. Sziget az Aegeumon, közel
Lennoshoz. S a p p h o Lesbós szigetében Mitylenéből
való nagyon jeles Vers-író asszony, a' K. e. mintegy
600 e. Lantos verseket, Elegiákat 's a' t. írtt. Ő találta fel
a' róla neveztetett versnemét, Sapphicum Carmen. A' régiek
csudálva dicsérték könnyen folyó és lágy érzéseket szült
verseiért. Felettébb való érzékenysége miatt szerencsét-
len volt, sok Fő asszonyoktól, kik írgyei voltak, üldö-
zöttek: mint holt meg l. Leucast. S a r m a t i a. Ezen ér-
tették a' régiek nagy részét Északi Európának; és egy
részét túl a' Caucasuson. A' lakosít a' Görögök Sau-
romatáknak a' Rómaiak Sarmatáknak neveztek. Laktak ke-
letre a' Scytháktól túl a' Tanaison; annak torkától hátra
felé Északnak 15. napi járó földre. Herodotus IV. 21. Nagy
részt tehát ki terjedtek a' Tanais és Volga közt. Az As-

szonyok színt úgy mentek a' vadászatra és az ütközetre mint a' Férjfiak, és egy leány sem kapott hamarabb férjet, míg ellenséget nem ölt: ugyan ő IV. 117. Pomponius Mela szerint (III. 4) magába foglalt a' keleti tengertől egy keskeny földet valamennyire Nyugotra a' Vistulától; de Délnek annál nagyobb volt a' ki terjedése a' Duná hosszában; és tovább a' Tanaisig. Ptolemaeusnál Sarmatiát teszi az a' föld, a' mi van a' Vistulától a' Volgáig és a' Tanais fel osztja Europaira és Asiaira. Az első határozták a' Vistula, Carpathus, Dnister, Borystenes, Pontus, Maeotis és az Ocean. Az Asiait pedig az Europai Sarmatia, Tanais, a' Maeotistnak keleti partja, a' Cimmeriai tenger szoros, és a' Fekete tengernek Észak keleti partja a' Korax folyóig, a' Caucasus a' Caspiumi tengerig és a' Volga. Az első században, a' Rómaiak keletre a' Vistulánál a' melly népekre találtak, nagy hasonlatosságot találtak bennük azokkal a' Sarmatákkal, kik a' Fekete tenger felett laktak; azért is azokat úgy nevezték: és azt következtették, hogy Európának Északi vidékein mindenütt Sarmaták laktak. A' Mitridatessal való háborúban a' Roxolanus és Jászok' neve alatt jönnek elő a' Sarmaták. Minekutánna a' Scytha nyelv elenyészett, Nyugotra a' Dnieper és a' Fekete tenger pártjain találtattak, 's uralkodtak míg a' Gothusok ki nem szorították őket: hanem a' hatodik században ismét úgy jelentek meg, mint nagy nemzet a' népek közt Slavusok' neve alatt. Még itt ezt meg jegyzem Sarmatiára; Ptolemaeus így szól a' Sarmatákról. Tenent autem Sarmatiam gentes maxime Venedae, per totum Venedicum sinum et super Daciam Peucini et Bastarnae Lib. 3. Cap. 5. Némellyek egynek veszik a' Peucinusokat és a' Bastarnákat. Tehát Aurelius Császár alatt Német O-tól a' Vistula választotta el, mert akkor a' Balticumnak kebele, melly a' Vistulának tengerbe való szakadásától a' Fenunsok Földéig terjedt: Sinus Venedicusnak mondatott. A' Peucinusoktól vették neveket a' Pacinaczitak. Pastorius azt mondja, hogy bizonyos, hogy a' Rácok és a' Geták között mind innét, mind túl a' Dunán laktak a' Sarmaták Strabó szerint És köztök a' Jászok. Isák Casaubonus írja, hogy Trajanus idejében a' Bosphorus Thracicus' szomszédságában laktak a' Sarmaták, tehát a' Geták és Sarmaták vegyesen laktak.

Saty rusok Faunusok erdei és mezei istenek, kiket kecske lábbal és farkal, szárnyal, vad tekintetű formában fejtettek a' régiek Ezen csudás kép alatt bizonyos ideát ad-

tak elő, tán képezték az által az igen régi emberek öltözetét, kik az állatoknak le húzott bőreitszarvakkal együtt fejekre húzván, azokba burkoztak: egyszersmind azoknak vad, kegyetlen, nyers életeket. Scylla kettő volt: az elsőre I. Nisust. A' másik volt a' Siciliai tengeren egy iszonyú csuda állat, Homerus szerint 6. feje és mindegyikben 3. sor foga volt. Ulyssesnek 6. emberét ette meg. Mások szerint Phorcusnak a' leányát meg szeretvén Glaucus, ki meg vetette Circét, Circe az által hosszúlta meg a' leányt, hogy azt a' vizet: mellybe fürdeni szokott Scylla, megmérgeztette: így annak alsó része tengeri kutyává vált, és bujában a' tengerbe ugorván kösziklává változott (mások szerint azon lakott.) Tulajdonképpen Scylla egy köszikla, mellynek messzéről emberi formája van, a' habok hozzá ütőívén, úgy hallattzik, mintha kutyák ugatnának. Scythia. — Erue re e tetricis populorum secia tenebris,

Sistereque in clara tempora prisca die,

Herculeum pensum est, et magni cura laboris,

Nec nihili est, Nili quaerere velle caput.

Egy olyan nemzetnek, a' ki már az előtt sok századokkal elhagyta lakó helyét, hasonlíthatatlan vitézsége által szüntelen nevelte birodalmát: már csak a' dicső Magyar nemzetbe és a' Historiákban él, annak mondom lakó helyét kiszabni pontosan csak nem lehetetlen. Még is mivel Magyar vagyok, bár ha egészen nem ezen könyvre tartozik is, és kezemnél régi mappák ninesenek, bátorkodom ennek a' Labyrinthusnak rejtékjeit nyomozgatni. Strabó azt jegyzi meg; ἀπαντας μὲν δὴ τὰς πρὸς βορρᾶς κοινῶς οἱ παλαιοὶ τῶν Ἑλληνῶν συγγραφεῖς Σκύθας καὶ Κελτοσκύθας ἐκ αὐτῶν: a' régi Görög írók minden Északi nemzeteket Scytháknak és Celto-Scytháknak neveztek. Nem látom szükségesnek, hogy Strabó ezen szavaira fel hozzak némelly írókat, csak azt jegyzem meg, hogy még azok is, a' kik a' Sarmatákkal őket öszve vegyítik, — másutt világosan külön választják, 's meg különböztetik. Ugyan is Herodotus Lib. III. a' Xerxes' táborában lévő idegen nemzeteket számlálván elő, meg különbözteti a' Sacakat (így neveztettek a' Persáktól a' Scythák) a' Moschusoktól vagy Muszkaktól. Strabo is meg különbözteti őket a' Sarmatáktól midőn így szól: ház helyett fedett szekerekkel élnek a' Scythák és Sarmaták. Továbbá így szól, Herodotus; Ταυτὸν δὲ ποταμὸν διαβαίντι καὶ ἐπὶ σκυθικῇ

ἀλλ' ἡ μὲν πρώτη τῶν Λακίων Σαύροματων ἐστὶ οἱ ἐκ τῆ
 μυγῆ ἀρξαμενοὶ τῆς μασιτιδῶς λίμνης νέμονται τε πρὸς βο-
 ρεῇν ἄνεμον. Lib IV. Tul a' Tanaïson nem a' Scytháknak
 birodalma van, hanem a' Laxius Sarmatáké, kik a' Maeotis
 megett kezdve az Északi részt lakják. Pomponius Mela Lib.
 11. C. 1. az Európai Scythákat öszve keveri ugyan a' Sar-
 matákkal, de lib. III. más czikkelyben szól Sarmatiáról,
 másban Scythiáról. Solinus' szava is ezt bizonyítja; Monti
 Haemo Moesi, Getae, Sarmatae, Scythae et plurimae insi-
 dunt nationes. Nicephorus Gregorás lib. II. Hist. Bisanti-
 nne más nemzetekkel öszve zavarja őket. Annyi szava igaz;
 kik ellen a' Scythák mennek, azokat többnyire meg győzik
 és a' más Országon uralkodnak: Scythiát pedig, még soha
 senki meg nem hódoltatta. Sozomenus Thomost is Scythiába
 teszi. Virgilius R. Pápa Valentinianust, a' Tomibeli Püspö-
 köt Scythia' Metropolitájának nevezi. Sőt a' nagy Hugó
 Grotius is azt igyekezik meg mutatni (ad Hist: Gothi-
 cam Proleg.) hogy a' Scytháknak közös nyelvek vólt a' Ger-
 manusokkal. De Procopius (in Hist: Vandalicae Lib. IV.) vi-
 lágosan szól; Nam quicunque homines illa mundi extrema
 tenent, universe quidem Scythae appellantur, distincti in-
 terim in nominum species, Sauromatae, Melanchlaeni et
 quae sunt alia. Úgy látom elég ennyi arra — hogy több-
 ket el halgassak — hogy a' Sarmata nemzet nem egy a' Scythá-
 val. Az hogy némelly Sarmatákat a' messze földön vitéz-
 kedett Scytháknak Feleségekkal öszve feküdt szolgáktól származ-
 maztatta a' Historia, nem ad nekik just a' nemes nem-
 zettől való származáshoz. Úgy de a' Sarmaták derék ma-
 radékinak nincs is arra szükségek (noha vannak olyan
 Slav nemzetheli írók) hogy nagy Apjaikat a' vitéz Scy-
 thákhoz kössék, midőn magok is a' Sarmaták, mind régi-
 ségekre, mind kiterjedéseikre, mind vitézségekre hírré
 névvel diszeskedtek. Már hogy a' Scytháknak lakásáról em-
 lékezzék. Herodotus Scythiának határát e'képpen írta meg:
 Dél nyugotra Duna. Keletre a' Maeotis tava és Tanais,
 Nyugotra a' mai Erdély Ország hegyei és Bog' vize, Észak-
 ra Boristhenes torkolatjától mintegy 360 mérföldre, mel-
 lyen túl laknak az ember evők, Délre a' Pontus Euxin. Te-
 hát ahhoz tartozott Oláh és Moldva O. Bessarabia, keleti
 része az Austriai Lengyel Orzágnak, egész Podolia, és
 Kioviának fele. Ptolemaeusnál egészen más fekvése és ki-
 terjedése van Scythiának. Nem csudáлом, mert nagy az

idő két író között, sokképpen változtathatták helyeket a' Scythák. Tehát Scythia alatt bé foglallya mind azt a' földet, a' mi van Ásiában Északra Sogdiánán és a' Sacák (Sacae) Tartományán felyül; még Mongoliának is egy részét. A' Sacák mint valóságos Scythák hirodalma határozódott hát akkor az Indiából jövő Imaustól, 's magába foglalta a' kis Buchariát, Kirgisiának részét, nyugoti táját a' Kóbé pusztának, Tibetnek pedig Észak nyugotit. Felosztja Ptolemaeus Scythiát belől az Imauson, vagy nyugotira: ennek határi voltak Nyugotra a' Volga, Ásiai Sarmátia, Északra az esmeretlen Földek; Keletre Imaus, Délre a' Sacák birtoka Sogdiana, Oxus, és a' Caspiumi tenger. Kívül az Imauson: ezt határozták Északról a' már említett és az író előtt valamely esmeretlen tartomány. Nyugotra az Imaus, Délre az Indiai hegyek innét a' Gangesen; Keletre Serica. Hanem meg kell jegyezni, hogy Ptolemaeus ezek eránt azon Kereskedőktől tudósittatott; kik Kóbin által Északi Sinába és a' Kalmukok Földjén keresztül a' Selenga partjaira kereskedtek. Herodotus azt jegyzi meg, az egész Scythiában egyetlen egy nemzet lakott, a' henne lévő nép valamely Királytól magát Scolotának nevezte; a' Pontusnál le telepedett Görög újj lakosok pedig Scytháknak, kik származtak Herculesnek fiától Scythástól. Már Strabó azt írja, hogy vegyesen laktak a' Sarmatákkal. Továbbá Herodotus említi, hogy a' Caspiumi tengertől a' Messageták által el üzetettvén, a' Maeotis nyugoti tájára költöztek, honnét a' Cimmeriusokat el üzték. Midőn a' Maszageták a' Caspiumnak keleti és nyugoti oldalain egész a' Persiai határokig laktak, úgy a' Scytháknak e' volt az akkori lakó helyek: még pedig a' Déli része annak. Minthogy az Araxison által költöztek Európába jöttek. Déltől Északnak Iberián 's a' t. által a' Maeotishoz. Ez a' vándorlások lehetett Dárius Histaspis uralkodása előtt 1000 a' K. e. pedig 1500 e. kevéssel le telepedések után ismét vissza fordultak Ásiába, üzvén a' Cimmeriusokat; de el tévesztvén az utat, mind addig mentek míg Mediába nem értek, és azt meg nem hódoltatták: 28. e. alatt bé kóborlottak a' szomszéd tartományokat, elő nyomultak egész Egyiptomig; Palaestinában és egyebütt Városokat építettek 's magokról nevezték. Hanem végre a' sok út és ütközetek el fogyasztván őket, kéntelenek voltak haza menni, hol tulajdon szolgáltaiktól véres ütközet által lehetett vissza venniük földjüket és feleségeiket. Mindezekre némelly Tudósok azt

jegezik meg, hogy Herodotus a' Scytháknak ezen történetét ugyan sok környűl állásokkal bizonyítja, de költemény is van benne; különösen: miképpen lehet meg fogni, hogy azon hazájából el szaladott nép 28. e. alatt annyi vitéz népekkel viaskodván, haza menetelkor erőszakkal vissza vette birtokát. Minthogy a' régi Írók azt erősítik, hogy Cýrus a' Massagetákkal és a' Sacákkal a' leg végső Dél tájon, tudni illik a' mai Buchariában, Turkestánban, az Araxisnál Media' és Armenia' határiban ütközött, vagy azt kell hinnünk hogy a' Sacák voltak ezek, a' kik Mediába békét ültettek: mert mi módon eshetett volna a' meg, hogy gyermekeiket 's feleségeiket annyi ideig el hagyván — kiket szerkeken magok után szoktak hordozni — eléggé erőssek lettek volna, ha a' pártot ültött szotgákat, kik már Feleségeik után Urak lettek 's orozva lett gyermekeiktől is segíthettek — el nyomhatták volna. Hiheő tehát hogy birodalmaik egész az Araxison túl nyúlt, és ha egy rész ki költözött is, újabb erővel nevedett. Ugyan csak Herodotus szerint a' Nemzetnek Fő sokasága a' Don és Dnieper között lakott, kik Királyi, Pásztori, és szántó vető Scythákra osztattak, és nyugati-oldalán a' Dniepernek laktak. A' Scytháknak a' mely része a' Fő törsoéktől el szakadva lakott a' Görögökekkel vegyesen — Galiciának, Bukovinának, Moldvának, Podoliának, Volhíziának 's a' t. részeiben: valóságos Scythák, kik művelték a' földet és ki terjedtek a' Dniepernél Kioviaig. Ezen által volt a' Górhús puszta, hol a' Királyiakat temették. Keletre töltők kezdődött a' pásztori Scythák mezősege. Tovább ismét keletre laktak a' Királyi Scythák. Délre ki nyúlt a' Földjök a' Tauriai fél szigetig: keletnek az egész Maeotis mentiben a' Don folyóig. Észak felé pedig 20 napi járó Földre a' Melanchaenusok, kik végre Mitridates Eupator Vitéz Királytól ki szorítottak a' Pontustól, és az azután következő Írók az ő helyekre teszik a' Roxolanusokat és Jászokat. Hanem nem lehet hinni hogy egészen el enyésztek volna. Nyugatnak, Lengyel és Muszka Országba kellett nekik menni. Itt sokáig eszméletlenek voltak a' Rómaiak előtt, mikor ki esmértettek a' Rómaiaktól Sarmatáknak tartattak. Semelé I. Bacchust. Servius Sulpitius híres törvény tőló Rómában és Consul, Cicerónak barátja. Mint Hortensiusról, úgy erről is kétséges, ha ő lett légyen é, kiről szól Ovid a' 11. Könyvben; úgy hisz Chippigius, ő róla mondja ezt Ausonius: prurit propter

Carminis lasciviam. Sestos i. Abydost. Sidon igen régi Város Phoeniciának: kereskedéséről, melyet kézi művelével gyakorlott, híres volt, nemkülömben az üveg készítéséről. Sisonna Rómának Historiáját írta 13 Könyvben Cicerónak és Atticusnak barátja. Római nyelvre fordította Aristidest, mellynek némelly maradványai meg vannak. Socrates igen híres Görög bölcs, 's egy a' leg nagyobb emberek közül, kik valaha e' világon éltek. Sz. Athenében a' K. e. 469. e. az anyja Phaenareta bába, az atya Sophroniscus kép faragó volt: ámbár szegények voltak szülei, de tisztességes nevelést adtak néki 's taníttatták. Egy darabig az atya mesterségét folytatta, hanem Criton látván az ő szép lelkét, el hívta attól. Hazáját fegyverrel is szolgálta és több ütközetekbe vitézségét ki mutatta (Neuer Plutarch von P. Blanchard). Szorgalmasan olvasgatta a' Poéták és a' Philosophusok munkáit; hanem elvonyán magát a' haszontalan Philosophusi speculációktól — egyedűli a' Practica Philosophiára fordította tehetségét. Magát formálta ki először a' jóban és az emberi kötelességekben, előbb lett a' virtusnak mustrája, azután tanított mást arra. Szíves, nyájas, szemérmes, engelő és a' barátságot tüzesen szerető volt. Lelkének csendességét, képe vonásait a' meg sértés meg nem zavarta. Ha ellenségeinek alacsony cselekedetei változásba hozták is a' vérért, igyekezett el nyomni a' haragját, lassabb hangon kezdett beszélni. Az ételben és a' ruházaiban igen együgyű volt, és a' természetet követte. A' nagy hidegben sem hordott csizmát, hogy ne kényeztesse a' lábát, és a' divatjában lévő luxusnak annál inkább ellent álljon: hanem az ünnep napokon csinosan felöltözött, maga hasznát semmiben sem kereste. Minden erejét arra fordította, hogy az emberek szívét a' jóban formálja, a' szerencsétleneket vigasztalja, tanácsoljon, az egyezés eránt való ellenséges szíveket meg békéltesse, a' romlottakból másokat a' virtusra vezéreljen. Hancm a' ravasz és korjy Sophistáknak, kik a' haszontalan speculációkkal foglalatalkodniak, mesterséges okoskodásokkal éltek, inkább fenntartak mint építettek; mindenütt ellene szegezte magát. Külömben beszélgetve, kérdések és feleletek által vette ki valakiből azt, a' mint vélekedett: hasonlatosságokkal és példákkal tanított; beszéde természetes, világos, de erővel és méltósággal telyes volt. Mint Cicero mondja felőle, de hozta az égből a' bölcsességet, és a' Városokba helyhez-

tette; az az időn mások az elementumokról, csillagokról 's a' t. eszeskedtek szüntelen, azomba fel hagytak az erköltsökkel: ő a' virtusról és a' tisztább vallásbéli igazságokról értekezett. Az Oraculum ötet minden Görögök közt legbölcsebbnek mondotta fenni. Az Istenről, kit a' természetből esmértetett meg, a' Gondviselésről, Imádságról és Áldozatokról a' tisztább tudományt tanította. Ő volt az első a' ki tanított egy leg főbb Valóságról. Meg támadta a' bünt, és a' természetet esmértette meg Tanítványival 's a' Vallást tisztogatta, úgy mindazonáltal, hogy maga is áldozott. Keze alúl a' leg nagyobb tudósok, vezérek és Status emberei kerültek ki. Vélkesen vádoltatik azzal, hogy bűnös hajlandósággal viseltetett volna az ifjakhoz. Senki sem kelt ki keményebben azon bűn ellen mint ő, (Memor. Socr. 1. 2. Xenophon Symp. V. 4.) mindazonáltal gonosz ellenségei Anytus egy kevély Sophista, Melitus egy rossz Poëta és Lyeon Orátor, ellene esküdvén, el vádolták, hogy a' Status' Isteneit nem hiszi és az ifjakat rontja. Hihető hogy ezek vigyázatlanúl szólhattak az igazgatás ellen, Socrates a' leg nagyobb bátorsággal meg jelent a' törvény szék előtt. Nem annyira igyekezett életét meg tartani, mint a' maga fedhetetlenségét elő adni. Maga érdemének, érzésével és méltósággal beszélt: a' mit az ellenségei kevélységnek ítéltek: hogy rövideden szóljak arra ítéltek, hogy méreggel öletessen meg. A' tömlöczbe vettetett, hanem azt templom-má változtatta, midőn ott is tanított. Eljövén a' végső óra, barátainak, 's Feleségének szív vérző zokogási közt csendesen fel hajtotta a' mérget az emberi nemzetnek ez az egyetlen egye. Sphinx kettő volt, egyik Egyiptomban, ennek ember feje, a' több része pedig oroszlán volt, kép oszlopát ma is lehet látni (hanem nagy részét már a' homok borítja) 27 láb magosságú, kő sziklából ki vágva. I. Canabich közönséges Geogr. Úgy tartják a' hűltességnek és az erőnek volt a' Symboluma. Másik volt Görög Országban a' Thebei hegyben: leány feje és mellye, szárnya és Oroszlán teste volt, vagy a' mint némellyek akarják, teste a' kutyáéhoz hasonló volt. Körmei mint az Oroszlának, emberi szava, kigyó farka. Az el menőknek bizonyos meséket tett fel, a' ki meg nem fejtette, szét szaggatta. p. o. Mi az, reggel négy lábon, délben két lábon, estve három lábon jár? Minthogy Creon Királynak az öttsét el ragadta, Jocastát, a' hűgát, annak ígérte feleségül

a' ki meg fejtené. Oedipus fejtette meg, hogy az teszi az embert, mikor gyermek négy lábon csúszik, azután két lábon jár, öregségében pedig a' botjával segít magán. Akkor a' Sphinx le ugorván a' kő szikláról, agyon ütötte magát. Ennek eredetét és értelmét a' mesés-régiség homályba borította. Palaephatus úgy adja elő, hogy az alattkell érteni Cadmusnak a' feleségét egy Amazont, ki midőn férje más feleséget is vett — a' hegybe vette magát többed magával és sokképpen ártott, míg Oedipus meg nem ölte. Stenoboea l. Bellerophont. Sterope Atlásnak és Plejónének leánya, egy a' hét csillagok között, l. Plejades. Styrmon folyó Thráciának és Macedoniának határiban. Styx tulajdonképpen volt Arcadiának folyója, oly nagy tiszteletben volt az Istenek előtt, hogy arra esküdnének: meg nem tartván esküvéseket 100 esztendeig meg fosztattak istenségektől és a' nettárral való éleztől. Sulmo közép Olaszországban a' Pelignusoknak egyik Városa: benne született Ovidius. Építette Solymus, a' ki Aeneással ment Trójából Itáliába 1706-dik e. a' föld indulás miat össze omlott. Sybariták laktak Sybarisban, melly hires V. volt alsó Olaszországban, felettébb termékeny földön: népességét 300,000-re tészik. Minthogy oly nagy volt nállok a' luxus és puha élet, hogy példa beszéd lett felőlök; ezt másképpen hinni nehéz: hanem azt hisszük, hogy nagyítva adták elől a' bűjaságokat. Az által lett vége a' Városnak, hogy a' nép 500-at a' fő emberek között ki üzött, és azok Crotonába szaladtak. Ezeket ki adni kívánta a' nép, de a' Crotonabéliek nem cselekedték. Hadba kerekedvén a' két Város, győztek a' Crotonabéliek és Sybarist földig le romtották a' K. e. 510. e. Sziczeliek, Siciliaiak, Sicília nagy sziget Olaszországban.

T.

Tanais, Don Pliniusnál, ered éjszakon a' Rhiphaeusból, Ptolomeus szerint, a' sz. 58. grad. keletről határozza Európát. Taurica l. Chersonesust. Telegonus Ulyssesnek és Circének fia, felnevelkedvén Ithacába az atyának látogatására ment. (Hyg. Fab. 127.) A' szélvész Ithacához verte; a' szükség rablásra kényszerítette. Ulysses a' fiával Telemachussal ellene ment eszméletlenül meg ütköztek; Ulysses el esett, Telegon el vette Penelopét, kitől lett Italus

Telemachus Circét: tölle származtatják Latinust. Telephus Mysiának K. a' Trójai hadban meg sebesítettén Achillestől, az Oraculum azt jövendőlte néki, hogy csak az gyógyíthatja meg, a' ki meg sebesítette. Tehát az Achilles dardájáról le vakart ro'sdájából készítettek kenőcsöt úgy gyógyult meg; avvagy meg békélt Achillessele és ő gyógyított meg Chirónnal. Tempyra, Tempyrum V. Thraciában Rhodope/ hegy alatt. Terentius Publ. Chartagóból való híres Római Comicus Poëta. Terentius Lucanus szép elméjéért, a' kinek szolgája volt, szabaddá tette. Cicero nagyon dítséri: m. h. a' K. e. 159. e. Tereus l. Ityst. Teutonok, Teutones Németek, vétetnek a' több Németekért, Teuto vagy Thuiscóról neveztettek: a' Vistulánál mondatnak, hogy laktak. Thyestes l. Aegysthust. Thalia Mú'sa. Thebae nevezetes V. Görög O-nak Boeotiában: épült a' K. e. mintegy 1500 e. ki terjedése volt 70. Stad.; talán a' várral együtt sok dicsőséges templomai és épületei között említést érdemelnek: a' vára Cadmea. Bacchusnak, Minervának Themisnek, a' Parkáknak és Herculesnek temploma, mellyen Praxiteles dolgozott. Továbbá Minervának, Dianának, Bacchusnak, Mercuriusnak, Herculesnek oszlopai, mellyeket Scopás, Phidiás és más nagy híru művészek készítettek. Cadmeában állottak Praxitelesnek, Epaminondasnak, Pindarusnak emlékek. Filep K. halála után, ki őket meg fosztotta régi szabadságoktól, fel támadtak N. Sándor ellen, a' ki Thebaet földig lerontatta. Theseus l. Minos és Pirithoust. Thóás Borysthenes fia l. Chersonestus, és Orestest. Thracia határozta Északról Moesia Haemus, keletről a' Fekete tenger; Délről a' Márvány és a' szigetes tenger, nyugotról Nestus folyó. Romániának neveztetett Constantinus Császártól. Thynia, így neveztetik az a' föld a' Pontus partján, a' mi van a' Duna' torkától a' Konstantinápolyi szoros tengerig — azon névű Várossal. Tiberis Olasz O-nak folyója, ered az Apenninusokban, keresztül folyja Rómát. Előbbi neve volt Albula: bele fúlván Tiberinus K. (Albula, quem Tiberim mersus Tiberinus in undis Ovid.) Tiberisnek nevezetett. Tibris nevét pedig mint mondják — vette Tibris Thusciai K-tól. Tiberius Cl. Nero Augustusnak mostoha fia, fiává fogadván az igazgatásban segítségül vette magának, sok hadakat folytatott általa. Ravasz, álnok, alattomos kegyetlen ember volt. Augustusnak halála után Csá-

szárrá lett 760. e. Uralkodásának kezdetében eltöltötte indultátját; de azután karakterét nyilván ki mutatta, a' legborzasztóbb vért szomjúhozó kegyetlen lett. Titkon az atyafiái közül a' Livia mesterségével már az előtt is némelyeket el vesztett, kiket gondolt, hogy akadályul lesznek neki a' Császárságra való menetelben: hanem éppen az annya volt az első a' kitől meg vonta a' tiszteletet. Azután pedig egy vagy más módon el vesztette a' jó és igaz Germanicust, feleségét Juliát, Agrippinát annak fiával Drusussal. Csak a' sok ártatlanokat el vesztett gonosz Sejánust ölte meg méltán, azt is azért, hogy már félt tőlle maga is. Betegségében meg fojtotta C. Caligula. Tibullus Római Lovag és első rangú Elegiacus Poëta. Advocat a' maga Hist. Dictionariumában azt mondja felöle. Horatiusnak, Macernek és Ovidiusnak barátja; el hiszem a' kettőnek, de miképpen lett légyen Ovidiusnak nem tudom; midőn így szóll rólla: Virgilium vidi tantum nec avara Tibullo Tempus amicitiae fata dedere meae. Született Tibullus 711 e. m. h. 735. e. keszgeri ötlet Ovid Amor lib. III. Eleg. 9. Barátnéi voltak Nemesis és Delia. Tidas, Tides Poëta (rólla és ha magokról hogy keveset szólok az az oka, hogy nem találtam fel őket az Íróknál) Elegiákat írt Perilla szeretőjéről. Tiphis. Argonautákat. Tisiphon. Furia. Titan. Apolló Trója Troás tartománynak V. kis Asiában a' Hellespontusnál: a' Simois és Scamander folyók között. Troásnak hosszúságát tészik 8., szélességét 6. m. f-re, egész területét pedig (superficiés) 50 □ m. f-re. Strábó ugyan a' Homér erránt való szeretetből, messzire terjeszti. Dardanus az Ida hegyének nyugoti ágán épített egy Várost, melyet azután az unokája Trós magáról nevezett; majd ennek fia Ilius residentiáját a' hegytől valamivel továbbra sikon építette. 's Iliumnak nevezte. Laomedon olyan erős kő fallal kerítette körül, hogy az Istentől mondatna építettettnék lenni. Ennek fia Priamus, mind addig csendesen élt a' maga számos familiájának kebelében, míg Páris Helenát el nem ragadta. Hanem már az előtt is volt ellenkezés a' Priamus és az Agamemnon háza közt: irigyen nézte egyik a' másiknak nevedő hatalmát. A' Helenáért volt hosszú állás fel fegyverkezettette Görög O-got, nevelte azt a' prédálásnak és a' szabad hajókázásnak reménylése. Priamus is több szövetséges Fejedelmektől segítettett: több mint 100,000 Görögöt Agamemnon vezérlett: a' Trójaiaknál pedig Hector vezérkedett.

A háború tartott 1183–1193-ig az Agamemnon eránt való haragból lángoló szerelmének bosszús keservekké vált gyötrelmei közt búsongó Achilles el vonván magát az ütközettől. Ekkor a' derék Hector vitéz seregét a' rettenthetetlen Görögök sánczain belől vitte, egy részit már fel gyűjtotta a' hajóknak, midőn Patroclus fel vevén az Achilles fegyvereit, 's mintegy annak bátorságát magáévá tévén a' kapukig nyomta őket; hanem bátorságáért éltével fizetett. Ekkor a' bátárság hatalmas ereje az okosság erejét meg győző, 's kinjainban nevelődő szerelem fájdalom ellenére Achilles fegyvert ragadott, fene vad módjára ölte rakásra mind azt, a' mi eleibe akadt; sokakat a' Simoisba fojtott. Hector a' bé zárott Trójai kapukon kívül maradván, a' rettenetes erősnek tekintete futásra kényszerítette; el érte Achilles; ekkor össze csapott a' két halálos ellenség, alattok ingadozott a' föld, bizonyos volt egyiknek veszedelme, egyik szörnyű csapást másik követte: a' fatum Hector életének itt szabta ki végét; az emberiségtelen győzedelmes a' Hector holt testét lábainál fogva kocsijához köttetvén, vad dühödésében hurezoltatta meg Trója falainál 's egyebütt. Még ezzel nem lett vége a' háborúnak, tehát csalárdtságához nyúltak a' Görögök. Epeus faragott egy fa lovat: (mit érthettek a' Poëta ezen képes elő adás alatt, mert hogy valóságos fa ló volt, sokan tagadják, nem tudhatni) e' meg lévén mintha fel hagytak volna Trója' meg vételével a' Görögök, hajóra szállottak, tettették, hogy el mennek, hanem előbb követeket küldöttek a' Városba és ajánlották a' fa lovat, hogy ők azzal Minervát akarnák meg engesztelni, kinek a' képét (Palladium) el lopták. A' bölcsőbb Trójaiak nem akarták ezt be ereszteni a' Városba, a' nagyobb rész el fogadta. Minnekutánna meg vi'sgálták, mivel be nem fért a' kapun azt le rontván mesterségesen a' belső Városba vitették. Azomban Ulysses, Diomedes, Menelaus és többek bele voltak zárkozva. A' Görögök el menetelét rosszul vélő 's sokáig vigadozott nép minnekutánna mély álomba merült; a' lesben állott társaiknak hirt adtak a' bé zárkozott ravasz Görögök: fel gyűjtván a' Várost, kardra hánytak mindent, a' ki el nem futott: a' Várost földig le rontották. Hanem Caphareus hegyénél Nauplius Euboeának Királya tüzeket rakatván a' hegyen, arra csalta a' haza menő és a' szélveszekkel küszködőket, hogy fiának Palamedesnek halálát meg bosszúllja; arra gondolván jazútát — sok hajóik össze törtek a' küszik-

lák között, a' kik a' tengerből ki szálltak, meg ölette. Ildó-
vel a' Mysiaiak és Phrygiaiak a' hol eleik vitőzkedtek, egy
nagy halységet 's Minervának templomát építettek: ezt néz-
te meg Ovidius (l. az életét) melyet azután újj Minnának
neveztek. X e r x e s mint mondatik, erre menván, Minervá-
nak 1000 ökröt áldozott. N. Sándor Privilegiumot adott an-
nak. Turnus l. Rutulusokat. T y n d a r i d á k l. Cástort.
Tyrus igen híres V. Phoeniciában: már a' Sz. Dávid ide-
jében virágzó V. volt; a' Mediterraneumon terjesztette ki
kereskedését kézi mivekkel; különösen bársonnyal. Kő fala
150. láb magasságúnak iratik, melly gipszel foglaltatot együ-
ve. N. Sándor terhes munkával vette meg: és dühösségének
sok ezer ember lett áldozata. Severus Császár alatt Római
újlakká (Colonia) lett.

U.

Ulysses Laërtesnek és Anticliának fia. A' Trójai út-
közvetbe nem vólt kedve menni, azért is eszelősnek tette
magát, de Palamedes el hívta, csalárdsága ki nyilatkozván
a' miért annak halálának oka lett. A' Trójai hadnak vége
lévén, sok tengeri viszontagság után Circéhez jutott, a' ki
némelly társait disznókká változtatta, (tán a' sok dohózás
miatt lettek azokká) tőlle Telegonust és Nausiphoust nemzet-
te. Rólla írta Homerus az Odysseáját.

Z.

Zancle Messena, V. a' Siciliei tengernél ki kötö-
vel, már Zancleaea Charybdis, attól nem messze egy vesze-
delmes örvény; rólla és a' Scyllaról mondatik: Incidit in
Scyllam, qui vult vitare Charybdim. Z e p h y r u s, F a v o -
n i u s Nap enyészeti lágyító meleg fuvalatjával el szokta
hozni a' Tavaszt. Z e r i n t h u s V. Thráciának partján v.
Samothraciában: mások szerint barlang.

V.

V a r r ó A t a c i n u s, Római hitvány Poëta, Frantzia szüle-
tésű. Leucadiával való bújaságát meg írta. Az Argó hajót
a' Phasisre vitte, mint Ovidiusban van; az az mint men-
tek Cholchisba az Argonauták meg írta. V e n u s a' szere-
lemnek Istennéje Vulcanus' felesége, Hymenaeusnak, Cupi-

dónak; Aeneasnak és a' Grátiáknak annyok: több Venusok voltak. Vest a kettő volt a' Pogányoknál, az első Uranus feleségének, másikat leányának, a' tűz fel találójának tartották. Az elsőről már szóllottam (l. Ops.) a' kisebbiknek Numa épített templomot. Minthogy azt hitték a' régiek, hogy a' föld gyomrában szüntelen égő tűz van; azért az ő templomában mindég égett a' tűz. Ezen tűzre a' Római szüzek közül választott leányok vigyáztak. Minthogy a' tűz szűz, az az tőlle semmisen származik; azon személyeknek is azoknak kellett lenni. És mivel Róma Vestát óltalmazójának tartotta, és szerencsését azon sz. tűztől függesztette fel, arra igen vigyáztak, hogy el ne aludjon — éppen azért nagy volt a' tiszteletük, mint a' Királyokat és Consulokat lictorok követték' szem közt találván a' halálra ítéltet, az kegyelmet nyert. De ha valamelyik a' szüzesség törvényét át lépte, elevenen temettetett el. Ha a' tűz gondatlanságából el alutt, meg vesszőztetett: l. Broughthonnak Hist. Lexiconját. Virgilius Maro P. dicsősséges híru' a' első rangú Római Poëta, Andesi mezőben született 70. e. a' K. e. tanult Mantuában, Cremonában, Mediolanumban, Neapolisban. Végre Romába menvén A. Polliónak esmerettségébe jutott, ő általa Maecenásnak és Augustusnak a' kívül gyakran levelezett: és mind ezektől szép ajándékokkal tiszteltetett. Nem csak a' Poëst, hanem a' Mathesist, Physicat, Oeconomiat és Philosophiát is jól értette. A' Deák Poësis fejedelmének méltán tartatik. A' Bucolicájában, Theocritust; a' Georgicájában, Hesiodust, az Aeneisben Homerust követte: henne különösen Rómának eredetét és Augustusnak eredetét fejtegeti; ezen 12. e. dolgozott; hogy Augustust annyira hízeltedve dicséri sőt Istenképpen tiszteli az akkori időnek szokásából kell következtetni (mentségére lehet ez is Ovidnak). Életének 52 esztendőben arra határozta magát, hogy Görög O-ba menvén, az Aeneisét imitgatja és a' Bölcselkedésnek adja magát: hanem ott öszve találkozáván Augustussal, reá vétetett a' haza menetelre. Megarába meg betegedett, azt nevelte a' tengeri utazás — Brundisiumba vagy mások szerint Tarentumba meg holt. Betegségében Plocius Tuca és Várius Poëta jó barátjait kérte, hogy mint tökéletlen munkát égessék meg az Aeneisét, de azok azt nem tselekedték. Tehát Testamentomba hagyta; vagy igazítsák meg, vagy égessék meg. Ezt mesének nézték némelyek, de mikor Gellius, Macrobius, Plinius Hist. Lib. VII.

„ 50. bizonyítják, kételkedni felölle miért kellene? Hihe-
tő, már ekkor maga is bánta, hogy Augustust annyira ma-
gasztalta, ki alatt Rómának hajdani szabadsága el veszett
Elég az ahhoz hogy azt Augustus meg égetni nem engedte.
ezt írván arról:

„ Ergone supremis potuit vox improba verbis
„ Tam dirum mandare nefas? ergo ibit in igneis,
„ Magnaque doctiloqui morietur Musa Maronis?

És kevéssel alább:

„ Sed legum servanda fides; suprema voluntas
„ Quod mandat, fierique jubet, parere necesse est.
„ Frangatur potius legum veneranda potestas,
„ Quam tot congestos noctesque diesque labores
„ Hauserit una dies.“

Tehát az említett Poétáknak parancsolta, hogy vizsgálják
meg, rendellyék el, tisztítsák meg, — de semmit hozzá ne
adjanak. Vulcanus a' tűznek és a' kovács mesterségnek
Istene, Jupiternek és Junonak fia. Éktelen formájáért az
apja le vetette az égből, akkor ki tört a' lába és sántán
maradott. Felesége volt Venus. Jupiternek ő készítette a'
menyköveket.

Az Előfizetést szíves Indulatjokkal segítő 's beszedő T. T. Urak nevei.

Tekintetes Nedeczai és Ruttkai Ruttkay György Úr, több T. N. Vgyék' Tábla Bírája: a' ki mindazáltal hogy a' szegény sorsú Tanulók számára szép számmal vett Pédányokat, mind pedig szíves igyekezetével számos vevőket szerzett. N. T. T. Dudás Xav. Ferencz, Sz. Ferencz' Rëndjén lévő Áldozó Pap és a' Gyöngyösi K. Gymnasium Professora. N. T. T. Bilnitsa Jó'sef, a' Po'sonyi Evang. Lyceumban az Isteni tudomány Professora. T. T. Péczely Jó'sef, a' Debreczenyi Ref. Collegium Professora. Tisz. T. Majoros András, a' S. Pataki Ref. Collegium' Professora, Tek. Szalay Jó'sef, T. N. Pesth Vgye' Esküttje: és T. N. Neográd Vgye' Tábla Bírája, N. T. T. Szabó Miklós, Praemonstratensis Renden lévő Professor Szombathe-lyen. N. T. T. Elek András, a' Rosnyói Püspöki Semináriumban a' Napkeleti nyelvek' Profes. N. T. T. Zsalúd Isidor, a' Miskólczi H. Gymnasium' Profes. Tisz. T. Boleman Sámuel, a' Selymetzi Evang. Gymnásium' Prof. N. Tisz. T. Zibrén Jó'sef, Érsek Újváron Prof. Tisz. T. Homonnay György, Szent Ertse-bethi Káplán, Tek. Farkas Károly Ügyvéd, és a' kiket méltán leg elől kell vala említenem, mint a' kik által az egész Hazában esmeretessé lett törekedésem t. i. Tek. Kultsár István, és Tek. Igaz Sámuel Urak.

A'

A' T. T. Előfizető Urak nevei.

Példány.	Példány
T. Ruttkay György T. B. 50	Tek. Ágoston József Ügyvéd - - - 2
Tek. Kálnói Etthre Antal	Tek. Ozmitz István Cs. K. Kapitány - - - 1
T. N. Neográd V. Fő Adószedője. - - - 1	N. Tdó T. Bornitzky János Pomázi Plebánus. 1
Tek. Etthre Károly T. B. 1	T. Fáy Fáy Rudolf T. B. 1
Tek. Márkusfalvi Márjás-sy László T. B. 1	T. Szántói Szabó József. T. B. - - - 1
N. T. Gyüre Bera Széchenyi Gvardián. 2	Tek. Bernátfalvi Földváry Miklós T. B. - - - 2
Mélt. Szilassi és Pilisi Szilassy, Jós. a' Fels. Hétszemélyes T. B. és H. Tanácsos - - - 2	N. Vrana Imre Pómázi hites Jegyző - - - 1
Tek. Szilassi és Pilisi Szilassy Jós. T. N. Neogr. V. Fő Biztosa's T. B. 2	Nzetes Mares Venczel 2
Tek. T. Tót- Pronai Pronay Maximilian T. B. 2	Nzetes Verebes István Számtartó - - - 1
T. F. Rubinyi és N. Olaszi Rubinyi András T. B. 2	Ns. Hara Kasznár 1
T. Domanovetzi Zmeskal Gábor T. B. 1	Tek. Ónody Jonathán Ügyvéd - - - 2
Tek. Szent Iványi Szent Iványi Bogomér T. N. Neogr. V. Szolga Birája 4	Nzetes Trinkóczy János Tisztartó - - - 1
Tek. Egyed Imre. M. Almássy Familia' Direct. 1	Nemzetes Takáts Mihály Tisztartó - - - 1
T. Ruttkai Ruttkay Pál T. B. - - - 2	Tiszt. T. Esztergály Mihály Ev: Pred. 1
Turnay Sándor Hereskedő 5	Tek. Izsák Theresia 2
Tek. Szabó István Cs. K. Fő Kapitány - - - 2	Ns. Halászy József 1
Tek. Ruttkay Mihály 2	T. Szalay István Ügyész 1
Tek. Fráter József. 2	Tek. Rubinyi Ágoston Al-Jegyző - - - 1
Nzs. Vló Pokorny Mihály Patikárius 2	Nzetes Vló Pokorny Sámuel Patikárius 1
Tek. Horváthy Ferentz 2	T. Laszly Gábor. T. N. Neogr. V. Adó Szedője 1
Tek. Ivánka Imre T. B. 1	Nzetes Belák Dániel 1
Tek. Fráter Lajos 1	Tek. Gáspár 'Su'sánna 1
Tek. Platthy György 1	Tek. Grandics Horváth György T. Gömör és K. Honth. V. Szolga Birája 1
Nzetes Balog Tisztartó 1	Tek. Czeglédy Sámuel Ügyvéd - - - 1

Példány.	Példány.
Tiszt: Kovács János R.	Tek. Fábrinyi István T.
Szombathi Ref: Gym:	Eszterg. V. Számvevője
Rectora - - -	1 T. Tót - Prónai Pró-
Csordás József Rhetor	1 nay Antal T. B.
N. Nzetes Vló Szügyi Fe-	1 N. Frenyó András Rector
rencz - - -	1 Nzetes Szecsődy, János
Tek. Frenyó Dán. Ügyv.	1 Tisztartó - - -
Tiszt. Tud. Rálniczky Sá-	1 Nzs. Vaisz József Tisz-
muel Ref. Pred.	1 tartó - - -
Tiszt. T. Tóth Mihály Ref.	1 Tek. Benkó József T. B.
Pred.	5 Tek. Fáji Fáy József T.
Nzetes Vló Horváth, Fe-	N. Neográd. V. Fő Ügy-
rencz Lossoncz Várossa'	védje - - -
Hites Első Jegyzője	1 Tek. Kis Csóltói Ragály
T. Farkas Lajos Lossoncz	Ferencz T. Gömör,
Várossa' Feő Birája	1 és K. Honth V. Feő
Tek. Okolicsnai Okoli-	Adó Szedője - - -
csányi Péter T. B.	1 Tiszt. T. Mispal Gergely
T. Vattay Ferencz T. B.	1 Professor
N. Laky Bálint Kamotsai	Nzs. Gergely József Föld-
hites Jegyző - - -	1 mérő - - -
Schaffon Adam Bérlo	1 Tiszt. T. Skultéty Mihály
Ns. Avakumovics János	Ev. Pred. - - -
Kereskedő - - -	1 Tek. Barkassy Imre T. B.
Tiszt. T. Kovács András	1 Tek. Órány Antal T. B.
Ev: Pred. - - -	1 Tek. Nátky József Cs.
Ns. Doleschall Sámuel	K. Posta Ügyelő
Tamási Hites Jegyző	1 Tdö. T. Krisan Bertalan
N. Dugyik Istv. Ev. Rector	1 Professor
Kurtányban - - -	2 Tek. Bizony Hároly Ügy-
Tek. Liszy Pál Cs. K.	véd - - -
Posta Ügyelő - - -	1 Tek. Barthus József Ügy-
Tek. Dózsa Benjámín	véd - - -
Ügyvéd - - -	1 Tek. Szepesi Szabó Ist-
G. F. J. - - -	1 ván T. B.
Mélt. Sztregovai és Kele-	1 Tek. Vadnay Gábor T. B.
csényi Madách Imre,	1 Tek. Szücs Sámuel Ügy-
Cs. R. Valóságos Hama-	véd - - -
rás - - -	1 Tek. Dárvas Dániel T. N.
T. Sebestyén László T. B.	5 Neogr. V. R. Esküttje
2 T. T. R. K. Erős -	1 Ns. Fataovich Ferentz
2 Priv: Kis Körös Vá-	1 Fataovich Amália Kiss As-
rosa - - -	5 szony - - -

Példány.		Példány.	
N. Kőrösről.		Tek. Szalay László T. N.	
		Pesth V. Contract.	
Ns. Bartók Mihály Sená-		Commissarius	1
tor - - -	1	Tiszt. T. Szilágyi Péter	
Ns. Beretvás Péter Senátor	1	Professor - - -	1
Tek. Beretvás Sándor T. B.	2	Nzs. Vló Tenke Sándor	
Nzs. Beretvás Albert		Kőrös M. Város' Fő	
Hites Jegyző	1	Birája - - -	1
Tek. Boboty Antal Cs. K.		Nzs. Vajkó Ferencz	1
Lotharing: Hercz: vasas-		Tek. Zsigray Zsigmond	
Ns. Ezredbeli Hadnagy	1	T. N. Pesth V. Eskütt-	
Tek. Glótz Lajos ugyan		je - - -	1
ezen Ezredbeli Fő Had-		Tek. Alsó Dabasi Halász	
nagy - - -	1	Jósef - - -	1
Tek. Gubody Lajos ugyan		A' S. Pataki Ref. Colle-	
ezen Ezredbeli Cadét		giumban részint fizet-	
és All - Tiszt - -	1	tek, részint neveket fel-	
T. Stauffer Adám ugyan		irták - - -	70
ezen Ezredbeli Fő Had-			
nagy - - -	1	A' Gyöngyösi K. Gy-	
Tek. Dubraviczky Simon		mnasiumban.	
T. B. - - -	1		
Ns. Farkas Ferencz	1	N. T. Zatykó Jósef Gy.	
Tek. Ferenczy Gergely		Halászi Káplán, -	1
T. Ns. Pesth V. R. Es-		N. T. T. Balogh Agoston	
küttje - - -	1	a' Sz. Theol: Profes-	
Tek. Gubody János ügy-		sora - - -	1
véd és Cs. K. Posta ü-		N. T. T. Gressner Antal	
gyelő - - -	1	Professor - - -	1
Tek. Halász Ferencz T.		N. T. T. Vannay Orbán	
N. Pesth V. Esküttje	1	Professor - - -	1
Nzs. Kálmándy Ferencz		Tdó. Riezó Bonaven: Sz.	
Senátor - - -	1	Ferencz Rendén lévő 4.	
Tek. Ladány Sándor T. B.	1	évi Theol: - - -	1
Tiszt: T. Mészáros Bén-			
jamin Professor	1	Másod esztendő s Hu-	
Ns. If. Mólnár János	1	manisták,	
T. Mocsy László T. N.			
Pesth V. Földmérője	1	Berényi András -	1
Tek. Ruttkay Jósef Es-		Huberth Jósef -	1
kütt és Cs. K. Posta Ü-		Jablonitzky Ignátz	1
gyelő - - -	1	Kovács Jósef	1
Tek. Sárköczy Ferenz		Kubányi Jósef -	1
T. N. Pesth V. R. Es-		Mracskó György -	1
küttje - - -	1		

Példány.		Példány.	
Túza János	1	Vadászy István	1
Zvaratkó Mátyás	1	Halász Sándor	1
		Tatai Dániel	1
Első Eszt.beliek.		Vágó Sándor	1
		Jó'sa István	1
Balázs János,	1	Logikusok.	
Cselencsik Dániel	1		
Frajzajzen László	1	Farkas Miklós	1
Gulyás Mihály	1	Szathmari Pál	1
Kovács János	1	Laszly György	1
Pancsek Ferentz	1	Mokos István	1
Siposs András	1	Mólnár János	1
Sonnavent Mórítz,	1	Lipsey Zsigmond	1
Tego Ignác	1	Dobai István	1
Zsolnai Ferencz,	1	Perecz Pál	1
Negyedik esztend.		Honyha József	1
Grammatisták.		Lengyel László	1
		Szabó József	1
Bede Kovics Lázár	1	Lengyel Lajos	1
Eperjesi Antal	1	Tóth Ferencz Poéta	1
Gyurkó Pál	1	Jaán József ugyan az	1
Hám István	1	Farkas Károly tanuló-	
Hanis Aloyz	1	Pesten	1
Heller János	1	Ruttkay Péter	1
Kovács Áron	1	Fataovich Pál	1
Ludányi Antal	1	Vladár Antal	1
Markovits Mihály	1	Ács József	1
Mosóczy Márton	1	Györi József	1
Posztóczki Károly	1	Szókötők.	
Sellner József	1		
Spitzer Herman	1	Madarassy Lajos	1
Sztretsko József	1	Sallay József	1
Vimberger Károly	1	Rabi Ferencz	1
Vágner János	1	Bogyó Mihály	1
		Bodis Pál	1
A' Lossonczi Ref.		Fekecs János	1
Gymnásiumban To-		Györfi József	1
gátusok.		Kun József Grammatista	1
		RuttkayAndrás ugyan az	1
Szabó Dávid	1	A' Kalocsai	
Vattay Sándor	1	K. Gymnásiumban	20

Példány.		Példány.	
A' Kaposvári		Veres Antal	- 1
K. Gimnásiumban,	20	Blássy Lajos	- 1
		Medveczky Dániel	- 1
A' Szombathelyi		Szekerka Háróly	- 1
Semináriumban	20	Tabliczk András	- 1
		Ebeczky Kálmán	- 1
A' Pósonyi Evang. Ly- ceumban.		Kőszeghi Bénéjám	- 1
		Egy valaki	- 2
Tonházi Lajos		A' Debreczenyi Ref.	
Benedicti György		Collegiumban,	
Gróf Ráday Gedeon			
Lagler Sámuel		Lovász Imre Togátus és	
Mikuletzki Sámuel		a' Poéták Tanítója	1
Gróf Ráday László		Bacher János Togátus	1
Hodossy Lajos		Somossi Ignác	- 1
Pekár István		Botka Imre	- 1
Schiller Károly		Rásó Lajos	- 1
Torkos Pál			
Henfel János		Vers - tudományosok	
Türkösi András		(Poetae.)	
Pruck András			
Hubinyi Juliánus		Tóth Mihály	- 1
Török József		Szőnyi Pál	- 1
Albrecht Dániel		Magyar Mihály	- 1
Badány Antal		Gömöri László	- 1
Prónay István		Miskólczi Károly	- 1
A' Selmetzi Ev. Gymná- siumban.		Osváth Imre	- 1
Radvánszki Albert		Nagy Zsigmond	- 1
Szilniezki Mihály		Radványi Lajos	- 1
Hubinyi Lajos		Szathmári János	- 1
Bodó Péter		Kerekes János	- 1
Plachy Sigmund		A' Rosnyói Seminá- riumban.	
Stephán Sámuel			
Braxatorisz János		N. Tdó T. Tohá István,	
Baloghy Mihály		Püspöki Titoknok és a'	
Desseöffy Titus		szent Szék Jegyzője.	1
Stech József		N. Tdó T. Kalman János	
Raksányi Adolf		Magyar Litterat. Pro- fessura	
Sáray Rudolf			

példány.	példány.
N. T-dő T. Nagy István Seminárium' Al Igaz- gatója - - - 1	Ékes szóllást tanulók (Rhetores)
N. T-dő T. Hollók Imre Succentor - - - 1	Almássy Károly - 1
N. T-dő T. Csernyevics Antal a' Verstudomány' Professora 1	Knót Lajos - 1
	Steiger Antal - 1
	Steiger Ferencz - 1
	Szalay József - 1
Humanisták.	Szó kötők (Syntaxistae)
Janesó Mihály - 1	Engelmeyer Antal 1
Kováts György 1	Orosz János - 1
Massza Aloiz - 1	Hubisch Lajos - 1
A' Miskolczi K. Gymná- siumban	Tindira Sándor - 1
	A' Jászberényi
N. T-dő T. Hegedűs Norm. Oskola-Prof. 1	H. Gymnasiumban - 10
Marjássy Gábor Poëta 1	Az Érsek újvári
Tomka György ugyan 1	H. Gymnasiumban 10
az - - - 1	Boszlánszky János Nyi- trán Poëta - - 1
Reisz Sándor ugyan az 1	Konlegner Károly N. Szombathban Gram- matista - - 1

A' Hiadónak a' nyomtató helytől való távol léte miatt a' betűkben, 's néhol talán szavakban is maradhatott hibákat a' kegyes Olvasó méltóztassék meg igazítani: nevezetesen a' 99 oldalon a' 20-dik Sorban Calliopia helyett Calliopéia nevet tenni.

J e g y z é s.

A' múltt Augustusi Pesti vásárra elkészült a' Könyv; de a' levelem, melyben a' Példányok' szét küldése végett a' TT. Collector Urak' neveit megírtam T. Trattner Urnak — elveszett: így helyben maradván a' Könyvek, T. Trattner Úr egy pár napra közölte azt velem a' hibák' igazítása és észrevételekért. Tehát a' TT. Olvasó jegyezze meg 1-ször ezeknek: Helyben, házban, ottan, gyakran, okon — két n-el kellett volna nyomtatódniok. “

2.) Ezeknek a' neveknek pedig ekképpen: Vellius, — Vellejus, Halientikon, — Halieuticon, Aeneas (a' versére) Aencás, Augutus, — Augustus, Ptolemaeus, Halcyon, — Halcyoné, Arctophilás, — Arctophylax, Pompeust — Pompejust, Dionisiopolis — Dionysipolis, N. Agrippa — M. Agrippa, Nauses — Nautes, Chersonestus — Chersonesus, Virgilius Pápa — Vigilus, Galicia, — Gallicia, Sárkötzy — Sárközy. 3.) Farkas, Feleség, Angyali — farkas, feleség, angyali, 's t. e' féle. 4.) Ha a' kurtító, és más különböztető jelek mindenüvé ki nem nyomtattattak; ki csudálja? 5.) Gállya, véled opinaris — ahhoz —, a'hoz gallya, véled. Ellenben ösze — össze. A' többi e képpen igazíttatik:

Lap	Sor	H i b a.	I g a z í t á s.
5	35	de ha a' magyar	és ha a' magyar vers mértéke be tenni nem engedi.
5	41	mon	mond
7	22	meg tanúltam	míg tanúltam
8	4	hangyan	ha ugyan
10	33	istencsített	istencsítő
13	16	ezímed (ide megy)	2
15	20	munkán türje el	munkám szenyvede érdemeként (így van a' kézírásban)
18	28	vala ő	vala az
19	27	szómat	számát
22	55	tudtok	Tudtok
26	1	válhatsz	válhatz
26	50	hemsege	hemzege
28	31	Theseus	Theseust
40	34	Haedus	HaediAstrumHaedorum
45	15	Azt ha teszed	Azt te teszed; mert' Id. que facis.
54	16	Cereshez Jásiust	Céreshhez Jásiusát
59	14	Lycoridáról	Lycorisről

Lap	Sor	Hiba.	Igazítás.
73	8	Ugy	Ügy
76	17	valaki	menetl több némelly (a kézírás szerint)
93	16	melly hogy	A' mi hogy
93	11	kisérni	kísérni
101	6	vertt hadaik' fejeit	(vagy) kapitányaikat
105	12	hiúság	hiúság
118	34	latoclava	lato clavo
122	17	míg élek	még élek
124	4	Bár tréfát 's a' t.	Bár sose tréfáltál volna te Calliopém; (a' kézírás szerént.)
125	25	dicséréressem	dicséresen
127	28	Leucadénál	Leucas szigetén
154	12	Eetion 's a' t.	érts Andromachét, és Penelopét
154	23	Anyi leányi között 's a' t.	(értelme) mért leve hí- res — Csak maga egy? mint hogy meg hala fér- je helyett.
148	11	vigasztalsz	vigasztalsz
150	19	minémü	mi nemü
158	22	erat	errat
161	2	A' dicséret, vágy	A' dicséret vágy
165	31	Clytemnestrát és	Clytemnestrát is
163	31	megölte	megölte Agamemnont
165	18	Ilcas 20 v. 710	Il. 20 v. 710
167	15	császári	császár
167	25	rendelgeltettek	vendégteltettek
170	39	Plin. XVIII.	Plinius XXIII.
175	39	Elise	Elisi
188	21	előttek	előtte
191	32	Romulusnak nevezetthe-	Romulusnak neve : ne- veztetetett
192	10	Ovid. Tr. L. 2.	Ovid. Tr. L. 4. E. 2.
196	29	σοφιστης	σοφιστης
196	4	hanem a'	hanem az első a'
196	37	mérföldre	mérföldre egy pusztá,
197	26	nyugoti	déli
205	1	császárrá lett 760 e.	767
204	3	ütközettől	comma kell ide nem pont.

Végre a' tudos Cr. Úr (lásd 77 lap 27) a' Clitus' temet-
ését írta be. Quaeducis Emathii fuerit clementia Porus.
Praelargique decent funeris exequiae: tudom helyes oknál
fogva esett: tán nem hiba oda tenni a' Dariusét is, nagyobb
hegyelemre mutat ez. Pontanus, Minellius.